

RAPORT Z REALIZACJI
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
ZA LATA 2023-2024

**Dokument został opracowany we współpracy z Departamentem Polityki Ekologicznej, Geologii
i Łowiectwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie**

Wykonawca:

LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o.

ul. Jana Długosza 40

51-162 Wrocław

Zespół autorski:

mgr inż. Przemysław Lewicki

dr Paweł Binkiewicz

mgr inż. Katarzyna Stadnik

mgr Lidia Kasperczyk

mgr inż. Natalia Toczek

mgr inż. Joanna Woźniak

mgr inż. Aleksandra Sarnowska

inż. Ewelina Zajda

inż. Kamila Wojtyła

mgr inż. Maria Terlecka

mgr inż. Marta Olechowska

mgr Zuzanna Szymków

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	8
1.1.	Cel i zakres Raportu	10
1.2.	Metodyka opracowania Raportu i źródła informacji.....	11
1.3.	Przedmiot, cel i zakres opracowania	11
2.	OGÓLNA OCENA REALIZACJI POŚ WM w LATACH 2023-2024	23
2.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP).....	23
2.2.	Zagrożenia hałasem (KA)	24
2.3.	Pola elektromagnetyczne (PEM).....	25
2.4.	Gospodarowanie wodami (ZW)	25
2.5.	Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)	27
2.6.	Zasoby geologiczne (ZG)	27
2.7.	Gleby (GL)	28
2.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	29
2.9.	Zasoby przyrodnicze (ZP)	30
2.10.	Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP)	31
3.	OCENA SZCZEGÓŁOWA REALIZACJI POŚ WM w LATACH 2023-2024.....	31
3.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP).....	31
3.1.1	OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	36
3.1.2	OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.....	79
3.2.	Zagrożenia hałasem (KA)	79
3.2.1	KA.I. Ochrona przed hałasem	81
3.3.	Pola elektromagnetyczne (PEM).....	94
3.3.1	PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	96
3.4.	Gospodarowanie wodami (ZW)	99
3.4.1	ZW.I. Zmniejszenie antropopresji i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	103
3.4.2	ZW.II. Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej i łagodzenie skutków suszy..	110
3.5.	Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)	135
3.5.1	GWS.I. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej.....	137
3.6.	Zasoby geologiczne (ZG)	147

3.6.1	ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	148
3.7.	Gleby (GL)	149
3.7.1	GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.....	152
3.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	159
3.8.1	GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego.....	161
3.9.	Zasoby przyrodnicze (ZP)	175
3.9.1	ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	182
3.9.2	ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	214
3.9.3	ZP.III. Zwiększanie lesistości	224
3.10.	Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP)	227
3.10.1	PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.....	228
3.11.	Pozostałe działania	236
4.	WSKAŹNIKI ŚRODOWISKOWE DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	237
5.	NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ POŚ WM.....	244
6.	PODSUMOWANIE.....	261
	SPIS TABEL	270

WYKAZ SKRÓTÓW

aPZRP - aktualizacja Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym

ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

b.d. - brak danych

BAT - Najlepsze dostępne techniki (ang. *Best available technology*)

BDO - Baza danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami

BDZP - Bank Danych o Zasobach Przyrodniczych

BOŚ - Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy

DK - Droga Krajowa

Dz. Urz. - Dziennik Urzędowy

EZT - Elektryczne zespoły trakcyjne

GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GDOŚ - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

GIOŚ - Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

gm. - gmina

GOZ - Gospodarka o obiegu zamkniętym

GUS - Główny Urząd Statystyczny

IBL - Instytut Badawczy Leśnictwa

II aPGW - II aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami Dorzecza Wisły

IK - Instytucje Kultury

IMGW-PIB - Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy

IUNG-PIB - Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy

JCWP - Jednolite części wód powierzchniowych

JCWPd - Jednolite części wód podziemnych

JST - Jednostki samorządu terytorialnego

KM - „Koleje Mazowieckie - KM” Sp. z o.o.

KPK - Kozienicki Park Krajobrazowy

KPN - Kampinoski Park Narodowy

KPOŚK - Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

KSE - Krajowy System Elektroenergetyczny

KW PSP - Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie

KZGW - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

m. - miejscowość

MAE - Mazowiecka Agencja Energetyczna Sp. z o.o.

MBPR - Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie

MKiŚ - Ministerstwo Klimatu i Środowiska

MODR - Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

MPL - Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa – Modlin

MPWiK – Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji

MPZP - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

MZDW - Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie

MZPK - Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych

m.st. - Miasto Stołeczne

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NMLZO - Niemetanowe lotne związki organiczne

NPK - Nadbużański Park Krajobrazowy

OSCHR - Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza

OSP - Ochotnicza Straż Pożarna

OUG - Okręgowy Urząd Górniczy

OZE - Odnawialne źródła energii

PGL LP - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe

PGO WM 2030 - Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030

PGW WP - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

PIG-PIB - Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

PKP - Polskie Koleje Państwowe

PMŚ - Państwowy Monitoring Środowiska

POIiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PONE - Program Ograniczenia Niskiej Emisji

PSH - Państwowa służba hydrogeologiczna

PSE - Polskie Sieci Elektroenergetyczne

PSSE - Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna

POŚ WM - Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 r.

PROW - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

PRSK - Płatność Rolno-Środowiskowo-Klimatyczna w ramach PROW 2014-2020

PSPA - Pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych

PWIS - Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny

PSZOK - Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

PUL - Plan Urządzania Lasu

PZDP - Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych

PZDR - Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego

PZP WM - Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

RDOŚ - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

RE - Rolnictwo Ekologiczne

ROD - Rodzinne Ogrody Działkowe

RPO WM - Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

RZGW - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SKM - Szybka Kolej Miejska Sp. z o.o.

SMHD - Strategiczna mapa hałasu drogowego

SUIKZP - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

SUW - Stacja uzdatniania wody

UMWM - Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

UPUL - Uprozczone plany urządzenia lasu

URE - Urząd Regulacji Energetyki

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie

WITD - Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Radomiu

WKD - Warszawska Kolej Dojazdowa Sp. z o.o.

WPGO - Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

WSJO - Wojewódzkie Samorządowe Jednostki Organizacyjne

ZDM - Zarząd Dróg Miejskich

ZDP - Zarząd Dróg Powiatowych

ZDR - Zakład Dużego Ryzyka

ZRSK - Zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach Planu Strategicznego dla
Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

ZZR - Zakład Zwiększonego Ryzyka

1. WPROWADZENIE

Obowiązek wykonania raportu z realizacji programu ochrony środowiska wynika z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.). Organ wykonawczy województwa, tj. Zarząd Województwa Mazowieckiego, sporządza co dwa lata raport z realizacji programu ochrony środowiska, który przedstawia Sejmikowi Województwa Mazowieckiego. Po przedstawieniu raportu Sejmikowi dokument ten zostaje przekazany do ministra właściwego do spraw klimatu (zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.) opracowany raport podlega zamieszczeniu w Biuletynie Informacji Publicznej.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotychczas opracowanych programów ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego oraz raportów z ich wykonania.

Tabela 1. Wykaz dotychczasowych programów ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego i raportów z ich realizacji

Nazwa programu	Uchwała przyjmująca program ochrony środowiska	Raport z realizacji programu ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca raport z realizacji programu ochrony środowiska
Program ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2004-2011	Uchwała Nr 118/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 grudnia 2003 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za rok 2004 (z uwzględnieniem roku 2003)	Uchwała Nr 221/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2005 r.
Program ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2004-2011	Uchwała Nr 118/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 grudnia 2003 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2005-2006	Uchwała Nr 2469/94/07 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 listopada 2007 r.
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.	Uchwała Nr 19/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za 2007 rok	Uchwała Nr 181/210/09 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 stycznia 2009 r.

Nazwa programu	Uchwała przyjmująca program ochrony środowiska	Raport z realizacji programu ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca raport z realizacji programu ochrony środowiska
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r	Uchwała Nr 19/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2008-2009	Uchwała Nr 392/23/11 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 1 marca 2011 r.
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r	Uchwała Nr 19/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za 2010 rok	Uchwała Nr 1594/181/12 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2012 r.
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.	Uchwała Nr 104/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 kwietnia 2012 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2011-2012	Uchwała Nr 1340/383/14 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 30 września 2014 r.
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r	Uchwała Nr 104/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 kwietnia 2012 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2013-2014	Uchwała Nr 1218/170/16 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 4 sierpnia 2016 r.
Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r.	Uchwała Nr 104/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 kwietnia 2012 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2015-2016	Uchwała nr 291/107/20 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2020 r.

Nazwa programu	Uchwała przyjmująca program ochrony środowiska	Raport z realizacji programu ochrony środowiska	Uchwała przyjmująca raport z realizacji programu ochrony środowiska
Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.	Uchwała nr 3/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2017 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2017-2018	Uchwała nr 291/107/20 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2020 r.
Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.	Uchwała nr 3/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2017 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2019-2020	Uchwała nr 108/288/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2022 r.
Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.	Uchwała nr 3/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2017 r.	Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego za lata 2021-2022	Uchwała nr 456/12/24 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 15 lipca 2024 r.
Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 r.	Uchwała nr 2/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 17 stycznia 2023 r.	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji UMWM (mazovia.pl)

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego za lata 2023-2024, zwany dalej Raportem, jest dwunastym tego typu dokumentem, przedstawiającym stan zaawansowania prac środowiskowych na Mazowszu i pierwszym odnoszącym się do obowiązującej, zaktualizowanej polityki ekologicznej województwa, jaką jest Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 r., zwany dalej Programem lub POŚ WM.

1.1. Cel i zakres Raportu

Celem Raportu jest ocena stopnia i efektów realizacji działań, zapisanych w POŚ WM, pokazanie postępów, jakie udało się osiągnąć w zakresie wykonania przedsięwzięć wpisanych w wyżej wymieniony Program, mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, jak również analiza ujętych w POŚ WM działań oraz ich rezultatów wraz z poniesionymi nakładami finansowymi. Okres raportowania to lata 2023-2024.

1.2. Metodyka opracowania Raportu i źródła informacji

Metodyka opracowania niniejszego Raportu składa się z oceny opisowej, wskaźnikowej, analizy kosztów oraz podsumowania. Realizacja przedsięwzięć w Raporcie została zaprezentowana z podziałem na obszary interwencji, cele, kierunki interwencji i zadania. Stopień realizacji zadań wyznaczony jest za pomocą wskazania stopnia realizacji:

- zadanie zrealizowane;
- zadanie w trakcie realizacji;
- zadanie ciągłe;
- zadanie niezrealizowane.

Głównym źródłem danych na potrzeby niniejszego opracowania były informacje pozyskane od właściwych jednostek administracyjnych i jednostek monitorowanych, w tym m.in.:

- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- samorządów powiatów, miast i gmin, zlokalizowanych w województwie mazowieckim oraz podległych i współpracujących jednostek;
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (KZGW, RZGW w Warszawie, Lublinie i Białymstoku oraz podległe im zarządy zlewni);
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie i Radomiu oraz Olsztynie
- nadleśnictw zlokalizowanych w województwie mazowieckim;
- Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska;
- Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad - Oddział w Warszawie;
- Kampinoskiego Parku Narodowego;
- Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie;
- Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych w Otwocku;
- Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego;
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego;
- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.;
- Polskich Sieci Energetycznych S.A.;
- powiatowych zarządów dróg;
- Warszawskiej Kolei Dojazdowej Sp. z o.o.;
- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie.

Dane z raportowanych jednostek zostały pozyskane w wyniku przeprowadzonej ankietyzacji. Dodatkowo korzystano z dostępnych raportów oraz sprawozdań z działalności podmiotów.

Wartości wskaźników środowiskowych zostały określone przy wykorzystaniu danych głównie pochodzących z: GUS, GIOŚ, WIOŚ.

1.3. Przedmiot, cel i zakres opracowania

Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 r. został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 2/23 z dnia 17 stycznia 2023 r.

W dokumencie zidentyfikowanych zostało 10 obszarów interwencji dla Mazowsza:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP);
- Zagrożenia hałasem (KA);
- Pola elektromagnetyczne (PEM);
- Gospodarowanie wodami (ZW);
- Gospodarka wodno-ściekowa (GWS);
- Zasoby geologiczne (ZG);
- Gleby (GL);
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO);
- Zasoby przyrodnicze (ZP);
- Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP);

oraz zagadnienia związane z edukacją ekologiczną i adaptacją do zmian klimatu.

W ramach ww. obszarów wyznaczono cele, kierunki interwencji i zadania. Cele, kierunki działań oraz zadania zostały określone na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu środowiska oraz dokumentów programowych krajowych i wojewódzkich oraz ankietyzacji przeprowadzonej wśród jednostek, które wykonują zadania związane z ochroną środowiska w regionie.

OCHRONA KLIMATU i JAKOŚCI POWIETRZA (OP)

OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu

- OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu
 - OP.1.1. Termomodernizacja budynków, w tym zakładanie zielonych dachów i fasad
 - OP.1.2. Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią i odzysku ciepła
 - OP.1.3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne
 - OP.1.4. Realizacja i wsparcie działań mających na celu wymianę oświetlenia na energooszczędne
 - OP.1.5. Podniesienie sprawności wytwarzania energii (np. poprzez budowę instalacji kogeneracyjnych) oraz zmniejszanie strat przesyłowych energii elektrycznej i ciepłej
 - OP.1.6. Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych oraz zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu
 - OP.1.7. Opracowanie i aktualizacja planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe
- OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej
 - OP.2.1. Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych
 - OP.2.2. Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności

- OP.2.3. Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców
- OP.2.4. Budowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony powietrza, w tym w szczególności w temacie jakości paliw i spalania odpadów w paleniskach domowych
- OP.2.5. Budowanie świadomości społecznej promującej rozwiązania dotyczące poprawy jakości powietrza, w tym m.in. w zakresie wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji budynków, prowadzenia kontroli przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej i działań z zakresu efektywności energetycznej
- OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych
 - OP.3.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem
 - OP.3.2. Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych
 - OP.3.3. Zwiększenie udziału transportu kolejowego, w tym wymiana taboru wysokoemisyjnego komunikacji publicznej na niskoemisyjny
 - OP.3.4. Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych oraz utwardzenie dróg i poboczy
 - OP.3.5. Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic i kierowanie ruchu tranzytowego z ominięciem miast
 - OP.3.6. Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic, budowa skrzyżowań bezkolizyjnych
 - OP.3.7. Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne oraz budowa i modernizacja sieci tramwajowych
 - OP.3.8. Rozwój i promocja transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych
 - OP.3.9. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg
 - OP.3.10. Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride
 - OP.3.11. Realizacja i wsparcie działań mających na celu polepszenie jakości powietrza
 - OP.3.12. Tworzenie stref ograniczonego i czystego transportu oraz systemu płatnego parkowania w miastach
 - OP.3.13. Zakończenie budowy II linii i budowa III linii metra w Warszawie (I etap)
- OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych
 - OP.4.1. Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych
 - OP.4.2. Budowa instalacji przechwytywania lub neutralizacji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej
- OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii
 - OP.5.1. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej oraz magazynowanie energii

- OP.5.2. Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz magazynowania energii
- OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa
 - OP.6.1. Monitoring jakości powietrza oraz rozbudowa systemu monitoringu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń
 - OP.6.2. Opracowanie i realizacja właściwych miejscowo planów i programów z zakresu ochrony jakości powietrza i klimatu
 - OP.6.3. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych
 - OP.6.4. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań wspierających ochronę powietrza i przewietrzanie miast oraz poprawę lokalnego mikroklimatu

OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu

- OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu
 - OP.7.1. Modernizacja procesów technologicznych i stosowanie instalacji ograniczających emisję prekursorów ozonu (np. instalacje odazotowania spalin, adsorbery z węgla aktywnego, dopalanie dla NMLZO)

ZAGROŻENIA HAŁASEM (KA)

KA.I. OCHRONA PRZED HAŁASEM

- KA.1. Poprawa klimatu akustycznego
 - KA.1.1. Realizacja zadań uwzględnionych w programach ochrony środowiska przed hałasem
 - KA.1.2. Rozbudowa dróg wojewódzkich z zastosowaniem „cichych” nawierzchni, budowa ścieżek rowerowych
 - KA.1.3. Modernizacja infrastruktury kolejowej, w tym torowisk oraz inwestycje służące poprawie stanu technicznego taboru kolejowego
 - KA.1.4. Monitoring hałasu lotniczego
 - KA.1.5. Wdrażanie rozwiązań ograniczających emisję hałasu przemysłowego
 - KA.1.6. Zmniejszanie ruchu samochodowego w centrach miast, w tym inwestycje w komunikację publiczną
 - KA.1.7. Wyznaczenie obszarów cichych w aglomeracji i poza aglomeracją
 - KA.1.8. Edukacja ekologiczna związana ze zwiększeniem świadomości dotyczącej szkodliwości hałasu i promocja działań poprawiających klimat akustyczny
 - KA.1.9. Monitorowanie hałasu
 - KA.1.10. Inwestycje związane z rozwojem monitoringu hałasu
 - KA.1.11. Opracowanie strategicznej mapy hałasu dla dróg wojewódzkich
 - KA.1.12. Opracowanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem
 - KA.1.13. Opracowywanie przeglądów ekologicznych i analiz porealizacyjnych.

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE (PEM)

PEM.I. UTRZYMANIE DOTYCHCZASOWEGO STANU BRAKU ZAGROŻEŃ PONADNORATYWNYM PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

- PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
 - PEM.1.1. Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku
 - PEM.1.2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)
 - PEM.1.3. Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)
 - PEM.1.4. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM
 - PEM 1.5. Kablowanie linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć
 - PEM.1.6. Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi (zgłoszenia instalacji emitującej pola elektromagnetyczne i wydawanie decyzji na ograniczenie ich oddziaływania oraz sporządzanie przeglądów ekologicznych)

GOSPODAROWANIE WODAMI (ZW)

ZW.I. ZMNIEJSZENIE ANTROPOPRESJI I POPRAWA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

- ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych
 - ZW.1.1. Weryfikacja i aktualizacja programów ochrony środowiska pod kątem ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP
 - ZW.1.2. Ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych
 - ZW.1.3. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi
 - ZW.1.4. Edukacja w zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody, w tym racjonalnej gospodarki nawozowej
 - ZW.1.5. Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
 - ZW.1.6. Monitorowanie jakości wód powierzchniowych
- ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne
 - ZW.2.1. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych
 - ZW.2.2. Monitorowanie stanu ilościowego i chemicznego jednolitych części wód podziemnych
 - ZW.2.3. Poszukiwanie i dokumentowanie źródeł wody do spożycia
 - ZW.2.4. Prowadzenie kontroli stosowania działań zawartych w Programie Azotanowym
 - ZW.2.5. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód

- ZW.2.6. Ustanawianie obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych

ZW.II. ZWIĘKSZENIE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ I ŁAGODZENIE SKUTKÓW SUSZY

- ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego
 - ZW.3.1. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami
 - ZW.3.2. Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej
 - ZW.3.3. Poprawa retencji w zlewni rzeki Piasecznica przez odbudowę zastawek i przepustów z piętrzeniem, pow. ostrołęcki
 - ZW.3.4. Budowa zbiorników retencyjnych zaplanowanych w II aPGW
 - ZW.3.5. Realizacja inwestycji mających na celu ochronę przeciwpowodziową uwzględnionych w II aPGW, innych niż budowa zbiorników retencyjnych
 - ZW.3.6. Budowa systemów ostrzegawczych oraz edukacja podnosząca świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego
 - ZW.3.7. Ochrona lub zwiększanie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych, na użytkach rolnych oraz na gruntach zabudowanych i zurbanizowanych
 - ZW.3.8. Wprowadzenie ustaleń aPZRP do dokumentów planistycznych
 - ZW.3.9. Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi poprzez uwzględnienie ich w dokumentach planistycznych
 - ZW.3.10. Wspieranie działań spółek wodnych polegające na bieżącym utrzymaniu wód i urządzeń wodnych
- ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody
 - ZW.4.1. Budowa zbiorników małej retencji
 - ZW.4.2. Wspieranie działań dotyczących budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji
 - ZW.4.3. Budowa urządzeń melioracji wodnych nawadniająco- odwadniających oraz przebudowa istniejących z funkcji odwadniających na nawadniająco-odwadniające
 - ZW.4.4. Realizacja programu Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”
 - ZW.4.5. Renaturyzacja cieków, w tym przywracanie naturalnych meandrów i funkcji retencyjnych
 - ZW.4.6. Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)
 - ZW.4.7. Zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych na obszarach zwartej zabudowy w miejscu powierzchni utwardzonych lub rozszczelnienie nawierzchni nieprzepuszczalnych.
 - ZW.4.8. Realizacja działań podejmowanych podczas okresu suszy mających wpływ na stan ilościowy wód

- ZW.4.9. Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (GWS)

GWS.I. POPRAWA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ

- GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy
 - GWS.1.1. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych
 - GWS.1.2. Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody
 - GWS.1.3. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej, w tym oszczędzania wody oraz prawidłowej eksploatacji przydomowych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków, a także jej znaczenia w kontekście zagrożeń dla zdrowia i środowiska
- GWS.2 Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej
 - GWS.2.1. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej mająca ekonomiczne i techniczne uzasadnienie
 - GWS.2.2. Budowa kanalizacji deszczowej oraz zrównoważonych systemów odwodnienia opóźniających spływ wód deszczowych na terenach zurbanizowanych
 - GWS.2.3. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych
 - GWS.2.4. Działania na rzecz poprawy gospodarki wodno-ściekowej
 - GWS.2.5. Zagospodarowanie osadów ściekowych powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych
 - GWS.2.6. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie
 - GWS.2.7. Opracowanie sprawozdań z realizacji KPOŚK przez gminy będące w aglomeracji w rozumieniu Prawa Wodnego

ZASOBY GEOLOGICZNE (ZG)

ZG.I. RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI

- ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin
 - ZG.1.1. Eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin
 - ZG.1.2. Kontrola koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż
 - ZG.1.3. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż i kontrola realizacji warunków koncesji

GLEBY (GL)

GL.I. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ANTROPOGENICZNYM, EROZJĄ ORAZ NIEKORZYSTNYMI ZMIANAMI KLIMATU

- GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb

- GL.1.1. Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego, informacja nt. dobrych praktyk rolniczych oraz edukacja ekologiczna
- GL.1.2. Propagowanie rolnictwa ekologicznego i pszczelarstwa
- GL.1.3. Ochrona gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych
- GL.1.4. Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych
- GL.1.5. Monitoring gleb użytkowanych rolniczo
- GL.1.6. Zapobieganie zasklepianiu gleb
- GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych
 - GL.2.1. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, mieszkaniowym lub przemysłowym
- GL.3. Ochrona przed osuwiskami
 - GL.3.1. Kontynuacja opracowania map terenów osuwiskowych
 - GL.3.2. Monitoring terenów osuwiskowych
 - GL.3.3. Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych
 - GL.3.4. Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)

GO.I. GOSPODAROWANIE ODPADAMI ZGODNIE Z HIERARCHIĄ SPOSOBÓW POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI, UWZGLĘDNIAJĄC ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

- GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami
 - GO.1.1. Prowadzenie bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO)
 - GO.1.2. Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest
 - GO.1.3. Realizacja zadań określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”
 - GO.1.4. Opracowanie i monitorowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami
 - GO.1.5. Likwidacja dzikich wysypisk odpadów i miejsc nielegalnego składowania odpadów
- GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym
 - GO.2.1 Działania edukacyjne oraz akcje informacyjno-promocyjne dot. hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w szczególności, zapobiegania powstawania odpadów, przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu
 - GO.2.2. Działania ukierunkowane na promocję, współpracę, wymianę doświadczeń i edukację w zakresie gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z wdrażaniem gospodarki o obiegu zamkniętym

- GO.2.3. Modernizacja oraz budowa instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji
- GO.2.4. Budowa oraz modernizacja instalacji do recyklingu odpadów
- GO.2.5. Budowa oraz modernizacja punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, punktów napraw i punktów przyjmujących rzeczy używane
- GO.2.6. Budowa lub modernizacja instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych
- GO.2.7. Rekultywacja składowisk odpadów
- GO.2.8. Działania na rzecz ograniczenia marnotrawienia żywności, w tym tworzenie i funkcjonowanie banków żywności

ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)

ZP.I. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ KRAJOBRAZOWEJ

- ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną
 - ZP.1.1. Inwentaryzacja cennych zasobów przyrodniczych i dążenie do objęcia ich ochroną prawną i dążenie do zwiększenia środków finansowych na cel
 - ZP.1.2. Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów
 - ZP.1.3. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody
 - ZP.1.4. Aktualizacja/Opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych
 - ZP.1.5. Sporządzenie audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego
 - ZP.1.6. Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznie czynnej, terenów zieleni i innych krajobrazów terenów niezabudowanych, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań ekologicznych poprzez aktywne zapisy w strategiach rozwoju, programach wykonawczych, dokumentach i decyzjach administracyjnych z zakresu planowania przestrzennego
 - ZP.1.7. Monitoring obszarów chronionych
 - ZP.1.8. Zmiana struktury własności gruntów Kampinoskiego Parku Narodowego (wykupy gruntów prywatnych)
 - ZP.1.9. Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach oraz nakazach i zakazach obowiązujących na ich terenie
 - ZP.1.10. Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych
- ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków
 - ZP.2.1. Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną
 - ZP.2.2. Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia ciągłości korytarzy migracyjnych
 - ZP.2.3. Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych
 - ZP.2.4. Odtwarzanie terenów mokradłowych oraz zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie niepogorszonym

- ZP 2.5. Zachowanie siedlisk i gatunków obszarów kserotermicznych w stanie niepogorszonym
- ZP 2.6. Zachowanie i tworzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych
- ZP.2.7. Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo
- ZP 2.8. Zapewnienie ciągłości istniejących korytarzy migracyjnych i kształtowanie nowych zwłaszcza na terenach silnie przekształconych antropogenicznie
- ZP.2.9. Dążenie do pozostawiania martwego drewna, szczególnie na terenach lasów, parków i zadrzewień, z uwzględnieniem bezpieczeństwa mienia i życia ludzi
- ZP 2.10 Tworzenie ekostref na terenie zwartej zabudowy miejskiej, które stanowić będą enklawy dla fauny i flory np. łąki kwietne, ograniczanie koszenia, pozostawianie niewygrabionych liści, nasadzenia roślin miododajnych i owocodajnych, instalowanie budek lęgowych
- ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych
 - ZP.3.1. Tworzenie i odpowiednia pielęgnacja terenów zieleni ze szczególnym uwzględnieniem drzew o wymiarach pomnikowych i zieleni w obiektach zabytkowych
 - ZP 3.2. Wprowadzanie elementów zielonej infrastruktury szczególnie na terenach silnie zurbanizowanych a szczególnie tworzenie tzw. zielonych ścian ze szczególnym uwzględnieniem nasadzeń pnączy na ścianach budynków oraz elementach infrastruktury np. ekrany akustyczne, ogrodzenia, słupy etc.
 - ZP 3.3. Tworzenie pasów zieleni (drzew lub krzewów) ochronnej wzdłuż jezdni dróg lub ulic, których zadaniem będzie wytłumianie hałasu, oczyszczanie powietrza, fitoremediacja, ograniczanie podmuchów wiatru i nawiewania śniegu w okresach zimowych
 - ZP.3.4. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni szczególnie na terenach, gdzie obserwowana jest silna presja zabudowy
 - ZP 3.5. Ograniczenie wycinki drzew na terenie województwa do absolutnego minimum ze szczególnym uwzględnieniem zieleni przydrożnej bądź przyulicznej
 - ZP 3.6. Wyznaczanie, zachowanie i kształtowanie terenów biologicznie czynnych - tzw. zielonych pierścieni wokół ośrodków miejskich i metropolitalnych oraz powiązań promienistych z terenami wewnątrz i na zewnątrz zielonych pierścieni
 - ZP 3.7. Opracowanie wytycznych prawidłowej pielęgnacji drzew dla poszczególnych gmin
 - ZP 3.8. Integracja rozproszonej struktury zieleni w ciągły system terenów powiązanych i podejmowanie działań zapobiegających defragmentacji istniejących systemów
 - ZP 3.9. Stworzenie przestrzeni partycypacyjnej dla mieszkańców miast i gmin, na generowanie innowacji i zgłaszanie pomysłów w obszarze kształtowania kierunków, ochrony i tworzenia terenów zieleni na danym terenie
 - ZP 3.10. Wsparcie rozwoju ogródków działkowych na terenie województwa
- ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych

- ZP.4.1. Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody, ekologii krajobrazu, oraz pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa
- ZP.4.2. Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych
- ZP.4.3. Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody
- ZP.4.4. Edukacja mieszkańców województwa na temat roli błękitno-zielonej infrastruktury w kwestii łagodzenia skutków zmian klimatycznych. Zachęcanie mieszkańców do partycypacji w zwiększaniu roli błękitno-zielonej infrastruktury w adaptacji do zmian klimatu miast i gmin na terenie województwa
- ZP.4.5. Edukacja mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem rolników na temat ochrony i znaczenia owadów zapylających
- ZP.4.6. Wspieranie działań mających na celu zwiększenie roli błękitno-zielonej infrastruktury, ochronę dziedzictwa przyrodniczego oraz ochronę zwierząt

ZP.II. PROWADZENIE TRWALE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LEŚNEJ

- ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych
 - ZP.5.1. Uwzględnianie w planach urządzenia lasu oraz uproszczonych planach urządzenia lasów wprowadzanie do monokultur sosnowych gatunków domieszkowych oraz przebudowa drzewostanów niezgodnych z siedliskiem
 - ZP.5.2. Inwentaryzacja lasów prywatnych oraz opracowanie dla nich uproszczonych planów urządzenia lasu
 - ZP.5.3. Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej
 - ZP.5.4. Obserwacja zagrożeń antropogenicznych i biotycznych lasu i zapobieganie ich skutkom (stanu zdrowotnego lasu, gradacje owadów, nielegalne wysypiska odpadów, nielegalna wycinka)
 - ZP.5.5. Zwiększanie udziału starych drzew w drzewostanach wszystkich klas wieku w miarę możliwości
 - ZP.5.6. W uzasadnionych przypadkach w planach urządzenia lasu należy dążyć do zastępowania rębni zupełnych rębniami złożonymi
- ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach
 - ZP.6.1. Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych
 - ZP.6.2. Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów

ZP.III. ZWIĘKSZANIE LESISTOŚCI

- ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień
 - ZP.7.1. Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej
 - ZP.7.2. Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których występuje sukcesja naturalna

- ZP.7.3. Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo o niskich walorach przyrodniczych
- ZP.7.4. Wykupy gruntów pod ich zalesianie oraz dążenie do uzyskiwania większych środków na ten cel

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI PRZEMYSŁOWYMI (PAP)

PAP.I. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH ORAZ MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW

- PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
 - PAP.1.1. Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych
 - PAP.1.2. Zapobieganie lub usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych
 - PAP.1.3. Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię
 - PAP.1.4. Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, KW PSP, KPP
 - PAP.1.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP w samochody i specjalistyczny sprzęt
 - PAP.1.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin na realizację ich zadań własnych z zakresu funkcjonowania jednostek ochotniczych straży pożarnych
 - PAP.1.7. Zintensyfikowanie monitoringu i kontroli zakładów ZDR, ZZR i pozostałych pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji
 - PAP.1.8. Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe
 - PAP.1.9. Opracowanie wojewódzkiego schematu działania w przypadku wystąpienia awarii obejmujących szybkie przekazanie informacji lokalnej ludności oraz władzom samorządowym, postawienie w gotowości służb w tym OSP, PSP, policji, przygotowanie planów ewakuacyjnych i ich aktualizację oraz koordynację działań ratunkowych (w razie konieczności)
 - PAP.1.10. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii

2. OGÓLNA OCENA REALIZACJI POŚ WM W LATACH 2023-2024

2.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP)

Dla obszaru interwencji - Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP) wyznaczono 2 cele:

- OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu;
- OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Obszar interwencji związany z ochroną klimatu i jakości powietrza był realizowany w ramach 7 kierunków interwencji obejmujących łącznie 34 zadania. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
- OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej;
- OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych;
- OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych;
- OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii;
- OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa;
- OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu.

W latach 2023-2024, zgodnie ze stanem wiedzy na dzień sporządzenia Raportu, nie realizowano zadania:

- OP.7.1. Modernizacja procesów technologicznych i stosowanie instalacji ograniczających emisję prekursorów ozonu (np. instalacje odazotowania spalin, adsorbery z węgla aktywnego, dopalanie dla NMLZO).

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 12 wskaźników środowiskowych:

- Długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej;
- Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem;
- Długość dróg dla rowerów;
- Długość bus-pasów;
- Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem;
- Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem;
- Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych;
- Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem;
- Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu;
- Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5};
- Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀;

- Liczba stref, które uzyskały klasę D2 ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza w latach 2023-2024, w żadnej ze stref nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM_{2,5} ani PM₁₀. Jednak w 2024 roku strefa mazowiecka została zakwalifikowana do klasy C z powodu przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu, co oznacza pogorszenie jakości powietrza w porównaniu do roku 2023, kiedy to żadna ze stref nie uzyskała klasy C. Stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych stężeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ są w głównej mierze konsekwencją emisji pochodzących z indywidualnych systemów ogrzewania mieszkań i domów w sezonie grzewczym. W porównaniu z wartością wskaźnika bazowego z 2020 roku, w przypadku benzo(a)pirenu trzy strefy zostały wówczas zaklasyfikowane do klasy C z powodu przekroczenia dopuszczalnego poziomu, natomiast w okresie raportowanym przekroczenie odnotowano w jednej strefie. Dla pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} liczba stref przekraczających wartości dopuszczalne wynosiła odpowiednio dwie i trzy w roku bazowym, podczas gdy w okresie raportowanym nie odnotowano żadnych stref z przekroczeniem dopuszczalnych poziomów dla tych pyłów.

2.2. Zagrożenia hałasem (KA)

Dla obszaru interwencji - Zagrożenia hałasem (KA) wyznaczono 1 cel:

- KA.I. Ochrona przed hałasem.

Obszar interwencji związany z ochroną przed ponadnormatywnym poziomem hałasu był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji.

- KA.1. Poprawa klimatu akustycznego;

obejmującego 13 zadań.

W latach 2023-2024 realizowano 11 zadań. Dla 2 zadań:

- KA.1.7. Wyznaczenie obszarów cichych w aglomeracji i poza aglomeracją;
- KA.1.10. Inwestycje związane z rozwojem monitoringu hałasu;

żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu ich realizacji.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 2 wskaźniki środowiskowe:

- udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla długookresowego hałasu drogowego;
- udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla krótkookresowego hałasu drogowego.

Udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla długookresowego hałasu drogowego w porze dnia w 2024 roku wzrósł o 33% w porównaniu do wartości bazowej z 2020 r. W porze nocnej odnotowano spadek z 33 do 0%. Udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla krótkookresowego hałasu drogowego w porze dnia w 2024 roku zmalał z 42 do 21%, natomiast w porze nocnej zmalał z 38 do 29%.

Realizacja wszystkich wskazanych w Programie zadań świadczy o zaangażowaniu JST oraz zarządców dróg, linii kolejowych, lotnisk w działania związane z klimatem akustycznym.

2.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Dla obszaru interwencji - Pola elektromagnetyczne (PEM) wyznaczono 1 cel:

- PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

Obszar interwencji związany z ochroną przed polami elektromagnetycznymi był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji obejmującego 6 zadań. Uwzględniony w Programie kierunek interwencji to:

- PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

W latach 2023-2024 nie zrealizowano zadania: PEM.1.4. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM. Zadania, które były realizowane, mają charakter ciągły.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 1 wskaźnik środowiskowy:

- Liczba punktów pomiarowych, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego.

W analizowanych latach liczba punktów pomiarowych, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego wynosi 0. Wynik ten spełnia założenia wyznaczonego celu.

Od 2019 r. GIOŚ wykonuje okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych, a pomiar poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadza Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ. Zgodnie z dostępnymi „Wynikami pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych za rok 2023”, średnia wartość dla Warszawy, jako miasta powyżej 200 000 mieszkańców wyniosła 1,51 V/m, dla miasta w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 (Płock) mieszkańców 1,23 V/m, dla miast w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców 0,72 V/m, dla miast w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców 0,81 V/m i dla miast poniżej 20 000 mieszkańców 0,50 V/m. Obecnie obowiązujący minimalny poziom dopuszczalny, według Rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. poz. 2448), wynosi dla częstotliwości objętych monitoringiem (tj. 80 MHz - 40 GHz) - 28 V/m. Oznacza to, że średnia wartość wskaźnika poziomu emisji pól elektromagnetycznych dla poszczególnych kategorii obszarów jest znacznie niższy od wartości dopuszczalnej.

2.4. Gospodarowanie wodami (ZW)

Dla obszaru interwencji - Gospodarowanie wodami (ZW) wyznaczono 2 cele:

- ZW.I. Zmniejszenie antropopresji i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- ZW.II. Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej i łagodzenie skutków suszy.

Obszar związany z gospodarowaniem wodami był realizowany w ramach 4 kierunków interwencji obejmujących 31 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych;
- ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne;
- ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego;
- ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody.

Nie pozyskano informacji na temat realizacji zadań:

- ZW.1.2. Ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych;
- ZW.2.6. Ustanawianie obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych;
- ZW.3.4. Budowa zbiorników retencyjnych zaplanowanych w II aPGW.

Zakończono realizację zadań:

- ZW.1.1. Weryfikacja i aktualizacja programów ochrony środowiska pod kątem ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;
- ZW 2.5. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawiania się nieczystości do gruntu i wód;
- ZW.3.1. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami;
- ZW.3.8. Wprowadzanie ustaleń aPZRP do dokumentów planistycznych;
- ZW.3.9. Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi poprzez uwzględnienie ich w dokumentach planistycznych;
- ZW.3.10. Wspieranie działań spółek wodnych polegające na bieżącym utrzymaniu wód i urządzeń wodnych;
- ZW.4.2. Wspieranie działań dotyczących budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji;
- ZW. 4.6. Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody);
- ZW.4.7. Zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych na obszarach zwartej zabudowy w miejscu powierzchni utwardzonych lub rozszczelnienie nawierzchni nieprzepuszczalnych.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 5 wskaźników środowiskowych:

- stan jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) ocenianych jako dobry;
- stan jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) ocenianych jako dobry;
- zasoby eksploatacyjne wód podziemnych ogółem;
- efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe;
- pojemność obiektów małej retencji wodnej.

W 2023 r. stwierdzono wzrost zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych o 43,4 hm³ w stosunku do roku 2020. W roku 2024 ilość zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych

wzrosła o 21,4 hm³ w stosunku do roku 2023. Wzrosła również ilość obwałowań przeciwpowodziowych osiągając wartość 7,4 km/rok w roku 2023. Natomiast w roku 2024 obserwowany był spadek do wartości 6,4 km/rok. Na przestrzeni obowiązywania Programu w roku 2023 zauważono również wzrost pojemności obiektów małej retencji, osiągając w 2023 roku 58 822,8 dam³/rok oraz 58 984,3 dam³/rok w roku 2024. W latach 2023-2024 nie zmienił się stan jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) ocenianych jako dobry.

Wyznaczone w Programie wskaźniki oraz zakończenie realizacji poszczególnych zadań wskazują na poprawę stanu środowiska w obszarze gospodarowania wodami.

2.5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

Dla obszaru interwencji - Gospodarka wodno-ściekowa (GWS) wyznaczono 1 cel:

- GWS.I. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej.

Obszar interwencji dotyczący gospodarki wodno-ściekowej był realizowany w ramach 2 kierunków interwencji:

- GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy;
- GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej.

W ramach powyższych kierunków interwencji wyznaczono łącznie 10 zadań, wszystkie z nich były realizowane w latach 2023-2024.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 7 wskaźników środowiskowych:

- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem;
- udział przemysłu w zużyciu wody ogółem;
- odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej;
- długość sieci kanalizacyjnej;
- odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej;
- liczba przydomowych oczyszczalni ścieków;
- osady ściekowe składowane razem.

Analiza wskaźników wykazuje stopniową poprawę stanu środowiska w obszarze gospodarki wodno-ściekowej - 5 spośród 7 wskaźników wykazuje tendencję pozytywną. Osiągnięcie oczekiwanej wartości zidentyfikowano w przypadku jednego wskaźnika - udziału przemysłu w zużyciu wody ogółem. Natomiast brak osiągnięcia wartości docelowych dla zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem oraz ilości osadów ściekowych składowanych razem sugeruje potrzebę kontynuowania działań w tym aspekcie.

2.6. Zasoby geologiczne (ZG)

Dla obszaru interwencji - Zasoby geologiczne (ZG) wyznaczono 1 cel:

- ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

Obszar interwencji związany z zasobami geologicznymi był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji - ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin, obejmującego 3 zadania.

W latach 2023-2024 realizowano na bieżąco wszystkie zadania.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 1 wskaźnik środowiskowy:

- Liczba punktów niekoncesjonowanego wydobycia kopalin.

Organem właściwym w sprawie nielegalnej eksploatacji kopalin na terenie województwa mazowieckiego jest dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie. Na podstawie danych dotyczących postępowań prowadzonych w latach 2023 i 2024 wynika, że na terenie województwa mazowieckiego w 2023 r. zanotowano 56 zgłoszeń, w 2024 r. - 45 zgłoszeń.

Natomiast liczba zarejestrowanych przez PIG-PIB punktów niekoncesjonowanego wydobycia kopalin wyniosła 2728. Wartości te wskazują na poważny problem w tym aspekcie środowiska.

2.7. Gleby (GL)

Dla obszaru interwencji - Gleby (GL) wyznaczono 1 cel:

- GL.1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

Obszar interwencji związany z glebami był realizowany w ramach 3 kierunków interwencji obejmujących 11 zadań. W latach 2023-2024 realizowano 10 zadań. Nie realizowano zadania GL.3.3. Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb;
- GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych;
- GL.3. Ochrona przed osuwiskami.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 4 wskaźniki środowiskowe:

- liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych;
- powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych zrehabilitowanych i zagospodarowanych w ciągu roku (ogółem);
- udział gruntów użytkowanych rolniczo (ogółem), w tym: bardzo kwaśnych i kwaśnych;
- zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych (ogółem).

Analiza wskaźników wskazuje na poprawę stanu środowiska w stosunku do wartości bazowej, w zakresie:

- redukcji powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych zrehabilitowanych i zagospodarowanych w ciągu roku, z 237 ha w 2020 r. do 197 ha w 2023 r., a do 222 ha w 2024 r.;
- udziału gruntów użytkowanych rolniczo, w tym bardzo kwaśnych i kwaśnych, z 56% w 2020 r. do 51% w 2023 r., a następnie do 39% w 2024 r.;
- wzrostu zużycia nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych (ogółem), z 71,6 kg w 2020 r. do 81,9 kg w 2023 r.

Zmniejszyła się natomiast liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych z wartości 9 191 w 2020 r. do 4 520 osób w 2023 r., a następnie do 3 806 osób w 2024 r. Może to być związane z ograniczeniem środków finansowych przeznaczonych na to działanie.

2.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

Dla obszaru interwencji - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO) wyznaczono 1 cel:

- GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego.

Obszar interwencji związany z gospodarką odpadami i zapobieganiem powstawaniu odpadów był realizowany w ramach 2 kierunków interwencji obejmujących 13 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami;
- GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zadania dla obszaru interwencji - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów - mają charakter ciągły. Na podstawie pozyskanych danych można stwierdzić, że wszystkie zadania wyznaczone w Programie były sukcesywnie realizowane.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 4 wskaźniki środowiskowe:

- zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca;
- powierzchnia istniejących dzikich wysypisk odpadów;
- masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu;
- liczba PSZOK.

Ilość niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca wzrosła z 186 kg w roku bazowym 2020 do 190,6 kg w roku 2023, a następnie do 196,1 kg w roku 2024. Oznacza to wzrost o 5,4% w stosunku do wartości wyjściowej z 2020 r.¹.

Powierzchnia istniejących dzikich wysypisk odpadów wzrosła w analizowanym okresie z 74 441 m² w roku bazowym do 104 915 m² w roku 2023, a następnie 141 006 m² w roku 2024. Łącznie oznacza to wzrost aż o 89% powierzchni dzikich wysypisk odpadów i świadczy o trwających problemach z nielegalnym składowaniem odpadów, mimo intensywnych działań celem ich likwidacji. Liczba istniejących dzikich wysypisk kształtowała się na poziomie 163 w roku bazowym, 162 w 2023 r., a w 2024 r. wzrosła do 176. Równocześnie wzrosła także liczba wysypisk usuwanych w ciągu roku - z 1033 w roku bazowym do 1163 w 2023 r. i aż 1427 w 2024 r.².

W przypadku masy zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu w roku bazowym odnotowano 527 105,5 Mg, natomiast w roku 2023 wartość ta spadła do 244 651,1 Mg, a w roku 2024 odnotowano ponowny wzrost do 350 708,7 Mg. Oznacza to spadek o 33,5% względem roku bazowego, ale jednocześnie wzrost o 43,4% w stosunku do 2023 r.³.

¹ Opracowane na podstawie GUS, stan na dzień: 27.06.2025 r.

² Opracowane na podstawie GUS, stan na dzień: 27.06.2025 r.

³ Opracowane na podstawie GUS, stan na dzień: 27.06.2025 r.

Systematyczny wzrost liczby PSZOK w ostatnich latach wskazuje na rozwój infrastruktury wspierającej selektywną zbiórkę odpadów komunalnych, lecz nie osiągnięto jeszcze wartości docelowej, która wynosi 314⁴.

2.9. Zasoby przyrodnicze (ZP)

Dla obszaru interwencji - Zasoby przyrodnicze (ZP) wyznaczono 3 cele:

- ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej;
- ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;
- ZP.III. Zwiększanie lesistości.

Obszar interwencji związany z zasobami przyrodniczymi był realizowany w ramach 7 kierunków interwencji obejmujących 48 zadań. Uwzględnione w Programie kierunki interwencji to:

- ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną;
- ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków;
- ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych;
- ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych;
- ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych;
- ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach;
- ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień.

W raportowanym okresie zakończono realizację zadań:

- ZP.1.2. Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów;
- ZP.1.3. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody;
- ZP.1.5. Sporządzenie audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego;
- ZP.1.10. Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych;
- ZP.3.10. Wsparcie rozwoju ogródków działkowych na terenie województwa;
- ZP.7.2. Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których występuje sukcesja naturalna.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 10 wskaźników środowiskowych:

- ilość form ochrony (zarówno obszarowych jak i obiektowych) przyrody na terenie województwa mazowieckiego;
- liczba opracowanych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000;
- liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody;
- liczba wykonanych audytów krajobrazowych województwa;
- powierzchnia gruntów Parku pozostających w zarządzie KPN;

⁴ Opracowane na podstawie GUS, stan na dzień: 27.06.2025 r.

- udział terenów zieleni w powierzchni województwa ogółem;
- udział sosny w drzewostanach;
- udział lasów prywatnych objętych dokumentacją urządzeniową;
- pożary w lasach ogółem;
- lesistość.

W latach 2023-2024 sukcesywnie wdrażano zapisy planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i innych dokumentów planistycznych, jak również realizowano projekty dofinansowane ze źródeł zewnętrznych oraz krajowych. Podejmowano działania w celu ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków.

2.10. Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP)

Dla obszaru interwencji - Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP) wyznaczono 1 cel:

- PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Obszar interwencji związany z zagrożeniem wystąpienia poważnych awarii był realizowany w ramach 1 kierunku interwencji - PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii, obejmującego 10 zadań.

W latach 2023-2024 realizowano 9 zadań. Dla zadania PAP.1.8. Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu jego realizacji.

W raportowanych latach na terenie województwa mazowieckiego znajdowało się:

- w 2023 r.: 21 ZDR i 56 ZZR;
- w 2024 r.: 21 ZDR i 59 ZZR.

W celu oceny stopnia zmian w środowisku wyznaczono 1 wskaźnik środowiskowy:

- liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii.

WIOŚ w 2023 r. zarejestrował 12, a w 2024 r. 10 przypadków wystąpienia poważnych awarii na terenie województwa mazowieckiego.

3. OCENA SZCZEGÓŁOWA REALIZACJI POŚ WM W LATACH 2023-2024

3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP)

Poniższe tabele przedstawiają stan realizacji 34 zadań środowiskowych w ramach celów:

OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu oraz OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Tabela 2. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu** (w ramach celu OP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.1.1.	Termomodernizacja budynków, w tym zakładanie zielonych dachów i fasad	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.1.2.	Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią i odzysku ciepła	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, zakłady energetyczne, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.1.3.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.1.4.	Realizacja i wsparcie działań mających na celu wymianę oświetlenia na energooszczędne	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MPL)	zadanie ciągłe
OP.1.5.	Podniesienie sprawności wytwarzania energii (np. poprzez budowę instalacji kogeneracyjnych) oraz zmniejszanie strat przesyłowych energii elektrycznej i ciepłej	Zadanie monitorowane: zakłady energetyczne, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.1.6.	Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych oraz zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu	Zadanie monitorowane: zakłady energetyczne, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.1.7.	Opracowanie i aktualizacja planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie ciągłe

Tabela 3. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej** (w ramach celu OP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.2.1.	Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
OP.2.2.	Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości, przedsiębiorstwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	zadanie ciągłe
OP.2.3.	Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców	Zadanie monitorowane: zakłady energetyki ciepłej, zakłady komunalne, zarządzający siecią ciepłowniczą i gazową	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.2.4.	Budowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony powietrza, w tym w szczególności w temacie jakości paliw i spalania odpadów w paleniskach domowych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.2.5.	Budowanie świadomości społecznej promującej rozwiązania dotyczące poprawy jakości powietrza, w tym m.in. w zakresie wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji budynków, prowadzenia kontroli przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej i działań z zakresu efektywności energetycznej	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MAE)	zadanie ciągłe

Tabela 4. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych** (w ramach celu OP.1.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.3.1.	Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem	Zadanie monitorowane: gminy, zarządzający infrastrukturą drogową	zadanie ciągłe
OP.3.2.	Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PKP PLK, SKM, WKD	zadanie ciągłe
OP.3.3.	Zwiększenie udziału transportu kolejowego, w tym wymiana taboru wysokoemisyjnego komunikacji publicznej na niskoemisyjny	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (KM)	zadanie ciągłe
OP.3.4.	Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych oraz utwardzenie dróg i poboczy	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, zarządzający drogami, GDDKiA	zadanie ciągłe
OP.3.5.	Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic i kierowanie ruchu tranzytowego z ominięciem miast	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, GDDKiA	zadanie ciągłe
OP.3.6.	Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic, budowa skrzyżowań bezkolizyjnych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZDW)	zadanie ciągłe
OP.3.7.	Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne oraz budowa i modernizacja sieci tramwajowych	Zadanie monitorowane: gminy, zarządzający komunikacją publiczną	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.3.8.	Rozwój i promocja transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PGL LP	zadanie ciągłe
OP.3.9.	Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
OP.3.10.	Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, zarządzający infrastrukturą drogową	zadanie ciągłe
OP.3.11.	Realizacja i wsparcie działań mających na celu polepszenie jakości powietrza	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (WORD)	zadanie ciągłe
OP.3.12.	Tworzenie stref ograniczonego i czystego transportu oraz systemu płatnego parkowania w miastach	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, zarządzający infrastrukturą drogową	zadanie ciągłe
OP.3.13.	Zakończenie budowy II linii i budowa III linii metra w Warszawie (I etap)	Zadanie monitorowane: m.st. Warszawa	zadanie w trakcie realizacji

Tabela 5. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych** (w ramach celu OP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.4.1.	Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
OP.4.2.	Budowa instalacji przechwytywania lub neutralizacji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe

Tabela 6. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii** (w ramach celu OP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.5.1.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej oraz magazynowanie energii	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	zadanie ciągłe
OP.5.2.	Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz magazynowania energii	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, organizacje pozarządowe, MODR	zadanie ciągłe

Tabela 7. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa** (w ramach celu OP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.6.1.	Monitoring jakości powietrza oraz rozbudowa systemu monitoringu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń	Zadanie monitorowane: GIOŚ, gminy	zadanie ciągłe
OP.6.2.	Opracowanie i realizacja właściwych miejscowo planów i programów z zakresu ochrony jakości powietrza i klimatu	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
OP.6.3.	Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych	Zadanie własne: Samorząd województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe
OP.6.4.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań wspierających ochronę powietrza i przewietrzanie miast oraz poprawę lokalnego mikroklimatu	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe

Tabela 8. Zadania w ramach kierunku interwencji: **OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu** (w ramach celu OP.II.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
OP.7.1.	Modernizacja procesów technologicznych i stosowanie instalacji ograniczających emisję prekursorów ozonu (np. instalacje odzotowania spalin, adsorbery z węgla aktywnego, dopalanie dla NMLZO)	Zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze	zadanie niezrealizowane

Podmioty realizujące działania z obszaru OP w latach 2023-2024:

powiaty: radomski, białobrzeski, żuromiński, kozienicki, makowski, ostrowski, otwocki, przasnyski, przysuski, płocki, płoński, warszawski zachodni, łosicki, żyrardowski, wołomiński, siedlecki

miasta i gminy: m.st. Warszawa dzielnice: Bemowo, Praga-Południe, Rembertów, Targówek, Ursus, Ursynów, Wawer, Wesoła, Wola, Włochy, Śródmieście, Żoliborz

Różan, Białobrzegi, Bodzanów, Brok, Brwinów, Cegłów, Chorzele, Glinojeck, Iłża, Kałuszyn, Konstancin-Jeziorna, Kosów Lacki, Latowicz, Maciejowice, Mogielnica, Mrozy, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto, Odrzywół, Ożarów Mazowiecki, Przytyk, Radzymin, Sanniki, Serock, Sochocin, Tłuszcz, Wiskitki, Wołomin, Wyszaków, Wyśmierzyce, Zakroczym, Zwolen, Łochów, Łosice, Żelechów, Józefów, Ciechanów (gmina miejska), Gostynin, Kobyłka, Maków Mazowiecki (gmina miejska), Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka (gmina miejska), Podkowa Leśna, Pruszków, Przasnysz (gmina miejska), Przasnysz (gmina wiejska), Płońsk (gmina wiejska), Płońsk (gmina miejska), Sokołów Podlaski (gmina miejska), Węgrów, Zielonka, Ząbki (gmina miejska), Kazanów, Mordy, Wyszogród, Krzynowłoga Mała, Nowy Duninów, Baboszewo, Baranowo, Borowie, Brudzeń Duży, Błędów, Celestynów, Czernice Borowe, Czerwonka, Dębę Wielkie, Domanice, Dzierzgowo, Dąbrówka, Garbatka-Letnisko, Sobienie-Jeziory, Gniewoszków, Goworowo, Gozdowo, Gołymień-Ośrodek, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Grębków, Gzy, Górzno, Gózd, Huszlew, Izabelin, Iłów, Jaktorów, Joniec, Kadzidło,

Karniewo, Klwów, Kotuń, Kowala, Lelis, Leoncin, Leszno, Lesznowola, Małkinia Górna, Michałowice, Miedzna, Mirów, Nadarzyn, Nieporęt, Obryte, Opinogóra Górna, Pacyna, Paprotnia, Parysów, Platerów, Pniewy, Pokrzywnica, Policzna, Przesmyki, Puszcza Mariańska, Płoniawy-Bramura, Radzanów, Radziejowice, Raszyn, Rząśnik, Rusinów, Sadowne, Sieciechów, Siemiątkowo, Sierpc (gmina wiejska), Stara Kornica, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Sterdyń, Stupsk, Słubice, Słupno, Troszyn, Wąsewo, Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wieniawa, Wierzbica, Wodynie, Zakrzew, Zatory, Żyrardów, Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, Czosnów, Stara Biała, Gostynin (gmina miejska)

przedsiębiorstwa: „BYŚ” Wojciech Byśkiniewicz, Novago Sp. z o.o., ORLEN Aviation sp. z o.o., ORLEN Termika S.A., Stora Enso Poland S.A., PKP PLK S.A., GAZ-SYSTEM S.A., przedsiębiorstwa ciepłownicze, przedsiębiorstwa wodne i kanalizacyjne, ZAP Sznajder Batterien S.A., zakłady gospodarki komunalnej, zarządcy lasów, zarządy dróg miejskich, zarządy dróg powiatowych, miejskie przedsiębiorstwa komunikacyjne

instytucje: GIOŚ, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Mazowiecki Urząd Wojewódzki, jednostki organizacyjne i spółki z udziałem Samorządu Województwa Mazowieckiego

- 3.1.1 OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu
- 3.1.1.1 OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu

OP.1.1. Termomodernizacja budynków, w tym zakładanie zielonych dachów i fasad

Termomodernizacja budynków obejmuje działania modernizacyjne, mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej obiektów. Obejmuje przede wszystkim ograniczenie strat ciepła poprzez poprawę izolacyjności przegród zewnętrznych (ścian, dachów, stropów), a także optymalizację systemów grzewczych i wentylacyjnych. Efektem termomodernizacji jest zmniejszenie zużycia energii, obniżenie kosztów eksploatacyjnych oraz poprawa komfortu cieplnego wewnątrz budynku.

W ramach termomodernizacji budynków w latach 2023-2024 na terenie województwa mazowieckiego najczęściej wykonywano docieplenie elewacji i dachu oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Inwestycje obejmowały głównie budynki mieszkalne, a także budynki użyteczności publicznej. Działania termomodernizacyjne często były realizowane w sposób kompleksowy, łącznie z wymianą instalacji energetycznej, przebudową systemów wentylacji i instalacją nowych źródeł ogrzewania i energii, w tym OZE.

W poniższej tabeli przedstawiono przedsięwzięcia realizowane przez gminy i powiaty na terenie Mazowsza.

Tabela 9. Przykładowe przedsięwzięcia termomodernizacyjne zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Domanice	Docieplenie stropu, wykonanie nowego pokrycia dachowego w budynku Szkoły Podstawowej w Domanicach Kolonii oraz Szkoły Podstawowej w Olszycu Szlacheckim.	350 231,27	-

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Ciechanów (gmina miejska)	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 4 w Ciechanowie oraz Szkoły Podstawowej nr 5 w Ciechanowie poprzez: docieplenie ścian zewnętrznych, izolację dachu/stropodachu, izolację podłogi na gruncie, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji c.o. i grzejników, montaż głowic termostatycznych, modernizację wentylacji.	-	19 460 917,12
Sokołów Podlaski (gmina miejska)	Termomodernizacja Podlaskiego Młodzieżowego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego w Sokołowie Podlaskim poprzez: docieplenie ścian zewnętrznych, wymianę pokrycia dachowego, izolację dachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, montaż instalacji fotowoltaicznej.	296 647,11	4 207 407,55
Gmina Czerwonka	Wymiana pokrycia dachu oraz docieplenie stropu, wymiana stolarki drzwiowej.	-	241 147,00
Gmina Ożarów Mazowiecki	Kompleksowa termomodernizacja budynków szkoły podstawowej w Płochocinie.	3 999 557,72	-
Gmina Iłża	Termomodernizacja budynków szkół państwowych w miejscowości: Błaziny Dolne, Maziarze Stare, Jasieniec Iłżecki Górny, Pakosław poprzez: modernizację instalacji c.o. i c.w.u., wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych, wymianę oświetlenia na LED, montaż instalacji fotowoltaicznej.	1 200 973,24	6 935 939,25
Powiat żuromiński	Termomodernizacja Zespołu Szkół w Zielonej, Zespołu Szkół Techniczno-Zawodowych w Żurominie oraz Liceum Ogólnokształcącego w Żurominie poprzez: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropodachów, wymianę oświetlenia na LED, montaż pompy ciepła oraz instalacji fotowoltaicznej.	2 812 954,01	-
Powiat plocki	Wymiana pokrycia dachowego w Domu Pomocy Społecznej w Nowym Miszewie, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynku Oficyny DPS w Koszelewie oraz Zespole Szkół im. Leokadii Bergerowej	-	970 067,08

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	w Płocku, modernizacja dachu budynku BPS w Brwilnie.		
Powiat żyrardowski	Termomodernizacja Szpitala Powiatowego w Żyrardowie.	8 674 744,43	-
Powiat łosicki	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w zabytkowym budynku przy ul. Szpitalnej 2 w Łosicach.	149 663,00	-
Powiat makowski	Ocieplenie ścian zewnętrznych oraz remont stropodachu sali gimnastycznej Zespołu Szkół w Różanie, montaż instalacji c.o. w budynku Zespołu Szkół w Krasnosielcu, montaż automatycznych węzłów ciepłowniczych w budynku Pracowni Kształcenia Praktycznego Zespołu Szkół w Makowie Mazowieckim.	6 572 233,08	-
Gmina Zakroczym	Termomodernizacja budynku komunalnego wielorodzinnego w miejscowości Zakroczym.	-	247 365,00
Gmina Czosnów	Termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej budynku oraz adaptacja na Dom Opieki Społecznej	-	2 571 201,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W okresie sprawozdawczym, w ramach niniejszego zadania Samorząd Województwa Mazowieckiego dofinansował w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych przedsięwzięcia związane z termomodernizacją, m.in.:

- termomodernizację budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Bogutach-Piankach. Zadanie jest w trakcie realizacji od 2024 r. Całkowity koszt przedsięwzięcia w 2024 r. wyniósł 2 000 000 zł, z czego kwota dofinansowania ze środków samorządu województwa wyniosła 600 000 zł. Pozostała kwota została sfinansowana ze środków budżetu gminy;
- termomodernizację budynku przy ul. Żelaznej 64. Zadanie jest w trakcie realizacji od 2023 r. Całkowity koszt przedsięwzięcia w latach 2023-2024 wyniósł 13 575 521,03 zł, z czego kwota dofinansowania ze środków samorządu województwa wyniosła 1 600 000 zł w 2024 r. Pozostała kwota została sfinansowana ze środków budżetu gminy;
- termomodernizację Zespołu Szkolno-Przedszkolnego wraz z halą sportową w miejscowości Somianka. Zadanie było realizowane w latach 2022-2023. Całkowity koszt przedsięwzięcia w 2023 r. wyniósł 2 500 000 zł, z czego kwota dofinansowania ze środków samorządu województwa wyniosła 860 000 zł. Pozostała kwota została sfinansowana ze środków budżetu gminy;
- termomodernizację i remont budynku użyteczności publicznej w Gminie Mokobody. Zadanie było realizowane w latach 2022-2023. Całkowity koszt przedsięwzięcia

w 2023 r. wyniósł 3 860 000 zł, z czego kwota dofinansowania ze środków samorządu województwa wyniosła 1 910 074 zł. Pozostała kwota została sfinansowana ze środków budżetu gminy.

W ramach wsparcia przedsięwzięć polegających m.in. na termomodernizacji budynku czy modernizacji źródeł ciepła, na terenie całej Polski, w tym województwa mazowieckiego, od 2018 r. realizowany jest Program „Czyste Powietrze”, którego głównym celem jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji powstających na skutek ogrzewania domów/mieszkań słabej jakości paliwem. Opis działań/liczbę podpisanych umów w ramach powyższego programu opisano w zadaniu OP.2.2.

W latach 2023-2024 realizowano program pn. „Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza wspierające działalność ochotniczych straży pożarnych” z możliwością uzyskania dofinansowania z WFOŚiGW. Działania objęte programem dotyczyły nieruchomości użytkowanych przez ochotnicze straże pożarne na ich cele statutowe i polegały m.in. na termomodernizacji, zakupie i montażu odnawialnych źródeł energii czy modernizacji źródeł ciepła. W 2023 r. złożono 201 wniosków, a pozytywnie rozpatrzono 123 wnioski, natomiast w 2024 r. złożono 101 wniosków, z czego pozytywnie rozpatrzono 75 wniosków. Łączna kwota dofinansowania w 2023 r. wyniosła 4 189 516,99 zł a w 2024 r. dofinansowanie wyniosło 2 577 150,23 zł.

W latach 2023-2024 realizowano również Program OA-P1 „Zadania z zakresu ochrony powietrza”. Program skierowany był do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, pozostałych osób prawnych, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, spółek prawa handlowego oraz wspólnot mieszkaniowych. W 2023 roku złożono 53 wnioski o dofinansowanie w formie pożyczki na łączną kwotę 99 163 540,32 zł. Ostatecznie zawarto 35 umów pożyczek na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 62 038 629,18 zł. Natomiast w 2024 roku, w ramach Programu OA-P1, złożono 33 wnioski o dofinansowanie w formie pożyczki na łączną kwotę 55 909 665,01 zł, z czego zawarto 16 umów pożyczek na łączną kwotę 14 029 815,96 zł.

W latach 2023-2024 również prowadzony był Program Priorytetowy „Agroenergia”. Część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”. W ramach Programu dofinansowane zostały przedsięwzięcia polegające na zakupie i montażu: instalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, instalacji wiatrowych o zainstalowanej mocy elektrycznej większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, pomp ciepła o mocy większej niż 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, przy czym złożenie wniosku było uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje wnioskowany zakres przedsięwzięcia oraz instalacji hybrydowej, tj.: fotowoltaika wraz z pompą ciepła lub elektrownia wiatrowa wraz z pompą ciepła, sprzężone w jeden układ, przy czym złożenie wniosku było uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje zastosowanie pompy ciepła służącej zaspokajaniu własnych potrzeb energetycznych wnioskodawcy w miejscu prowadzenia działalności rolniczej. W ramach Programu w 2023 r. zawarto 97 umów na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 1 372 391,84 zł, natomiast w 2024 r. zawarto 14 umów na łączną kwotę 218 367,75 zł.

W 2023 i 2024 roku realizowano również Program „Ciepłe mieszkanie”. W ramach programu dofinansowaniem mogły być objęte przedsięwzięcia polegające na wymianie nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe. Beneficjentami programu były osoby fizyczne oraz wspólnoty mieszkaniowe obejmujące od 3 do 7 lokali mieszkalnych. W 2023 r. złożono 10 wniosków o dofinansowanie w formie dotacji na łączną kwotę 5 850 500,00 zł, natomiast w 2024 r. złożono 9 wniosków o dofinansowanie w formie dotacji na łączną kwotę 6 218 500,00 zł.

OP.1.2. Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią i odzysku ciepła

System zarządzania energią wymaga systematycznego monitorowania efektywności energetycznej, co pozwala w sposób racjonalny, efektywny i etapowy wprowadzać zmiany i modernizacje w funkcjonujących procesach w zakresie poprawy wyniku energetycznego.

Poniżej zestawiono przykładowe zadania zrealizowane przez podmioty na terenie Mazowsza w latach 2023-2024.

Tabela 10. Przykładowe przedsięwzięcia wdrażające systemy sprzyjające zwiększaniu efektywności energetycznej zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Maciejowice	Budowa nowej siedziby Urzędu Miasta i Gminy Maciejowice w technologii pasywnej z maksymalnym ograniczeniem zużycia energii.	2 670 644,41	-
Gmina Józefów	Zaimplementowanie systemu automatyki sterującego pracą instalacji wentylacji mechanicznej, zaimplementowanie systemu automatyki sterowania pracą hybrydowego źródła ciepła.	330 181,20	-
Dzielnica Targówek m.st. Warszawy	Wymiana instalacji wentylacji mechanicznej wraz z pompą ciepła, zintegrowano system ogrzewania wody basenowej z instalacją PV.	3 216 719,00	-
Dzielnica Włochy m.st. Warszawy	Montaż instalacji PV w 6 placówkach oświaty - Szkoła Podstawowa nr 94, Szkoła Podstawowa nr 87, Zespół Szkół nr 17, Przedszkole nr 443, Zespół Szkół Przedszkolnych nr 5, Przedszkole nr 449.	1 092 585,00	-
Maków Mazowiecki (gmina miejska)	Montaż sterowników redukcji mocy w oświetleniu ulicznym.	50 000,00	50 000,00
Powiat przysuski	Montaż instalacji PV w budynkach użyteczności publicznej.	132 215,00	163 814,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

NFOŚiGW wspierał finansowo przedsięwzięcia z zakresu wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej. W 2023 r. realizowany był program priorytetowy „Poprawa jakości powietrza Część 2) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie”. Program realizowany był we współpracy z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Zawarto 3 umowy, a w ramach ww. programu udzielono beneficjentom 2 958 183,71 zł dotacji. Celem programu była poprawa jakości powietrza lub uniknięcie emisji CO₂ w wyniku zwiększania produkcji energii z odnawialnych źródeł energii w budynkach. Beneficjentami programu mogły być zarejestrowane na terenie kraju podmioty prowadzące działalność leczniczą, podmioty prowadzące muzea wpisane do Rejestru Muzeów, podmioty prowadzące domy studenckie oraz kościoły.

OP.1.3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne

Zadanie polegające na wymianie oświetlenia na energooszczędne było realizowane w licznych jednostkach samorządu terytorialnego na terenie województwa mazowieckiego. Działania te polegały najczęściej na modernizacji oświetlenia ulicznego lub oświetlenia na terenie budynków użyteczności publicznej na oświetlenie typu LED.

W 2023 r. realizowano przedsięwzięcia dofinansowane z NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego „SOWA - oświetlenie zewnętrzne”. W ramach programu wypłacono 11 892 tys. zł pożyczek.

Przedsięwzięciem z zakresu wymiany oświetlenia na energooszczędne, dofinansowane w latach 2023-2024 ze środków NFOŚiGW była modernizacja oświetlenia zewnętrznego w Gminie Stara Kornica. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 1 110 637,84 zł, z czego 1 051 015,34 zł zostało dofinansowane.

W ramach programu „Modernizacja oświetlenia oraz wymiana źródła ciepła”, skierowanego do m.in. jednostek samorządu terytorialnego, istniała możliwość dofinansowania z WFOŚiGW w formie dotacji na przedsięwzięcia związane z ograniczeniem zużycia energii elektrycznej i poszanowaniem energii elektrycznej poprzez modernizację istniejącego oświetlenia.

W 2023 r. złożono 126 wniosków o dofinansowanie w formie dotacji na łączną kwotę 30 661 439 zł, natomiast w 2024 r. zawarto 100 umów na łączną kwotę pożyczki 9 137 343 zł.

Wymiana oświetlenia na energooszczędne realizowana była również podczas działań opisanych w zadaniu O.P.1.4. Ponadto, wymiana oświetlenia w budynkach była realizowana również w trakcie prac termomodernizacyjnych opisanych w zadaniu OP.1.1.

Termomodernizacja budynków, w tym zakładanie zielonych dachów i fasad oraz OP.1.2.

Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią.

OP.1.4. Realizacja i wsparcie działań mających na celu wymianę oświetlenia na energooszczędne

Zadanie w zakresie modernizacji infrastruktury oświetleniowej realizowane było poprzez wymianę nieefektywnego energetycznie oświetlenia na nowoczesne oprawy energooszczędne. Działania te miały na celu ograniczenie zużycia energii elektrycznej, poprawę efektywności

energetycznej, a także redukcję emisji zanieczyszczeń do środowiska, zgodnie z założeniami polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej oraz Krajowej Polityki Energetycznej.

Realizacja zadania znajdowała podstawę prawną w art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 581), zgodnie z którym do zadań samorządu województwa należy m.in. wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska oraz racjonalnego gospodarowania zasobami energii. W tabeli poniżej przedstawiono zadania realizowane w celu wymiany oświetlenia na energooszczędne.

Tabela 11. Przedsięwzięcia wspierające działania mające na celu wymianę oświetlenia na energooszczędne realizowane przez wybrane podmioty działające na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Biblioteka Pedagogiczna w Radomiu	Wymiana oświetlenia na energooszczędne w Bibliotece Pedagogicznej w Radomiu.	-	20 000,00
Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli	Wymiana oświetlenia na energooszczędne w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli (wydział Płock, Radom, Siedlce, Warszawa).	43 820,50	55 399,20
Mazowiecki Teatr Muzyczny im. Jana Kiepury	Wymiana oświetlenia na LED w Mazowieckim Teatrze Muzycznym im. Jana Kiepury.	4 704,75	7 320,96
MPL	Wymiana oświetlenia linii centralnej oraz przyziemia na oświetlenie LED	-	602 280,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Samorząd Województwa Mazowieckiego w latach 2023-2024 realizował Mazowiecki Instrument Wsparcie Adaptacji do Zmian Klimatu - Mazowsze dla klimatu, który skierowany był do gmin i powiatów z terenu województw mazowieckiego. Program miał na celu podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu i zagrożeń naturalnych poprzez finansowanie działań związanych z adaptacją do zmian klimatu, w tym w szczególności z błękitno-zieloną infrastrukturą, różnorodnością biologiczną, mikro retencją oraz energooszczędnością.

W ramach zadania Samorząd Województwa Mazowieckiego udzielił dotacje na 63 przedsięwzięcia w 2023 r. na łączną kwotę 7 915 805 zł oraz 53 przedsięwzięcia w 2024 r. dotyczące oświetlenia energooszczędnego, polegające na wymianie starych opraw sodowych i rtęciowych na energooszczędne oprawy ze źródłem światła LED oraz na budowie oświetlenia z własnym źródłem zasilania na kwotę 6 486 948 zł. W 2023 r. zamontowano ponad 6 100 nowych opraw oraz ponad 530 sztuk lamp solarnych i hybrydowych, natomiast w 2024 r. zamontowano blisko 2 500 nowych opraw oraz ponad 730 sztuk lamp solarnych i hybrydowych.

Zadanie było realizowane także poprzez program wsparcia Województwa Mazowieckiego „Mazowsze dla Sołectw” (edycje 2023-2024 r.), w ramach którego możliwe było uzyskanie pomocy finansowej z budżetu Województwa Mazowieckiego m.in. na wymianę i modernizację

oświetlenia ulicznego na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich. W 2023 r. zrealizowano 336 zadań na łączną sumę 6 720 000 zł, natomiast w 2024 r. przy realizacji 80 zadań koszty przedsięwzięcia wyniosły 2 400 000 zł.

W ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego - Mazowsze dla równomiernego rozwoju w latach 2023-2024, Samorząd Województwa Mazowieckiego udzielił wsparcia jednostkom samorządu terytorialnego z regionu w zakresie budowy energooszczędnego oświetlenia. Zadanie było realizowane m.in. w gminie Żałuski w 2 etapach, gdzie łączny koszt przeznaczony na ten cel wyniósł 105 460,07 zł w 2023 r. oraz 344 539,93 w 2024 r.

Ponadto, działania mające na celu wymianę oświetlenia na energooszczędne były realizowane również w trakcie prac termomodernizacyjnych opisanych w zadaniach OP.1.1. Termomodernizacja budynków, w tym zakładanie zielonych dachów i fasad, OP.1.2. Wdrażanie systemów sprzyjających efektywności energetycznej, w tym zarządzania energią i odzysku ciepła oraz OP.1.3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne, gdzie opisano programy pomocowe na wymianę oświetlenia.

OP.1.5. Podniesienie sprawności wytwarzania energii (np. poprzez budowę instalacji kogeneracyjnych) oraz zmniejszanie strat przesyłowych energii elektrycznej i ciepłej

Podniesienie sprawności wytwarzania energii oraz ograniczenie strat przesyłowych stanowią istotny element realizacji polityki energetycznej państwa, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 711). Zastosowanie technologii wysokosprawnych, takich jak instalacje kogeneracyjne (CHP), umożliwia jednocześnie wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła, co znacząco poprawia całkowitą efektywność przetwarzania energii pierwotnej. Równolegle, działania ukierunkowane na zmniejszenie strat przesyłowych - zarówno w sieciach elektroenergetycznych, jak i ciepłowniczych - obejmują modernizację infrastruktury, poprawę parametrów technicznych przesyłu oraz wdrażanie systemów automatyki i monitoringu. W efekcie uzyskuje się niższe zużycie paliw, mniejsze straty energii oraz większą stabilność i niezawodność dostaw.

Przykładowe podmioty realizujące zadanie w latach 2023-2024 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12. Przedsięwzięcia z zakresu podniesienia sprawności wytwarzania energii oraz ograniczeniu strat przesyłowych energii w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Orlen Termika S.A.	Budowa układu kondensacji spalin w Elektrociepłowni Siekierki.	3 752 103,55	57 119 131,13
Przedsiębiorstwo Wodno Kanalizacyjno Ciepłownicze w Pionkach	Budowa 5 kotłowni wraz z modernizacją i budową sieci ciepłowniczych.	3 021,65	106 275,60
Novago Sp. z o.o.	Budowa i montaż studni biogazowych na	201 000,00	-

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	składowisku odpadów w Kosinach Bartosowych.		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.1.6. Projektowanie sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych oraz zapewnienie awaryjnych źródeł energii oraz przesyłu

Na skutek zmian klimatu coraz częściej obserwowane są ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak przedłużające się okresy upałów, susze, gwałtowne ulewy czy powodzie. Z tego względu, oprócz przeciwdziałania zmianom klimatycznym (redukcji emisji gazów cieplarnianych), konieczne jest podejmowanie działań adaptacyjnych (przystosowujących), zwiększających odporność na skutki zmian klimatycznych.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi na potrzeby niniejszego Raportu, w latach 2023-2024 zadanie polegające na projektowaniu sieci przesyłowych z uwzględnieniem ekstremalnych sytuacji pogodowych było realizowane przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne:

- Przebudowa kolizji SN i NN z linią 400 kV pomiędzy aglomeracją warszawską a Siedlcami (pomiędzy nacięciami linii Stanisławów - Narew, Stanisławów - Siedlce Ujrzanów, Kozienice - Siedlce Ujrzanów);
- Budowa linii 400 kV Kozienice - Miłosna (ok. 143 km);
- Wymiana przewodów odgromowych OPGW na liniach 220 kV: Kozienice - Piaseczno - Mory i Mory - Podolszyce (ok. 227 km);
- Budowa linii 400 kV Ostrołęka - Stanisławów wraz rozbudową stacji 400 kV Stanisławów oraz stacji 400/220/110 kV Ostrołęka oraz z wprowadzeniem do stacji 400(220)/110 kV Wyszaków (ok. 210 km);
- Budowa stacji 400(220)/110 kV Wyszaków wraz z instalacją transformatora 220/110 kV;
- Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Ostrołęka dla przyłączenia bloku w Elektrowni Ostrołęka;
- Wymiana urządzeń zasilania bezprzerwowego UPS wraz z bateriami oraz modernizacja instalacji elektroenergetycznej w siedzibie PSE S.A.;
- Rozbudowa stacji 220/110 kV Sochaczew wraz z instalacją transformatora 220/110 kV (2018-2025);
- Rozbudowa stacji 220/110 kV Praga dla przyłączenia stacji 110 kV/SN Gołębki (2021-2025);
- Rozbudowa rozdzielni 110 kV w stacji 220/110 kV Praga dla przyłączenia linii 110 kV Bródno 1 i Bródno 2 (2022-2026);
- Dostosowanie obiektów i urządzeń do wymogów Rozporządzenia Komisji UE z dnia 14 listopada 2017 r. dotyczącego stanu zagrożenia i stanu odbudowy systemu elektroenergetycznego w stacjach Mory, Miłosna, Kozienice, Ostrołęka, Sochaczew, Piaseczno, Płock, Podolszyce, Siedlce Ujrzanów i Stanisławów (2019-2025);
- Dostosowanie infrastruktury stacji 220/110 kV Piaseczno do instalacji transformatora 220/110 kV (2020-2026);

- Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Miłosna z wymianą transformatora 400/110 kV oraz dostosowaniem infrastruktury w stacji Miłosna (2017-2029);
- Modernizacja stacji 220/110 kV Rożki wraz z instalacją transformatora 220/110 kV (2018-2027);
- Rozbudowa oraz modernizacja Systemu Ochrony Technicznej na stacjach Mory, Płock, Ostrołęka, Siedlce Ujrzanów i Kozienice (2023-2033);
- Modernizacja linii 220 kV Ostrołęka - Ełk (2023-2030);
- Budowa nowej stacji 220/110 kV w rejonie Warszawy wraz z wprowadzeniem linii 220 kV Mory - Kozienice/Piaseczno oraz instalacją dwóch transformatorów 220/110 kV (2022-2030);
- Budowa linii 400 kV Grudziądz - Płock (2022-2033);
- Modernizacja (przebudowa) linii 400 kV Płock - Ołtarzew (2022-2031);
- Rozbudowa stacji 400/110 kV Ołtarzew dla przyłączenia nowych obiektów do KSE (2024-2029);
- Budowa nowej linii 220 kV Olsztyn Mątki - Olsztyn 1 - Ostrołęka na napięcie 400 kV (2021-2030);
- Przełączenie toru linii 400 kV Ostrołęka - Wyszków - Stanisławów pracującego na napięciu 220 kV na napięcie 400 kV wraz z wymianą transformatora 220/110 kV w stacji Wyszków na jednostkę 400/110 kV (2021-2029);
- Budowa stacji 400/110 kV w rejonie CPK wraz z wprowadzeniem linii 400 kV Rogowiec (Dmosin) - Ołtarzew (2024-2035);
- Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew dla przyłączenia nowych obiektów do KSE (2024-2029);
- Rozbudowa i modernizacja stacji 400/110 kV Mościska wraz z wymianą dwóch jednostek transformatorowych 400/110 kV oraz przyłączeniem nowych obiektów do KSE (2024-2031);
- Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Kozienice dla przyłączenia nowych obiektów do KSE (2024-2031);
- Przebudowa linii 400 kV Stanisławów - Siedlce Ujrzanów (2022-2025);
- Rozbudowa stacji 110 kV i stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów wraz z instalacją transformatora 400/110 kV (2022-2029);
- Rozbudowa i przebudowa stacji 400/220/110 kV Kozienice wraz z wymianą transformatora 220/110 kV i jednostek 400/110 kV (2020-2032);
- Budowa linii 400 kV Kozienice - stacja w rejonie Stalowej Woli (2023-2032);
- Modernizacja stacji 220/110 kV Podolszyce (2024-2031);
- Modernizacja stacji 220/110 kV Mory wraz z instalacją transformatora 220/110 kV (2023-2030);
- Rozbudowa stacji 400/110 kV Mościska dla przyłączenia nowych obiektów do KSE (2024-2028);
- Budowa RCPD na terenie stacji Miłosna (2016-2026);
- Modernizacja oświetlenia przeszkodowego na liniach 400 kV: Ostrołęka - Łomża, Kozienice - Siedlce Ujrzanów, Stanisławów - Siedlce Ujrzanów, Stanisławów - Kozienice, Kozienice - Miłosna, Kozienice - Lublin Systemowa oraz na liniach 220 kV: Miłosna - Mory i Kozienice - Puławy (2023-2027);

- Modernizacja układów pomiarowo-rozliczeniowych JWCD i potrzeb ogólnych elektrowni Ostrołęka wraz ze stacją Ostrołęka oraz elektrowni Kozienice wraz ze stacją Kozienice (2021-2027).

OP.1.7. Opracowanie i aktualizacja planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Ustawa Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 266, z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek planowania i organizacji zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na swoim obszarze. Plan stanowi element planowania energetycznego w gminie i jest dokumentem pomocniczym w zakresie kształtowania lokalnej polityki energetycznej, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz polityki klimatycznej. Dokument sporządzany jest na okres 15 lat i aktualizowany co najmniej raz na 3 lata. Opracowanie zawiera propozycje rozwoju i modernizacji poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe wraz z uzasadnieniem ekonomicznym.

Zadanie realizowano w wyniku wdrożenia lub aktualizacji Założeń do Planu Zaopatrzenia Gminy w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe poprzez przyjęcie:

- uchwały nr 688/LXXXIV/2023 Rady Miejskiej Sierpca z dnia 30 sierpnia 2023 r.;
- uchwały nr LXXIV-158/2023 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 30 listopada 2023 r.;
- uchwały nr VII/37/2024 Rady miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 28 listopada 2024 r.;
- uchwały nr LXXIX/640/23 Rady Gminy Izabelin z dnia 19 grudnia 2023 r.;
- uchwały nr LVIII/8/2024 Rady Gminy Wieniawa z dnia 27 marca 2024 r.;
- uchwały nr LXIX/600/23 Rady Miasta Żyrardowa z dnia 30 marca 2023 r.;
- uchwały nr 1080/LXII/2024 Rady Miasta Płock z dnia 29 lutego 2024 r.;
- uchwały nr XCIV/909/2023 Rady Miasta w Radomiu z dnia 24 kwietnia 2023 r.

3.1.1.2 OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej

OP.2.1. Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych

W celu poprawy jakości powietrza oraz ograniczenia emisji szkodliwych substancji prowadzono kontrole dotyczące przestrzegania przepisów wynikających z uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych. Działania te miały na celu eliminację nielegalnych praktyk przyczyniających się do powstawania zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w sezonie grzewczym.

Podstawą prawną działań kontrolnych są:

- uchwały antysmogowe przyjmowane przez sejmiki województw na podstawie art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647);
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.);

- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2025 r. poz. 733).

W analizowanym okresie na terenie Mazowsza prowadzone były działania kontrolne w związku z przestrzeganiem uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych.

W 2023 r. przeprowadzono 5 247 kontroli w zakresie spalania odpadów i pozostałości roślinnych oraz 14 358 kontroli związanych z przestrzeganiem uchwały antysmogowej, natomiast w 2024 przeprowadzono 192 kontrole w zakresie zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych oraz 754 kontrole z zakresu przestrzegania uchwały antysmogowej.

OP.2.2. Likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności

W 2017 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął tzw. uchwałę antysmogową (uchwała nr 162/17 z 24 października 2017 r., znowelizowana uchwałą nr 59/22 z 26 kwietnia 2022 r.), która wprowadziła na obszarze województwa mazowieckiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, które obowiązują od 01.01.2023 r.⁵ We wrześniu 2018 r. uruchomiono również rządowy program priorytetowy „Czyste Powietrze”, który ma być realizowany do 2029 r. Jego najważniejszym celem jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych słabej jakości paliwem w przestarzałych domowych piecach. Program oferuje dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy, takie jak: węzeł cieplny, pompa ciepła, kocioł gazowy kondensacyjny, kocioł olejowy kondensacyjny, ogrzewanie elektryczne, kocioł na paliwo stałe (węgiel, biomasa), jak i przeprowadzenie niezbędnych prac termomodernizacyjnych budynku oraz instalację odnawialnych źródeł energii (kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznej⁶).

W 2023 r. w ramach Programu „Czyste Powietrze” w województwie mazowieckim zawarto łącznie 21 168 umów, w tym:

- 16 254 umów dotacji na łączną kwotę 665 626 tys. zł;
- 4839 umów dotacji z prefinansowaniem na łączną kwotę 401 619 643,16 zł;
- 75 umów na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego na łączną kwotę 2 494 604,67 zł.

W 2024 r. w ramach Programu „Czyste Powietrze” w województwie mazowieckim zawarto łącznie 22 872 umów, w tym:

- 13 632 umów dotacji na łączną kwotę 556 905 754,36 zł;
- 9 201 umów dotacji z prefinansowaniem na łączną kwotę 848 919 469,34 zł;
- 39 umów na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego na łączną kwotę 1 579 069,10 zł.

⁵ zakaz stosowania w instalacjach: mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem, węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu 0-3 mm i paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20% obowiązuje od 1 lipca 2018 r.

⁶ <http://wfofigw.pl/czyste-powietrze/> (data dostępu: 27.08.2025 r.)

Efekty ekologiczne i rzeczowe przewidywane do osiągnięcia z zakresu ochrony powietrza w związku z realizacją Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” na podstawie umów zawartych w 2023 oraz 2024 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Efekty ekologiczne i rzeczowe osiągnięte w związku z realizacją Programu "Czyste Powietrze" w latach 2023-2024

Efekt ekologiczny/rzeczowy	Jednostka miary	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
Liczba budynków o poprawionej efektywności energetycznej	szt.	21 168	22 266
Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła (kocioł starej generacji) na niskoemisyjne w budynkach istniejących	szt.	16 297	17 235
Liczba zamontowanych niskoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach nowo budowanych	szt.	0	0
Zmniejszenie emisji CO ₂	Mg CO ₂ /rok	90 910,87	85 790,69
Ograniczenie zużycia energii końcowej	MWh/rok	165 433,30	229 556,38
Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (PM10)	Mg/rok	527,21	521,84
Ograniczenie emisji benzo(a)pirenu	Mg/rok	0,36328	0,342577

Źródło: WFOŚiGW

W latach 2023-2024 realizowano również Program Priorytetowy „Agroenergia”, który oferował wsparcie dla osób fizycznych będących właścicielami lub dzierżawcami nieruchomości rolnych oraz osób prawnych będących właścicielami nieruchomości rolnych, na zakupu i montaż pomp ciepła, instalacji fotowoltaicznych, instalacji hybrydowych oraz magazynów energii, co przyczynia się do ograniczenia niskiej emisji powstającej w wyniku ogrzewania domów jednorodzinnych nieefektywnymi źródłami ciepła. W 2023 r. w ramach Programu zawarto 97 umów, na łączną kwotę dofinansowania 1 372 391,84 zł, natomiast w 2024 r. zawarto 14 umów na łączną kwotę dofinansowania 218 367,75 zł.

W analizowanym okresie kontynuowano realizację programu priorytetowego „Mój prąd”. Program priorytetowy, realizowany w okresie od kwietnia do grudnia 2023 r., stanowił istotny instrument wsparcia dla prosumentów indywidualnych w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii. Celem programu było zwiększenie autokonsumpcji energii elektrycznej wytwarzanej z mikroinstalacji fotowoltaicznych poprzez dofinansowanie nie tylko samych instalacji PV, lecz również urządzeń wspomagających, takich jak magazyny energii, magazyny ciepła, systemy zarządzania energią, pompy ciepła oraz kolektory słoneczne. We wrześniu 2024 r. wprowadzono zmiany do programu, mające na celu dalsze zwiększenie efektywności energetycznej gospodarstw domowych. Umożliwiono uzyskanie dofinansowania dla instalacji fotowoltaicznych o mocy do 20 kW, przy jednoczesnym wprowadzeniu obowiązku montażu

magazynu energii lub ciepła w przypadku nowych instalacji realizowanych od 1 sierpnia 2024 r.⁷

Efekty ekologiczne i rzeczowe przewidywane do osiągnięcia z zakresu ochrony powietrza w związku z realizacją Programu Priorytetowego „Mój prąd” na podstawie umów zawartych w latach 2023-2024 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Efekty ekologiczne i rzeczowe osiągnięte w związku z realizacją Programu "Mój prąd" w latach 2023-2024

Efekt ekologiczny/rzeczowy	Jednostka miary	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
Produkcja energii elektrycznej z OZE	tys. MWh/rok	425	321,6
Ilość ograniczonej lub unikniętej emisji dwutlenku węgla	tys. Mg/rok	322,2	243,8
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	MW	425	321,6

Źródło: NFOŚiGW

Zadanie polegające na likwidacji konwencjonalnych źródeł ciepła i wymianie na inne o większej sprawności lub zastosowaniu energii elektrycznej w budynkach było realizowane w raportowanym okresie na terenie całego województwa mazowieckiego. Gminy dokonały wymiany systemu ogrzewania w budynkach będących w zasobach gmin oraz udzielały dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów wymiany źródeł ciepła w ramach ograniczania niskiej emisji.

Tabela 15. Przykładowe przedsięwzięcia likwidacji konwencjonalnych źródeł ciepła i wymiany na inne o większej sprawności lub zastosowaniu energii elektrycznej w budynkach zrealizowane w latach 2023-2024 na terenie Mazowsza

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Brwinów	Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne w budynkach mieszkalnych na terenie gminy.	590 653,75	410 833,81
Gmina Kobyłka	Wymiana pieców węglowych na gazowe w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Kobyłka.	220 000,00	243 692,89
Gmina Czosnów	Wymiana 57 pieców węglowych na niskoemisyjne źródła ciepła.	265 377,38	505 578,30
Gmina Stara Biała	Wymiana 93 nieefektywnych źródeł ciepła na ekologiczne.	977 199,00	522 784,00
Gmina Zakroczym	Wymiana 31 indywidualnych źródeł ciepła na ekologiczne.	77 500,00	-
Gmina Zakroczym	Wymiana 25 indywidualnych źródeł ciepła na ekologiczne.	-	62 500,00

⁷ <https://mojprad.gov.pl> (data dostępu: 27.06.2025 r.)

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Powiat radomski	Modernizacja kotłowni w budynku przy ul. Bodzentyńskiej.	-	472 439,00
Powiat radomski	Wykonanie przyłącza ciepłego na potrzeby CO i CWU do budynku Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 3 oraz w budynku magazynowym Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Radomiu.	-	50 000,00
Orlen Termika S.A.	Budowa kotłów szczytowych w Elektrociepłowni Żerań.	13 653 628,46	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Ponadto, likwidacja konwencjonalnych źródeł ciepła lub wymiana na inne o większej sprawności lub zastosowanie energii elektrycznej w budynkach było realizowane również w trakcie prac termomodernizacyjnych opisanych w zadaniu OP.1.1. Termomodernizacja budynków, w tym zakładanie zielonych dachów i fasad.

OP.2.3. Modernizacja oraz rozbudowa sieci ciepłowniczych i gazowych wraz z podłączeniem nowych odbiorców

W latach 2023-2024 realizowano liczne inwestycje mające na celu ograniczenie niskiej emisji poprzez budowę i modernizację sieci ciepłowniczych i gazowych oraz przyłączy do nowych odbiorców. Przykładowe przedsięwzięcia na terenie województwa mazowieckiego zrealizowane w latach 2023-2024 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 16. Przykładowe przedsięwzięcia związane z modernizacją oraz rozbudową sieci ciepłowniczych i gazowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Orlen Termika S.A.	Przyłączenie nowych odbiorców do sieci.	1 807 605,85	485 041,88
Orlen Termika S.A.	Budowa infrastruktury ciepłowniczej w Warszawie.	30 442,8	85 480,24
Orlen Termika S.A.	Modernizacja węzłów ciepłych w Pruszkowie i Piastowie.	315 238,15	300 575,88
Orlen Termika S.A.	Modernizacja sieci ciepłowniczej w Warszawie.	311 066,92	-
Orlen Termika S.A.	Modernizacja sieci ciepłowniczej w Pruszkowie i Piastowie.	751 632,15	1 130 759,00

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłączy sieci ciepłowniczej do trzech budynków SMLW D1, D2, D3 przy ul. Ogrodowej 11 (D2), Ogrodowej 13 (D1), Ogrodowej 15 (D3) w Legionowie.	317 210,85	-
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku LEG-BUD, przy ul. Herberta 5 w Legionowie.	137 760,00	-
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do inwestycji Parrot - ul. Wąska w Legionowie.	784 740,00	-
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do inwestycji PARTNER - ul. Wąska w Legionowie.	196 800,00	-
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku SMLW przy ul. marsz. J. Piłsudskiego 43D w Legionowie.	-	120 540,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku Kompanii Domowej Sp. z o.o. przy ul. Wyspiańskiego 2 w Legionowie.	-	117 834,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa dwóch przyłączy s.c. do dwóch budynków Agencji Mienia Wojskowego przy ul. Szwajcarskiej 20 i 22 w Legionowie.	-	201 474,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku Sądu przy ul. Sobieskiego 47/47A w Legionowie.	-	55 350,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku Prokuratury przy ul. Sobieskiego 47/47A w Legionowie	-	141 450,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku przy ul. Wysockiego 2 w Legionowie.	-	39 237,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku PBM INVEST przy ul. Ogrodowej 12A w Legionowie.	-	141 450,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza s.c. do budynku D Starostwa Powiatowego przy ul. Sikorskiego 11 w Legionowie.	-	34 440,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o.	Budowa przyłącza do bud. ul. Telimeny 17.	25 603,60	-

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Budowa przyłącza do budynku Parku Handlowego Family Wyszków.	-	91 745,17
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Budowa przyłącza do budynku przy ul. Pułtuska 29.	16 810,00	4 435,12
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Budowa przyłącza do budynku ISBUD Development.	-	25 879,38
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Budowa przyłącza do budynku przy ul. Komisji Edukacji Narodowej - Osiedle Zielone.	-	18 891,71
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Przebudowa przyłącza w budynku przy ul. Dworcowa 15/15a.	-	25 200,00
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Budowa przyłącza do budynku PKP.	-	26 728,68
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Wyszków” Sp. z o.o	Budowa przyłącza do budynku przy ul. Sowińskiego.	-	14 701,29
RADPEC S.A.	Modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczej.	2 092 296,33	7 170 365,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W ramach zadania OP.2.3. w latach 2023-2024 prowadzono rozbudowę infrastruktury gazowej zasilającej Warszawę, w tym Elektrociepłownię Siekierki oraz Elektrownię Kozienice. Inwestycję realizuje operator systemu przesyłowego GAZ-SYSTEM S.A. Dla Warszawy, w tym EC Siekierki, przewidziano okres realizacji na lata 2022-2029, a szacowany koszt inwestycji wyniesie 4 900 000 zł. W przypadku Elektrowni Kozienice okres realizacji inwestycji zaplanowany jest na lata 2022- 2028, z łącznym kosztem inwestycji 2 800 000 zł.

Województwo mazowieckie odnotowuje systematyczny rozwój infrastruktury gazowniczej i ciepłowniczej, co stanowi istotny element polityki zrównoważonego rozwoju regionu. W ostatnich latach obserwuje się sukcesywną rozbudowę czynnej sieci gazowej rozdzielczej, co przyczynia się do wzrostu dostępności paliwa gazowego dla mieszkańców, przedsiębiorstw oraz instytucji publicznych. Działania te są realizowane w szczególności na obszarach podmiejskich i wiejskich, dotychczas słabiej zgazyfikowanych. Równolegle prowadzone są inwestycje w infrastrukturę ciepłowniczą, ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji i rozbudowy sieci przesyłowych oraz przyłączy do nowych obiektów mieszkalnych i przemysłowych. Tabele poniżej przedstawiają stopień rozwoju sieci gazowej oraz ciepłowniczej.

Tabela 17. Parametry określające rozwój sieci gazowej w latach 2023-2024

Parametr	Jednostka	Rok porównawczy 2022	2023 r.	2024 r.
Długość czynnej sieci gazowej ogółem	m	19 366 933	19 832 152	20 111 488
Długość czynnej sieci gazowej przesyłowej	m	1 263 231	1 263 231	1 263 231
Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej	m	18 103 702	18 568 921	18 848 257
Odbiorcy gazu	gosp.	1 464 840	1 497 596	1 462 027
Ludność korzystająca z sieci gazowej	os.	3 109 369	3 123 452	3 139 983

Źródło: GUS

Tabela 18. Parametry określające rozwój sieci ciepłowniczej w latach 2023-2024

Parametr	Jednostka	Rok porównawczy 2022	2023 r.	2024 r.
Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej	km	2 307,4	2 320,2	2 357,7
Długość przyłączy do budynków	km	1 349,3	1 361,7	1 351,3

Źródło: GUS

Na podstawie danych z lat 2023-2024 odnotowano wzrost długości czynnej sieci gazowej rozdzielczej w województwie mazowieckim o ponad 465 tys. metrów w roku 2023 oraz o ponad 744 tys. metrów w roku 2024 względem roku 2022, co przyczyniło się do zwiększenia całkowitej długości czynnej sieci gazowej. Jednocześnie zaobserwowano wzrost liczby ludności korzystającej z sieci gazowej: w 2023 roku było to 3 123 452 osoby, a w 2024 roku 3 139 983 osoby, podczas gdy w roku porównawczym było to 3 109 369 osób. W 2023 roku liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu wzrosła o 2,2% względem roku porównawczego, natomiast w 2024 roku odnotowano spadek tego wskaźnika o blisko 0,2% w stosunku do 2022 r. oraz spadek 2,38% względem roku poprzedniego. W zakresie sieci ciepłowniczych odnotowano wzrost ich długości względem roku bazowego o 0,56% w 2023 roku oraz o 2,18% w 2024 roku. Długość przyłączy do budynków w 2023 roku wzrosła o blisko 1% względem roku bazowego, natomiast w 2024 roku nastąpił spadek o 0,76%

względem roku poprzedniego, przy jednoczesnym wzroście o 0,15% względem roku porównawczego.

W latach 2023-2024 w województwie mazowieckim zaobserwowano systematyczny rozwój infrastruktury gazowej i ciepłowniczej, co przyczyniło się do wzrostu liczby użytkowników sieci gazowej. Mimo niewielkich wahań w liczbie gospodarstw domowych korzystających z gazu, ogólny trend wskazuje na rosnące znaczenie tych sieci w zaspokajaniu potrzeb energetycznych mieszkańców regionu.

OP.2.4. Budowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony powietrza, w tym
w szczególności w temacie jakości paliw i spalania odpadów w paleniskach domowych

Budowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem jakości paliw i zakazu spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych, jest kluczowe dla poprawy stanu środowiska i zdrowia publicznego. Zgodnie z art. 155 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.), spalanie odpadów poza instalacjami do tego przeznaczonymi jest zabronione. Równolegle, ustawa - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647) nakłada obowiązek działań na rzecz ograniczania emisji zanieczyszczeń. Skuteczna edukacja społeczna w tym zakresie wspiera realizację tych przepisów i sprzyja poprawie jakości powietrza.

W tabeli poniżej przedstawiono działania podjęte w zakresie budowania świadomości mieszkańców województwa mazowieckiego w latach 2023-2024.

Tabela 19. Przykładowe przedsięwzięcia związane z budowaniem świadomości społecznej w zakresie ochrony powietrza zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Białobrzegi	Prowadzenie działań edukacyjnych poprzez: kolportaż ulotek, prowadzenie warsztatów oraz wykładów na temat ochrony powietrza, organizacja pikniku ekologicznego.	34 200,00	2 266,00
Gmina Bodzanów	Organizacja rodzinnego pikniku ekologicznego na terenie szkoły podstawowej im Kpr. F.I. Grabowskiego w Bodzanowie.	30 000,00	-
Powiat Wołomin	Organizacja pikniku ekologicznego dla rodzin w tematyce zanieczyszczenia powietrza.	30 444,32	-
Gmina Stara Biała	Organizacja konkursów szkolnych o tematyce środowiskowej.	-	11 280,54
Gmina Konstancin-Jeziorna	Organizacja teatryków dla dzieci w tematyce ochrony powietrza, dystrybucja materiałów informacyjnych dot. uchwały antysmogowej, publikowanie	13 340,00	17 950,00

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	artykułów na stronie gminy oraz portalach społecznościowych.		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.2.5. Budowanie świadomości społecznej promującej rozwiązania dotyczące poprawy jakości powietrza, w tym m.in. w zakresie wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji budynków, prowadzenia kontroli przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej i działań z zakresu efektywności energetycznej

Poprawa jakości powietrza wymaga skutecznych działań zarówno technicznych, jak i informacyjnych. Kluczowe znaczenie ma budowanie świadomości społecznej w zakresie konieczności wymiany nieefektywnych źródeł ciepła, termomodernizacji budynków, przestrzegania zapisów uchwał antysmogowych oraz wdrażania rozwiązań z zakresu efektywności energetycznej. Działania te służą ograniczeniu emisji zanieczyszczeń oraz wspierają realizację celów określonych w art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647), który stanowi podstawę do przyjmowania programów ochrony powietrza i uchwał antysmogowych przez sejmiki województw.

Tabela 20. Przykładowe przedsięwzięcia związane z budowaniem świadomości społecznej w zakresie wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji budynków oraz przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
UMWM	Realizacja usługi polegającej na przygotowaniu i realizacji kampanii społecznej skierowanej do mieszkańców województwa mazowieckiego dotyczącej ochrony powietrza. Tworzenie bilbordów, wydarzeń plenerowych, kolportaż ulotek skierowanych dla właścicieli nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe.	870 151,28	953 333,29
UMWM we współpracy z MAE	Organizacja VI Kongresu Czystego Powietrza w Warszawie, podczas którego prowadzono debaty i prelekcje o tematyce środowiskowej m.in. w kwestii radzenia sobie z narastającym zanieczyszczeniem powietrza, wskazania rozwiązań i dobrych praktyk.	147 095,70	-

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
UMWM we współpracy z MAE	Organizacja Forum Czystego Powietrza, podczas którego prowadzono rozmowy dot. wypracowania rozwiązań na rzecz poprawy jakości powietrza. Forum poruszało również tematy m.in. roli samorządów w ochronie mieszkańców przed zanieczyszczeniami powietrza oraz strategii walki ze smogiem.	-	150 185,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W ramach zadania OP.2.5. w latach 2023-2024 wdrożono Lokalny System Ostrzeżeń Publicznych, stanowiący narzędzie dedykowane jednostkom samorządu terytorialnego, umożliwiające efektywną realizację działań określonych w Planach działań krótkoterminowych (PDK), do których organy są zobowiązane. Okres realizacji działania przewidziano na lata 2023-2026, a szacowany koszt inwestycji wynosi 498 150 zł. Zadanie realizował Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie.

Powyższe zadanie realizowane było również m.in. w ramach zadań OP.2.4.

3.1.1.3 OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych

OP.3.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem

Efektywność zarządzania sektorem transportowym nie pozostaje bez wpływu na wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Systemy sterowania ruchem pozwalają zwiększyć płynność jazdy i bezpieczeństwo na drogach, jednocześnie obniżając koszty utrzymania sieci drogowej oraz obsługi skutków wypadków. Zwiększenie płynności jazdy jest jednoznaczne z usprawnieniem przepustowości dróg, co skutkuje mniejszym zużyciem paliw oraz ograniczeniem emisji zanieczyszczeń z ich spalania do atmosfery.

Na terenie m.st. Warszawy funkcjonuje Zintegrowany System Zarządzania Ruchem polegający na: utrzymaniu bieżących sygnalizacji, ich remontach oraz modernizacji, budowie nowych sygnalizacji, dołączanie sygnalizacji do Zintegrowanego Systemu Zarządzania Ruchem. Sterowanie sygnalizacją świetlną nie jest projektem samym w sobie, lecz skuteczność i jakość jego wykonania rzutuje na elementy ochrony środowiska. Praca zgodnie z zatwierdzonymi przez zarządcę ruchu programami, poprzez redukcję niekorzystnych zjawisk z punktu widzenia inżynierii ruchu, pośrednio wpływa na redukcję szkodliwego oddziaływania ruchu pojazdów na środowisko (np. redukcja liczby zatrzymań zmniejsza emisję spalin, mniejsze zużycie okładzin ciernych w hamulcach itp.). W 2023 r. System Zarządzania Ruchem został powiększony o 27 kolejnych skrzyżowań m.in. na skrzyżowaniu ulic Nowy Świat - Książęca, Kasprzaka - Ordon, Gagarina - Czerska, na placu Trzech Krzyży czy na skrzyżowaniach wzdłuż ulicy Puławskiej w Warszawie. Natomiast w 2024 r. system zastosowano na kolejnych

18 warszawskich skrzyżowaniach⁸. Całkowity koszt powyższych zadań oraz wydatki ZDM w Warszawie związane z utrzymaniem i modernizacjami istniejących sygnalizacji wyniósł 54,7 mln zł w 2023 roku, natomiast w 2024 roku 53,5 mln zł.

OP.3.2. Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych, w tym zakup nowego taboru i budowa linii kolejowych

Według danych z Raportu Rocznej Spółki Koleje Mazowieckie za 2023 r. Kolei Mazowieckich Sp. z o.o. z przejazdów pociągami skorzystało ogółem około 61,5 mln osób, natomiast w 2024 r. ponad 64,8 mln pasażerów⁹. W 2023 r. Koleje Mazowieckie Sp. z o.o. wykonały pracę eksploatacyjną w wymiarze 19,7 mln pociągokilometrów oraz pracę przewozową w wymiarze 1 869,4 mln pasażerokilometrów¹⁰.

W grudniu 2023 r. Koleje Mazowieckie Sp. z o.o. odebrały kolejnych 16 pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych serii ER160 FLIRT3 wyprodukowanych przez Stadler Polska. Tym samym zakończono realizację dostaw z piątej umowy wykonawczej na dostawę 16 EZT pięcioczęłonowych, zawartej do umowy ze Stadler Polska na dostawę 61 pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych. Realizacja projektu pozwoliła na zastąpienie planowanych do wycofania z eksploatacji pociągów serii EN57, pojazdami nowszej generacji.

W analizowanym okresie Spółka „Koleje Mazowieckie” realizowała inwestycje ze środków unijnych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, działanie 5.2 Rozwój transportu kolejowego: dofinansowanie na poziomie 64% kwoty wydatków kwalifikowanych na zakup 16 nowych pięcioczęłonowych zespołów trakcyjnych. Projekt został zrealizowany w 2023 r.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach zadania na terenie Mazowsza zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 21. Przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Pruszków	Dofinansowanie połączeń kolejowych przez Zarząd Transportu Miejskiego.	4 800 000,00	5 190 187,00
Koleje Mazowieckie Sp. z o.o.	Zawarcie umowy wykonawczej na zakup 16 sztuk dwuczłonowych EZT typu 61WE model REGIO 160.	-	109 654 500,00
Koleje Mazowieckie Sp. z o.o.	Wdrożenie do eksploatacji 16 szt. pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych do obsługi trasy Warszawa-Tłuszcz.	215 130 000,00	-

⁸ Raport Roczny Zarządu Dróg Miejskich w Warszawie (za lata 2023 oraz 2024).
⁹ <https://www.mazowieckie.com.pl/> (data dostępu: 17.10.2025 r.)
¹⁰ Raport Roczny Spółki Koleje Mazowieckie za 2023 r.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Koleje Mazowieckie Sp. z o.o.	Zawarcie umowy wykonawczej na dostawę 14 fabrycznie nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) typ 3CE model KM FLIRT serii ER160 - transza I.	-	165 337 830
Koleje Mazowieckie Sp. z o.o.	Zawarcie umowy wykonawczej na dostawę 11 fabrycznie nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) typ 3CE model KM FLIRT serii ER160 - transza III.	-	129 908 295,00
Koleje Mazowieckie Sp. z o.o.	Zawarcie umowy wykonawczej na dostawę 15 fabrycznie nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) typ 3CE model KM FLIRT serii ER160.	-	295 246 125,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W ramach zadania OP.3.2. realizowanego przez spółkę Koleje Mazowieckie Sp. z o.o. w latach 2023-2024 wdrożono zadanie polegające na dostawie pakietu naprawczego-pozderzeniowego dla EZT - transza I, którego celem było zapewnienie utrzymania sprawności technicznej i niezawodności eksploatowanych pojazdów. Okres inwestycji zaplanowany jest na lata 2024-2026, a planowany koszt realizacji przedsięwzięcia wyniesie 7 582 950,00 zł.

W okresie sprawozdawczym w ramach tego samego zadania zawarto również umowę ramową na dostawę 50 nowych pięcioczęłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) typ 3CE model KM FLIRT serii ER160. Całkowity koszt inwestycji wyniesie 3 249 770 331,00 zł.

OP.3.3. Zwiększenie udziału transportu kolejowego, w tym wymiana taboru wysokoemisyjnego komunikacji publicznej na niskoemisyjny

Powyższe zadanie OP.3.3. Zwiększenie udziału transportu kolejowego, w tym wymiana taboru wysokoemisyjnego komunikacji publicznej na niskoemisyjny, realizowane było w ramach zadania OP.3.2.

OP.3.4. Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych oraz utwardzenie dróg i poboczy

W latach 2023-2024 w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad przedsięwzięto, kontynuowano lub zakończono inwestycje w zakresie budowy i przebudowy dróg krajowych, ekspresowych i autostrad, utwardzenia dróg i poboczy oraz przygotowania dokumentacji projektowej. Łączny koszt przeznaczony na realizację przedsięwzięć wyniósł 3 777,7 mln zł.

Poniższa tabela przedstawia realizowane przedsięwzięcia z wyszczególnieniem kosztów w latach 2023-2024.

Tabela 22. Przedsięwzięcia realizowane przez GDDKiA w zakresie budowy i przebudowy dróg krajowych, ekspresowych i autostrad, utwardzenia dróg i poboczy oraz przygotowania dokumentacji projektowej w latach 2023-2024

Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Projekt i budowa obwodnicy Pułtuska w ciągu drogi krajowej nr 61.	36 248 969,00	245 738 507,00
Rozbudowa drogi krajowej 61 na odcinku Legionowo - Zegrze.	15 068 579,00	27 937 969,00
Projekt i budowa autostrady A2 Warszawa - Kukuryki na odcinku obwodnicy Siedlce - węzeł Biała Podlaska.	202 917 225,00	709 347 707,00
Budowa autostrady A2 Warszawa - Kukuryki, odcinek Ryczówek - Siedlce, odc. od węzła „Ryczówek” (bez węzła) w km ok. 524+005 do węzła „Groszki” (z węzłem) w km 536+065,00.	249 487 640,00	178 192 190,00
Budowa autostrady A2 Warszawa - Kukuryki odcinek Ryczówek - Siedlce, odc. od węzła „Groszki” (bez węzła) w km 536+065,00 do węzła „Gręzów” (bez węzła) w km 548+951,50.	267 062 203,00	235 984 139,00
Budowa autostrady A2 Warszawa - Kukuryki, odcinek Ryczówek - Siedlce, odc. od węzła „Gręzów” (z węzłem) w km 548+951,50 do węzła „Swoboda” (z węzłem) w km 561+440,40.	232 967 422,00	107 342 806,00
Projekt i budowa węzła „Lubelska” na przecięciu dróg ekspresowych S17 i S2 do autostrady A2 wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, budowlami i urządzeniami budowlanymi.	789 360,00	8 262 053,00
Projekt i budowa drogi ekspresowej S17 na odcinku węzeł „Zakręt” (z węzłem) - węzeł „Lubelska” (bez węzła) o długości około 2,5 km.	27 781 622,00	11 822 116,00
Rozbudowa drogi krajowej nr 60 na odcinku Psary - Raciąż.	306 516,00	-
Budowa obwodnicy Ciepielowa w ciągu drogi krajowej nr 80.	927 990,00	1 813 373,00
Budowa obwodnicy Lipska w ciągu drogi krajowej nr 80.	32 164 122,00	8 517 681 485,00

Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Budowa drogi ekspresowej S7 w ciągu drogi krajowej nr 7 na odcinku Płońsk - Czosnów o długości 34,64 km.	304 717 866,00	677 674 035,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W ramach zadania OP.3.4. realizowanego przez GDDKiA oddział w Warszawie, w latach 2023-2024 wdrożono zadanie polegające na projekcie i rozbudowie DK48 od km 128+678 do km 131+400 na odcinku przejście przez m. Kozienice. Okres inwestycji zaplanowany jest na lata 2023-2025, a całkowity planowany koszt realizacji przedsięwzięcia wynosi 62 430 662,00 zł.

W okresie sprawozdawczym w ramach tego samego zadania realizowano także rozbudowę DK79 na odcinku Lipsko-granica województwa. Całkowity zaplanowany koszt inwestycji wynosi 55 548 000,00 zł. Inwestycję zaplanowano na lata 2018-2029.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w okresie sprawozdawczym realizowała również rozbudowę DK50 na odcinku przejście przez Stanisławów. Całkowity koszt realizacji inwestycji wynosi 33 110 000,00 zł. Okres realizacji inwestycji przyjęto na lata 2005-2030.

W Zarządach Dróg Powiatowych realizacja zadania obejmowała działania z zakresu:

- rozbudowy, przebudowy i podniesienia stanu technicznego dróg powiatowych (PZDP Radom, ZDP Ciechanów, ZDP Garwolin, ZDP Płońsk, ZDP Sochaczew, ZDP Grodzisk Mazowiecki, ZDP Ożarów Mazowiecki, ZDP Grójec, ZDP Kozienice, ZDP Lipsko, ZDP Maków Mazowiecki, ZDP Ostrołęka, ZDP Przysucha, ZDP Sierpc, ZDP Szydłowiec, ZDP Węgrów);
- budowy, rozbudowy skrzyżowań (ZDP Kozienice, ZDP Sochaczew, ZDP Grodzisk Mazowiecki, ZDP Ostrołęka);
- budowy ścieżek rowerowych, chodników (ZDP Grodzisk Mazowiecki, ZDP Maków Mazowiecki, ZDP Szydłowiec);
- opracowanie dokumentacji projektowej (ZDP Przysucha).

Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie realizował zadania poprzez:

- remonty dróg wojewódzkich;
- budowy i przebudowy dróg wojewódzkich;
- budowy i przebudowy obiektów inżynierskich;
- wykonanie oświetlenia przejść dla pieszych.

ZDM w Warszawie realizował zadania poprzez:

- przebudowę ul. Ordona i ul. Jana Kazimierza;
- przebudowę ul. Rudnickiego, Perzyńskiego i Podczaszyńskiego;
- przebudowę ul. Marszałkowskiej;
- przebudowę Pl. Trzech Krzyży;
- przebudowę ul. Kondratowicza;
- przebudowę ul. Kadetów.

W 2023 r. ZDM w Warszawie wyremontował, wybudował, odnowił lub wyznaczył 144 815 m² jezdni, 40 993 m² chodników, 42,6 km tras rowerowych, 24 sygnalizacji świetlnych oraz włączył

do zintegrowanego systemu zarządzania ruchem 27 skrzyżowań¹¹. W 2024 r. ZDM w Warszawie wyremontował, wybudował, odnowił lub wyznaczył 251 532 m² jezdni, 58 562 m² chodników, 46,6 km tras rowerowych, 35 sygnalizacji świetlnych oraz włączył do zintegrowanego systemu zarządzania ruchem 18 skrzyżowań¹².

W gminach Różan, Białobrzegi, Bodzanów, Brok, Brwinów, Cegłów, Chorzele, Glinojeck, Iłża, Kałuszyn, Konstancin-Jeziorna, Kosów Lacki, Latowicz, Maciejowice, Mrozy, Odrzywół, Ożarów Mazowiecki, Sanniki, Serock, Sochocin, Tłuszcz, Wiskitki, Wyszaków, Wyśmierzyce, Zakroczym, Zwoleń, Łosice, Żelechów, Józefów, Ciechanów (gmina miejska), Gostynin (gmina miejska), Kobyłka, Ostrów Mazowiecka (gmina miejska), Podkowa Leśna, Pruszków, Płońsk (gmina miejska, gmina wiejska), Sokołów Podlaski (gmina miejska), Węgrów, Zielonka, Ząbki, Kazanów, Krzynowłoga Mała, Nowy Duninów, Baboszewo, Baranowo, Borowie, Brudzeń Duży, Błędów, Celestynów, Czernice Borowe, Czerwonka, Dębe Wielkie, Domanice, Dzierzgowo, Dąbrówka, Garbatka-Letnisko, Sobienie-Jeziory, Gniewoszków, Goworowo, Gozdowo, Gołymin-Ośrodek, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Grębków, Gzy, Gózd, Huszlew, Izabelin, Iłów, Jaktorów, Kadzidło, Karniewo, Klwów, Kotuń, Kowala, Lelis, Leszno, Lesznów, Małkinia Górna, Miedzna, Mirów, Nadarzyn, Nieporęt, Obryte, Opinogóra Górna, Paprotnia, Parysów, Platerów, Pniewy, Pokrzywnica, Przasnysz (gmina wiejska, gmina miejska), Przesmyki, Puszcza Mariańska, Płoniały-Bramura, Radzanów (gmina wiejska), Radziejowice, Raszyn, Rusinów, Rząśnik, Sadowne, Sieciechów, Siemiątkowo, Sierpc (gmina wiejska), Stare Babice, Starożyby, Stary Lubotyń, Sterdyń, Stromiec, Stupsk, Słubice, Słupno, Troszyn, Wąsewo, Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wieniawa, Wodynie, Zakrzew, Zatory, Żyrardów, przeprowadzono m.in. budowę, rozbudowę lub przebudowę dróg gminnych, przebudowę skrzyżowań, budowę chodników, utwardzanie dróg.

Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego - Mazowsze dla równomiernego rozwoju w latach 2023-2024 prowadził wsparcie jednostek samorządu terytorialnego z województwa mazowieckiego nieposiadających wystarczającego potencjału infrastruktury technicznej oraz mających ograniczone szanse pozyskania środków na realizację pilnych potrzeb mieszkańców z innych programów pomocowych służących równomiernemu rozwojowi województwa mazowieckiego. Zadanie realizowane było m.in. poprzez udzielenie dotacji na przedsięwzięcia takie jak budowa, przebudowa, rozbudowa oraz modernizacja dróg. Poniżej przedstawiono przykładowe działania zrealizowane w ramach niniejszego zadania:

- poprawa infrastruktury drogowej na terenie powiatu płońskiego;
- rozbudowa drogi powiatowej nr 3050W Lisewo - Ślepowrony - Kołoząb - Etap II;
- przebudowa drogi powiatowej nr 2514W Myszyniec Zdunek Bartniki;
- modernizacja ulic na terenie Dzielnicy Wola;
- rozbudowa ul. Pałacowej w Brwinowie;
- remont drogi powiatowej nr 4108W w gminie Brwinów.

Koszty wszystkich działań realizowanych w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego - Mazowsze dla równomiernego

¹¹ Raport Roczny Zarządu Dróg Miejskich w Warszawie 2023

¹² Raport Roczny Zarządu Dróg Miejskich w Warszawie 2024

rozwoju w latach 2023-2024 zostały ujęte w nakładach finansowych przedstawionych w rozdziale 5 opracowania.

OP.3.5. Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic i kierowanie ruchu tranzytowego z ominięciem miast

W latach 2023-2024 w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad wykonano następujące działania:

- Projekt i budowa obwodnicy Pułtuska w ciągu drogi krajowej nr 61:
 - czas trwania przedsięwzięcia: lata 2021-2026;
 - całkowity koszt zadania w 2023 r. wyniósł 36 248 969,39 zł, w 2024 r. 245 738 507,43 zł;
- Budowa obwodnicy Ciepielowa w ciągu drogi krajowej nr 79:
 - czas trwania przedsięwzięcia: lata 2018-2029;
 - całkowity koszt zadania w 2023 r. wyniósł 927 990,00 zł, w 2024 r. 1 813 373,00 zł;
- Budowa obwodnicy Lipska w ciągu drogi krajowej nr 79:
 - czas trwania przedsięwzięcia: lata 2010-2026;
 - całkowity koszt zadania w 2023 r. wyniósł 32 164 121,58 zł, w 2024 r. 85 176 814,85 zł;
- Budowa obwodnicy Sierpca w ciągu drogi krajowej nr 560:
 - czas trwania przedsięwzięcia: lata 2022-2024;
 - całkowity koszt zadania w 2024 r. wyniósł 91 791 774,87 zł;
- Budowa obwodnicy Grodziska Mazowieckiego łącząca węzeł „Grodzisk Mazowiecki” na autostradzie A2 i miejscowość Kałęczyn przy drodze wojewódzkiej 579:
 - czas trwania przedsięwzięcia: lata 2020-2023;
 - całkowity koszt zadania wyniósł 162 719 224,45 zł.

Ponadto zadanie realizowano poprzez działania takie jak:

- Ogłoszenie w 2024 r. przetargu na budowę zachodniej obwodnicy Mławy;
- Podpisanie umowy w 2023 r. na zaprojektowanie obwodnicy Jabłonny.

Powyższe zadanie częściowo pokrywa się z rozdziałem OP.3.4.

OP.3.6. Udrożnienie obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic, budowa skrzyżowań bezkolizyjnych

W latach 2023-2024 realizowano działania środowiskowe w zakresie udrożnienia obszarów miejskich poprzez:

- projekt i budowę skrzyżowania bezkolizyjnego w ciągu ul. Kwiatowej/Polnej w Legionowie, zadanie realizowane przez Gminę Miejską Legionowo oraz przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
 - czas trwania przedsięwzięcia: lata 2022-2023;
 - łączny koszt realizacji zadania wyniósł 17 275 428,15 zł, gdzie w roku 2023 koszty związane z realizacją przedsięwzięcia wynosiły 15 828 928,15 zł;

- Prace projektowe dotyczące budowy węzła komunikacyjnego na skrzyżowaniu DW 718 z DW 719 w Pruszkowie, zadanie realizowane w 2024 r. przez MZDW.

Powyższe zadanie częściowo pokrywa się z działaniami realizowanymi w ramach zadania OP.3.5.

OP.3.7. Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne oraz budowa i modernizacja sieci tramwajowych

Poprawa systemu komunikacji publicznej jest kluczowa dla zrównoważonego rozwoju miast i poprawy jakości życia mieszkańców. Wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne, takie jak autobusy elektryczne, przyczynia się do zmniejszenia emisji spalin. W poniższej tabeli przedstawiono podmioty, które w latach 2023-2024 realizowały niniejsze zadanie.

Tabela 23. Przedsięwzięcia związane z poprawą systemu komunikacji publicznej na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Wiskitki	Utworzenie nowych linii komunikacyjnych w ramach ustawy o funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej na terenie Gminy Wiskitki.	-	443 324,24
Ciechanów (gmina miejska)	Zakup taboru niskoemisyjnego - 3 szt.	3 088 650,00	2 146 350,00
Mińsk Mazowiecki (gmina miejska)	Zakup 6 autobusów elektrycznych wraz z budową infrastruktury stanowisk ładowania w celu obniżenia wykorzystania paliw emisyjnych w Mińsku Mazowieckim.	18 315 602,00	-
Gmina Pruszków	Organizowanie publicznego transportu zbiorowego na terenie Miasta Pruszkowa z wykorzystaniem dwóch zeroemisyjnych autobusów elektrycznych.	8 170 992,00	8 938 635,00
Gmina Pruszków	Dofinansowanie połączeń autobusowych w ramach publicznego transportu zbiorowego organizowanego przez Zarząd Transportu Miejskiego w Warszawie.	982 164,00	1 234 917,00

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Pruszków	Dopłaty do biletów długookresowych ZTM w ramach programu Warszawa+.	1 177 350,00	1 376 565,00
Sokołów Podlaski (gmina miejska)	Uruchomienie bezpłatnej linii autobusowej dla mieszkańców.	b.d.	b.d.
Ząbki (gmina miejska)	Rozwój systemu komunikacji publicznej, uruchomienie nowej linii, integracja z koleją i II linią metra. Pojazdy o napędzie konwencjonalnym z najwyższą normą emisji EURO 6.	4 394 028,90	6 280 749,47
Gmina Nowy Duninów	Zakup niskoemisyjnego taboru na potrzeby transportu publicznego dla gmin Związku Gmin regionu Płockiego - zakup autokaru.	749 213,91	-
Gmina Grabów nad Pilicą	Zakup autobusu elektrycznego.	2 689 848,88	-
Gmina Grębków	Modernizacja dróg na terenie gminy.	7 750 000,00	550 000,00
Gmina Huszlew	Zakup autobusu szkolnego na potrzeby dowozu uczniów do Zespołu Szkolno-Wychowawczego w Huszlewie prowadzonego przez Gminę Huszlew.	766 413,00	-
Gmina Radzanów	Modernizacja dróg na terenie gminy.	-	2 396 749,03
Gmina Raszyn	Organizacja bezpłatnego transportu zbiorowego.	940 395,73	2 213 458,57
Gmina Zakrzew	Zakup autobusów elektrycznych wraz z punktami ładowania.	13 085 520,02	-
Miasto Ostrołęka	Leasing 6 autobusów spełniających normy EURO 6.	-	4 931 496,67
Miasto Radom	Realizacja projektu pod nazwą: Rozwój elektromobilności w transporcie zbiorowym Miasta Radomia, poprzez zakup 6 autobusów elektrycznych 18 m wraz z infrastrukturą.	19 800 000,00	-

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Miasto Siedlce	Doposażenie 15 szt. autobusów komunikacji miejskiej w zestaw urządzeń elektroniczno - komputerowych wchodzących w skład systemu informacji pasażerskiej i sprzedaży biletów elektronicznych.	-	215 642,00
Miasto Siedlce	Dostawa 3 szt. nowych autobusów miejskich niskopodłogowych z napędem elektrycznym, wraz z montażem i uruchomieniem stacji ładowania zajezdniowego.	-	10 400 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.3.8. Rozwój i promocja transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych

W latach 2023-2024 podmioty realizowały powyższe zadanie poprzez następujące działania:

- Przebudowa dróg w zakresie budowy ścieżek rowerowych (ZDM w Warszawie, PZD Ciechanów; gminy: Żąbki, Leszno, Staroźreby; miasta: Radom, Siedlce; powiat płocki);
- Prowadzenie miejsc obsługi rowerzystów (Nadleśnictwo Dobieszyn);
- Wprowadzenie kontraruchu na drogach jednokierunkowych (Dzielnica Wola m.st. Warszawy);
- Budowa lub przebudowa ciągów rowerowych, pieszo-rowerowych (ZDM Warszawa, Dzielnica Wola m.st. Warszawy; gminy: Białobrzegi Cegłów, Odrzywół, Ożarów Mazowiecki, Ciechanów (gmina miejska), Kobyłka, Maków Mazowiecki, Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Pruszków, Kotuń, Nieporęt, Stare Babice, Żyrardów, Ostrołęka; powiat przysuski);
- Działania promocyjne (ZDM Warszawa; Dzielnica Ursynów m.st. Warszawy; gminy: Gniewoszków, Izabelin, Słupno; Miasto Płock);
- Uruchomienie lub utrzymywanie systemu roweru miejskiego (ZDM Warszawa, gmina Pruszków);
- Opracowanie Programu Funkcjonalno-Użytkowego dla inwestycji polegającej na budowie ciągów pieszo-rowerowych (gmina Radziejowice);
- Remont istniejących ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i rowerowych zlokalizowanych w pasie drogowym dróg wojewódzkich administrowanych przez MZDW w Warszawie z podziałem na Rejony Drogowe.

OP.3.9. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg

Zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 889) zarządca drogi ma obowiązek utrzymania nawierzchni jezdni i dróg w stanie zapewniającym bezpieczeństwo ruchu drogowego. Realizowany jest on m.in. poprzez oczyszczanie dróg, szczególnie przez prace porządkowe przed sezonem zimowym i odpowiednie zagospodarowanie powstających odpadów.

Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie w latach 2023-2024 na bieżąco zajmował się ograniczeniem pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg wojewódzkich zarządzanych przez MZDW. W 2023 r. koszt przedsięwzięcia wyniósł 1 132 984,10 zł natomiast w 2024 r. był równy 1 271 528,59 zł. Do działań ograniczających wtórne pylenie należą: mechaniczne i ręczne czyszczenie ulic na mokro.

Okresowe czyszczenie ulic jest zadaniem ciągłym i jego realizacja należy do zadań własnych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa.

OP.3.10. Budowa parkingów Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride

Celem realizacji zadania polegającego na budowie parkingów „Park&Ride”, „Bike&Ride” oraz „Kiss&Ride” była integracja transportu zbiorowego z komunikacją indywidualną oraz zmniejszenie natężenia ruchu w centrum miast. Ważnym czynnikiem związanym z realizacją zadania było zmniejszenie negatywnego oddziaływania indywidualnych środków transportu (m.in. samochodów osobowych) na środowisko, których użytkowanie związane jest z emisją spalin i hałasu. Parkingi miały na celu ułatwienie dostępu do centrum miasta osobom korzystającym z komunikacji publicznej.

W tabeli poniżej przedstawiono podmioty, które w latach 2023-2024 realizowały niniejsze zadanie.

Tabela 24. Przedsięwzięcia związane z budową parkingów typu Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride na terenie Mazowsza w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Wyszków	Budowa wiaty rowerowej przy ul. Kazimierza Skarżyńskiego w Wyszkanie.	-	19 500,00
Gmina Pruszków	Budowa parkingów Park&Ride przy ul. Pawiej i ul. Sadowej w Pruszkowie w ramach projektu pn. Poprawa jakości powietrza na terenie ZIT WOF poprzez budowę parkingów "Parkuj i Jedź".	3 645 676,71	418 000,00
Gmina Żyrardów	Budowa parkingów Park&Ride - 46 miejsc postojowych.	2 085 073,31	-

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Budowa miejsc parkingowych przy przystanku Kruszyna na linii kolejowej nr 8.	-	27 500,00
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Budowa miejsc parkingowych przy przystanku Warka na linii kolejowej nr 8.	-	74 120,00
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Budowa miejsc parkingowych przy przystanku Wola Bierwiecka na linii kolejowej nr 8.	-	20 500,00
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Budowa miejsc parkingowych przy przystanku Urle na linii kolejowej nr 6.	-	1 334 550,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.3.11. Realizacja i wsparcie działań mających na celu polepszenie jakości powietrza

W raportowanym okresie zadanie było realizowane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego poprzez realizację programów:

- „Mazowsze dla czystego powietrza 2023” poprzez wsparcie finansowe dla mazowieckich gmin udzielane w formie dotacji celowej z budżetu Województwa Mazowieckiego na realizację przez gminy działań służących ochronie powietrza:
 - w 2023 roku 138 projektów otrzymało dofinansowanie na zadania związane z poprawą jakości powietrza;
 - całkowity koszt: 9 243 071,50 zł;
- „Mazowsze dla czystego powietrza 2024” poprzez wsparcie finansowe dla mazowieckich gmin udzielane w formie dotacji celowej z budżetu Województwa Mazowieckiego na realizację przez gminy działań służących ochronie powietrza:
 - w 2024 roku 110 projektów otrzymało dofinansowanie na zadania związane z poprawą jakości powietrza;
 - całkowity koszt: 9 149 846,00 zł;
- „Mazowsze dla czystego ciepła 2023” poprzez wsparcie finansowe dla mazowieckich gmin udzielane w formie dotacji celowej z budżetu Województwa Mazowieckiego na realizację przez gminy działań służących walce z ubóstwem energetycznym oraz ochronie powietrza:
 - w 2023 roku 17 projektów otrzymało dofinansowanie na zadania związane z ubóstwem energetycznym oraz poprawą jakości powietrza;
 - całkowity koszt: 2 385 850,18 zł;
- „Mazowsze dla czystego ciepła 2024” poprzez wsparcie finansowe dla mazowieckich gmin udzielane w formie dotacji celowej z budżetu Województwa Mazowieckiego na realizację przez gminy działań służących walce z ubóstwem energetycznym oraz ochronie powietrza:

- w 2024 roku 18 projektów otrzymało dofinansowanie na zadania związane z ubóstwem energetycznym oraz poprawą jakości powietrza;
- całkowity koszt: 3 353 882,14 zł.

Ponadto, powyższe zadanie realizowano poprzez:

- Montaż stacji do ładowania samochodów elektrycznych przez Muzeum Wsi Radomskiej, którego koszt w 2024 roku wyniósł 224 778,00 zł;
- Zakup pojazdu służbowego o napędzie hybrydowym przez WORD Radom, którego realizację rozpoczęto w 2024 roku, a koszt przedsięwzięcia wyniósł 125 633,33 zł;
- Zakup pojazdu służbowego o napędzie hybrydowym przez WORD Warszawa, którego koszt w 2024 roku wyniósł 176 421,00 zł;
- Wykonanie nasadzeń krzewów i trawnika wokół budynku administracyjnego przez WORD Warszawa, którego realizację rozpoczęto w 2024 roku, a koszt przedsięwzięcia wyniósł 74 000,00 zł.

OP.3.12. Tworzenie stref ograniczonego i czystego transportu oraz systemu płatnego parkowania w miastach

Zgodnie z ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1289 z późn. zm.) strefy czystego transportu wyznaczane są w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania emisji zanieczyszczeń z transportu na zdrowie ludzi i środowisko. Na terenie gminy można ustanowić strefę czystego transportu obejmującą drogi, których zarządcą jest gmina, do której zakazuje się wjazdu pojazdów samochodowych innych niż: elektryczne, napędzane wodorem, napędzane gazem ziemnym, wyłączone na podstawie uchwały rady gminy.

Na podstawie pozyskanych danych, w latach 2023-2024 zadanie zostało zrealizowane poprzez:

- utworzenie lub rozszerzenie stref płatnego parkowania (gmina Wyszków, miasto Radom, Zarząd Dróg Miejskich w Warszawie);
- utworzenie strefy czystego transportu (Zarząd Dróg Miejskich w Warszawie).

OP.3.13. Zakończenie budowy II linii i budowa III linii metra w Warszawie (I etap)

W 2023 roku rozpoczęła się realizacja ostatniego etapu II linii metra. Prace obejmują budowę ostatnich stacji na bemowskim odcinku linii M2: Lazurowa, Chrzanów, Karolin oraz stacji techniczno-postojowej Karolin. Całość zostanie oddana do użytku w 2026 roku, a sieć metra będzie liczyć 46 km i 42 stacje.

W 2024 roku potwierdzono wybór oferty w postępowaniu na „Wykonanie prac projektowych dla III linii metra w Warszawie - Etap I - Praga wraz ze Stacją Techniczno-Postojową”. Przetarg dotyczył pierwszego odcinka linii M3, który będzie miał 8,1 km długości i obejmie siedem stacji, w tym jedną już istniejącą - Stadion Narodowy (jako węzeł przesiadkowy), oraz sześć nowych: Dworzec Wschodni, Mińska, Rondo Wiatraczna, Ostrobramska, Jana Nowaka-Jeziorańskiego

i Gocław. Powstanie również odgałęzienie prowadzące do Stacji Techniczno-Postojowej na Koziej Górze¹³.

3.1.1.4 OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych

OP.4.1. Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych

Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych ma na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych do powietrza. W tabeli poniżej przedstawiono podmioty, które w latach 2023-2024 realizowały powyższe zadanie.

Tabela 25. Przedsięwzięcia zrealizowane w ramach zadania dot. modernizacji instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych w latach 2023-2024

Nazwa Podmiotu	Nazwa Przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
„Byś” Wojciech Byśkiewicz	Modernizacja procesu biologicznego oraz mechanicznego.	b.d.	b.d.
Novago Sp. z o.o.	Montaż 2 centrali nawiewnych do suszenia wyprodukowanego paliwa alternatywnego RDF.	-	851 000,00
Grupa ORLEN	Zabudowa nowego podgrzewacza E-BA-901 w miejsce pieca P-BA-901, Płock.	-	9 197 096,00
Grupa ORLEN	Budowa instalacji do utylizacji gazów siarkowodorowych typu SCOT.	-	295 000 000,00
Grupa ORLEN	Modernizacja systemu podawania HiCarbonu do kotłów blokowych, EC Siekierki.	2 775 423,90	1 580 581,59
Grupa ORLEN	Budowa nowego komina dla kotłów nr 8 i 9 w EC Siekierki.	249 968,44	109 805,49
Grupa ORLEN	Retrofit instalacji MIOS, EC Siekierki.	26 893 981,57	21 253 015,27

¹³ <https://metro.waw.pl/metro-warszawskie/linia-m3/aktualnosci-m3/> (data dostępu: 11.06.2025)

Nazwa Podmiotu	Nazwa Przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Grupa ORLEN	Modernizacja systemu sterowania Odwróconej Osmozy i Oczyszczalni Ścieków w EC Żerań.	7 087 616,21	7 061 010,85
PEC Wyszków	Modyfikacja układu przepływu kotła WR-1.	20 000,00	5 685,12
Stora Enso Poland S.A.	Budowa instalacji oleju talowego - spalanie biopaliwa w piecu do wypalania wapna.	258 996,31	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

OP.4.2. Budowa instalacji przechwytywania lub neutralizacji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z emisji punktowej

Na podstawie pozyskanych danych, w latach 2023-2024 zadanie było realizowane przez przedsiębiorstwo „Novago” Sp. z o.o. poprzez montaż systemu odpylania na instalacjach mechanicznego przetwarzania odpadów. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 2 364 500 zł.

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Wyszkanie zrealizowało zadanie poprzez budowę instalacji odpylania kotłów węglowych w celu ograniczenia emisji pyłu. W 2023 r. koszt przedsięwzięcia wyniósł 258 230,00 zł, natomiast w 2024 r. koszt był równy 206 571,46 zł.

W poniższej tabeli zestawiono parametry charakteryzujące zmiany wielkości emisji zanieczyszczeń przemysłowych w raportowanym okresie na podstawie danych GUS.

Tabela 26. Parametry określające stopień realizacji zadania OP.4.2. w latach 2023-2024

Parametr	Jednostka	2023 r.	2024 r.
Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń pyłowych	[t/r]	440 997	343 032
Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń gazowych	[t/r]	252 195	251 493
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń pyłowych	[%]	99,7	99,6
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń gazowych	[%]	83,0	84,3

Parametr	Jednostka	2023 r.	2024 r.
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów			
szczególnie uciążliwych ogółem		28 355 607	27 335 759
ogółem (bez dwutlenku węgla)		51 641	46 930
niezorganizowana		5 619	3 188
dwutlenek siarki		17 802	16 703
tlenki azotu	[t/r]	17 738	17 446
tlenek węgla		10 663	8 795
dwutlenek węgla		28 303 966	27 288 829
metan		348	435
podtlenek azotu		494	558
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów			
szczególnie uciążliwych ogółem		1 477	1 257
ogółem na 1 km ² powierzchni		0,04	0,04
niezorganizowana		5	4
ze spalania paliw		1 113	953
cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	[t/r]	19	20
krzemowe		76	45
nawozów sztucznych		0	0
środków powierzchniowo czynnych		17	17
węglowo-grafitowe, sadza		9	7

Źródło: GUS

3.1.1.5 OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii

OP.5.1. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej oraz magazynowanie energii

Na podstawie pozyskanych danych, w latach 2023-2024 zadanie było realizowane przez JST poprzez zadania takie jak:

- montaż paneli fotowoltaicznych;
- montaż pomp ciepła;
- montaż lamp solarnych;
- konwersja kotła do spalania biomasy;
- budowa małej elektrowni wodnej;
- realizacja projektu „Samowystarczalność energetyczna Związku Komunalnego Nieskażone Środowisko w oparciu o OZE”.

Dodatkowo, Grupa Orlen rozpoczęła budowę kotłowni biomasowej w elektrociepłowni w Pruszkowie. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Wyszku realizuje budowę układu wysokosprawnej kogeneracji z wykorzystaniem OZE.

W 2023 r. realizowano następujące programy:

- Priorytetowy program „Mój prąd”, ukierunkowany na wsparcie rozwoju energetyki prosumenckiej, a konkretnie wsparcia segmentu mikroinstalacji fotowoltaicznych (PV).

Celem programu było zwiększenie produkcji energii elektrycznej z mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie całego kraju. Dofinansowanie zakupu i montażu paneli fotowoltaicznych ze środków NFOŚiGW w ramach programu w roku 2023 wyniosło 614 075 zł;

- „Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych dla Komend Powiatowych i Miejskich Państwowej Straży Pożarnej”. Dofinansowanie obejmowało przedsięwzięcia realizowane na nieruchomościach użytkowanych przez Komendy Powiatowe oraz Komendy Miejskie Państwowej Straży Pożarnej, polegające na zakupie i montażu instalacji fotowoltaicznych o mocy do 30 kW. Zawarto 20 umów dotacji na łączną kwotę 1 014 507,60 zł. Program został dofinansowany ze środków WFOŚiGW.

W 2024 r. realizowano program:

- „Przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza wspierające działalność ochotniczych straży pożarnych”. W ramach Programu dofinansowaniu podlegały przedsięwzięcia obejmujące nieruchomości użytkowane przez ochotnicze straże pożarne na ich cele statutowe, których właścicielami były ochotnicze straże pożarne lub gminy. Zawarto 75 umów dotacji na łączną kwotę 2 577 150,23 zł. Program został dofinansowany ze środków WFOŚiGW.

Ponadto w latach 2023-2024 realizowany był Program Priorytetowy „Agroenergia”. Część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”, który został opisany w rozdziale OP.1.1.

Prowadzono również program „Współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu Priorytetowego „Agroenergia”. Część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”, gdzie warunkiem udzielenia przez Fundusz dofinansowania w formie pożyczki było uzyskanie dofinansowania w formie dotacji w ramach Programu Priorytetowego. Nabór wniosków został otwarty w dniu 16.02.2022 r., natomiast zamknięcie naboru nastąpiło w dniu 31.12.2024 r. W 2023 i 2024 roku w ramach ww. Programu nie złożono wniosków o dofinansowanie.

OP.5.2. Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz magazynowania energii

W raportowanym okresie zadanie było realizowane przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego poprzez organizację konferencji online dla rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich.

W latach 2023-2024 powyższe zadanie realizowane było również przez JST poprzez następujące działania:

- akcje edukacyjne w szkołach;
- funkcjonowanie punktów informacyjnych Programu „Czyste Powietrze”;
- zamieszczanie informacji na stronach internetowych na temat możliwości uzyskania dofinansowania do odnawialnych źródeł energii;
- spotkania informacyjne z mieszkańcami;
- organizację ekologicznych pikników rodzinnych;
- dystrybucję ulotek informacyjnych.

Dodatkowo Samorząd Województwa Mazowieckiego przeprowadził Pilotaż społeczności energetycznych na Mazowszu. Program pilotażowy, w ramach którego w 11 gminach z terenu województwa mazowieckiego przeprowadzono badanie zdolności pod kątem wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z OZE, dając podstawę do utworzenia na terenie tejże gminy spółdzielni energetycznej bądź klastra energii. Na zadanie zrealizowane w 2024 r. wydatkowano 129 980 zł.

Województwo Mazowieckie zorganizowało również Mazowieckie Forum Społeczności Energetycznych. Forum energetyczne poświęcone było prezentacji wyników pilotażu społeczności energetycznych na Mazowszu oraz omówieniu perspektyw tworzenia spółdzielni energetycznych i klastrów energii. Forum miało charakter paneli dyskusyjnych i prelekcji sektorowych. W wydarzeniu zrealizowanym w 2024 r. wzięło udział 130 osób, natomiast wydatkowano kwotę 23 248,50 zł.

3.1.1.6 OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa

OP.6.1. Monitoring jakości powietrza oraz rozbudowa systemu monitoringu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń

System monitoringu powietrza w głównej mierze opiera się na sieciach stacji pomiarowych rozmieszczonych w newralgicznych punktach województwa, głównie miastach, gdzie analizy wykazują wysokie stężenia zanieczyszczeń. Kryteria lokalizacji stanowisk pomiarowych określają przepisy rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2024 poz. 870) o lokalizacji stacji pomiarowych i ich programie pomiarowym decyduje GIOŚ.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425), zakres zadań państwowego monitoringu środowiska określany jest w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu, oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.

Działanie to jest realizowane również w mniejszej skali przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z danymi zebranymi na potrzeby opracowania Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku za lata 2023-2024, poszczególne gminy oraz miasta, wykazały działania takie jak: wdrożenie systemu monitorowania jakości powietrza, obejmującego montaż czujników jakości powietrza, a także utrzymanie sieci czujników pomiaru jakości powietrza (gminy: Białobrzegi, Bodzanów, Brwinów, Chorzele, Kałuszyn, Konstancin-Jeziorna, Maciejowice, Mrozy, Nasielsk, Ożarów Mazowiecki, Serock, Zwolen, Józefów, Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Pruszków, Węgrów, Dębe Wielkie, Dzierzgowo, Dąbrówka, Sobienie-Jeziory, Izabelin, Lesznowola, Michałowice, Radziejowice, Raszyn, Rząśnik, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Słupno, Wieliszew, Wieniawa, Żyrardów; miasta: Ostrołęka, Płock, Siedlce). Ponadto, gmina Nowy Duninów

wprowadziła system SYSLOP który umożliwia informowanie mieszkańców o przekroczeniach poziomów normatywnych substancji w powietrzu.

OP.6.2. Opracowanie i realizacja właściwych miejscowo planów i programów z zakresu ochrony jakości powietrza i klimatu

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647), zarząd województwa ma za zadanie monitorować realizację przez podmioty i organy wskazane w Programie Ochrony Powietrza oraz w Planie Działań Krótkoterminowych działań naprawczych realizowanych na szczeblu gminnym i powiatowym.

W latach 2023-2024 jednostki samorządu terytorialnego wskazały na prowadzenie następujących działań:

- opracowanie lub aktualizacja Programu Ochrony Środowiska (gminy: Cegłów, Konstancin-Jeziorna, Otwock, Serock, Miedzna, Radziejowice, Staroźreby, Wieniawa, Zakrzew);
- opracowanie lub aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej (gminy: Białobrzegi, Puszcza Mariańska, Raszyn);
- opracowanie lub aktualizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji (gminy: Raszyn Nowy Dwór Mazowiecki);
- zwiększenie powierzchni terenów zielonych (gmina Ożarów Mazowiecki);
- wprowadzenie do dokumentów planistycznych odpowiednich zapisów nakazujących:
 - utrzymanie standardów emisyjnych przez nowe obiekty budowlane;
 - wprowadzających zieleń izolacyjną wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
 - wykonanie nasadzeń nowych drzew w miejscu wycinki;
- inwentaryzacja indywidualnych źródeł ciepła oraz prowadzenie kontroli palenisk w zakresie spalania odpadów komunalnych oraz przestrzegania założeń uchwały antysmogowej;
- ograniczanie wtórnej emisji pyłu - czyszczenie ulic na mokro w gminach miejskich województwa mazowieckiego;
- prowadzenie akcji edukacyjnych mających na celu zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi, szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z połączenia do scentralizowanych źródeł ciepła czy też promocji niskoemisyjnych źródeł ciepła.

Należy podkreślić, że stopień realizacji działań naprawczych w dużej mierze uzależniony jest od budżetu gminy i możliwości pozyskania środków finansowych.

OP.6.3. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych

W analizowanym okresie UMWM realizował zadanie polegające na opracowaniu, aktualizacji i monitorowaniu programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych:

- W zakresie opracowania i aktualizacji programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych:

- w dniu 21 listopada 2023 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę nr 204/23 zmieniającą uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu;
 - w dniu 11 lipca 2023 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę nr 134/23 w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dwutlenku siarki w powietrzu;
- W zakresie monitorowania programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych - prowadzono monitoring realizacji programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych, polegający na corocznej analizie sprawozdań składanych przez właściwe podmioty dotyczących realizacji działań naprawczych i krótkoterminowych określonych w programach/planach. Monitoring prowadzono z wykonania zapisów następujących uchwał:
 - nr 138/18 z dnia 18 września 2018 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom docelowy ozonu w powietrzu;
 - nr 119/15 z dnia 23 listopada 2015 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i docelowego ozonu w powietrzu;
 - nr 221/16 z dnia 19 grudnia 2016 r. Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja warszawska, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego ozonu w powietrzu.

OP.6.4. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych rozwiązań wspierających ochronę powietrza i przewietrzanie miast oraz poprawę lokalnego mikroklimatu

W latach 2023-2024 Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie kontynuowało podjęte wcześniej działania obejmujące formułowanie odpowiednich zapisów w PZP WM.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego jest podstawowym aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej na poziomie województwa. Definiuje podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje oraz formułuje kierunki polityki przestrzennej.

W zakresie poprawy jakości i ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem w Planie ustalone zostały kierunki działań mające na celu ograniczanie emisji zanieczyszczeń (niskiej, liniowej, wysokiej) oraz zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji, poprzez działania polegające m.in. na rozbudowie centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą, zamianę paliw na niskoemisyjne, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz dalsze ograniczanie emisji z transportu drogowego. Dla Warszawy wskazuje się na konieczność utrzymania stref regeneracji i wymiany powietrza.

W przypadku planowania miejscowego, JST kontynuowały w latach 2023-2024 wprowadzanie zapisów w dokumentach planistycznych w zakresie rozwiązań kształtowania przestrzeni i ich funkcjonowania umożliwiających ochronę powietrza i przewietrzanie.

Powyższe zadanie realizowane było przez JST poprzez podjęcie następujących uchwał:

- Uchwała Nr III/17/2024 Rady Gminy Białobrzegi z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Białobrzegi;
- Uchwała Nr LVII/429/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 5 kwietnia 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów zlokalizowanych w obrębach Dukt, Ościśłowo, Zygmuntowo, gmina Głinojeck;
- Uchwała Nr VI/52/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów zlokalizowanych w obrębach Juliszewo, Kowalewko, Luszewo, Wola Młocka, Zalesie, gmina Głinojeck;
- Uchwała Nr III/21/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów zlokalizowanych w obrębie geodezyjnym Kondrajec Szlachecki, gmina Głinojeck;
- Uchwała Nr VI/53/224 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głinojeck dla obszaru zlokalizowanego w rejonie ulicy Płockiej;
- Uchwała Nr VII/68/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Głinojeck;
- Uchwała Nr IV-98/2024 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 10 lipca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Białe Błota w Wołominie - część A;
- Uchwała Nr IV-99/2024 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 10 lipca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w miejscowościach: Czarna, Helenów i Wołomin w Gminie Wołomin;
- Uchwała Nr VIII-150/2024 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 28 listopada 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w miejscowościach: Czarna, Helenów i Wołomin w Gminie Wołomin - ETAP III - część B i C;
- Uchwała Nr LXIII-53/2023 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 23 marca 2023 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Centrum Duczek w gminie Wołomin - część B, C, D, E;
- Uchwała Nr LVII/378/2023 Rady Miejskiej w Żelechowie z dnia 30 listopada 2023 r. w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Żelechów”;
- Uchwała Nr XLVIII/521/2023 Rady Miejskiej w Nowym Dworze Mazowieckim z dnia 28 marca 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru Gminy Miasto Nowy Dwór Mazowiecki, obejmującego tereny przy ul. Przemysłowej;
- Uchwała nr IX/66/2024 Rady Miejskiej Węgrowa z dnia 27 grudnia 2024 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Węgrowa terenu Miedzanka w części tekstowej;

- Uchwała Nr L/362/23 Rady Gminy Brudzeń Duży z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr ewid. 22 w miejscowości Murzynowo;
- Uchwała Nr L/361/23 Rady Gminy Brudzeń Duży z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części działek Nr ewid. 164 i 163/23 w miejscowości Sikórz;
- Uchwała Nr 536/23 z dnia 26.10.2023 r. w sprawie Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Dąbrówka i Celestynów - „Cmentarz Celestynów”;
- Uchwała nr LXIV/682/2024 z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice dla obszaru zbiornika retencyjnego położonego w rejonie skrzyżowania ulic Komorowskiej i Dzikiej na terenie obrębu ewidencyjnego Pęcice Małe;
- Uchwała nr LXIV/681/2024 z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice obszaru „Aleja Kasztanowa”, obejmującego tereny położone w obrębach geodezyjnych wieś Pęcice, wieś Komorów i osiedle Komorów - część D;
- Uchwała nr LXIV/680/2024 z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice obszaru „Aleja Kasztanowa”, obejmującego tereny położone w obrębach geodezyjnych wieś Pęcice, wieś Komorów i osiedle Komorów - część C;
- Uchwała nr LXI/637/2023 z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice obszaru „Dębowa” na terenie obrębu ewidencyjnego Granica;
- Uchwała nr LXI/636/2023 z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice obszaru „Słoneczna” na terenie obrębu geodezyjnego Reguły;
- Uchwała nr LX/626/2023 z dnia 25 października 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice dla działek nr ewid. 677/32 i 677/33 na terenie obrębu ewidencyjnego Michałowice-Osiedle;
- Uchwała nr LV/582/2023 z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice obszaru „Aleja Kasztanowa”, obejmującego tereny położone w obrębach geodezyjnych wieś Pęcice, wieś Komorów i osiedle Komorów - część A;
- Uchwała nr LV/581/2023 z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice na terenie obrębów ewidencyjnych Nowa Wieś i Granica, obszar „Szczęśliwa”
- Uchwała nr LV/580/2023 z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia; miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice na terenie obrębów ewidencyjnych Nowa Wieś i Granica, obszar „Pruszkowska - część 3”;
- Uchwała nr LV/579/2023 z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice na terenie obrębów ewidencyjnych Nowa Wieś i Granica, obszar „Pruszkowska - część 2”;

- Uchwała nr LV/578/2023 z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Michałowice na terenie obrębów ewidencyjnych Nowa Wieś i Granica, obszar „Graniczna”;
- Uchwała nr LIV/568/2023 z dnia 28 marca 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice obszaru „Ostoja”, obejmującego tereny położone w obrębie geodezyjnym Komorów-Osiedle;
- Uchwała Nr LXVI.855.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Obszarów Nr I-II we wsi Kajetany w Gminie Nadarzyn;
- Uchwała Nr LXVI.856.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr ew. 987/2 w obrębie Wolica w Gminie Nadarzyn;
- Uchwała nr LXXIII.955.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 30 sierpnia 2023 r. uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Wolica w Gminie Nadarzyn - Obszar Nr II;
- Uchwała Nr LXXV.996.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 25 października 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Obszaru Nr II we wsi Strzeniówka w Gminie Nadarzyn;
- Uchwała Nr III.45.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Rozalin w Gminie Nadarzyn - rejon ulic: Daniewice, Przemysłowa i Kawalerska;
- Uchwała Nr VI.119.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 30 października 2024 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Obszarów Nr I - IX we wsi Nadarzyn;
- Uchwała Nr VII.141.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Wolica;
- Uchwała Nr LXX.1079.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Obszarów I-II położonych we wsi Urzut;
- Uchwała nr 436/LXXII/2023 Rady Gminy Staroźreby z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie Miejskowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów w obrębie geodezyjnym Staroźreby;
- Uchwała nr 55/X/2024 Rady Gminy Staroźreby z dnia 21 października 2024 r. w sprawie Miejskowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obrębu geodezyjnego Przedpełce;
- Uchwała Nr LXIII/606/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Wieliszew, gm. Wieliszew (w rejonie ul. Modlińskiej i ul. Wiśniowej);
- Uchwała Nr LXIII/607/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Sikory, Olszewnica Nowa, Kałuszyn, Skrzyszew (rejon ul. Kanałowej, ul. Bagiennej, ul. Słowackiego i ul. Akacyjowej) gm. Wieliszew;
- Uchwała Nr LXV/625/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 22 listopada 2023 r. uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi

Michałów - Reginów, gm. Wieliszew w rejonie Trasy Wodociągowej i terenów PKP - etap I;

- Uchwała Nr XCVII/927/2023 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Stara Wola Gołębiowska - etap IV” w Radomiu;
- Uchwała nr CX/1065/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 26 lutego 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszarów miasta Radomia - etap VI „Wośnicka”;
- Uchwała Nr CX/1066/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 26 lutego 2024 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Dolina Kosówki II - etap I”;
- Uchwała Nr VI/84/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszarów miasta Radomia - etap IIa „Wincentów - Witosy”;
- Uchwała Nr X/131/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 października 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Malczewskiego - etap I”;
- Uchwała Nr X/130/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 października 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Starego Miasta w Radomiu zwanego „Stary Ogród - etap I”.

3.1.2 OP.II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu

3.1.2.1 OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu

OP.7.1. Modernizacja procesów technologicznych i stosowanie instalacji ograniczających emisję prekursorów ozonu (np. instalacje odazotowania spalin, adsorbery z węgla aktywnego, dopalanie dla NMLZO)

Ozon troposferyczny jest zanieczyszczeniem wtórnym, co oznacza, że powstaje wskutek przemian chemicznych innych związków, a nie wskutek bezpośredniej emisji wynikającej z działalności antropogenicznej. Prekursorami powstawania ozonu są tlenki azotu (NO_x), niemetanowe lotne związki organiczne (NMLZO), a także tlenek węgla (CO) i metan (CH_4). Jednym z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń, które biorą udział w procesach tworzenia ozonu jest przemysł¹⁴.

Żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu realizacji zadania.

3.2. Zagrożenia hałasem (KA)

W tabeli poniżej przedstawiono stan realizacji 13 zadań w związku z celem: KA.I. Ochrona przed hałasem.

¹⁴ <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/faq> (data dostępu: 10.06.2025)

Tabela 27. Zadania w ramach kierunku interwencji: **KA.1. Poprawa klimatu akustycznego** (w ramach celu KA.1.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
KA.1.1.	Realizacja zadań uwzględnionych w programach ochrony środowiska przed hałasem	Zadanie monitorowane: zarządzający drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem Chopina w Warszawie, miasta powyżej 100 tys. mieszkańców	zadanie zrealizowane
KA.1.2.	Rozbudowa dróg wojewódzkich z zastosowaniem „cichych” nawierzchni, budowa ścieżek rowerowych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZDW, KM)	zadanie ciągłe
KA.1.3.	Modernizacja infrastruktury kolejowej, w tym torowisk oraz inwestycje służące poprawie stanu technicznego taboru kolejowego	Zadanie monitorowane: zarządzający liniami kolejowymi, zarządzający infrastrukturą kolejową, PKP, SKM, WKD, PLK	zadanie ciągłe
KA.1.4.	Monitoring hałasu lotniczego	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MPL)	zadanie ciągłe
KA.1.5.	Wdrażanie rozwiązań ograniczających emisję hałasu przemysłowego	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	zadanie zrealizowane
KA.1.6.	Zmniejszanie ruchu samochodowego w centrach miast, w tym inwestycje w komunikację publiczną	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
KA.1.7.	Wyznaczenie obszarów cichych w aglomeracji i poza aglomeracją	Zadanie monitorowane: powiaty	zadanie niezrealizowane
KA.1.8.	Edukacja ekologiczna związana ze zwiększeniem świadomości dotyczącej szkodliwości hałasu i promocja działań poprawiających klimat akustyczny	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, organizacja pozarządowe	zadanie ciągłe
KA. 1.9.	Monitorowanie hałasu	Zadanie monitorowane: GIOŚ	zadanie ciągłe
KA.1.10.	Inwestycje związane z rozwojem monitoringu hałasu	Zadanie monitorowane: WIOŚ, gminy, powiaty	zadanie niezrealizowane
KA.1.11.	Opracowanie strategicznej mapy hałasu dla dróg wojewódzkich	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZDW)	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
KA.1.12.	Opracowanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZDW)	zadanie zrealizowane
KA.1.13.	Opracowywanie przeglądów ekologicznych i analiz porealizacyjnych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, zarządzający drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem, przedsiębiorcy	zadanie zrealizowane

Podmioty realizujące działania z obszaru KA w latach 2023-2024:

miasta i gminy: m.st. Warszawa, miasto Siedlce, miasto Ostrow Mazowiecka, miasto Ostrołęka, miasto Radom, Błędów, Brok, Brwinów, Izabelin, Józefów, Maciejowice, Nowy Dwór Mazowiecki, Opinogóra Górna, Radzymin, Wieniawa, Zakroczym, Żąbki

przedsiębiorstwa: EKO-BYŚ Sp. z o.o.

instytucje: GIOŚ, GDDKiA Oddział w Warszawie, WKD, PKP PLK, ZDM Warszawa

3.2.1 KA.I. Ochrona przed hałasem

3.2.1.1 KA.1. Poprawa klimatu akustycznego

KA1.1. Realizacja zadań uwzględnionych w programach ochrony środowiska przed hałasem

Monitorowanie realizacji programów ochrony środowiska przed hałasem polega na analizowaniu składanych przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem informacji dotyczących realizacji działań naprawczych określonych w programach ochrony przed hałasem, a także informacji przekazywanych przez organy administracji samorządowej i rządowej w zakresie wydawanych decyzji, których ustalenia zmierzają do osiągnięcia celów programów oraz wydanych aktach prawa miejscowego.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadań określonych w programach ochrony środowiska przed hałasem są zarządzający drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem:

- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.;
- Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad;
- Prezydent Miasta Siedlce;
- Prezydent Miasta Ostrołęka;
- Prezydent Miasta Radom;
- Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze”;
- Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Od realizatorów Programu, w tym zarządzających drogami, liniami kolejowymi i lotniskiem wymagane jest sporządzanie i przedkładanie w terminie do 31 marca każdego roku marszałkowi województwa raportu z postępu realizacji Programu za rok ubiegły.

Zadania naprawcze określone w programach ochrony środowiska przed hałasem były prowadzone w analizowanych latach. Sprawozdania z realizacji zadań zostały przekazane Marszałkowi Województwa Mazowieckiego.

W latach 2023-2024, zgodnie z analizą zadań ujętych w poszczególnych SMHD, ich realizacja przedstawiała się następująco:

- MZDW:
- 56 działań zrealizowanych - w zakresie budowy, rozbudowy oraz remontów dróg wojewódzkich oraz ciągów pieszo-rowerowych, których efektem było zarówno zmniejszenie emisji hałasu, jak i zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego;
- PKP PLK S.A.:
- 1 działanie zrealizowane - w 2023 roku zakończono inwestycję polegającą na poprawie przepustowości linii kolejowej Warszawa - Kutno, etap I: Prace na linii kolejowej nr 3 na odc. Warszawa - granica Lokalne Centrum Sterowania Łowicz. Efektem rzeczowym przedsięwzięcia była budowa ekranów akustycznych na odcinku Warszawa Gołębki - Płochocin o długości 5 352 m.

BOŚ w latach 2023-2024 wykonał nasadzenia pasów zieleni - al. Sikorskiego (od al. Wilanowska do 315 m na północ od skrzyżowania z ul. Pory), ul. Bonifacego (od al. Sikorskiego do ul. Powsińska), ul. Sobieskiego II (od al. Witosa do al. Wilanowska). Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 146 786,24 zł.

Gmina miejska Ostrów Mazowiecka prowadziła edukację ekologiczną w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego.

W 2023 roku jednostki oświatowe na terenie gminy Ostrów Mazowiecka, w ramach zajęć z wychowania komunikacyjnego oraz zajęć świetlicowych, organizowały warsztaty i projekty dotyczące szkodliwości hałasu oraz promowania proekologicznych form transportu, takich jak piesze wędrówki, jazda na rowerze oraz korzystanie z transportu publicznego. W 2024 roku uczniowie przygotowywali plakaty i materiały informacyjne, których celem było zwiększenie świadomości na temat wpływu hałasu na zdrowie oraz zachęcanie do działań proekologicznych w codziennym życiu.

W Ostrołęce realizowano działania naprawcze ujęte w uchwale nr 1/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 stycznia 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, tj. obszarów dróg położonych na terenie miast Siedlce i Ostrołęka, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne:

- funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce w ramach sił własnych prowadzili działania polegające na kontroli egzekwowania ograniczeń prędkości wzdłuż odcinków dróg:
- DK 61 ul. Warszawska, na odcinku od skrzyżowania z ul. Brzozową do ronda im. Księcia Siemowita III;
- DK 61 Aleja Wojska Polskiego na odcinku od mostu na rzece Czeczotka do skrzyżowania z ul. Kołobrzeską;
- DW 627 ul. 11 Listopada, na odcinku od ronda Zofii Niedziałkowskiej do ronda im. Edwarda Kupiszewskiego.

- uchwalono 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zapisów mających wpływ na klimat akustyczny otoczenia dróg.

Dodatkowo zrealizowano następujące zadania:

- dot. DK 53 ul Stacha Konwy, na odcinku od ronda im. Księcia Siemowita III do skrzyżowania z ul. gen. Z. Padlewskiego - wykonano przebudowę ronda im. Ks. Siemowita III. Dokonano przebudowy skrzyżowania ul. Słonecznej z ulicą Stacha Konwy na rondo oraz wymiany nawierzchni jezdni na odcinku od ronda im. Księcia Siemowita III do skrzyżowania ul. Słonecznej (droga powiatowa nr 2539W) z ulicą Stacha Konwy - odbiór końcowy inwestycji odbył się w dniu 13.12.2024 r. Koszt zadania wyniósł 7 530 513,08 zł¹⁵;
- dot. DK 61 (obecnie droga wojewódzka) ul. R. Traugutta, na odcinku od skrzyżowania z ul. gen. L. Bogusławskiego do skrzyżowania z ul. Stefana Kijaka, polegające na wymianie nawierzchni jezdni - na bieżąco monitorowany jest stan nawierzchni jezdni. W 2023 r. wykonano generalny remont nawierzchni, koszt zadania 3 214 838,58 zł.

W Radomiu wprowadzano zapisy prawnie sankcjonujące wymagania ochrony dotyczące ochrony środowiska przed hałasem do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W 2023 roku uchwalono 1 MPZP, natomiast w 2024 roku 5 MPZP, określających standardy ochrony akustycznej. Zadanie realizowane było siłami własnymi Miejskiej Pracowni Urbanistycznej.

KA.1.2. Rozbudowa dróg wojewódzkich z zastosowaniem „cichych” nawierzchni, budowa ścieżek rowerowych

W latach 2023-2024 prowadzono remont istniejących ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i rowerowych zlokalizowanych w pasie drogowym dróg wojewódzkich administrowanych przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie:

- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 727 w zakresie sieci kanalizacji deszczowej w km 31+470 w miejscowości Ninków (dz. nr 576), gmina Borkowice, powiat przysuski;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 699 - ulica Kolejowa w miejscowości Jedlnia-Letnisko;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 567 od km 3+653,80 do km 4+183,99 w miejscowości Boryszewo Nowe, gmina Radzanowo, powiat płocki;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 876 od km 16+971,97 do km 17+101,14 na terenie miasta Tarczyn;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 727 od km 61+255 do km 61+757,29 wraz z rozbiórką istniejącego wiaduktu nad drogą przemysłową w miejscowości Wierzbica (km 61+464);
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 803 - przejście przez miejscowość Wodynie od km 28+960 do km 29+854 (dł. 0,894 km), gmina Wodynie, powiat siedlecki;

¹⁵ Źródło:

https://www.ostroleka.pl/aktualnosci/a/ul_stacha_konwy_rondo_siemowita_i_nowe_rondo_na_skrzyzowaniu_z_ul_sloneczna_rusza_wazna_inwestycja (data dostępu: 14.11.2025 r.)

- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 632 od km 65+075 do km 65+407 w miejscowości Stanisławów Pierwszy, gmina Nieporęt;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 636 na odcinku od km 3+980 do 4+060 wraz z rozbiórką istniejącego i budową nowego przepustu w miejscowości Roszczep;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 541 na odcinku od skrzyżowania z ul. Sierpecką do skrzyżowania z ul. Mławską w miejscowości Biezuń, powiat żuromiński;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 541 w zakresie budowy chodnika od km ok. 56+716;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 719 - Aleja Wojska Polskiego w Pruszkowie, na odcinku od km 22+161,00 do km 22+476,30;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 720 (ul. Biskupicka) na odcinku od ul. Glinianej (km 8+900) do ul. Szkolnej (km 10+005) w Brwinowie;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 787 od km 18+947 do km 19+440 oraz budowa chodnika od km 19+478 do km 19+781 na terenie miasta Zwoleń, powiat zwoleński;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 733 w miejscowości Parznice - budowa chodnika i zatok autobusowych od skrzyżowania z drogą powiatową nr 3540W do skrzyżowania z drogą gminną nr 350607W (od km 23+130 do km 23+980). Obecnie DW nr 744, powiat radomski;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 618: od km 31+000 do 32+070, od km 32+220 do 32+670 oraz przebudowa od km 32+070 do 32+220 wraz z rozbiórką istniejącego i budową nowego mostu w miejscowości Pniewo;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 563 w miejscowości Turza Wielka - odcinek od km 58+800 do km 59+200;
- Budowa drogi wojewódzkiej nr 560 - od ul. Płockiej (DW560) w miejscowości Gorzewo, gmina Sierpc, do ul. Kościuszki (DK10) w Sierpcu;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 720 od km 19+097,94 do km 19+196,07 na terenie gminy Nadarzyn;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 575 od km 5+847 do km 9+000 na odcinku Jordanów - Dobrzyków;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 544: od km 71+100 (73+420) do km 71+528 (73+848); od km 78+641 (80+961) do km 79+135 (81+455); od km 81+867 (84+187) do km 84+047 (86+367);
- Remont drogi wojewódzkiej nr 575 od km 77+600 do km 78+800;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 580 od km 14+070 do km 19+640;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 718 od km 10+680 do km 11+690 (z wyłączeniem obiektu inżynierskiego);
- Remont drogi wojewódzkiej nr 718 od km 5+764 do km 6+064;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 719 od km 15+235 do km 18+755 (z wyłączeniem nawierzchni jezdni południowej w km 15+370 do 15+737);
- Remont drogi wojewódzkiej nr 719: od km 35+300 do km 35+562; od km 35+810 do km 36+325; od km 36+568 do km 38+501;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 719 od km 59+200 do km 63+150;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 779 od km 0+000 (0+396) do km 0+965;
- Remont drogi wojewódzkiej - Ostrów Mazowiecka /Przejście 1/ od km 38+768 do km 39+828 oraz od km 24+116 do km 43+540;

- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 618 na odcinku od km 32+070 do km 32+220 wraz z rozbiórką istniejącego i budową nowego obiektu mostowego nad rzeką Prut w miejscowości Pniewo;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 620 od km 9+060 do km 9+680 w miejscowości Świercze;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 634: od km 34+230 do km 35+556 (m. Duczki); od km 50+050 do km 51+385 (od m. Jasienica do m. Tłuszcz), na terenie gminy Wołomin oraz gminy Tłuszcz, powiat wołomiński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 632: od km 65+407 do km 65+765 (do mostu); od km 66+080 do km 66+686 (m. Stanisławów Pierwszy), gmina Nieporęt, powiat legionowski;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 571 od km 48+400 do km 52+114 (od m. Gołądkowo do m. Płocochowo), gminy Winnica, Pokrzywnica, Pułtusk, powiat pułtuski;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 632: od km 34+190 do km 37+650 (od m. Nasielsk do m. Chrcynno); od km 46+250 do km 47+500 (m. Dębe) wraz z budową zatok autobusowych, gmina Nasielsk (pow. nowodworski) oraz gmina Serock (pow. legionowski);
- Remont drogi wojewódzkiej nr 636 od km 13+620 do km 16+560 (od m. Postoliska do m. Mokra Wieś), gmina Tłuszcz, powiat wołomiński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 633 od km 14+200 do km 15+690 (m. Nieporęt), gmina Nieporęt, powiat legionowski;
- Remont odcinka drogi wojewódzkiej nr 630 od km 9+676 do km 9+996 (m. Skierdy - Rajszew) o długości 320 mb na terenie gminy Jabłonna, powiat legionowski - w zakresie remontu chodnika;
- Naprawa ubytków na DW: 571, 618, 622, 630, 631, 632, 565, 570, 620, dawna DK7, 634, 635, 636, 637, 638, 624, 633;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 727 od km 11+000 do km 11+400 oraz od km 11+850 do km 12+400, gminy Potworów i Przysucha, powiat przysuski, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 787 od km 8+800 do km 9+920, gmina Pionki, powiat radomski, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 728: od km 21+700 do km 23+100 (gmina Mogielnica, powiat grójecki); od km 33+485 do km 33+900 (gmina Nowe Miasto nad Pilicą, powiat grójecki); od km 46+900 do km 50+914 (gmina Odrzywół, powiat przysuski); województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 707: od km 39+958 do km 42+050 oraz od km 46+800 do km 50+400, gmina Nowe Miasto nad Pilicą, powiat grójecki, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 733 od km 52+450 (52+470) do km 53+050 (53+030), gmina Tczów, powiat zwoleński, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 740 od km 12+940 do km 14+620, gmina Przytyk, powiat radomski, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 732: od km 0+320 do km 1+460 (gmina Stara Błotnica, powiat białobrzeski); od km 8+040 do km 13+100 (gmina Przytyk, powiat radomski); województwo mazowieckie;

- Remont drogi wojewódzkiej nr 754: od km 46+750 do km 47+200 (gmina Solec nad Wisłą); od km 54+240 do km 56+740 (56+782) (gmina Lipsko, powiat lipski), województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 737 od km 15+064 do km 18+846, gmina Jedlnia-Letnisko i Pionki, powiat radomski, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 728 od km 61+146 do km 69+409, gmina Gielnów, powiat przysuski;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 734 od km 5+469 do km 6+619 - od m. Kawęczyn do m. Dębówka, gmina Konstancin-Jeziorna, powiat piaseczyński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 778 od km 0+000 do km 0+565 w miejscowości Tarczyn, gmina Tarczyn, powiat piaseczyński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 724 od km 14+540 w m. Konstancin-Jeziorna do km 16+469 w m. Słomczyn, gmina Konstancin-Jeziorna, powiat piaseczyński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 801 Warszawa - Karczew - Wilga - Maciejowice - Dęblin - Puławy, na odcinku od km 20+319 do km 20+575 w m. Karczew, gmina Karczew, powiat otwocki, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 805 od km 8+500 w m. Pogorzel do km 12+933 w m. Osieck, gmina Osieck, powiat otwocki;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 799 (dawna DW 680) od km 1+470 do km 2+824 w m. Ostrówek, gmina Karczew, powiat otwocki, województwo mazowieckie;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 807 od km 5+400 do km 8+900, gminy Maciejowice i Sobolew, powiat garwoliński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 807 od km 17+650 do km 18+800 w m. Gończyce, gmina Sobolew, powiat garwoliński;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 730 na odcinkach: km 31+051 - 31+721, km 33+426 - 34+251 i km 43+226 - 44+985, gminy Grabów nad Pilicą i Głowaczów, powiat kozienicki;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 731 od km 12+090 do km 12+799 wraz z remontem ronda na skrzyżowaniu DW 731 z DW 730 w m. Warka, gmina Warka, powiat grójecki;
- Remont drogi wojewódzkiej nr 731 od km 27+650 do km 33+139, gminy Warka i Promna, powiat grójecki i białobrzegi, województwo mazowieckie.

Tabela 28. Koszty zadania KA.1.2. poniesione przez MZDW w latach 2023-2024

Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Remonty	256 689 523,23	349 134 662,76
Budowa i przebudowa dróg	240 681 488,27	109 335 902,04
Budowa i przebudowa obiektów inżynierskich	31 695 998,45	48 155 967,91

Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Całkowite koszty	529 067 009,95	506 626 532,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W latach 2023-2024 podmioty realizowały powyższe zadanie poprzez następujące działania w zakresie budowy ścieżek rowerowych:

- Przebudowa dróg w zakresie budowy ścieżek rowerowych (ZDM w Warszawie, PZD Ciechanów; gminy: Żąbki, Leszno, Staroźreby; miasta: Radom, Siedlce; powiat płocki);
- Budowa lub przebudowa ciągów rowerowych, pieszo-rowerowych (ZDM Warszawa, Dzielnica Wola m.st. Warszawy; gminy: Białobrzegi Cegłów, Odrzywół, Ożarów Mazowiecki, Ciechanów (gmina miejska), Kobyłka, Maków Mazowiecki, Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Pruszków, Kotuń, Nieporęt, Stare Babice, Żyrardów, Ostrołęka; powiat przysuski);
- Opracowanie Programu Funkcjonalno-Użytkowego dla inwestycji polegającej na budowie ciągów pieszo-rowerowych (gmina Radziejowice);
- Remont istniejących ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i rowerowych zlokalizowanych w pasie drogowym dróg wojewódzkich administrowanych przez MZDW w Warszawie z podziałem na Rejony Drogowe.

KA.1.3. Modernizacja infrastruktury kolejowej, w tym torowisk oraz inwestycje służące poprawie stanu technicznego taboru kolejowego

W ramach zadania PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. z siedzibą w Warszawie w raportowanych latach zakończyły lub były w trakcie realizacji działań przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 29. Koszty zadania KA.1.3. poniesione przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w latach 2023-2024

Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Modernizacja linii kolejowej nr 28 o długości 57,5 km w ramach projektu pn.: „Prace na linii kolejowej nr 28 Wieliszew-Zegrze”.	19 197 082,02	113 044,31
Zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych w ramach projektu pn.: „Modernizacja linii kolejowej nr 35 na odcinku Ostrołęka - Chorzele”.	58 203 091,79	-
Prace na linii kolejowej nr 7 Warszawa Wschodnia Osobowa - Dorohusk na odcinku Warszawa - Otwock - Dęblin - Lublin, etap II odcinek Warszawa	266 352 252,49	48 160 757,01

Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Wschodnia Osobowa - Warszawa Wawer.		
Szlifowanie szyn w torze nr 1 i 2 oraz rozjazdów na odcinku Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie w ramach zadania pn.: „Szlifowanie szyn w torze nr 1 i 2 oraz rozjazdów na odcinku Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie w ramach projektu pn. „Dostosowanie CMK do prędkości 250 km/h””.	-	22 312 152,13
Kompleksowa rewitalizacja toru nr 2 wraz z obiektami inżynierskimi, peronami przy torze nr 2, przejazdami, odcinkowo kompleksowa wymiana sieci trakcyjnej na odcinku Radzice - Radom Główny - od 29,577 km do 76,439 km.	-	42 000 000,00
Prace na linii nr 26 Łuków - Radom Główny na odcinku Dęblin - Radom Główny. Wymiana nawierzchni torowej w torze nr 2 od km 65,700 do km 75,250 wraz z wymianą nawierzchni drogowej w torze nr 1 i 2 na przejazdach kolejowo - drogowych w km 71,166; 72,146; 73,346 z rozbiórką peronu wyspowego i budową peronu jednokrawędziowego w tej samej lokalizacji, wymianą sieci trakcyjnej w rejonie peronu w torze nr 1 i 2 na st. Zajezerze.	-	16 543 838,25
Modernizacja linii kolejowej Warszawa - Łódź, etap II, Lot A - odcinek Warszawa Zachodnia - Miedniewice (Skierniewice), Faza II.	121 635 600,00	-
Prace na linii kolejowej nr 8, odcinek Warka - Radom (Lot: C, D, E) - Faza I.	-	697 199 800,00
Prace na linii średnicowej w Warszawie na odcinku Warszawa Wschodnia - Warszawa Zachodnia, etap I.	639 286 246,24	440 951 297,96

Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Poprawa przepustowości linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa - Kutno, etap I: prace na linii kolejowej nr 3 na odc. Warszawa - granica LCS Łowicz.	-	129 903 000,00
Poprawa przepustowości linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa - Mińsk Mazowiecki, etap I.	176 749 600,00	-
Prace na linii kolejowej Warszawa Włochy - Grodzisk Mazowiecki (linia nr 447).	-	300 413 000,00
Całkowite koszty	1 281 423 872,54	1 697 596 889,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W ramach zadania WKD w raportowanych latach zakończyła realizację następujących działań:

- naprawa czwartego poziomu utrzymania 6 elektrycznych zespołów trakcyjnych typu 39WE, serii EN100;
- budowa drugiego toru linii kolejowej nr 47 od Podkowy Leśnej do Grodziska Mazowieckiego. Całkowita długość przebudowanej linii kolejowej wyniosła 7,54 km. W ramach inwestycji przebudowano 14 peronów i 10 przejazdów kolejowo-drogowych, na których poprawiono bezpieczeństwo;
- budowa peronów WKD na przystanku osobowym Reguły wraz z budową i przebudową infrastruktury.

KA.1.4. Monitoring hałasu lotniczego

Na terenie Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa-Modlin Sp. z o.o. prowadzone są ciągłe pomiary poziomu hałasu lotniczego. Koszt prowadzenia pomiarów wyniósł 115 128 zł w 2023 roku oraz tyle samo w roku 2024.

Monitoring hałasu lotniczego prowadzony jest także przez GIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W 2023 roku na terenie województwa mazowieckiego monitoring hałasu lotniczego prowadzono zarówno w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ), jak i poprzez dodatkowe pomiary gromadzone w bazie eHALAS-P. Badania objęły obszary w pobliżu głównych lotnisk regionu: Lotniska Chopina w Warszawie, Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa-Modlin, a także terenów przyległych do dróg podejścia i startu. W roku 2023 w ramach PMŚ wyznaczono cztery punkty pomiarowe:

- Zgorzała (gmina Lesznowola) - ul. Perkoza (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna);
- Władysławów (gmina Lesznowola) - ul. Zielona (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna);
- Bobrowiec (gmina Piaseczno) - ul. Bajeczna (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna);

- Pruszków - ul. Partyzantów (teren szpitala).

W każdym z punktów rejestrowano równoważne poziomy dźwięku LAeqT w porze dnia i nocy. Wyniki pomiarów z reprezentatywnych dni wskazywały, że:

- w Zgorzale, Bobrowcu i Władysławowie poziomy hałas lotniczego najczęściej mieścił się w przedziałach 30-45 dB w nocy oraz 35-55 dB w dzień (brak przekroczeń);
- w Pruszkowie (ul. Partyzantów) rejestrowano maksymalne poziomy ok. 54-55 dB w dzień oraz 45-47 dB w nocy, co skutkowało przekroczeniami norm dla terenów szpitalnych.

W ramach bazy eHALAS-P wykonano dodatkowe pomiary hałas lotniczego w rejonie Lotniska Chopina w Warszawie oraz Portu Lotniczego Warszawa-Modlin, a także na kilku terenach w gminach przyległych do korytarzy lotniczych.

W 2023 roku w rejonie Lotniska Chopina wykonano szereg pomiarów hałas w punktach zlokalizowanych zarówno na terenie Warszawy, jak i w okolicznych miejscowościach, takich jak Piaseczno, Piastów czy Zamienie. Zdecydowana większość tych punktów nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałas. Wyjątek stanowił punkt pomiarowy w Piastowie przy ul. Lelewela, gdzie stwierdzono znaczną liczbę - aż 251 przekroczeń poziomów dopuszczalnych w porze nocnej, przy czym największe odnotowane przekroczenie wyniosło 4,3 dB. W rejonie Portu Lotniczego Warszawa-Modlin pomiary hałas wykonano w kilku miejscowościach, m.in. w Nowym Modlinie, Ostrzykowie i Kosewie. W zdecydowanej większości badanych punktów zarówno w porze dnia, jak i nocy nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych wartości hałas. Jedynym miejscem, w którym stwierdzono istotne nieprawidłowości akustyczne, była lokalizacja Nowy Modlin 30A. W tym punkcie zarejestrowano 73 nocne przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałas, z maksymalnym odchyleniem sięgającym 3 dB¹⁶.

KA.1.5. Wdrażanie rozwiązań ograniczających emisję hałas przemysłowego

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją na terenie miasta Warszawy firma „BYŚ” Wojciech Byśkiniewicz w 2024 r. rozpoczęła budowę hali wraz ze zmianą wentylacji procesu biologicznego, która będzie generować mniejszy hałas. Zakończenie inwestycji przewidziane jest na 2025 rok.

KA.1.6. Zmniejszanie ruchu samochodowego w centrach miast, w tym inwestycje w komunikację publiczną

W 2023 r. wprowadzono 11 linii komunikacji autobusowej organizowanych przez gminę Brwinów i jedną organizowaną przez Związek Powiatowo-Gminny GPA. Komunikacją autobusową można było dojechać do ościennych gmin takich jak: Pruszków, Nadarzyn. Błonie, Podkowa Leśna, Grodzisk Mazowiecki, Milanówek. Od 2024 r. organizacją komunikacji autobusowej zajmuje się Związek Powiatowo-Gminny GPA. Przez teren gminy Brwinów przebiega 14 linii komunikacji autobusowej.

¹⁶ Źródło: GIOŚ, Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa mazowieckiego w roku 2023, Warszawa 2024

Na terenie gminy Radzymin realizowana jest rozbudowa komunikacji miejskiej i podmiejskiej.

Na terenie gminy Zakroczym, w celu zmniejszenia wykluczenia komunikacyjnego, w sposób ciągły prowadzona jest organizacja transportu zbiorowego.

Na terenie gminy Józefów prowadzone są ciągłe dopłaty do funkcjonowania linii podmiejskich 702 i N72. Utworzono również lokalną linię autobusową L50. Realizowane jest dofinansowanie funkcjonowania wspólnego biletu autobusowo-kolejowego.

Na terenie gminy Żąbki uruchomiono nową linię zintegrowaną z koleją i linią metra. Pojazdy wyposażone są w napęd konwencjonalny z normą emisji EURO 6.

KA.1.7. Wyznaczenie obszarów cichych w aglomeracji i poza aglomeracją

Nie pozyskano informacji na temat realizacji zadania. Żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu realizacji zadania.

KA.1.8. Edukacja ekologiczna związana ze zwiększeniem świadomości dotyczącej szkodliwości hałasu i promocja działań poprawiających klimat akustyczny

W latach 2023-2024 Województwo Mazowieckie przeprowadziło otwarte konkursy ofert w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego” na zadanie pt. „Realizacja działań związanych z edukacją w zakresie ochrony powietrza oraz ochrony środowiska przed hałasem ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia świadomości społeczeństwa w obydwu zakresach”. Konkursy obejmowały przede wszystkim działania edukacyjne i informacyjne, których celem było podnoszenie wiedzy mieszkańców Mazowsza o wpływie zanieczyszczeń powietrza i hałasu na zdrowie i środowisko.

JST z terenu województwa mazowieckiego w sposób ciągły organizują kampanie edukacyjne związane z ochroną środowiska, w tym w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania rozwiązań alternatywnych.

Tabela 30. Przykładowe działania edukacyjne w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań alternatywnych w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Dzielnice: Bemowo, Żoliborz m.st. Warszawy	Prowadzenie akcji wśród uczniów, tj.: Rowerowy maj, Dzień bez samochodu, które promują działania ekologiczne w zakresie czystości powietrza, ale i także w zakresie ograniczania hałasu.
Dzielnica Ursynów m.st. Warszawy	Szkoły i przedszkola realizują programy własne z zakresu edukacji prozdrowotnej - zwiększanie świadomości dzieci w zakresie szkodliwości hałasu. Organizacja Międzynarodowego Dnia Świadomości Zagrożenia Hałasem.
Gmina Błędów	Zakup słuchawek wyciszających, zajęcia w klasach 1-3 na temat szkodliwości hałasu, innowacja organizacyjna „Szkoła bez dzwonków - 1”.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Siedlce	Bezpłatne przejazdy autobusami na terenie Miasta Siedlce (w ramach I strefy biletowej).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

KA.1.9. Monitoring hałasu

Pomiary hałasu komunikacyjnego realizowane są zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025” oraz rocznymi „Wykonawczymi programami monitoringu hałasu”. W analizowanych latach GIOŚ przeprowadził następujące działania:

- w 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego wykonano pomiary w 19 punktach pomiarowych w ramach PMŚ;
- w 2024 r. na podstawie pomiarów wykonanych w 2023 r., na terenie miasta Sokołów Podlaski, została sporządzona „Lokalna mapa hałasu dla miasta Sokołów Podlaski”, zgodnie z art. 117 ustawy Prawo Ochrony Środowiska;
- w 2024 r. na terenie województwa mazowieckiego wykonano pomiary w 19 punktach pomiarowych. Mapa hałasu dotyczyć będzie miasta Maków Mazowiecki.

KA.1.10. Inwestycje związane z rozwojem monitoringu hałasu

Nie pozyskano informacji na temat realizacji zadania. Żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu realizacji zadania.

KA.1.11. Opracowanie strategicznej mapy hałasu dla dróg wojewódzkich

Zgodnie z art. 118 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647), strategiczne mapy hałasu sporządza się co 5 lat. Aktualna strategiczna mapa hałasu dla głównych dróg wojewódzkich została przyjęta w 2022 r.

KA.1.12. Opracowanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem

W 2023 r. monitorowano programy ochrony środowiska przed hałasem. Do Marszałka Województwa Mazowieckiego wpłynęły raporty od Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich, m.st. Warszawa, Przedsiębiorstwa Państwowego „Porty Lotnicze” oraz powiatów: plockiego, ostrołęckiego i mińskiego.

W 2024 r. opracowano Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Mazowieckiego (przyjęty uchwałą nr 49/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 16 lipca 2024 r. w sprawie programu ochrony środowiska przed hałasem dla obszaru województwa mazowieckiego).

KA.1.13. Opracowywanie przeglądów ekologicznych i analiz porealizacyjnych

Zgodnie z danymi pozyskanymi od GDDKiA wykonano opracowania pn.:

- Analiza porealizacyjna wraz z monitoringiem hałasu dla budowy drogi ekspresowej S17 Warszawa-Garwolin, dla odcinków:
 - odcinek węzeł LUBELSKA (bez węzła)-Kołbiel (początek obwodnicy);
 - odcinek węzeł LUBELSKA (bez węzła)-Kołbiel (początek obwodnicy);
 - obwodnica Kołbieli;
 - odcinek Kołbiel (koniec obwodnicy) - Garwolin (początek obwodnicy);
- Monitoring środowiska dotyczący hałasu i analizy porealizacyjnej oddziaływania na środowisko dla inwestycji rozbudowy drogi krajowej nr 79 na odcinku od skrzyżowania z ul. Energetyczną w Piasecznie do skrzyżowania z drogą krajową nr 50 wraz z budową obwodnicy Góry Kalwarii, w zakresie budowy obwodnicy Góry Kalwarii w ciągu drogi krajowej nr 79 oraz budowy obwodnicy Góry Kalwarii w ciągu drogi krajowej nr 50;
- Analiza porealizacyjna dla zadania 1. Autostrada A2 relacji Warszawa - Kukuryki oraz zadania 2. Budowa węzła LUBELSKA na przecięciu dróg ekspresowych S17 i S2 do autostrady A2;
- Analiza porealizacyjna wraz z monitoringiem dla budowy drogi ekspresowej S2 - Południowa Obwodnica Warszawy, na odcinku od węzła „Puławska” do węzła „Lubelska”;
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko drogi krajowej nr 61 Warszawa - Ostrołęka na odcinku o długości 1635 m, od km 23+748 do km 25+383 w miejscowości Legionowo w zakresie przeprowadzenia pomiarów poziomu hałasu na terenach wymagających ochrony akustycznej;
- Analiza akustyczna dotycząca zabezpieczenia nieruchomości położonej przy ul. Marcepanowej 42 w Warszawie;
- Analiza porealizacyjna dla przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S17 na odcinku węzeł Zakręt-Węzeł Lubelska (bez węzła) od km 14+200 do km 16+700;
- Wykonanie przeglądu ekologicznego w zakresie oddziaływania akustycznego na środowisko drogi ekspresowej S8 wraz z węzłem „Marymoncka” na nieruchomość położoną przy ulicy Krzemienieckiej 8 w Warszawie (działka o nr ew. 104/2, obręb 7-04-13) wraz z wykonaniem niezbędnych pomiarów;
- Wykonanie przeglądu ekologicznego w zakresie oddziaływania akustycznego na środowisko drogi krajowej 62 wraz z przeprowadzeniem niezbędnych pomiarów w podziale na dwa zadania: Zadanie nr 1. Odcinek na wysokości miejscowości Rybienko Nowe (od km 243+583 do km 244+225) Zadanie 2. Dla odcinka na wysokości miejscowości Puste Łąki (od km 255+980 do km 256+830);
- Analiza porealizacyjna dla przedsięwzięcia polegającego na budowie obwodnicy Iłży w ciągu drogi krajowej nr 9 Radom-Rzeszów, na odcinku od km 0+000 do km 7+200;
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko wykonanych przedsięwzięć polegających na budowie dróg ekspresowych S7, S5 oraz budowie obwodnicy Nowego Miasta Lubawskiego w ciągu drogi krajowej nr 15 z podziałem na zadania: Zadanie 1 - S7 odc. Napierki - Mława;

- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko wykonanego przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Napierki - Płońsk od km 0+338,01 do km 71+213,82 pododcinek Napierki-Mława od km 0+338,01 do km 14+068,32;
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko wykonanych przedsięwzięć polegających na budowie dróg ekspresowych S7, S5 oraz budowie obwodnicy Nowego Miasta Lubawskiego w ciągu drogi krajowej nr 15 z podziałem na zadania: Zadanie 2 - S7 odc. Mława - Strzegowo;
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko wykonanego przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Napierki - Płońsk od km 0+338,01 do km 71+213,82 pododcinek: Mława-Strzegowo od km 14+068,32 do km 35+470,85;
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko wykonanych przedsięwzięć polegających na budowie dróg ekspresowych S7, S5 oraz budowie obwodnicy Nowego Miasta Lubawskiego w ciągu drogi krajowej nr 15 z podziałem na zadania: Zadanie 3 - S7 odc. Strzegowo - Pieńki;
- Analiza porealizacyjna oddziaływania na środowisko wykonanego przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Napierki - Płońsk od km 0+338,01 do km 71+213,82, pododcinek: Strzegowo-Pieńki od km 35+470,85 do km 57+641,63.

MZDW w latach 2023 - 2025 sporządził:

- Przegląd ekologiczny w zakresie emisji hałasu, w ramach eksploatacji drogi nr 705 na terenie obszaru zabudowanego w m. Konary, gm. Brochów;
- Przegląd ekologiczny w zakresie emisji hałasu w ramach eksploatacji drogi nr 735 na odcinku obszaru zabudowanego w obrębie ul. Kępiny 1c, gm. Jedlińsk;
- Przegląd ekologiczny dotyczący emisji hałasu w ramach eksploatacji odcinka DW nr 721 zlokalizowanego w m. Józefów, wzdłuż ul. Wiązkowskiej od km 31+283 (ul. Słowicza) do km 31+677 (ul. Karasia) - w trakcie realizacji;
- Analiza porealizacyjna dla inwestycji pn.: Budowa zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 579, realizacji Kazuń Polski - Radziejowice, na odcinku od węzła z autostradą A2 (km 2+209,60) do drogi wojewódzkiej nr 579 w m. Kałęczyn (km 9+560,51).

3.3. Pola elektromagnetyczne (PEM)

W tabeli poniżej przedstawiono stan realizacji 6 zadań w związku z celem: PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

Tabela 31. Zadania w ramach kierunku interwencji **PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi** (w ramach celu PEM.1.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
PEM.1.1.	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	Zadanie monitorowane: GIOŚ, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
PEM.1.2.	Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
PEM.1.3.	Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, WIOŚ	zadanie ciągłe
PEM.1.4.	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Zadanie monitorowane: organizacje pozarządowe	zadanie niezrealizowane
PEM 1.5	Kablowanie linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć	Zadanie monitorowane: operatorzy elektroenergetycznego systemu przesyłowego	zadanie ciągłe
PEM 1.6	Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi (zgłoszenia instalacji emitującej pola elektromagnetyczne i wydawanie decyzji na ograniczenie ich oddziaływania oraz sporządzanie przeglądów ekologicznych)	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe

Podmioty realizujące działania z obszaru PEM w latach 2023-2024:

powiaty: ciechanowski, ostrowski, przasnyski, warszawski zachodni, miński, ostrołęcki, otwocki, płocki, sierpecki, wołomiński,

miasta i gminy: m.st. Warszawa, dzielnice: Bemowo, Targówek, Ursynów, Praga-Południe, Wawer, Wesoła, Włochy, Żoliborz, miasta: Radom, Siedlce, gminy: Brwinów, Glinojeck, Wołomin, Pruszków, Ożarów Mazowiecki, Michałowice, Nadarzyn, Platerów, Radziejowice, Wieliszew, Pomiechówek

przedsiębiorstwa: operatorzy sieci

instytucje: GIOŚ, WIOŚ

3.3.1 PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

3.3.1.1 PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

PEM.1.1. Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku

Monitoring pól elektromagnetycznych wykonywany w ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzony jest zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025” oraz wykonawczymi programami państwowego monitoringu środowiska na poszczególne lata. Lokalizacja punktów pomiarowych określana jest co roku w wykonawczym programie monitoringu pól elektromagnetycznych i udostępniana na stronie GIOŚ. Zadanie finansowane jest ze środków budżetu państwa i NFOŚiGW.

Wartość średniego natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego na terenie województwa mazowieckiego, w 2023 r., została zmierzona w 158 punktach pomiarowych z czego w 101 punktach stałej sieci monitoringu i w 57 punktach monitoringu badawczego. W tym okresie nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w środowisku¹⁷.

Wartość średniego natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego na terenie województwa mazowieckiego w 2024 r., została zmierzona w 140 punktach pomiarowych.

Na terenie Płocka, w ramach współpracy z Instytutem Łączności - Państwowym Instytutem Badawczym, wykonano pomiary natężenia pola elektromagnetycznego z wykorzystaniem szerokopasmowego monitoringu stacjonarnego (SMS PEM) w jednym punkcie w latach 2023-2024 r. Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku¹⁸.

PEM.1.2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)

W raportowanych latach, zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją uchwalono następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP), które wprowadzają strefy ochronne przed polami elektromagnetycznymi:

Tabela 32. Uchwały przyjęte na terenie Mazowsza w związku z wyznaczaniem stref technicznych bezpieczeństwa

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Brwinów	uchwała Rady Miejskiej w Brwinowie nr LXIX.784.2023 z dnia 26 października 2023 r., uchwała Rady Miejskiej w Brwinowie nr LXXIII.834.2024 z dnia 11 stycznia 2024 r.

¹⁷ Ocena Pól Elektromagnetycznych w Środowisku w roku 2023 w Województwie Mazowieckim

¹⁸ Raport z pomiarów PEM. Pomiary pola elektromagnetycznego (PEM) wykonanie z wykorzystaniem szerokopasmowego monitoringu stacjonarnego (SMS PEM). Grudzień 2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Głinojeck	uchwała nr XLVII/351/2023 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 4 kwietnia 2023 r., uchwała nr L/394/2023 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 21 września 2023 r., uchwała nr L/393/2023 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 21 września 2023 r., uchwała nr LVII/429/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 5 kwietnia 2024 r., uchwała nr VI/52/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 27 listopada 2024 r., uchwała nr III/21/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 27 czerwca 2024 r., uchwała nr VI/53/224 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 27 listopada 2024 r., uchwała nr VII/68/2024 Rady Miejskiej w Głinojecku z dnia 18 grudnia 2024 r.
Gmina Wołomin	uchwała nr LXVI-91/2023 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 23 maja 2023 r., uchwała nr LXVIII-111/2023 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 5 lipca 2023 r., uchwała nr LXXI 133/2023 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 21 września 2023 r.
Gmina Pruszków	uchwała nr LXXXV.798.2023 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 30 listopada 2023 r., uchwała nr LXXXVI.804.2023 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 21 grudnia 2023 r.
Gmina Ożarów Mazowiecki	uchwała nr LXXVIII/726/24 Rady Miejskiej w Ożarowie Mazowiecki z dnia 21 marca 2024 r.
Gmina Michałowice	uchwała LXIV/682/2024 Rady Gminy Michałowice z dnia 26 marca 2024 r., uchwała nr LXIV/681/2024 Rady Gminy Michałowice z dnia 26 marca 2024 r., uchwała nr LXIV/680/2024 Rady Gminy Michałowice z dnia 26 marca 2024 r., uchwała nr LXI/637/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 12 grudnia 2023 r., uchwała nr LXI/636/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 12 grudnia 2023 r., uchwała nr LX/626/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 25 października 2023 r., uchwała nr LV/582/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 maja 2023 r., uchwała nr LV/581/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 maja 2023 r., uchwała nr LV/580/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 maja 2023 r., uchwała nr LV/579/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 maja 2023 r., uchwała nr LV/578/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 maja 2023 r., uchwała nr LV/574/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 maja 2023 r., uchwała nr LIV/568/2023 Rady Gminy Michałowice z dnia 28 marca 2023 r.
Gmina Nadarzyn	uchwała nr VII.141.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 listopada 2024 r.
Gmina Platerów	uchwała nr LVI/352/2023 Rady Gminy w Platerowie z dnia 28 września 2023 r.
Gmina Radziejowice	uchwała Nr VI/46/2024 Rady Gminy Radziejowice z dnia 23 września 2024 r.
Gmina Wieliszew	uchwała nr LXIII/606/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

PEM.1.3. Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)

Art. 152. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647) zaktualizowany w ustawie z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 311, z późn. zm.) wskazuje na konieczność zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji nie wymagającej uzyskania pozwolenia,

mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko. Tabela poniżej przedstawia zgłoszenia instalacji w zakresie źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne w województwie mazowieckim w latach 2023-2024.

Tabela 33. Zgłoszenia oraz aktualizacje informacji o zmianie danych w instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne w województwie mazowieckim w latach 2023-2024

Jednostka realizująca zadanie	Zgłoszenia instalacji oraz aktualizacje zgłoszeń w 2023	Zgłoszenia instalacji oraz aktualizacje zgłoszeń w 2024
Dzielnica Bemowo m.st. Warszawy	5 zgłoszeń, 18 zmian	4 zgłoszenia, 45 zmian
Dzielnica Targówek m.st. Warszawy	34 zgłoszenia	75 zgłoszeń
Dzielnica Ursynów m.st. Warszawy	7 zgłoszeń, 53 zmiany	14 zgłoszeń, 69 zmian
Miasto Radom	46 zgłoszeń, 73 zmiany	6 zgłoszeń, 91 zmian
Powiat ciechanowski	6 zgłoszeń, 45 zmian	2 zgłoszenia, 25 zmian
Powiat ostrowski	2 zgłoszenia	4 zgłoszenia
Powiat przasnyski	3 zgłoszenia	3 zgłoszenia
Powiat warszawski zachodni	11 zgłoszeń	9 zgłoszeń, 63 zmiany

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Realizację zadania zaraportowały również Dzielnice m.st. Warszawy: Praga-Południe, Wawer, Wesoła, Włochy, Żoliborz; gmina Pomiechówek; miasto Siedlce; Powiaty: miński, ostrołęcki, otwocki, płocki, sierpecki, wołomiński. Ponadto WIOŚ przeprowadził kontrole inwestycyjne, w 2023 r. kontrolę budowy obiektów infrastruktury technicznej w postaci elektrowni fotowoltaicznej wraz z urządzeniami elektroenergetycznymi w gminie Sochaczew oraz w 2024 r. kontrolę rozbudowy stacji 400kV w Stanisławowie i stacji 400/200/110 kV w Ostrołęce.

PEM.1.4. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM

Żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu realizacji zadania.

PEM.1.5. Kablowanie linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć

Zadanie było realizowane przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne poprzez działania opisane w rozdziale OP.1.6.

PEM.1.6. Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi (zgłoszenia instalacji emitującej pola elektromagnetyczne i wydawanie decyzji na ograniczenie ich oddziaływania oraz sporządzanie przeglądów ekologicznych)

Zadanie realizowane jest w trybie ciągłym przez UMWM. W 2023 r. przyjęto 2 zgłoszenia instalacji wytwarzające pola elektromagnetyczne, w 2024 r. przyjęto 3 zgłoszenia.

3.4. Gospodarowanie wodami (ZW)

W poniższych tabelach przedstawiono stan realizacji zadań wyznaczonych w ramach celów: ZW.I. Zmniejszenie antropopresji i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ZW.II. Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej i łagodzenie skutków suszy.

Tabela 34. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych** (w ramach celu ZW.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.1.1.	Weryfikacja i aktualizacja programów ochrony środowiska pod kątem ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do JCWP	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie zrealizowane
ZW.1.2.	Ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, Wojewoda Mazowiecki	zadanie niezrealizowane
ZW.1.3.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane: WIOŚ, PGW Wody Polskie	zadanie ciągłe
ZW.1.4.	Edukacja w zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody, w tym racjonalnej gospodarki nawozowej	Zadanie monitorowane: gminy, organizacje pozarządowe, MODR	zadanie ciągłe
ZW.1.5.	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie ciągłe
ZW.1.6.	Monitorowanie jakości wód powierzchniowych	Zadanie monitorowane: PIG-PIB, GIOŚ	zadanie ciągłe

Tabela 35. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne** (w ramach celu ZW.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.2.1.	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, Wojewoda Mazowiecki	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.2.2.	Monitorowanie stanu ilościowego i chemicznego jednolitych części wód podziemnych	Zadanie monitorowane: GIOŚ	zadanie ciągłe
ZW.2.3.	Poszukiwanie i dokumentowanie źródeł wody do spożycia	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa	zadanie w trakcie realizacji
ZW.2.4.	Prowadzenie kontroli stosowania działań zawartych w Programie Azotanowym	Zadanie monitorowane: WIOŚ	zadanie ciągłe
ZW.2.5.	Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	zadanie zrealizowane
ZW.2.6.	Ustanawianie obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych	Zadania monitorowane: PGW Wody Polskie, Wojewoda Mazowiecki	zadanie niezrealizowane

Tabela 36. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego** (w ramach celu ZW.II.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.3.1.	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie zrealizowane
ZW.3.2.	Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZW.3.3.	Poprawa retencji w zlewni rzeki Piasecznica przez odbudowę zastawek i przepustów z piętrzeniem, pow. ostrołęcki	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie (RZGW Białystok)	zadanie w trakcie realizacji
ZW.3.4.	Budowa zbiorników retencyjnych zaplanowanych w II aPGW	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie	zadanie niezrealizowane
ZW.3.5.	Realizacja inwestycji mających na celu ochronę przeciwpowodziową uwzględnionych w II aPGW, innych niż budowa zbiorników retencyjnych	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie	zadanie w trakcie realizacji

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.3.6.	Budowa systemów ostrzegawczych oraz edukacja podnosząca świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZW.3.7.	Ochrona lub zwiększanie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych, na użytkach rolnych oraz na gruntach zabudowanych zurbanizowanych	Zadanie monitorowane: PGL LP, PGW Wody Polskie, KPN, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZW.3.8.	Wprowadzenie ustaleń aPZRP do dokumentów planistycznych	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie zrealizowane
ZW.3.9.	Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi poprzez uwzględnienie ich w dokumentach planistycznych	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, gminy	zadanie zrealizowane
ZW.3.10.	Wspieranie działań spółek wodnych polegające na bieżącym utrzymaniu wód i urządzeń wodnych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie zrealizowane

Tabela 37. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody** (w ramach celu ZW.II.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.4.1.	Budowa zbiorników małej retencji	Zadanie monitorowane: gminy, PGW Wody Polskie, PGL LP, spółki wodne, mieszkańcy	zadanie w trakcie realizacji
ZW.4.2.	Wspieranie działań dotyczących budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie zrealizowane
ZW.4.3.	Budowa urządzeń melioracji wodnych nawadniająco-odwadniających oraz przebudowa istniejących z funkcji odwadniających na nawadniająco-odwadniające	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZW.4.4.	Realizacja programu Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”	Zadanie monitorowane: KPN	zadanie w trakcie realizacji

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZW.4.5.	Renaturyzacja cieków w tym przywracanie naturalnych meandrów i funkcji retencyjnych	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZW.4.6.	Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa	zadanie zrealizowane
ZW.4.7.	Zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych na obszarach zwartej zabudowy w miejscu powierzchni utwardzonych lub rozszczelnienie nawierzchni nieprzepuszczalnych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie zrealizowane
ZW.4.8.	Realizacja działań podejmowanych podczas okresu suszy mających wpływ na stan ilościowy wód	Zadanie monitorowane: PGW Wody Polskie, gminy, właściciele terenów	zadanie ciągle
ZW.4.9.	Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy	Zadanie monitorowane: IUNG-PIB, PIG-PIB, IMGW-PIB	zadanie ciągle

Podmioty realizujące działania z obszaru ZW w latach 2023-2024:

powiaty: płocki, przysuski, wołomiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, miasto Siedlce, miasto Ostrów Mazowiecka, miasto Sokołów Podlaski, miasto Przasnysz, Ostrołęka, Płock, Radom, Józefów, Jedlnia-Letnisko, Białobrzegi, Bodzanów, Brok, Brwinów, Cegłów, Chorzele, Glinojeck, Iłża, Kałuszyn, Konstancin-Jeziorna, Latowicz, Maciejowice, Mogielnica, Mrozy, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto, Odrzywół, Ożarów Mazowiecki, Przytyk, Radzymin, Sanniki, Serock, Sochocin, Tłuszcz, Wiskitki, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Zwolen, Łochów, Żelechów, miasto Ciechanów, Kobyłka, Maków Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, Pruszków, Przasnysz (gmina wiejska), Węgrów, Zielonka, Żąbki, Wyszogród, Krzynowłoga Mała, Nowy Duninów, Baboszewo, Baranowo, Borowie, Brudzeń Duży, Błędów, Celestynów, Dębe Wielkie, Domanice, Dzierzgowo, Dąbrówka, Garbatka-Letnisko, Sobienie-Jeziory, Gniewoszków, Goworowo, Gozdowo, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Grębków, Górzno, Gózd, Huszlew, Izabelin, Jaktorów, Kadzidło, Karniewo, Kotuń, Lelis, Leszno, Lesznówola, Małkinia Górna, Michałowice, Miedzna, Nadarzyn, Nieporęt, Obryte, Opinogóra Górna, Pacyna, Parysów, Platerów, Pokrzywnica, Pomiechówek, Przesmyki, miasto Płońsk, Radzanów, Radziejowice, Raszyn, Rusinów, Rząśnik, Sieciechów, Siemiątkowo, Stara Kornica, Stare Babice, Starożreby, Stary Lubotyń, Sterdyń, Stromiec, Stupsk, Słubice, Słupno, Troszyn, Wieliszew, Wieniawa, Wodynie, Zakrzew, Zatory, Żyrardów

przedsiębiorstwa: AMEST Otwock Sp. z o.o., BYŚ Recykling, NOVAGO Sp. z o.o., Orlen Aviation Sp. z o.o., PGK w Płońsku Sp. z o.o., ZAP Sznajder Batterien S.A. Producent akumulatorów

instytucje: PGW WP, MODR, GIOŚ, PIG-PIB, IMGW-PIB, Nadleśnictwo Dobieszyn, IMGW-PIB, Kampinoski Park Narodowy

3.4.1 ZW.I. Zmniejszenie antropopresji i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych

3.4.1.1 ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych

ZW.1.1. Weryfikacja i aktualizacja programów ochrony środowiska pod kątem ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do JCWP

W raportowanych latach weryfikację i aktualizację programów ochrony środowiska pod kątem ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do JCWP zrealizowała gmina Bodzanów oraz Maciejowice.

Gmina Bodzanów w 2024 roku wykonała „Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bodzanów na lata 2024-2028”. Całkowity koszt zadania wyniósł 4 797 zł i został w całości sfinansowany ze środków własnych gminy.

Gmina Maciejowice w roku 2024 opracowała „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Maciejowice na lata 2025-2028 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2029-2032”. Całkowity koszt zadania wyniósł 4 000 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.

ZW.1.2. Ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych

Wojewoda Mazowiecki w drodze aktu prawa miejscowego ustanawia strefę ochronną ujęć wód obejmującą teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej.

Wojewoda ustanawia strefę ochronną ujęć wód w drodze rozporządzenia na:

- wniosek właściciela ujęcia wody;
- z urzędu, jeżeli z przekazanej analizy ryzyka wynika potrzeba jej ustanowienia.

W raportowanych latach nie ustanowiono stref ochrony pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych.

ZW.1.3. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi

Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi realizowane jest przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW Wody Polskie) oraz przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska (WIOŚ). Zadanie to należy do działań statutowych wyżej wymienionych Organów.

PGW Wody Polskie, w ramach II aPGW dla województwa mazowieckiego, zaplanowało przeprowadzenie kontroli w zakresie określonym powyżej dla ponad 160 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Zgodnie z art. 240 ust. 3 pkt 14 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960) kontrole gospodarowania wodami wykonują Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej (RZGW). Kontrole przeprowadzone w latach 2023-2024 przez RZGW w Białymstoku oraz RZGW w Warszawie przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 38. Kontrole przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
RZGW Białystok	W latach 2023-2024 przeprowadzone zostały 3 kontrole gospodarowania wodami na terenie gminy: Młynarze, Jednorzec, Goworowo. W trakcie kontroli we wszystkich trzech gminach stwierdzono nieprawidłowości w przestrzeganiu warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. Ustalenia z podjętych działań przekazano, według właściwości, do Zarządów Zlewni celem wszczęcia postępowania administracyjnego. Ponadto w wyniku kontroli przeprowadzonej w gminie Goworowo wydane zostało zarządzenie pokontrolne.
RZGW Warszawa	W latach 2023-2024 przeprowadzonych zostało 29 kontroli gospodarowania wodami, z czego 14 z nich wykazało nieprawidłowości w zakresie przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wydane zostały zarządzenia pokontrolne lub przekazano protokoły z kontroli do Zarządów Zlewni w celu wszczęcia procedury o naliczenie kary administracyjnej, bądź przekazano sprawę na policję.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Na terenie województwa mazowieckiego, w latach 2023-2024, wyżej wymienione zadanie było realizowane również przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. W 2023 roku WIOŚ przeprowadził 180 kontroli, w tym 81 kontroli zakładów w terenie oraz 99 kontroli dokumentacyjnych. W wyniku podjętych działań wydanych zostało 46 zarządzeń pokontrolnych, 11 decyzji administracyjnych oraz skierowano 27 wystąpień pokontrolnych do innych organów. Natomiast w 2024 roku przeprowadzonych zostało 251 kontroli, w tym 96 kontroli zakładów w terenie oraz 155 kontroli dokumentacyjnych. W efekcie podjętych działań wydano 44 zarządzenia pokontrolne, 25 decyzji administracyjnych oraz skierowano 44 wystąpienia pokontrolne do innych organów.

ZW.1.4. Edukacja w zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody, w tym racjonalnej gospodarki nawozowej

Edukacja w zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody realizowana jest przez gminy, znajdujące się na terenie województwa mazowieckiego, w sposób ciągły poprzez prowadzenie szkoleń oraz akcji promocyjnych, a także wykonywanie i rozpowszechnianie wśród mieszkańców ulotek i materiałów informacyjnych w zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody.

Tabela 39. Działania edukacyjne z zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody, w tym racjonalnej gospodarki nawozowej prowadzone przez gminy w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Maciejowice	Na terenie gminy Maciejowice prowadzone są szkolenia przez pracownika Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Warszawie Oddział w Garwolinie. Pracownik pełni również dyżury w budynku Urzędu Miasta i Gminy.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Baboszewo	Od roku 2023 na terenie gminy Baboszewo wykonywane i rozpowszechniane są ulotki wśród mieszkańców informujące o dobrych praktykach rolniczych ograniczania wpływu rolnictwa na wody.
Gmina Borowie	Od 2023 roku na terenie gminy Borowie organizowane są dwa rodzaje szkoleń: – dla rolników pt. „Ekoschematy nowym instrumentem finansowym WPR 2023-2027” w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Borowiu przez Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego; – dla producentów rolnych w zakresie stosowania środków ochrony roślin pt. „Szkolenie Chemizacyjne” - w Gminnym Ośrodku Kultury w Borowiu (szkolenie obowiązkowe). Średnio w szkoleniach bierze udział około 10 osób.
Gmina Dzierzgowo	W 2024 roku gmina Dzierzgowo przeprowadziła dla mieszkańców promocyjną akcję edukacyjną w zakresie wiedzy o zmianach klimatu i ochrony zasobów wodnych.
Gmina Izabelin	Od 2023 roku gmina Izabelin pisemnie informuje właścicieli użytków rolnych położonych na terenie gminy o obowiązkach w zakresie stosowania dobrej praktyki rolniczej dotyczących wykaszania chwastów i traw na własnych użytkach.
Gmina Staroźreby	Od roku 2023 na terenie gminy Staroźreby wykonywane i rozpowszechniane są ulotki wśród mieszkańców informujące o dobrych praktykach rolniczych i ograniczania wpływu rolnictwa na wody.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W analizowanym okresie Starostwo Powiatowe Wołomin przeprowadziło ekologiczny program edukacyjny pt. „4 Żywioły”. Celem programu było zwiększenie świadomości na temat zagrożeń dla środowiska wodnego i glebowego, wynikającego ze stosowania nawozów sztucznych.

W programie edukacyjnym uczestniczyło około 125 osób.

W latach 2023-2024 MODR przeprowadził szkolenia w formie stacjonarnej oraz zdalnej na temat: Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna, zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne w tym:

- w 2023 roku 35 szkoleń dla 857 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- w 2024 roku 41 szkoleń dla 987 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich.

ZW.1.5. Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2025 r. poz. 733) do obowiązków gmin należy prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Na podstawie ankietyzacji gmin można stwierdzić, że obowiązek ten był realizowany na terenie całego województwa mazowieckiego.

W 2023 roku na terenie województwa mazowieckiego przeprowadzonych zostało 5 915 kontroli zbiorników bezodpływowych, a w 2024 roku 17 466. W analizowanym okresie widać znaczne zwiększenie w ilości działań kontrolnych, co przyczynia się do uporządkowania ewidencji zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni, poprawy nadzoru nad nielegalnym odprowadzaniem ścieków oraz zwiększenia świadomości mieszkańców na temat prawidłowego gospodarowania nieczystościami, co przekłada się na lepszą ochronę środowiska.

ZW.1.6. Monitorowanie jakości wód powierzchniowych

Monitoring jakości wód powierzchniowych w latach 2023-2024 prowadzony był przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) w ramach „Strategicznego Programu Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2020-2025”. Szczegółowe zadania ustalane są co roku w „Programie wykonawczym monitoringu wód powierzchniowych na dany rok” przyjmowanym w IV kwartale roku poprzedzającego rok, w którym badania zostaną przeprowadzone.

Zgodnie z §14 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475) co roku do dnia 30 czerwca, bezpośrednio następującego po roku wykonania badań, wykonywana jest klasyfikacja wskaźników i elementów biologicznych fizykochemicznych, hydromorfologicznych oraz wskaźników stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych. Natomiast w myśl §15 wyżej wymienionego rozporządzenia klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego, stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się nie rzadziej niż co 3 lata, w terminie do dnia 30 września roku, w którym przypadają klasyfikacja i ocena, na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań z ostatnich 6 lat.

W roku 2023 na terenie województwa mazowieckiego badaniami monitoringowymi wykonywanymi przez GIOŚ objętych zostało:

- 204 jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych, w tym 2 zbiorniki zaporowe;
- 6 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) jeziornych.

Na podstawie przeprowadzonych wyników badań dokonano klasyfikacji wskaźników jakości elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych oraz wskaźników stanu chemicznego. Wykonana klasyfikacja wykazała, że na obszarze województwa mazowieckiego w 192 JCWP rzecznych i 5 JCWP jeziornych nie dotrzymano wymagań dobrego stanu wód.

W 2024 roku na terenie województwa mazowieckiego badaniami monitoringowymi wykonywanymi przez GIOŚ objętych zostało:

- 46 JCWP rzecznych;
- 5 JCWP jeziornych.

Zgodnie z klasyfikacją wskaźników jakości i elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych oraz wskaźników stanu chemicznego za 2024 r. elementy biologiczne w przypadku 8 JCWP zostały zaklasyfikowane do klasy 2, w przypadku 15 JCWP do klasy 3,

w przypadku 14 JCWP do klasy 4 oraz w przypadku 9 JCWP do klasy 5. Ze względu na elementy hydromorfologiczne 9 JCWP zostało zaklasyfikowanych do klasy 1, 13 JCWP do klasy 2, 9 JCWP do klasy 3, 10 JCWP do klasy 4 oraz 1 JCWP do klasy 5. W przypadku elementów fizykochemicznych 9 JCWP zostało zaklasyfikowanych do klasy 2 oraz 37 JCWP do klasy niższej niżeli 2. W przypadku specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych 12 JCWP zostało zaliczone do klasy 1 oraz 4 JCWP do klasy 2. Żadna z monitorowanych JCWP nie przekroczyła klasy 2.

Klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego, stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych oraz stanu oceny jednolitych części wód powierzchniowych wykonano w ramach badań monitoringowych dla 364 JCWP.

W wyniku przeprowadzonych badań stan/potencjał ekologiczny zaklasyfikowano jako:

- dobry w przypadku 3 JCWP;
- umiarkowany w przypadku 163 JCWP;
- słaby w przypadku 116 JCWP
- zły w przypadku 82 JCWP.

Stan chemiczny zaklasyfikowano jako:

- dobry w przypadku 23 JCWP;
- poniżej dobrego w przypadku 218 JCWP.

W przypadku 123 JCWP nie dokonano klasyfikacji stanu chemicznego.

W wyniku przeprowadzonych badań ogólny stan JCWP określono jako:

- dobry w przypadku 1 JCPW;
- zły w przypadku 363 JCWP.

3.4.1.2 ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszanie antropopresji na wody podziemne

ZW.2.1. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych

Zgodnie z art. 135 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2025.960) strefę ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych ustanawia właściwy organ Wód Polskich w drodze decyzji. Natomiast strefę ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęcia wód podziemnych ustanawia wojewoda w drodze aktu prawa miejscowego.

W analizowanym okresie Wojewoda Mazowiecki w drodze rozporządzenia ustanowił strefę ochrony bezpośredniej oraz pośredniej dla jednego ujęcia wody podziemnej w Borowiczkach - Pieńkach, a także wprowadził zmiany do rozporządzenia ustanawiającego strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej dla ujęcia wody podziemnej w Stanisławowie Pierwszym.

Ponadto na przestrzeni lat 2023 - 2024, na obszarze województwa mazowieckiego, ustanowiono 104 strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie PGW Wody Polskie oraz 3 strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku PGW Wody Polskie. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie, w przeprowadzonej ankiecie, nie udzielił odpowiedzi na temat ustanowionych stref ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w granicach swojego działania.

ZW.2.2. Monitorowanie stanu ilościowego i chemicznego jednolitych części wód podziemnych

Monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych jest realizowany przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB), na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ), w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ), który jest finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Badania w ramach PMŚ w latach 2023-2024, na terenie województwa mazowieckiego przeprowadzono na obszarze jednolitych części wód podziemnych GW200064 oraz GW200047 uznanych za zagrożone nieosiągnięciem określonych dla nich celów środowiskowych. Badania wykonano w 11 punktach pomiarowych, a próbki zostały pobrane w każdym roku dwukrotnie (wiosną i jesienią). Na podstawie wyników analiz próbek wody wyznaczono klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych - zarówno wg wiosennych wyników badań, jesiennych wyników oraz wg średnich wartości stężeń parametrów oznaczonych w roku 2023.

Monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych jest realizowany corocznie poza rokiem, w którym jest prowadzony monitoring diagnostyczny.

Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2023-2024 wyniosły 208 000 zł - w tym:

- w roku 2023 - 101 000 zł;
- w roku 2024 - 107 000 zł.

W latach 2025-2027 na realizację monitoringu operacyjnego jednolitych części wód podziemnych planowane są podobne nakłady finansowe jak w latach 2023-2024. W 2028 roku ze względu na planowaną realizację monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych nakłady finansowe mogą wzrosnąć. Zadanie jak w poprzednich latach będzie finansowane przez NFOŚiGW.

ZW.2.3 Poszukiwanie i dokumentowanie źródeł wody do spożycia

Gmina Chorzele w 2024 roku opracowała dokumentację projektową robót geologicznych na wykonanie dwóch otworów na potrzeby planowanego ujęcia wody, zlokalizowanego na działce ewidencyjnej nr 218/7, w miejscowości Krukowo. Jednocześnie na wspomnianej powyżej działce wykonane zostały prace przygotowawcze w związku z planowanym wykonaniem stacji uzdatniania wody (SUW) dla miejscowości Krukowo.

Gmina Wołomin w latach 2023-2024 kontynuowała prowadzone od 2021 roku prace związane z poszukiwaniem źródeł wody pitnej na potrzeby realizacji przedsięwzięcia Stacji Uzdatniania Wody (SUW) „Wołomin Północ”.

Gmina Ostrów Mazowiecka w partnerstwie z Zakładem Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o. w latach 2023-2024 kontynuowała, rozpoczęte w 2021 roku, prace związane z budową nowego ujęcia wody.

Gmina Raszyn w partnerstwie z EKO-RASZYN Sp. z o.o. opracowała dokumentację geologiczną na wykonanie dwóch studni głębinowych SUW Łady przy ulicy Miklaszewskiego.

W 2023 roku gmina Wieniawa opracowała opinię geologiczną dla zadania pn. „Budowa dodatkowego ujęcia wody na działce nr ewid. 329/3 w Komorowie”.

W latach 2023-2024 zakończone zostało, realizowane przez Wodociągi Płockie Sp. z o.o., zadanie polegające na budowie studni trzeciorzędowo-kredowej na terenie ujęcia Borowiczki. W ramach projektu wykonana została 1 studnia.

ZW.2.4. Prowadzenie kontroli stosowania działań zawartych w Programie Azotanowym

W latach 2023-2024 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Warszawie prowadził kontrolę, podmiotów prowadzących produkcję rolną oraz działalność, w ramach której są przechowywane lub stosowane nawozy naturalne, w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

W 2023 roku na terenie województwa mazowieckiego przeprowadzonych zostało 186 kontroli stosowania działań zawartych w Programie Azotanowym, w tym 160 planowych i 26 pozaplanowych. W przypadku 25 kontroli stwierdzono naruszenia powyżej wspomnianego Programu, które dotyczyły w szczególności: warunków przechowywania nawozów naturalnych płynnych lub stałych, postępowania z odciekami, braku pozytywnej opinii okręgowej stacji chemiczno-rolniczej o planie nawożenia azotem, braku lub niewłaściwego sposobu dokumentowania realizacji wyżej wymienionego Programu. W efekcie przeprowadzonych działań WIOŚ wydał 11 decyzji administracyjnych, 14 zarządzeń pokontrolnych oraz skierował 16 wniosków do innych organów.

W roku 2024 przeprowadzone zostały 184 kontrole stosowania działań zawartych w Programie Azotanowym, w tym 167 planowych oraz 17 pozaplanowych. W przypadku 30 kontroli stwierdzono naruszenia powyżej wspomnianego Programu, które dotyczyły w szczególności: warunków przechowywania nawozów naturalnych płynnych oraz stałych, postępowania z odciekami, braku planu nawożenia azotem, braku pozytywnej opinii okręgowej stacji chemiczno-rolniczej o planie nawożenia azotem, braku lub niewłaściwego sposobu dokumentowania realizacji wyżej wymienionego Programu. W efekcie przeprowadzonych działań WIOŚ wydał 20 decyzji administracyjnych, 19 zarządzeń pokontrolnych oraz skierował 31 wniosków do innych organów.

ZW.2.5. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu

Na terenie województwa mazowieckiego 3 przedsiębiorstwa wdrożyły działania mające na celu stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu.

Tabela 40. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu przez przedsiębiorstwa w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa działania
NOVAGO Sp. z o.o.	Spółka NOVAGO wykonała w 2024 roku zbiornik paliwowy z przepływomierzem w Kosinach Bartosowych, dzięki któremu ograniczone zostały możliwości zanieczyszczenia gleby podczas tankowania. Całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 52 000 zł i został sfinansowany w całości ze środków własnych przedsiębiorstwa.

Nazwa podmiotu	Nazwa działania
Orlen Aviation Sp. z o.o.	Spółka Orlen Aviation Sp. z o.o. w 2023 roku przeprowadziła dwie inwestycje, mające na celu ograniczenie możliwości przedostawania się nieczystości do gruntu: – kompleksowe uszczelnienie tacy betonowej: 6 szt. zbiorników magazynowych o pojemności 1000 m ³ każdy (ogólna powierzchnia tacy wynosi 3800 m ²) oraz naprawa opaski chodnikowej wokół tacy zbiorników wraz z przygotowaniem dokumentacji powykonawczej z wykonanych prac. Koszt zadania wyniósł 429 516 zł i został pokryty w całości ze środków własnych przedsiębiorstwa, – wykonanie nawierzchni betonowej - tac szczelnych wraz montażem odwodnienia liniowego i wpięciem do kanalizacji dwóch stanowisk nalewczych. Koszt zadania wyniósł 115 312 zł i został pokryty w całości ze środków własnych przedsiębiorstwa. Obie inwestycje zostały zrealizowane w Warszawie i mają na celu zabezpieczenie środowiska gruntowo-wodnego przed skażeniami substancjami ropopochodnymi.
PGK w Płońsku Sp. z o.o.	W 2023 roku spółka PGK w Płońsku przeprowadziła renowację kanalizacji sanitarnej i studni na terenie ul. Mazowieckiej, H. Ford i Przemysłowej w Płońsku o łącznej długości 934 metry. Renowacji poddano 21 studni. Inwestycja ogranicza eksfiltrację ścieków i infiltrację do wód gruntowych. Całkowity koszt zadania wyniósł 695 602,27 zł i został pokryty w całości ze środków własnych przedsiębiorstwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZW.2.6. Ustanawianie obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych

Zgodnie z art. 141 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960) Wojewoda, na wniosek Wód Polskich, ustanawia obszar ochronny, w drodze aktu prawa miejscowego, wskazując ograniczenia lub zakazy dotyczące użytkowania gruntów oraz korzystania z wód na terenie obszaru ochronnego oraz granice tego obszaru.

W latach 2023-2024 nie ustanowiono obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

3.4.2 ZW.II. Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej i łagodzenie skutków suszy

3.4.2.1 Zmniejszenie zagrożenia powodziowego

ZW.3.1. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami

W latach 2023-2024 mapy ryzyka powodziowego, zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami zostały uwzględnione w dokumentach planistycznych 12 gmin i miast województwa mazowieckiego, w tym:

- Gminy Glinojeck - 8 uchwał w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP);
- Gminy Wołomin - 2 uchwały w sprawie MPZP;

- Gminy Maków Mazowiecki - 1 uchwała w sprawie MPZP;
- Gminy Pruszków - 3 uchwały w sprawie MPZP;
- Gminy Michałowice - 1 uchwała w sprawie MPZP;
- Gminy Nadarzyn - 2 uchwały w sprawie MPZP;
- Gminy Nieporęt - 1 uchwała w sprawie MPZP;
- Gminy Platerów - 1 uchwała w sprawie MPZP;
- Gminy Siemiątkowo - 1 uchwała w sprawie MPZP;
- Gminy Wieliszew - 1 uchwała w sprawie MPZP;
- Miasta Siedlce - wskazanie w obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) obszarów położonych w dolinach rzecznych Muchawki i Helenki, w granicach ich tarasów zalewowych, jako narażonych na podtopienia.

Ponadto realizację zadania w latach 2023-2024 zadeklarowały również: gmina Brok, gmina Sochocin, gmina Zakroczym, gmina Mrozy, gmina Gozdowo, miasto Ciechanów oraz miasto Ostrołęka.

W 2023 roku gmina Bodzanów w partnerstwie z Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym (WOPR) w Płocku wykonała „Plan bezpośredniej ochrony przed powodzią” oraz „Analizę zagrożeń dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny zlokalizowany na terenie gminy Bodzanów”.

W 2023 roku miasto Płock uwzględniło mapy ryzyka powodziowego, zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami w Planie Zarządzania Kryzysowego Miasta Płocka oraz Planie Operacyjnym Ochrony przed Powodzią.

Gmina Mrozy w 2023 roku w partnerstwie z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego (PCZK) i Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego (WCZK) opracowała „Plan Ochrony przed Powodzią” mający na celu zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.

Gmina Przasnysz w 2024 roku opracowała „Plan Zarządzania Kryzysowego Miastem Przasnysz”, w którym określono ryzyko zagrożenia podtopieniami oraz procedurę postępowania podczas wystąpienia podtopień oraz działań związanych z zagrożeniami hydro-meteorologicznymi.

W gminie Serock obowiązujące plany miejscowe uwzględniają mapy zagrożenia powodziowego.

Na terenie gmin Raszyn i Stare Babice nie występują tereny zagrożone powodzią ani podtopieniami.

ZW.3.2. Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej

W latach 2023-2024 działania związane z budową, przebudową i modernizacją infrastruktury przeciwpowodziowej na terenie województwa mazowieckiego realizowały gmina Białobrzegi oraz PGW Wody Polskie.

Gmina Białobrzegi w 2023 roku rozpoczęła rozbudowę wału przeciwpowodziowego o długości 730 metrów w Białobrzegach. Inwestycja jest w trakcie realizacji, a jej przewidywane

zakończenie planowane jest na 2025 rok. Szacunkowy koszt zadania to 3 697 991 zł. Działanie finansowane jest z środków własnych gminy oraz środków samorządu województwa.

PGW Wody Polskie poinformowało, że w latach 2023-2024 podjęto w sumie 11 działań związanych z budową, przebudową i modernizacją infrastruktury przeciwpowodziowej, w tym 5 na obszarze Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Lublinie oraz 6 na obszarze RZGW w Warszawie. Cztery z podjętych zadań zostało zakończone w latach 2023-2024.

Tabela 41. Działania podjęte przez PGW Wody Polskie związane z budową, przebudową i modernizacją infrastruktury przeciwpowodziowej w latach 2023-2024.

Nazwa podmiotu	Nazwa działania
RZGW Lublin	Przebudowa przepompowni Wilczogęby gm. Sadowne. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Obecnie uzyskiwane są pozwolenia formalno-prawne na jej realizację. Szacunkowy koszt zadania wynosi 11 203 200 zł.
RZGW Lublin	Zabezpieczenie erodowanego brzegu rzeki Bug w km 70+100-70+600 w m. Rażny, gm. Sadowne. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Obecnie uzyskiwane są pozwolenia formalno-prawne na jej realizację. Szacunkowy koszt zadania wynosi 3 840 000 zł.
RZGW Lublin	Obwałowanie rzeki Bug w km 95+000-103+000 odcinek Rostki Wielkie-Małkinia Górna-Klukowo, gm. Małkinia Górna, pow. ostrowski. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Obecnie sporządzana jest dokumentacja projektowa. Szacunkowy koszt zadania wynosi 80 808 000 zł.
RZGW Lublin	Budowa zbiornika retencyjnego Bielany o pow. 3,56 ha Paczusi Duże, gm. Bielany. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Obecnie uzyskiwane są pozwolenia formalno-prawne na jej realizację. Szacunkowy koszt zadania wynosi 6 000 000 zł.
RZGW Lublin	Zagospodarowanie zlewni rzeki Myśla w km 15+400-5+500 poprzez budowę zbiornika wodnego i budowli piętrzących, gm. Repki, pow. sokołowski. Inwestycja jest w trakcie realizacji. Obecnie sporządzana jest dokumentacja projektowa. Szacunkowy koszt zadania wynosi 14 219 970 zł.
RZGW Warszawa	Przebudowa wału przeciwpowodziowego w km 23+040-35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki-Antoniówka Świerżowska, gm. Maciejowice, powiat garwoliński. Inwestycja została zakończona w 2023 roku. Całkowity koszt realizacji inwestycji wyniósł 25 152 638,27 i został pokryty ze środków PGW WP w wysokości 4 403 856 zł, ze środków pochodzących z RPOWM 2021-2027 w wysokości 20 122 110,62 zł oraz z umowy dotacji celowej na finansowanie wkładu własnego w ramach projektów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w wysokości 626 671,65 zł.
RZGW Warszawa	Przebudowa wału rzeki Wisły odcinek Buraków-Sady w km 0+000-3+500. Inwestycja została zakończona w 2023 roku. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 10 118 566,62 zł i został pokryty ze środków PGW WP w wysokości 1 143 210,74 zł oraz z środków budżetu Państwa w ramach dotacji celowej i prywatnych środków inwestora GAZ-SYSTEM S.A. w wysokości 8 975 355,88 zł.
RZGW Warszawa	Przebudowa prawostronnego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły w km 472+600-489+666 gmina Sobienie-Jeziory, gmina Karczew, Miasto Otwock. Zadanie realizowane jest etapami. W 2023 roku wykonano aktualizację dokumentacji projektowej oraz przebudowę 2 przepustów wałowych oraz wycinkę drzew. W 2024 roku przebudowano 2 km wału. Zakończenie zadania planowane

Nazwa podmiotu	Nazwa działania
	jest na rok 2025. Szacunkowy koszt zadania wynosi 91 931 882,15 zł. W 2023 r. na realizację zadania przeznaczono 293 172,64 zł, a w roku 2024 6 565 413,41 zł. Środki pochodziły z umowy dotacji celowej budżetu państwa.
RZGW Warszawa	Wyrównanie i podniesienie korony obwałowania (średnio 0,19 m) do wymaganej przepisami, rzędnej $Q_m = Q_{1,0\%} + 0,50$ m. Zabezpieczenia korpusu i podłoża wału przed nadmierną filtracją (0+000-4+400) poprzez instalację przesłony przeciwfiltracyjnej na całej długości wału na głębokość 10 m od rzędnej wody kontrolnej $Q_k = Q_{0,5\%}$ (łącznie z budowlami wałowymi), naprawa istniejących budowli wałowych. Zabezpieczenie skarpy Wisły opaską brzegową na odcinku wału w km 0+000-1+300. Zadanie zostało zrealizowane w 2024 roku. Całkowity koszt zadania wyniósł 20 289 801 zł i został pokryty w całości ze środków pochodzących z umowy dotacji celowej budżetu Państwa.
RZGW Warszawa	Interwencyjne wykonanie prac zabezpieczających prawy wał rzeki Wisły doliny Kępa Polska Czerwonka. Zadanie jest w trakcie realizacji. Dotychczasowe koszty poniesione na realizację zadania wynoszą 3 736 126,98 zł.
RZGW Warszawa	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny Wychódźc-Wilkówiec w km 568+820-573+280 wraz z ubezpieczeniem prawego brzegu rz. Wisły w km 569+570 gm. Czerwińsk. Zadanie zostało zakończone w 2024 roku. Przebudowane zostało 4,4 km, zabezpieczono skarpy na długości 1,28 km oraz naprawiono 3 budowle wałowe. Całkowity koszt zadania wyniósł 20 919 955,45 zł. Do roku 2022 na wykonanie inwestycji PGW WP przeznaczyło 630 154,41 zł. W 2023 roku na realizację zadania przeznaczono 1 615 183,20 zł pochodzących ze środków PGW WP oraz 9 915 216,62 zł pochodzących z umowy dotacji celowej budżetu Państwa. W 2024 roku koszty poniesione na przedmiotową inwestycję wynosiły 8 759 401,22 zł i pochodziły z umowy dotacji celowej budżetu Państwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZW.3.3. Poprawa retencji w zlewni rzeki Piasecznica przez odbudowę zastawek i przepustów z piętrzeniem, pow. ostrołęcki

Od 2022 roku, na terenie powiatu ostrołęckiego, PGW Wody Polskie RZGW w Białymstoku realizuje zadanie mające na celu poprawę retencji w zlewni rzeki Piasecznica poprzez odbudowę zastawek i przepustów z piętrzeniem. Zakończenie podjętych działań planowane jest na 2027 rok, a ich wykonanie zapewni drożność rzeki Piasecznica do migracji ichtiofauny. W latach 2023-2024 wykonane zostały działania związane z opracowaniem dokumentacji projektowej, regulacją spraw własnościowych, nadzorem inwestorskim oraz odbudową zastawek na rzece Piasecznica w 5 lokalizacjach w tym:

- w km rzeki 9+680 oraz 10+420 (miejscowość Łodziska, gmina Lelis);
- w km rzeki 21+320 (miejscowość Kuczyńskie, gmina Kadzidło);
- w km rzeki 22+150 oraz 23+370 (miejscowość Strzałki, gmina Gostynin);
- w km rzeki 24+690, 25+850, 27+810 oraz 29+340 (miejscowość Piasecznica, gmina Kadzidło);
- w km rzeki 34+720 oraz 36+430 (miejscowość Olszyny, gmina Myszyniec).

Szacowany koszt zadania to 5 305 678 zł, który dotychczas został pokryty ze środków własnych PGW Wody Polskie w wysokości 110 700 zł (107 010 zł w 2023 roku oraz 3 690 zł w 2024 roku).

ZW.3.4. Rozbudowa zbiorników retencyjnych zaplanowanych w II aPGW

Żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu realizacji zadania związanego z rozbudową zbiorników retencyjnych w II aPGW.

ZW.3.5. Realizacja inwestycji mających na celu ochronę przeciwpowodziową uwzględnionych w II aPGW, innych niż budowa zbiorników retencyjnych

W latach 2023-2024 PGW Wody Polskie kontynuowało realizację podjętego w 2019 roku działania, mającego na celu zabezpieczenie przeciwoerozyjne i przeciwpowodziowe rzeki Słupianki w km 0+900-9+000. Szacunkowy koszt zadania wynosi 12 854 115 zł. Do roku 2024 nakłady finansowe na jego realizację wyniosły 3 950 zł i zostały pokryte z umowy dotacji celowej budżetu Państwa.

ZW.3.6. Budowa systemów ostrzegawczych oraz edukacja podnosząca świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego

W latach 2023-2024 gmina Bodzanów kontynuowała podjęte w 2022 działania, związane ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę systemu wczesnego ostrzegania. Dodatkowo prowadzone były również ćwiczenia i treningi zwiększające świadomość reagowania na zagrożenia. Partnerem działań podjętych przez gminę jest Mazowiecki Urząd Wojewódzki oraz Starostwo Powiatowe w Płocku. Całkowity koszt zadania w roku 2023 wyniósł 76 447,19 zł i został pokryty przez Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego (RPOWM) w wysokości 35 858,92 zł oraz w ramach realizowanego projektu pn. „Mazowieckie Syreny - rozbudowa i modernizacja systemu ostrzegania i alarmowania ludzi” w wysokości 40 588,27 zł.

W 2023 roku w Płocku przy bramie przeciwpowodziowej Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) zamontował elektroniczny wodowskaz z możliwością odczytu zdalnego danych w ciągu całej doby. Zadanie zostało w całości sfinansowane ze środków własnych IMGW. Ponadto na terenie całego powiatu płockiego działa Powiatowy System Ostrzegania i Alarmowania Ludności, w ramach którego funkcjonuje 37 syren alarmowych.

Bieżące informacje o sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej można znaleźć na stronie internetowej PGW Wody Polskie w zakładce „sytuacja hydrologiczna”. Informacje na powyższej stronie aktualizowane są każdego dnia.

ZW.3.7. Ochrona lub zwiększenie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych, na użytkach rolnych oraz na gruntach zabudowanych zurbanizowanych

Gmina Wieliszew Uchwałą Nr LXIII/607/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r. uwzględniła w MPZP przepisy z zakresu zagrożenia powodziowego, wyznaczyła obszary terenów zagrożonych podtopieniami oraz ograniczyła możliwość powstawania nowej zabudowy na terenach rolniczych oraz zmeliorowanych łąk i pastwisk w starorzeczu Narwi,

poprzez ustalenie przeznaczenia pod tereny zieleni naturalnej, co zwiększa retencję zlewniową. Koszt sporządzenia MPZP wyniósł 51 906 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.

W Warszawie w latach 2023-2024 przeprowadzono konserwację i działania utrzymaniowe zbiorników i cieków wodnych, konserwację Fosi Bema, konserwację i remont kładek na Fosi Bema oraz konserwację urządzeń wodnych. W analizowanym okresie przeprowadzone zostały również badania jakości wód w zbiornikach powierzchniowych na terenie Bemowa. W ramach przebudowy i rozbudowy Szkół Podstawowych nr 66 oraz 60 w Warszawie, a także w ramach budowy przedszkola nr 449 powstały zbiorniki na wodę deszczową, która będzie służyć do podlewania roślin na terenie powyżej wspomnianych placówek.

W latach 2023-2024 gmina Izabelin przeprowadziła działania edukacyjne, w formie konkursów oraz warsztatów, wzmacniające świadomość społeczeństwa w zakresie potrzeby retencjonowania i oszczędzania wody.

W latach 2023-2024 Kampinoski Park Narodowy kontynuował realizację projektu MERLIN. Sporządzona została dokumentacja projektowa rozpoczęcia przetargu na remont jazów oraz przeprowadzono wizyty studyjne. Przewidywany termin zakończenia przedsięwzięcia to 2026 rok. Szacowany koszt zadania to 3 899 816 zł, z czego w 2023 r. wydatkowano 51 581,94 zł a w 2024 r. - 284 620,81 zł. Zadanie finansowane jest ze środków Unii Europejskiej z programu Horyzont 2020.

W ramach II aPGW dla JCPW położonych na terenie województwa mazowieckiego zaplanowano 2 działania pn. „Ochrona i zwiększanie retencji na obszarach rolniczych”. W latach 2023-2024 Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (KZGW) poinformował, że PGW Wody Polskie przeprowadziły szereg działań mających na celu zwiększenie retencyjności rzek na terenie województwa mazowieckiego, w tym:

- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Bojewka poprzez remont budowli piętrzących w km 3+080, 5+204, 8+202 i 9+630;
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Buczynka poprzez remont budowli piętrzącej w km 20+611;
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Świdnica poprzez remont budowli piętrzącej w km 2+985 wraz z zabudową wyrw oraz naprawą ubezpieczenia skarp rzeki;
- wykonanie oceny stanu technicznego wraz z opracowaniem dokumentacji projektowej naprawy jazu w km 2+820 rz. Pierzchnianka, gm. Białobrzegi;
- zwiększenie zdolności retencyjnej rzeki Tczówki poprzez konserwację rzeki na odcinku od km 0+000 do km 7+340;
- zwiększenie retencji korytowej poprzez utrzymanie zastawki na rzece Chojnatka w km 3+150;
- zwiększenie retencji korytowej poprzez konserwację urządzeń wodnych na rzece Wilczek w km 0+220, 2+826, 3+512, 4+225, 6+061, 7+123, 8+458;
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Stary Kostrzyń poprzez remont zastawki w km 1+220 oraz w km 2+170 wraz z zabudową wyrw oraz naprawą ubezpieczenia skarp rzeki;
- remont jazu na rz. Jeziorka w km 33+518 w m. Zawodne;

- wykonanie opracowań w celu uzyskania pozwoleń wodnoprawnych na usługę wodną obejmującą piętrzenie i retencjonowanie wód powierzchniowych budowlami piętrzącymi rzeki Tuchetka w km 7+530, 11+905 i Dzieciotek w km 2+296.

W latach 2023-2024 RZGW w Białymstoku realizowało działania związane ze zwiększeniem zdolności retencyjnej rzek: Struga Przeździecka, Struga Lejkowska i Stare Czajki, poprzez naprawę czterech jazów w km 4+312, 4+331, 1+280, 1+000, na terenie Zarządu Zlewni w Ostrołęce oraz poprzez naprawę trzech jazów zlokalizowanych w km 11+470 rzeki Szkwa oraz w km 1+100 i 17+950 rzeki Radostówka.

RZGW w Lublinie w latach 2023-2024 kontynuowało podjęte działania zmierzające do zwiększania zdolności retencyjnej rzek w tym:

- rzeka Toczna - planowane jest odbudowanie budowli piętrzących w km 11+640, 12+316, 13+709 oraz 13+695. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji, a jej planowane zakończenie przewidywane jest na 2026 rok;
- rzeka Miedzanka - planowane jest odbudowanie budowli piętrzącej w km 0+982. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji, a jej planowane zakończenie przewidywane jest na 2027 rok. W 2024 r. uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla wyżej wymienionego przedsięwzięcia oraz postanowienie RDOŚ o milczącym uzgodnieniu zgłoszenia w ramach art. 118 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.);
- rzeka Liwiec - planowane jest odbudowanie ubezpieczeń skarp budowli piętrzącej w km 54+060, w celu zwiększenia zdolności retencyjnej rzeki poprzez wykorzystanie budowli piętrzącej do nawodnień rolniczych. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji, a jej planowane zakończenie przewidywane jest na 2026 rok. W 2024 r. uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla wyżej wymienionego przedsięwzięcia oraz postanowienie RDOŚ o milczącym uzgodnieniu zgłoszenia w ramach art. 118 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.);
- rzeka Liwiec - planowane jest odbudowanie budowli piętrzącej w km 51+560. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji, a jej planowane zakończenie przewidywane jest na 2026 rok;
- rzeka Liwiec - planowane jest odbudowanie budowli piętrzących w km 92+295, 99+730, 129+093, 131+730 oraz 132+106. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji, a jej planowane zakończenie przewidywane jest na 2026 rok. W 2024 r. uzyskano postanowienie RDOŚ o milczącym uzgodnieniu zgłoszenia w ramach art. 118 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.);
- rzeka Kostrzyń - planowane jest odbudowanie budowli piętrzących w km 24 + 400, 26+484, 33+144, 36+190. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji, a jej planowane zakończenie przewidywane jest na 2026 rok;
- Stara Rzeką - planowane jest odbudowanie jazu kozłowego w km 6+015. Inwestycja jest na etapie uzyskiwania pozwoleń formalno-prawnych niezbędnych do realizacji,

a jej planowane zakończone przewidywane jest na 2026 rok. W 2023 roku uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla wyżej wymienionego przedsięwzięcia.

W latach 2023-2024 RZGW w Warszawie realizowało zadania z Programu Kształtowania Zasobów Wodnych. Przeprowadzony został remont urządzeń piętrzących na rzekach, dzięki czemu umożliwiono piętrzenie na ciekach Kanał Dobrzykowski, Gąbinianka, Sierpienica Zachodnia oraz Skrwa Prawa. Na realizację zadania przeznaczono w sumie 456 095,41 zł w tym: 183 145,40 zł w 2023 roku oraz 272 950,01 zł w 2024 roku ze środków dotacji celowej. Jednocześnie bieżące prowadzenie piętrzeń na budowlach hydrotechnicznych należących do PGW Wody Polskie w latach 2023-2024 zwiększyło retencję korytów o 752,9 tysięcy m³.

ZW.3.8. Wprowadzenie ustaleń aPZRP do dokumentów planistycznych

Zadanie ZW.3.8. nawiązuje do zadania ZW.3.1. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami.

Gminy Głinojeck, Zakroczym, Ciechanów, Gozdowo, Michałowice, Nieporęt oraz miasta Ostrołęka, Płock i Radom deklarują bieżące wprowadzanie ustaleń aPZRP do tworzonych i obowiązujących dokumentów planistycznych.

ZW.3.9. Unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($p=0,2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi poprzez uwzględnienie ich w dokumentach planistycznych

Gmina Zakroczym deklaruje, że od 2017 roku wyznacza w planach miejscowych obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego.

W latach 2023-2024 w gminie Nieporęt uwzględniono obszary o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP) dla części sołectwa Białobrzegi - rejon ośrodków wypoczynkowych.

Gmina Nadarzyn uwzględniła warunki zagospodarowania na obszarach o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi w trzech uchwałach Rady Gminy tj.: Uchwała Nr LXX.1079.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 marca 2024 r. dla Obszarów I-II położonych we wsi Urzut, Uchwała Nr LXXVIII.1053.2024 z dnia 31.01.2024 r. dla obszarów nr I-IV położonych we wsi Szamotoły oraz Uchwała Nr LXXI.922.2023 z dnia 24.05.2023 r. dla części wsi Strzeniówka.

Gmina Wieliszew Uchwałą Nr LXIII/607/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r. uwzględniła w MPZP przepisy z zakresu zagrożenia powodziowego, wyznaczyła obszary terenów zagrożonych podtopieniami oraz ograniczyła możliwość powstawania nowej zabudowy na terenach rolniczych oraz zmeliorowanych łąk i pastwisk w starorzeczcu Narwi, poprzez ustalenie przeznaczenia pod tereny zieleni naturalnej.

Miasto Radom deklaruje, że obszary o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi znajdują się w zasięgu terenu zieleni parkowej - ZP i terenu wód powierzchniowych śródlądowych i zieleni parkowej - WS/ZP, co zabezpiecza je przed zainwestowaniem i wyznacza dla nich warunki zagospodarowania w sposób nie powodujący zwiększania zagrożenia.

Miasto Ostrołęka deklaruje, że podczas tworzenia aktów planistycznych uwzględnia tereny zagrożone powodzią oraz ustanawia strefy zagrożenia z zakazem zabudowy.

Gmina Sobienie-Jeziory zadeklarowała, że obszary zagrożenia powodzią uwzględni w uzasadnieniu do Planu Ogólnego Gminy, który obecnie jest w trakcie przygotowania.

Zgodnie z art. 161 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960) PGW Wody Polskie dokonują uzgodnień jedynie w sprawie zagospodarowania i zabudowy obszarów szczególnego zagrożenia powodzią tj. o średnim ($p=1\%$) i wysokim ($p=2\%$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi.

ZW.3.10. Wspieranie działań spółek wodnych polegające na bieżącym utrzymaniu wód i urządzeń wodnych

Samorząd Województwa Mazowieckiego, w związku z uchwałą nr 34/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 marca 2022 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej spółkom wodnym, trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposobu jej rozliczania oraz uchwałą nr 175/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 listopada 2022 r. zmieniającą uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji celowej spółkom wodnym, trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposobu jej rozliczania, realizuje coroczny program wsparcia spółek wodnych działających na terenie województwa. Zarówno w programie Mazowsze dla melioracji 2023 oraz Mazowsze dla melioracji 2024 rodzajem dotowanego zadania było bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych rozumiane jako eksploatacja, konserwacja oraz remont w celu zachowania ich funkcji, w tym:

- mechaniczne lub ręczne odmulenie rowów;
- mechaniczne lub ręczne wykaszanie dna i skarp rowu;
- wygrabianie porostów ze skarp i dna rowów;
- karczowanie i wycinanie drzew i zakrzaczeń ze skarp oraz dna rowu;
- czyszczenie i naprawa budowli na rowach oraz naprawa skarp rowów.

W przypadku obu edycji programu kwota dotacji z budżetu województwa mazowieckiego wynosiła 80% wartości wnioskowanego zadania, jednak nie więcej niż 100 tys. zł.

W 2023 roku została przyjęta Uchwała Nr 1183/420/23 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 4 lipca 2023 r. w sprawie rozdzielania środków finansowych z budżetu Województwa Mazowieckiego na dotacje dla spółek wodnych na zadanie bieżącego utrzymania wód i urządzeń wodnych. Zgodnie z załącznikiem do przedmiotowej uchwały, Samorząd Województwa Mazowieckiego udzielił spółkom wodnym dotacji na 121 zadań na całkowitą kwotę 8 742 815,12 zł.

W 2024 roku przyjęta została uchwała nr 172/5/24 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 4 czerwca 2024 r. w sprawie rozdzielania w 2024 r. środków finansowych z budżetu Województwa Mazowieckiego na dotacje dla spółek wodnych na zadanie bieżącego utrzymania wód i urządzeń wodnych. Zgodnie z powyższym dokumentem na udzielenie

spółkom wodnym dotacji celowych przeznaczono środki finansowe w wysokości 9 984 732,21 zł. Z udzielonych dotacji skorzystało 137 spółek wodnych.

MZDW corocznie partycypuje w kosztach utrzymania urządzeń wodnych tj. rowów z tytułu korzyści odnoszonych za wprowadzanie wód opadowych pochodzących z odwodnienia dróg wojewódzkich do rowów.

W latach 2023-2024 gmina Pruszków przeprowadziła działania związane z konserwacją i utrzymywaniem rowów melioracyjnych. Zadanie zostało pokryte w całości ze środków własnych gminy i wyniosło w sumie 99 254,88 zł (45 280,48 zł w 2023 roku oraz 53 974,40 zł w 2024 roku). Ponadto w latach 2023-2024 gmina Pruszków udzieliła dotacji dla Spółki Wodnej Żbików w celu wsparcia prowadzonych przez Spółkę działań związanych z utrzymywaniem urządzeń melioracyjnych. Wysokość dotacji w roku 2023 oraz 2024 wyniosła po 20 000 zł.

3.4.2.2 ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody

ZW.4.1. Budowa zbiorników małej retencji

W latach 2023-2024 zadania związane z budową zbiorników małej retencji prowadzone były na terenach 11 gmin, co przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 42. Działania podjęte przez gminy w latach 2023 - 2024 związane z budową zbiorników małej retencji

Nazwa podmiotu	Nazwa działania
Gmina Błędów	W latach 2023-2024 przeprowadzono odbudowę otwartego zbiornika retencyjnego w miejscowości Lipie oraz odbudowę zbiornika retencyjnego w miejscowości Wilków. Działania prowadzone na zbiorniku zlokalizowanym w miejscowości Lipie zostały zakończone w 2024 roku, a ich rezultatem jest zwiększenie pojemności zmagazynowanej wody. Powierzchnia lustra wody zbiornika wynosi 1 580 m ² . Koszt zadania wyniósł 128 899,42 zł i został pokryty ze środków samorządu województwa. Działania prowadzone na zbiorniku zlokalizowanym w miejscowości Wilków zostaną zakończone 2025 rok. Dotychczasowy koszt zadania wyniósł 12 000 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.
Gmina Goworowo	W 2024 roku wybudowano staw retencyjny w Grodzisku Małym. Całkowity koszt zadania wyniósł 85 803,72 zł i został pokryty ze środków samorządu województwa w wysokości 60 062 zł oraz ze środków własnych gminy w wysokości 25 741,72 zł.
Gmina Gozdowo	W roku 2024 przeprowadzono przebudowę zbiorników retencyjnych w miejscowości Rogienice oraz w miejscowości Miodusy. Koszty przebudowy wspomnianych zbiorników wyniosły odpowiednio 284 500 zł oraz 347 500 zł i zostały pokryte ze środków pochodzących z PROW 2014-2020.
Gmina Karniewo	W 2024 roku przeprowadzono przebudowę i renowację zbiornika wodnego (stawu) w miejscowości Rafały. Całkowity koszt zadania wyniósł 152 000 zł i został pokryty z środków samorządu województwa w wysokości 106 400 zł oraz ze środków własnych gminy w wysokości 45 600 zł.

Nazwa podmiotu	Nazwa działania
Gmina Opinogóra Górna	W 2024 roku przeprowadzono przebudowę otwartych zbiorników retencyjnych - stawów gminnych w miejscowościach Wola Wierzbowska oraz Czernice. Koszty przebudowy wspomnianych zbiorników wyniosły odpowiednio 180 145,37 zł oraz 73 800 zł i zostały pokryte ze środków pochodzących z PROW 2014-2020.
Gmina Przasnysz	W 2024 roku rozpoczęto budowę zbiornika retencyjnego w miejscowości Oględa. Planowany termin zakończenia przedsięwzięcia to 2025 r. Dotychczasowy koszt zadania wyniósł 12 500 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.
Gmina Płońsk	W 2024 roku wybudowano zbiornik retencyjny w miejscowości Jeżewo. Całkowity koszt zadania wyniósł 106 019,95 zł i został pokryty ze środków samorządu województwa w wysokości 66 628 zł oraz ze środków własnych gminy w wysokości 39 391,95 zł.
Gmina Rusinów	W 2023 roku przeprowadzono modernizację zbiornika w Nieznamierowicach. Całkowity koszt zadania wyniósł 1 486 177 zł i został pokryty ze środków własnych gminy w wysokości 159 577 zł oraz ze środków pochodzących z Polskiego Ładu w wysokości 1 326 660 zł.
Gmina Staroźreby	W 2023 roku rozpoczęto budowę zbiornika retencyjnego zlokalizowanego na działce ewidencyjnej nr 718 obręb Staroźreby. Przewidywany termin zakończenia zadania to 2025 rok.
Gmina Wodynie	W 2024 roku przebudowano zbiornik wodny w miejscowości Seroczyn. Całkowity koszt zadania wyniósł 180 773,12 zł i został pokryty ze środków własnych gminy w wysokości 120 966,12 zł oraz ze środków budżetu państwa w formie dotacji przekazanej przez Wojewodę Mazowieckiego w wysokości 59 807 zł.
Gmina Żyrardów	W 2023 roku zakończono budowę zbiornika retencyjnego o pojemności 2 000 m ³ . Całkowity koszt zadania wyniósł 1 311 935,71 zł i został pokryty ze środków własnych gminy w wysokości 256 963,61 zł oraz ze środków pochodzących z POIS w wysokości 1 054 972,1 zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

W 2023 roku Nadleśnictwo w Dobieszynie zakończyło rozbudowę istniejącego zbiornika wodnego, wraz z urządzeniami towarzyszącymi, zlokalizowanego na działkach ewidencyjnych nr 72/2, 73/3, 79, 78/2 obręb Grabowy Las, gmina Stromiec. Działania były realizowane w ramach zadania pn. „Budowa zbiornika wodnego Budy Augustowskie” realizowanego w ramach projektu pn.: „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych”. Całkowity koszt zadania wyniósł 1 791 035,99 zł i został pokryty ze środków własnych Nadleśnictwa w wysokości 344 761,47 zł oraz ze środków pochodzących z POIS w wysokości 1 446 274,52 zł.

Miasto Siedlce zadeklarowało, że w opracowywanym projekcie SUIKZP Miasta Siedlce wyznaczyło 13 obszarów przeznaczonych do lokalizacji zbiorników retencyjnych.

Starostwo Powiatowe Przysucha w latach 2023-2024 prowadziło modernizację zbiorników na terenie gminy Potworów. Zmodernizowane zostały 2 zbiorniki retencyjne. Całkowity koszt zadania wyniósł 93 345 zł i został pokryty ze środków własnych powiatu.

Wodociągi Miejskie w Radomiu Sp. z o.o. rozpoczęła w 2024 roku budowę zespołu 8 stawów (zbiorników ziemnych) dla retencji wód opadowych zlokalizowanych pomiędzy ulicami

Przytycką, Radiową, Listopadową i Uniwersytecką na działkach nr 301/7, 231/164 obręb Kaptur w Radomiu wraz z zagospodarowaniem terenów zielonych wokół projektowanych zbiorników. Całkowita powierzchnia zbiorników to 2,83 ha, a pojemność 308,87 m³. Zadanie inwestycyjne realizowane jest w ramach Projektu pn.: „Budowa zbiorników retencyjnych wraz z infrastrukturą jako działanie adaptacyjne do zmian klimatu na obszarze miasta Radom”. Zakończenie inwestycji planowane jest na 2025 rok. Dotychczasowe koszty poniesione na realizację zadania wyniosły 3 076 114,99 zł i zostały pokryte ze środków własnych przedsiębiorstwa w wysokości 1 150 416,98 zł oraz z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko w wysokości 1 925 698,01 zł.

Biuro Ochrony Środowiska miasta Warszawa od 2020 realizuje zadanie określone w Uchwale nr XIX/487/2019 m.st. Warszawy z dnia 26.09.2019 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej. Beneficjentami wyżej wymienionego zadania są:

- podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym: osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy;
- jednostki sektora finansów publicznych, będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

W 2023 roku zrealizowano 225 inwestycji, których łączna kwota udzielonych dotacji wyniosła 748 888,39 zł. W roku 2024 zrealizowano 121 inwestycji, których łączna kwota udzielonych dotacji to 432 472,43 zł. Łączna powierzchnia zbiorników wybudowanych w roku 2023 wynosi 484 m³, a w roku 2024 - 320 m³.

ZW.4.2. Wspieranie działań dotyczących budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji

W 2023 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego przeznaczył środki finansowe na zadania związane z modernizacją 11 zbiorników służących małej retencji - uchwała Zarządu Województwa Mazowieckiego nr 575/400/23 z dnia 11 kwietnia 2023 r. w sprawie rozdysponowania środków finansowych z budżetu Województwa Mazowieckiego na zadania określone w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Środki własne Samorządu Województwa Mazowieckiego przeznaczone na realizację powyższych zadań wyniosły 1 738 954 zł.

Ponadto Zarząd Województwa Mazowieckiego w dniu 22 kwietnia 2024 r. przyjął uchwałę nr 849/490/2024 w sprawie rozdysponowania środków finansowych z budżetu Województwa Mazowieckiego na zadania określone w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji. Zgodnie z powyższym dokumentem województwo mazowieckie przeznaczyło z własnego budżetu środki w wysokości 3 329 390 zł na udzielenie jednostkom samorządu terytorialnego dotacji na budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji. Z udzielonego dofinansowania skorzystało 14 gmin i wyremontowanych zostało 17 zbiorników małej retencji.

Ponadto w analizowanym okresie Samorząd Województwa Mazowieckiego wspierał 72 działania dotyczące budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji, w tym:

- przebudowa istniejącego urządzenia wodnego - ziemnego zbiornika retencyjnego - staw w miejscowości Wola Łęczeszyska, gmina Belsk Duży. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 180 623,08 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego w miejscowości Ducka Wola, gmina Stronie. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 671 633,78 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 490 000 zł;
- budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Nowy Garwarz, gmina Głinojeck. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 177 456,78 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 174 692 zł;
- przebudowa stawu we wsi Zągoty, gmina Bielsk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 268 755,00 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- odbudowa stawu do retencionowania wody napełnianego wodami odpadowymi i gruntowymi w miejscowości Goszczyn, gmina Goszczyn. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 232 081,63 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 229 885,19 zł;
- budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Dąbrówka-Stany, gmina Skórzec. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 468 001 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- przebudowa zbiornika wodnego na działce 9/1 obręb Łysów, gmina Przesmyki. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 116 694,54 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- przebudowa zbiornika wodnego na działce nr 249 obręb Kukawki, gmina Jadów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 405 140 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- rozbudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Wistka, gmina Przysucha. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 520 459,46 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
- przebudowa - renowacja zbiornika wodnego w miejscowości Żarnowo, gmina Grudusk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi

- 504 297,62 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
- przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Rogienice, gmina Gozdowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 284 500 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Miodusy, gmina Gozdowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 347 500 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego w Mchowie, gmina Przasnysz. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 387 110 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
 - budowa zbiornika retencyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą przy ul. Wspólnej w miejscowości Słupno, gmina Radzymin. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 1 514 627 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
 - przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego - stawu gminnego w miejscowości Wola Wierzbowska, gmina Opinogóra Górna. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 180 145,37 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 152 805 zł;
 - przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego - stawu gminnego w miejscowości Czernice, gmina Opinogóra Górna. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 73 800 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - budowa stawu - zbiornika do retencji wód powierzchniowych w miejscowości Nowa Wieś koło Duczymina, gmina Chorzele. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 219 582,56 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok, w wysokości 167 514 zł;
 - budowa otwartego zbiornika retencyjnego na działce ewidencyjnej nr 11/10 w miejscowości Nadułki, gmina Bulkowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 492 919 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - przebudowa zbiornika wodnego w miejscowości Kosmowo, gmina Czernice Borowe. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 602 415,72 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
 - przebudowa zbiornika wodnego w miejscowości Chrostowo Wielkie, gmina Czernice Borowe. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 233 260 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok;

- przebudowa zbiornika wodnego w miejscowości Borkowo-Boksy, gmina Czernice Borowe. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 511 464,53 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok w wysokości 500 000 zł;
- odbudowa stawu retencyjnego na terenie działki ewidencyjnej nr 372 w miejscowości Drwalew, gmina Chynów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 307 815 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- odbudowa otwartego zbiornika retencyjnego w miejscowości Lipie, gmina Błędów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 128 572 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa i rozbudowa otwartego zbiornika wodnego w Chodkowie, gmina Głowaczów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 494 150,29 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 461 336 zł;
- przebudowa zbiornika retencyjnego w Glinie, gmina Celestynów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 500 274,38 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 500 000 zł;
- przebudowa stawu w Kowalewiczach Włościańskich, gmina Świercze. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 499 872 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 437 175 zł;
- przebudowa stawu w Prusinowicach, gmina Świercze. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 503 468,83 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 477 469 zł;
- budowa zbiornika wodnego w Długosiodle, gmina Długosiodło. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 799 963,69 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 500 000 zł;
- budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Szerominek, gmina Płońsk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 500 000 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 450 000 zł;
- przebudowa - renowacja zbiornika wodnego w miejscowości Żaboklik, gmina Dzierzgowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 258 000 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 233 924 zł;
- przebudowa stawu napełnianego wodami opadowymi i gruntowymi o zasięgu oddziaływania niewykraczającym poza granice którego zakład jest właścicielem, na działce nr ewidencyjny 286, w miejscowości Dobrut, gmina Orońsko. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 116 478 zł

i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;

- przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Sienno, gmina Sienno. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 533 820,53 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
- przebudowa zbiornika wodnego w miejscowości Goszczewice, gmina Przytyk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 146 501,30 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok;
- przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Szulborze Wielkie, gmina Szulborze Wielkie. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 450 000 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Gąski, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 400 344 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Michałów Parcele, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 473 005,92 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Opoźdźew, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 354 752,56 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Wichradz, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 475 434,22 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Hornigi, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 420 069,92 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa istniejącego urządzenia wodnego - ziemnego zbiornika retencyjnego - stawu w miejscowości Rębowola, gmina Wiskitki. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 151 891,15 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działce ewidencyjnej nr 463/2 w miejscowości Niegocin, gmina Lipowiec Kościelny. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 332 100 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;

- odbudowa stawu do retencjonowania wody napełnionego wodami odpadowymi i gruntowymi na działce ewidencyjnej nr 714/5 w miejscowości Goszczyn, gmina Goszczyn. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 227 988,96 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- odbudowa stawu do retencjonowania wody napełnionego wodami odpadowymi i gruntowymi na działce ewidencyjnej nr 336/1 w miejscowości Goszczyn, gmina Goszczyn. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 275 507 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa zbiornika wodnego na działce nr 73/1 w miejscowości Trębice Dolne, gmina Paprotnia. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacowany koszt zadania wynosi 188 300 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Kurówko, gmina Gozdowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 479 085 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- rekultywacja zbiornika retencyjnego w miejscowości Gołębek, gmina Skórzec. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 439 725 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa zbiornika wodnego (stawu) w miejscowości Bobino Wielkie, gmina Płoniawy-Bramura. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 180 795,86 zł i zostanie pokryty częściowo ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 108 331 zł;
- przebudowa zbiornika wodnego w miejscowości Kołaki Wielkie, gmina Grudusk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 518 208,27 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 457 046 zł;
- budowa otwartego zbiornika retencyjnego na działce ewidencyjnej nr 107 w miejscowości Słupca gmina Bulkowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 492 386 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa i rozbudowa zbiornika wodnego - stawu do retencjonowania wód opadowych i roztopowych oraz wód gruntowych w miejscowości Bagienice, gmina Chorzele. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 277 811,72 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego w Lisiogórze, gmina Przasnysz. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 483 638,89 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego w Gostkowie, gmina Przasnysz. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi

- 413 984,96 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 375 153 zł;
- budowa zbiornika wodnego w miejscowości Strzałkowo, gmina Stupsk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 252 760,61 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
 - przebudowa - renowacja zbiornika wodnego w miejscowości Rzęnowo, gmina Dzierzgowo. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 398 500 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Branków, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 350 786,69 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Laski, gmina Izabelin. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 602 454,84 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 500 000 zł;
 - odbudowa stawu do retencjonowania wody w miejscowości Klonowa Wola, gmina Warka. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 318 961,71 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - przebudowa stawu w Godaczach, gmina Świercze. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 459 066,74 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
 - odbudowa stawu retencyjnego na terenie działki ewidencyjnej nr 195/4 w miejscowości Chynów, gmina Chynów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 423 877,24 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach przewidzianej dotacji na rok 2025;
 - odbudowa stawu retencyjnego na terenie działki ewidencyjnej nr 55/3 i 57 w miejscowości Machcin, gmina Chynów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 186 235,08 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
 - budowa stawu nr 2, wraz z pompownią wód opadowo-roztopowych z rurociągiem tłocznym w miejscowości Wolanów, gmina Wolanów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 534 783,93 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 500 000 zł;
 - rozbudowa istniejącego stawu nr 1 oraz przebudowa istniejącego rowu chłonnego nr 1 przy ul. Szkolnej w miejscowości Wolanów, gmina Wolanów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 820 411,73 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 500 000 zł;

- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego w miejscowości Sągole, gmina Kosów Lacki. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 277 057 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Ciemniewo, gmina Sońsk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 499 707 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- przebudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Ślubowo, gmina Sońsk. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 456 133,79 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- rozbudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Janików, gmina Przysucha. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 594 915,02 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 500 000 zł;
- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego w miejscowości Ruszkowo, gmina Gołymin-Ośrodek. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 341 363 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025;
- przebudowa otartego zbiornika retencyjnego - stawu gminnego w miejscowości Załuże-Imbrzyki, gmina Opinogóra Górna. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 349 740,84 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok;
- przebudowa otwartego zbiornika retencyjnego - stawu gminnego w miejscowości Chrzanowo, gmina Szelków. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 104 390,14 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok;
- rozbudowa otwartego zbiornika retencyjnego wody opadowej i gruntowej na działce nr 154 obręb 0007 Fałęcin, gmina Grójec. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 487 871,31 zł i zostanie pokryty w całości ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.;
- budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Szulborze Wielkie, gmina Szulborze Wielkie. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 502 503,74 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
- odbudowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Wilków II, gmina Błędów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 486 344,52 zł i zostanie w całości pokryty ze środków pochodzących z PROW 2014-2020, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r.

W latach 2023-2024 Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej (SZPZOZ) im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym, w ramach inwestycji pn. „Adaptacja przyziemia

Pawilonu A, B, C pod utworzenie Izby Przyjęć wraz z budową nowego podjazdu oraz przebudową wewnętrznych dróg dojazdowych SZPZOZ im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym - etap II", wykonał prace polegające na budowie trzech zbiorników retencyjnych zbierających wodę opadową i roztopową poprzez system kanalizacji deszczowej z separatorami produktów ropopochodnych oraz system automatycznego podlewania zieleni. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 2 200 000 zł i został pokryty w 2024 roku ze środków samorządu województwa.

Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu od 2023 roku realizuje zadanie inwestycyjne pn. „Przebudowa i rozbudowa budowli hydrotechnicznych w Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu”. Do chwili obecnej opracowano dokumentację projektowo - kosztorysową urządzeń wodnych tj. jazu koźłowego, przepustu z zastawką i 2 mniczów na zbiornikach zlokalizowanych na terenie Muzeum Wsi Radomskiej. Zadanie finansowane jest ze środków samorządu województwa. Szacunkowy koszt inwestycji wynosi 199 000 zł. Dotychczas na realizację przedsięwzięcia w 2024 r. przeznaczono 66 334 zł.

ZW.4.3. Budowa urządzeń melioracji wodnych nawadniająco-odwadniających oraz przebudowa istniejących z funkcji odwadniających na nawadniająco-odwadniające

Gmina Stare Babice rozpoczęła w 2024 roku przebudowę istniejącego rowu melioracyjnego o nazwie Z-8 wraz z przebudową przepustu przy ulicy Krótkiej. Przygotowana została dokumentacja budowlana z zamierzonych do przeprowadzenia prac oraz został ogłoszony przetarg na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych. Koszty przedsięwzięcia zostaną pokryte ze środków własnych gminy.

Gmina Lesznówola w roku 2023 przeprowadziła koszenie i odmulenie rowów melioracyjnych na długości 48 100 metrów oraz naprawę ciągów drenarskich na terenie obszaru gminy. Całkowity koszt zadania wyniósł 1 441 222 zł i został pokryty ze środków samorządu województwa w wysokości 200 000 zł, ze środków powiatu w wysokości 60 000 zł, ze środków pochodzących z budżetu Państwa w formie dotacji przekazanej przez Wojewodę Mazowieckiego w wysokości 231 222 zł oraz ze środków własnych gminy w wysokości 950 000 zł.

Gmina Serock rozpoczęła w 2024 roku budowę odwodnienia w rejonie ulic Tchorka - Jaśminowa - Zakroczymska - Ogrodowa w Serocku. Planowane zakończenie przedsięwzięcia przewidziane jest na rok 2027. Dotychczasowy koszt zadania wyniósł 28 290 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.

ZW.4.4. Realizacja programu Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”

Zadanie w latach 2023-2024 było realizowane przez Kampinoski Park Narodowy (KPN) w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego, Regionalnym Centrum Ekologicznym (REC) Polska oraz Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie.

W latach 2023-2024 KPN prowadził działania związane z wykupem gruntów, monitoringiem przyrodniczym i hydrologicznym, pozyskiwaniem decyzji administracyjnych, odłowem norki

amerykańskiej i szopa pracza, zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin oraz koszeniem łąk. W 2023 roku wykupiono 11,72 ha gruntów, odłowiono 13 zwierząt, wykoszono 30 ha gruntów oraz zwalczono inwazyjne gatunki obcych roślin na powierzchni 7,5 ha. W roku 2024 wykupiono 8,62 ha gruntów, odłowiono 2 zwierzęta, uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla działań hydrotechnicznych, wzbogacono łąki w nowe gatunki roślin na obszarze 4 ha, wykoszono 34,5 ha łąk, nasadzano nowe drzewa i krzewy na obszarze 1 ha oraz zwalczono inwazyjne gatunki obce roślin na obszarze 10,5 ha. Przewidywany termin zakończenia programu to 2026 r., a jego szacunkowy koszt wynosi 23 765 354 zł. Zadanie w latach 2023-2024 było finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), środków pozyskanych z Unii Europejskiej w ramach programu LIFE, środków własnych partnerów zadania wymienionych powyżej oraz ze środków własnych KPN.

ZW.4.5. Renaturyzacja cieków w tym przywracanie naturalnych meandrów i funkcji retencyjnych

Gmina Sobienie-Jeziory w roku 2023 przeprowadziła konserwację rzeki Borówki na odcinku od miejsca zrzutu oczyszczonych ścieków komunalnych pochodzących z gminnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Piwonin do śluzy wałowej w miejscowości Radwanków Szlachecki. Całkowity koszt zadania wyniósł 68 880 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.

Ponadto dla województwa mazowieckiego, w 2023 r. w ramach II aPGW, utworzono plan ponad 40 działań dla Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) o charakterze renaturyzacyjnym.

ZW.4.6. Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich (ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” do celów gospodarczych) oraz w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody)

Działania i inwestycje zmierzające do ograniczenia zużycia wody w obrębie terenów miejskich oraz ponowne wykorzystanie „wody szarej” i „deszczówki” realizowały gminy, miasto Warszawa i Płock oraz przedsiębiorstwa.

W latach 2023-2024 na terenie województwa mazowieckiego trzy przedsiębiorstwa realizowały inwestycje związane z budową zbiorników na wody opadowe:

- przedsiębiorstwo BYŚ Recykling, w 2024 roku, wybudowało zbiorniki na wodę deszczową, która będzie wykorzystywana do procesów technologicznych, co zmniejszy zużycie wody wodociągowej;
- przedsiębiorstwo NOVAGO Sp. z o.o., w 2024 roku, zakupiło zbiorniki na wody opadowe w Uniszkach-Cegielni;
- przedsiębiorstwo ZAP Sznajder Batterien S.A., w 2024, zakupiło zbiornik na wody deszczowe. Koszt zadania ze środków własnych to 5 800 zł.

W latach 2023-2024 na obszarze miasta Warszawy wykonano 3 inwestycje:

- na terenie szkoły podstawowej nr 330 zamontowano zbiornik na deszczówkę. Koszt inwestycji wyniósł 3 320,70 zł;
- na terenie Domu Kultury Świt zamontowano zbiorniki na wodę deszczową;

- zakupiono zbiorniki na deszczówkę wykorzystywaną do podlewania terenów zielonych przy ulicach Marii Kazimierzy 1, Paska 5/7 oraz Powązkowej 70.

Miasto Płock w 2024 r. wybudowało 2 zbiorniki służące do gromadzenia wód opadowych, po 15 m³ każdy, przy ulicy Sienkiewicza 21. Koszt budowy zbiorników wraz z urządzeniami towarzyszącymi wyniósł 30 000 zł.

Gmina Pruszków w 2023 roku udzieliła 27 dotacji na zakup i montaż nowych urządzeń retencyjnych tj. zbiorników naziemnych i podziemnych ujmujących wodę opadową i roztopową, wraz z elementami instalacji zbierającej i odprowadzającej wodę odpadową. Łączny koszt dotacji wyniósł 54 237 zł.

Gmina Zielonka od 2023 roku realizuje program gminny pn. „Program udzielania dotacji celowych z budżetu Miasta Zielonka na zadania służące ochronie zasobów wodnych, polegające na wykonaniu instalacji gromadzenia i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania”. W roku 2023 udzielono 16 dotacji do prowadzenia zbiórki wód opadowych i roztopowych o łącznej kwocie 46 401 zł. W roku 2024 udzielono 6 dotacji o łącznej kwocie 18 038 zł.

Gmina Izabelin w latach 2023-2024 udzieliła 35 dotacji na zbieranie wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstawania. W roku 2023 zrealizowanych zostało 18 dotacji o łącznej kwocie 39 177 zł, a w roku 2024 zrealizowanych zostało 17 dotacji o łącznej kwocie 34 058 zł.

Gmina Wołomin od 2024 roku umożliwia odbiór ścieków oczyszczonych z oczyszczalni ścieków „KRYM” - tj. wody technologicznej na cele podlewania zieleni miejskiej.

Gmina Celestynów podjęła działania związane z zagospodarowaniem wody deszczowej i terenów zielonych na obszarze gminy. Działania trwały od września do listopada 2024 roku. Całkowity ich koszt wyniósł 331 207 zł, z czego 200 000 zł zostało pokryte ze środków z dofinansowania „Mazowsze dla klimatu 2024.”

ZW.4.7. Zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych na obszarach zwartej zabudowy w miejscu powierzchni utwardzonych lub rozszczelnienie nawierzchni nieprzepuszczalnych
--

Miasto Warszawa w latach 2023-2024 przeprowadziło 4 zadania mające na celu zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych na obszarach zwartej zabudowy tj.:

- rozbetonowano podwórka i tereny w administrowaniu ZGN Śródmieście przy ulicach Orla 9 i 11, Solidarności 105/111a, Wilcza 51, Nalewki 6, Bonifraterska 13/15, Franciszkańska 4, Lewartowskiego 10 i 12, Marszałkowska, Litewska, Szucha, Przemysłowa 34, Rozbrat 10 i 12. Całkowity koszt zadania wyniósł 5 139 524,07 zł i został pokryty w całości ze środków własnych m.st. Warszawy;
- rozbetonowano podwórka i tereny w administrowaniu ZGN Śródmieście przy ulicach Górskiego 9, Koźmińska 16, Krucza 19, Nowolipie 14, Senatorska 26, Stawki 1 i 3. Całkowity koszt zadania wyniósł 1 471 418,12 zł i został pokryty w całości ze środków własnych m.st. Warszawy;
- wykonano usunięcie płyt wzdłuż ulic gminnych Dzielnicy Śródmieście. Przeprowadzono również remonty ulicy Chmielnej, Brackiej, Litewskiej, Polnej, Zagórnej oraz Idzikowskiego polegający na wprowadzeniu zieleni na ulicach jej pozbawionych.

Całkowity koszt zadania wyniósł 14 752 814 zł (2 752 814 zł w 2023 roku oraz 12 000 000 zł w 2024 roku). Zadanie zostało sfinansowane w całości ze środków własnych m.st. Warszawy;

- utworzono skwer przy ul. Żegańskiej, rozebrano kostkę betonową o powierzchni ok. 50 m² oraz zwiększono powierzchnię przepuszczalną. Całkowity koszt zadania wyniósł 15 000 zł i został pokryty ze środków własnych m.st. Warszawy.

Jednocześnie ZDM w latach 2023-2024 przeprowadził szereg działań związanych z zazielenianiem ulic. W 2023 roku posadzonych zostało ponad 100 tys. krzewów i bylin oraz 541 nowych drzew w tym:

- 98 drzew oraz 24,6 tys. krzewów i bylin na ulicy Marszałkowskiej;
- 4 drzewa oraz 4,4 tys. krzewów i bylin w ciągu ulic Perzyńskiego, Podczaszyńskiego oraz Rudnickiego;
- 372 drzewa oraz 45,6 tys. krzewów i bylin na ulicy Kondratowicza;
- 30 drzew na ulicy Marymonckiej;
- 11 drzew i 23 tys. krzewów i bylin na ulicy Kadetów;
- 1,9 tys. krzewów i bylin na al. Jana Pawła II;
- 2 drzewa na ulicy Modlińskiej;
- 120 krzewów na ulicy Rosoła.

Ponadto na ulicy Kondratowicza założonych zostało 5,4 tys. m² łąk kwietnych. W 2024 roku posadzonych zostało 52 tys. krzewów i bylin oraz 372 drzewa w tym:

- 16 drzew oraz 4,9 tys. krzewów i bylin na ulicy Koszykowej;
- 5 drzew na ulicy Okopowej;
- 18 drzew i 7,9 tys. krzewów i bylin na placu Bankowym;
- 24 drzewa oraz 1,4 tys. krzewów i bylin na wybrzeżu Kościuszkowskim;
- 50 drzew i 1,2 tys. krzewów na ulicy Odyńca;
- 213 drzew oraz 18,6 tys. krzewów i bylin w parku linearnym wzdłuż ulic Rudnickiego, Perzyńskiego oraz Podczaszyńskiego;
- 3 drzewa i 656 bylin na alei Solidarności;
- 15 drzew oraz 9 tys. krzewów na placu Wilsona;
- 5 drzew i 1,3 tys. krzewów na ulicy Filtrowej;
- 6 drzew oraz 7 tys. krzewów i bylin na ulicy Świętojerskiej.

W latach 2023-2024 miasto Radom, w partnerstwie z Zakładem Usług Komunalnych w Radomiu oraz Miejskim Zarządem Dróg i Komunikacji w Radomiu, przeprowadziło likwidację wysp ciepła poprzez rozszczelnienie nawierzchni przy ulicach Kościuszki, Prażmowskiego, Traugutta, Kilińskiego, 25-ego Czerwca oraz Waryńskiego.

Gmina Wieliszew uchwałami Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r. Nr LXIII/606/2023, z dnia 30 sierpnia 2023 r. Nr LXIII/607/2023 oraz z dnia 22 listopada 2023 r. LXV/625/2023 ograniczyła zabudowę mieszkaniową i ustaliła wskaźnik Powierzchni Biologicznie Czynnej (PBC) na poziomie min. 60% dla zabudowy mieszkaniowej.

Gminy: Stare Babice, Raszyn oraz Izabelin wprowadziły w obowiązujących miejscowych planach definicję powierzchni biologicznie czynnej i ustaliły jej wskaźniki odpowiednio na poziomach: 50-70%, 50-60% oraz 20-30%.

W 2023 r. Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy przeprowadziło działania związane z rozszczelnieniem nawierzchni nieprzepuszczalnych w Miejskim Ogrodzie Zoologicznym im. Antoniny i Jana Żabińskich w Warszawie. W rezultacie prowadzonych działań zwiększona została powierzchnia biologicznie czynna o 1 510 m². Całkowity koszt zadania wyniósł 711 000 zł i został pokryty z środków własnych m. st. Warszawy. Ponadto w latach 2023-2024 Biuro Ochrony Środowiska udzieliło dotacji na realizację inwestycji polegających na likwidacji nawierzchni szczelnych w celu zwiększenia powierzchni biologicznie czynnych. Z udzielonych środków, w 2023 roku zrealizowane zostały 4 inwestycje o łącznej wysokości udzielonych dotacji 664 355,45 zł. Jednocześnie w ramach „100 projektów prezydenta m.st. Warszawy - Rafała Trzaskowskiego” w 2021 r. powstał projekt „Odbetonowanie miasta”, w ramach którego Biuro Ochrony Środowiska prowadzi ewidencję rozbetonowanych szczelnych powierzchni. Utwardzone powierzchnie sukcesywnie znikają z miejskiej przestrzeni i są zastępowane roślinnością, zwiększając ilość zieleni w stolicy. W 2023 roku rozbetonowanych zostało 30 341,45 m² powierzchni a w roku 2024 45 668,82 m² powierzchni.

ZW.4.8. Realizacja działań podejmowanych podczas okresu suszy mających wpływ na stan ilościowy wód

W latach 2023-2024 Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zainstalowało zbiorniki na deszczówkę przy wszystkich obiektach na terenie Miejskiego Ogrodu Zoologicznego im. Antoniny i Jana Żabińskich. Projekt realizowany był we współpracy z firmą Veolia.

W analizowanym okresie placówki oświaty zlokalizowane w Warszawie podjęły następujące działania mające wpływ na stan ilościowy wód w okresie suszy, w tym:

- Szkoła Podstawowa nr 384 w Warszawie wzięła udział w projekcie „Kocham Warszawę - łapię deszczówkę”;
- Szkoła Podstawowa nr 213 zadeklarowała stosowanie się do wytycznych dotyczących podlewania zieleni w okresie suszy;
- Szkoła Podstawowa nr 336 wprowadziła czasowe ograniczenia koszenia trawy na terenie szkoły.

Gmina Żelechów, miasto Ostrów Mazowiecka, gmina Płońsk oraz gmina Dębe Wielkie zadeklarowały wprowadzenie czasowych zakazów wykorzystywania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe.

Gmina Staroźreby zadeklarowała ogłoszenie komunikatu skierowanego do mieszkańców gminy, w związku z występującymi na obszarze gminy problemami suszy, z prośbą o rozsądne korzystanie z wody dostarczonej siecią wodociągową.

Gmina Raszyn corocznie powołuje komisję do spraw szacowania szkód w rolnictwie spowodowanych suszą.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie prowadzi piętrzenia na budowach hydrotechnicznych należących do Skarbu Państwa, dzięki czemu w latach 2023-2024 udało się zwiększyć retencję korytów rzek przebiegających w granicach działania RZGW w Warszawie o 752,9 tys. m³.

ZW.4.9. Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy

W latach 2023-2024 Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB), zgodnie z art. 370 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960) pełnił Państwową Służbę Hydrologiczno - Meteorologiczną (PSHM). Do najważniejszych zadań PSHM zaliczyć można w szczególności realizację meteorologicznej i hydrologicznej osłony kraju.

Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy w ramach monitoringu stanu ilościowego, prowadził obserwację w 113 punktach monitoringu stanu ilościowego oraz w 11 punktach monitoringu badawczego aglomeracji warszawskiej. Na potrzeby realizacji komunikatów, prognoz oraz ostrzeżeń dotyczących stanu zagrożenia hydrogeologicznego, związanego z prognozowanym występowaniem suszy hydrogeologicznej oraz ze względu na parametry hydrogeologiczne oraz długość okresu obserwacji zostały wybrane 53 punkty w miejscowościach: Aleksandrów, Białobrzegi, Borawe, Brańszczyk, Brwinów, Chrzczanka Włociańska, Ciepeliów, Gościszka, Goździków, Granica, Grędzice, Guzów, Iłża, Januszno, Kaliska, Kamion, Kampinos, Kazimierki, Klwów, Kozienice, Kresy, Lipsko, Łaskarzew, Łęg Starościński, Łysów, Mława, Musuły, Nagoszewo, Nowe Iganie, Okuniew, Ostrów, Parciaki-Stacja, Pętkowo Wielkie, Płock, Płońsk, Przedświt, Radom, Radzymin, Sieredzice, Sierpc, Sulęcín Szlachecki, Sypniewo, m.st. Warszawa, Wincentów, Wólka Radzymińska, Wydmusy, Wymyśle Polskie, Zabiele, Zawady, Żółwin.

W 2023 roku obserwowano wahania zwierciadła wody podziemnej w 111 punktach monitoringu stanu ilościowego oraz 11 punktach monitoringu badawczego aglomeracji warszawskiej. Na podstawie informacji z punktów analizowano bieżącą sytuację hydrogeologiczną i prognozowano jej rozwój. Opracowano i opublikowano 12 Komunikatów Państwowej Służby Hydrogeologicznej (PSH) i 12 prognoz hydrogeologicznych, obejmujących zasięgiem obszar kraju, w tym także województwo mazowieckie. Wydano pięć ostrzeżeń dotyczących stanu zagrożenia hydrogeologicznego związanego z występowaniem lub prognozowaniem suszy hydrogeologicznej w województwie mazowieckim (w tym jedno odwołującego stan zagrożenia). Ponadto na prośbę Rządowego Centrum Bezpieczeństwa opracowano prognozę długoterminową na okres zimy 2023/2024: „Prognoza sytuacji hydrogeologicznej w strefach zasilania i poboru wód podziemnych na okres od 01.12.2023 do 29.02.2024.”. Opracowanie dotyczyło obszaru kraju, w tym województwa mazowieckiego.

W roku 2024 obserwowano wahania zwierciadła wody podziemnej w 113 punktach monitoringu stanu ilościowego oraz 11 punktach monitoringu badawczego aglomeracji warszawskiej. Na podstawie informacji z punktów analizowano bieżącą sytuację hydrogeologiczną i prognozowano jej rozwój. Opracowano i opublikowano 10 Komunikatów i 12 Prognoz hydrogeologicznych, obejmujących zasięgiem obszar kraju (w tym także województwo mazowieckie). Wydano 9 ostrzeżeń, dotyczących stanu zagrożenia hydrogeologicznego, związanego z występowaniem lub prognozowaniem suszy hydrogeologicznej w województwie mazowieckim (w tym jedno odwołujące stan zagrożenia). Ponadto na prośbę Rządowego Centrum Bezpieczeństwa opracowano prognozę długoterminową na okres zimy 2024/2025: „Prognoza sytuacji hydrogeologicznej w strefach

zasilania i poboru wód podziemnych na okres od 01.11.2024 do 31.03.2025”. Opracowanie dotyczyło obszaru kraju, w tym województwa mazowieckiego.

3.5. Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

W poniższych tabelach przedstawiono stan realizacji zadań wyznaczonych w ramach celu: GWS.I. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 43. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy** (w ramach celu GWS.I.).

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GWS.1.1.	Budowa i modernizacja sieci wodociągowych	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	zadanie ciągłe
GWS.1.2.	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	zadanie ciągłe
GWS.1.3.	Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w tym oszczędzania wody oraz prawidłowej eksploatacji przydomowych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków, a także jej znaczenia w kontekście zagrożeń dla zdrowia i środowiska	Zadanie monitorowane: RZGW, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe, inne podmioty	zadanie ciągłe

Tabela 44. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej** (w ramach celu GWS.I.).

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GWS.2.1.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej mająca ekonomiczne i techniczne uzasadnienie	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	zadanie ciągłe
GWS.2.2.	Budowa kanalizacji deszczowej oraz zrównoważonych systemów odwodnienia opóźniających spływ wód deszczowych na terenach zurbanizowanych	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	zadanie ciągłe
GWS.2.3.	Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	zadanie ciągłe
GWS.2.4.	Działania na rzecz poprawy gospodarki wodno-ściekowej	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZN, MPL)	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GWS.2.5.	Zagospodarowanie osadów ściekowych powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych	Zadanie monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	zadanie ciągłe
GWS.2.6.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	Zadanie monitorowane: gminy, prywatni właściciele posesji	zadanie ciągłe
GWS.2.7.	Opracowanie sprawozdań z realizacji KPOŚK przez gminy będące w aglomeracji w rozumieniu Prawa Wodnego	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie ciągłe

Podmioty realizujące działania z obszaru GWS w latach 2023-2024:

powiaty: białobrzeski, żuromiński, ciechanowski, miński, ostrołęcki, ostrowski, otwocki, przasnyski, przysuski, płoński, radomski, siedlecki, sierpecki, warszawski zachodni, wyszkowski, łosicki, żyrardowski, wołomiński

miasta i gminy: m.st. Warszawa, Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, Różan, Jedlnia-Letnisko, Białobrzegi, Bodzanów, Brok, Brwinów, Cegłów, Chorzele, Glinojeck, Iłża, Kałuszyn, Konstancin-Jeziorna, Kosów Lacki, Latowicz, Maciejowice, Mogielnica, Mrozy, Myszyniec, Nasielsk, Nowe Miasto nad Pilicą, Odrzywół, Ożarów Mazowiecki, Przytyk, Radzymin, Sanniki, Serock, Sochocin, Tłuszcz, Wiskitki, Wołomin, Wyszków, Wyśmierzyce, Zakroczym, Zwolen, Łochów, Łosice, Żelechów, Józefów, miasto Ciechanów, Gostynin, Kobyłka, Maków Mazowiecki, miasto Mińsk Mazowiecki, Mława, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrów Mazowiecka, Podkowa Leśna, Pruszków, miasto Przasnysz, miasto Płońsk, gmina Przasnysz, gmina Płońsk, miasto Sokołów Podlaski, Węgrów, Zielonka, Żąbki, Kazanów, Mordy, Wyszogród, Krzynowłoga Mała, Baboszewo, Baranowo, Borowie, Brudzeń Duży, Błędów, Celestynów, Cerań, Czernice, Czerwonka, Dębe Wielkie, Domanice, Dzierzgowo, Dąbrówka, Garbatka-Letnisko, Sobienie-Jeziory, Gniewoszków, Goworowo, Gozdowo, Gołymień-Ośrodek, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Grębków, Gzy, Górzno, Gózd, Huszlew, Izabelin, Iłów, Jaktorów, Joniec, Kadzidło, Karniewo, Klwów, Kotuń, Kowala, Lelis, Leoncin, Leszno, Lesznowola, Małkinia Górna, Michałowice, Miedzna, Mirów, Nadarzyn, Nieporęt, Obryte, Opinogóra Górna, Pacyna, Paprotnia, Parysów, Platerów, Pniewy, Pokrzywnica, Policzna, Pomiechówek, Przesmyki, Puszcza Mariańska, Płoniały-Bramura, Radzanów (powiat białobrzeski), Radziejowice, Raszyn, Rusinów, Rząśnik, Sadowne, Sieciechów, Siemiątkowo, Sierpc, Stara Kornica, Stare Babice, Starożreby, Stary Lubotyń, Sterdyń, Stromiec, Słubice, Słupno, Troszyn, Wąsewo, Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wieniawa, Wierzbica, Wodnie, Zakrzew, Zatory, Żyrardów

przedsiębiorstwa: przedsiębiorstwa ciepłownicze, spółki wodne, zakłady gospodarki komunalnej, zakłady wodociągowe i wodno-kanalizacyjne

instytucje: fundacje, NFOŚiGW, PGW WP, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki organizacyjne i spółki z udziałem Samorządu Województwa Mazowieckiego

3.5.1 GWS.I. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej

3.5.1.1 GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy

GWS.1.1. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych

W 2023 roku długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) w województwie mazowieckim wyniosła 49 448,6 km, co oznacza wzrost o 672,2 km w porównaniu z rokiem poprzednim. Znaczna liczba jednostek samorządowych i innych podmiotów aktywnie uczestniczyła w realizacji inwestycji związanych z rozbudową infrastruktury wodociągowej. Projekty te znajdują się na różnych etapach zaawansowania - głównie projekty zakończone oraz będące w trakcie realizacji. Rozbudowa sieci wodociągowej przyczyniła się do zwiększenia dostępności bieżącej wody dla mieszkańców regionu, co wpłynęło pozytywnie na poprawę jakości życia oraz stan sanitarny na obszarach objętych inwestycjami.

W ramach zadania prowadzono następujące działania:

- prace budowlano-remontowe dotyczące budowy sieci wodociągowej;
- prace projektowo-kosztorysowe;
- zakup sprzętu niezbędnego do modernizacji infrastruktury.

Rezultaty wynikające z prowadzonych inwestycji to:

- zwiększenie dostępności mieszkańców do bieżącej wody;
- poprawa stanu technicznego urządzeń;
- zwiększenie bezpieczeństwa zbiorowego zaopatrzenia w wodę;
- poprawa efektywności procesów technologicznych;
- umożliwienie przyłączenia do sieci wodociągowej większej liczby odbiorców;
- zmniejszenie ilości awarii na sieci wodociągowej.

Tabela 45. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.1.1. w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Białobrzegi	Budowa sieci wodociągowej na odcinku - m. Sucha ul. Białobrzeska - Leśna- do m. Suski Młynek, na działkach o nr ewid. 2323, 1897/1, 1908/1, 1927/1, 1929 obręb Sucha gm. Białobrzegi. Szacunkowy koszt zadania wyniósł 1 252 140 zł.
Gmina Bodzanów	„Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Bodzanów” - Budowa sieci wodociągowej w Białobrzegach, Borowicach, Cieślach, Gromicach, Leksynie. Całkowity koszt zadania wyniósł 1 513 841,69 zł i został pokryty ze środków własnych gminy w wysokości 532 188,42 zł oraz ze środków pochodzących z programu Polski Ład w wysokości 981 653,27 zł.
Gmina Chorzele	Rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej w ramach inwestycji "Przebudowa ulic Nowej, Spokojnej i Rudej w miejscowości Chorzele". Koszt zadania wyniósł 482 155,74 zł i został pokryty ze środków własnych gminy.
Gmina Głinojeck	Budowa sieci wodociągowej w nowoprojektowanej ulicy w miejscowości Głinojeck. Całkowity koszt zadania wyniósł 6 980 713,81 zł i został pokryty ze środków samorządu województwa w wysokości 421 547 zł, ze środków własnych gminy w wysokości 4 960,25 zł oraz ze środków pochodzących z programu Polski Ład w wysokości 6 554 206,56 zł.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Konstancin Jeziorna	1. Projekt i budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Czarnowie. W latach 2023-2024 realizowano kolejne etapy inwestycji na terenie miejscowości Czarnów. Szacunkowy koszt zadania wyniósł 577 677,28 zł; 2. Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w sołectwach położonych w południowej części gminy Konstancin-Jeziorna. W latach 2023-2024 realizowano kolejne etapy zadania na terenie miejscowości Słomczyn, Cieciszew i Kawęczyn. W 2023 r. na realizację inwestycji przeznaczono nakłady finansowe pochodzące z środków własnych gminy oraz z programu Polski Ład, które wynosiły odpowiednio 1 131 043,84 zł oraz 500 000 zł. W roku 2024 na realizację przedsięwzięcia przeznaczono środki pochodzące z wkładu własnego gminy oraz programu Polski Ład, które wynosiły odpowiednio 223 920,16 zł oraz 237 119,7 zł; 3. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie 6 wsi. W latach 2022-2023 zrealizowano kolejny etap robót budowlanych na terenie miejscowości Ciszycza, Opacz, Habdzin, Łęg, Czernidła i Gassy. Koszty poniesione na realizację inwestycji wyniosły 2 171 867,12 zł i zostały pokryte ze środków własnych gminy oraz ze środków pochodzących z programu Polski Ład.
Gmina Ożarów Mazowiecki	1. Budowa odcinka sieci wodociągowej w ul. M. Karłowicza w Wolicy. Całkowity koszt zadania wyniósł 52 275 zł; 2. Budowa odcinka sieci wodociągowej w dz. nr ew. 398/42 w Świecicach. Całkowity koszt zadania wyniósł 98 400 zł; 3. Budowa odcinka sieci wodociągowej w działce nr ew. 79/2 w Duchnicach. Całkowity koszt zadania wyniósł 43 050 zł; 4. Budowa sieci wodociągowej na terenie działki nr ew. 289/12 położonej przy ul. Szafirowej w Płochocinie. Całkowity koszt zadania wyniósł 91 266 zł; 5. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Wolskie, gmina Ożarów Mazowiecki. Całkowity koszt zadania wyniósł 51 045 zł; 6. Rozbudowa sieci wodociągowej w Pogroszewie przy ul. Nowowiejskiej. Całkowity koszt zadania wyniósł 60 270 zł; 7. Budowa sieci wodociągowej wzdłuż ul. Strzykulskiej, gmina Ożarów Mazowiecki. Całkowity koszt zadania wyniósł 473 550 zł; 8. Budowa sieci wodociągowej pomiędzy ul. Sochaczewską i ul. Wygodna w Kaputy. Całkowity koszt zadania wyniósł 94 710 zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

GWS.1.2. Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody

W latach 2023-2024 kontynuowano działania rozpoczęte w 2020 r. w ramach inwestycji „Przebudowa stacji uzdatniania wody w Gawartowej Woli”. Przebudowana została stacja uzdatniania wody w Gawartowej Woli wraz z niezbędną infrastrukturą oraz wymieniono urządzenia. Zadanie obejmowało wykonanie dokumentacji projektowej, wykonanie robót budowlanych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz niezbędnymi urządzeniami. Całkowity koszt zadania wyniósł 4 630 000 zł i został pokryty ze środków własnych gminy wiejskiej Leszno.

Dodatkowo wykonano dodatkowe ujęcie poboru wody oraz rozpoczęto prace niezbędne do przebudowy stacji uzdatniania wody - opracowano dokumentację przebudowy stacji uzdatniania wody. W ramach inwestycji planowana jest przebudowa SUW w Czarnowie wraz z niezbędną infrastrukturą oraz wymianą urządzeń. Dotychczasowe koszty poniesione na realizację zadania wyniosły 311 174,55 zł i zostały pokryte ze środków własnych gminy wiejskiej Leszno.

GWS.1.3. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w tym oszczędzania wody oraz prawidłowej eksploatacji przydomowych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków, a także jej znaczenia w kontekście zagrożeń dla zdrowia i środowiska

Edukacja ekologiczna w zakresie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w tym oszczędzania wody oraz prawidłowej eksploatacji przydomowych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków, a także jej znaczenia w kontekście zagrożeń dla zdrowia i środowiska była realizowana w sposób ciągły w latach 2023-2024. Podmiotami, które wykazały realizację zadania w ankiecie były: jednostki samorządu terytorialnego i RZGW.

Działania obejmowały m.in.:

- zajęcia dydaktyczne w szkołach i przedszkolach;
- akcje edukacyjne, promujące spożywanie wody z kranu;
- promowanie zbierania wody deszczowej;
- informacje, plakaty, posty, ulotki, kampanie edukacyjne promujące oszczędne korzystanie z wody.

Tabela 46. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.1.3. w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
RZGW w Białymstoku	1. Program edukacyjny „Aktywni Błękitni - Szkoła Przyjazna Wodzie” Celem programu była popularyzacja wiedzy na temat zrównoważonej gospodarki wodnej, ochrony środowiska, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałania skutkom suszy oraz zasad bezpiecznego korzystania z rekreacji wodnej. W ramach programu udostępniono uczniom i nauczycielom materiały edukacyjne, w tym książki, broszury, scenariusze lekcji wzbogacone o krzyżówki, rebusy, gry edukacyjne, nagrania dźwiękowe oraz filmy. Realizacja programu obejmowała m.in. wizyty studyjne, zwiedzanie obiektów hydrotechnicznych, prelekcje w szkołach, konkursy, zajęcia terenowe oraz działania praktyczne, takie jak tworzenie zbiorników na deszczówkę, sadzenie drzew i akcje sprzątania terenów nadwodnych. Po ukończeniu programu każda szkoła otrzymała certyfikat „Szkoła Przyjazna Wodzie”. W 2023 roku zakończono IV edycję programu - wzięło w niej udział blisko 3 000 uczniów z 33 szkół, z czego 27 placówek uzyskało certyfikat. W 2024 roku, w ramach V edycji, uczestniczyło ponad 5000 uczniów z 46 szkół. 2. Kampania „Łąki Kwietne” W latach 2023-2024 zrealizowano kampanię edukacyjną „Łąki Kwietne”, której celem było promowanie działań z zakresu małej retencji, m.in.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
	odtworzenia obszarów biologicznie czynnych, zwiększania bioróżnorodności oraz retencjonowania i oszczędzania wody.
Powiat wołomiński	Program edukacyjny „4 Żywioty” W programie uczestniczyło około 125 uczniów. Jego celem było zwiększenie świadomości ekologicznej w zakresie konieczności ochrony zasobów wodnych oraz racjonalnego ich wykorzystania.
Miasto Ostrów Mazowiecka	Edukacja wodna w placówkach oświatowych W wielu szkołach realizowano działania edukacyjne dotyczące oszczędzania wody oraz gospodarki ściekowej. Tematy te były podejmowane na lekcjach przyrody, zajęciach SKO (Szkolna Kasa Oszczędności) i godzinach wychowawczych. Uczniowie przygotowywali plakaty i projekty promujące odpowiedzialne korzystanie z zasobów wodnych oraz ich ochronę.
Gmina Joniec	Ekologiczny piknik rodzinny Zorganizowano ekologiczny piknik rodzinny, którego celem była promocja postaw proekologicznych i podniesienie świadomości na temat wpływu antropopresji na środowisko.
Gmina Stromiec	Działania informacyjne i konsultacje dla mieszkańców Pracownicy Urzędu prowadzą stałe działania informacyjne oraz konsultacje w zakresie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej. Spotkania odbywają się zarówno w siedzibie Urzędu, jak i telefonicznie. Dzięki temu mieszkańcy poszerzają wiedzę na temat oszczędzania wody, prawidłowej eksploatacji przydomowych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków, a także znaczenia tych działań dla zdrowia i ochrony środowiska.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

3.5.1.2 GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej

GWS.2.1. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej mająca ekonomiczne i techniczne uzasadnienie

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2023-2024 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie województwa mazowieckiego wyniosła odpowiednio 18 743,1 km oraz 19 256,9 km, co oznacza wzrost o 983,7 km w porównaniu do 2022 r. Największy przyrost odnotowano w powiecie mińskim - sieć kanalizacyjna wydłużyła się tam o 94 km. Na drugim miejscu znalazł się powiat piaseczyński, gdzie długość sieci zwiększyła się o 62,2 km. Wśród gmin liderem jest gmina Raszyn, w której w 2023 r. wybudowano aż 38,3 km nowej sieci kanalizacyjnej.

Rozbudowa infrastruktury przyczyniła się do poprawy jej niezawodności - liczba awarii przypadających na 1 km sieci kanalizacyjnej spadła z 0,51 szt. w 2022 r. do 0,50 szt. w 2023 r. oraz do 0,49 szt. w roku 2024. W tym samym czasie liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrosła o 33 206 sztuk.

W 2023 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 3 940 354 mieszkańców województwa, co oznacza wzrost o 18 880 osób w porównaniu z rokiem poprzednim. Natomiast w roku 2024 z sieci kanalizacyjnej korzystało 3 957 572 mieszkańców województwa.

Tabela 47. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.2.1 w latach 2023 - 2024.

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Gmina Białobrzegi	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Kamień, m. Białobrzegi ul. Spacerowa, m. Białobrzegi ul. Rzemieślnicza, m. Białobrzegi oś Nowiny, m. Szczyty. Zadanie jest w trakcie realizacji, a jego szacunkowy koszt wynosi 13 513 620,69 zł.
Gmina Wiskitki	1. Budowa fragmentu sieci kanalizacji sanitarnej wraz z odgałęzieniami w m. Wiskitki pomiędzy ul. Armii Krajowej i ul. Słoneczną. Koszt zadania wyniósł 49 731 zł i został pokryty ze środków własnych gminy; 2. Budowa fragmentu sieci kanalizacji sanitarnej wraz z odgałęzieniami w m. Wiskitki w ul. Kościuszki. Koszt zadania wyniósł 48 054,5 zł i został pokryty ze środków własnych gminy; 3. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Nowych Kozłowicach - etap I - Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. Całkowity koszt zadania wyniósł 3 223 750 zł i został pokryty ze środków własnych gminy w wysokości 285 050 zł oraz ze środków pochodzących z programu Polski Ład w wysokości 2 938 700 zł.
Gmina Żelechów	1. Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Aleja Wojska Polskiego w Żelechowie. Całkowity koszt zadania wyniósł 60 000 zł i został pokryty ze środków własnych gminy; 2. Wykonanie kanalizacji sanitarnej z przyłączami w Nowym Kębłowie. Całkowity koszt zadania wyniósł 1 331 424 zł i został pokryty ze środków własnych gminy; 3. Wykonanie przyłączy kanalizacyjnych dla indywidualnych odbiorców na terenie miasta i gminy Żelechów. Całkowity koszt zadania wyniósł 219 356,85 zł i został pokryty ze środków indywidualnych odbiorców; 4. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Żelechowie i w Hucie Żelechowskiej. Całkowity koszt zadania wyniósł 4 772 400 zł i został pokryty ze środków własnych gminy w wysokości 95 448 zł oraz ze środków pochodzących z programu Polski Ład w wysokości 4 676 952 zł.
Gmina Małkinia Górna	1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Małkinia Górna, Zawisty Nadbużne, Rostki Wielkie, gm. Małkinia Górna; 2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rostki Wielkie, gm. Małkinia Górna.
Gmina Staroźreby	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do miejscowości Opatówiec. Zadanie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 2 500 000 zł. W latach 2023 - 2024 na realizację inwestycji przeznaczono nakłady finansowe pochodzące ze środków własnych gminy w wysokości 130 000 zł oraz ze środków pochodzących z programu Polski Ład w wysokości 1 185 000 zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Prace związane z budową, rozbudową, modernizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zaraportowały miasta: Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, gminy: Kobyłka, Podkowa Leśna, Pruszków, miasto oraz gmina wiejska Przasnysz, miasto Sokołów Podlaski, Węgrów, Zielonka, Różan, Białobrzegi, Bodzanów, Brok, Brwinów, Cegłów, Chorzele, Czosnów, Głinojeck, Konstancin-Jeziorna, Maciejowice, Mrozy, Myszyniec, Nowe Miasto, Ożarów Mazowiecki, Przytyk, Radzymin, Serock, Wiskitki, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Zwolen, Łosice, Żelechów, Nowy Duninów, Baranowo, Borowie, Brudzeń Duży, Celestynów, Czernice Borowe, Dębe

Wielkie, Dąbrówka, Garbatka-Letnisko, Sobienie-Jeziory, Gniewoszków, Goworowo, Gołtymin-Ośrodek, Grabów nad Pilicą, Grudusk, Górzno, Gózd, Huszlew, Izabelin, Iłów, Kadzidło, Karniewo, Kowala, Lelis, Leoncin, Leszno, Lesznowola, Małkinia Górna, Miedzna, Nadarzyn, Nieporęt, Obryte, Opinogóra Górna, Paprotnia, Platerów, Policzna, Pomiechówek, Puszcza Mariańska, miasto oraz gmina wiejska Płońsk, Radziejowice, Raszyn, Rząśnik, Sieciechów, Stare Babice, Stara Biała, Staroźreby, Stary Lubotyń, Słubice, Słupno, Troszyn, Wąsewo, Wieliszew, Wieniawa, Wodynie, Zakrzew oraz powiat ostrowski.

Zadanie realizowane było również przez MPWiK Warszawa.

Wg danych pozyskanych z Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, w ramach zadania udzielano dotacji, w wysokości 2 670 000 zł w 2023 r. oraz 3 264 000 zł w 2024 r. ze środków budżetu m.st. Warszawy, na realizację inwestycji polegających na likwidacji zbiorników bezodpływowych wraz z budową przyłącza kanalizacyjnego do nieruchomości.

Beneficjentami dotacji byli:

- podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy;
- jednostki sektora finansów publicznych, będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

W 2023 r. do miejskiej sieci kanalizacyjnej podłączonych zostało 445 nieruchomości, a w 2024 r. 544 nieruchomości.

Prowadzone działania w ramach zadania „Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej mająca ekonomiczne i techniczne uzasadnienie” pozwoliły na zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z systemu zbiorczego odprowadzania ścieków, poprawę komfortu życia, a także zwiększenie bezpieczeństwa środowiska wodno-gruntowego poprzez ograniczenie ryzyka zanieczyszczeń pochodzących z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych.

GWS.2.2. Budowa kanalizacji deszczowej oraz zrównoważonych systemów odwodnienia opóźniających spływ wód deszczowych na terenach zurbanizowanych

W latach 2023-2024 jednostki samorządu terytorialnego prowadziły szereg działań związanych głównie z budową i modernizacją kanalizacji deszczowej. Celem tych inwestycji było m.in. poprawienie systemu odprowadzania wód opadowych, zwiększenie odporności terenów zurbanizowanych na intensywne opady oraz ograniczenie lokalnych podtopień. Wśród podejmowanych inicjatyw znalazły się również rozwiązania prorotencyjne, takie jak retencjonowanie wód opadowych na terenie szkoły podstawowej w Nowej Krępie z przeznaczeniem na potrzeby nawodnienia.

Zadania realizowano na terenie powiatu warszawskiego zachodniego, w dzielnicach m.st. Warszawy: Rembertów, Ursus, Wesoła, Włochy, w miastach: Płock, Radom, Siedlce, w gminach miejskich i miejsko-wiejskich: Białobrzegi, Brwinów, Ożarów Mazowiecki, Przytyk, Radzymin, Wołomin, Wyszaków, Ciechanów, Kobyłka, Maków Mazowiecki, Mińsk Mazowiecki, Przasnysz, Płońsk, Sokołów Podlaski, Węgrów, Zielonka oraz w gminach wiejskich: Celestynów, Joniec, Małkinia Górna, Nieporęt, Przasnysz, Stare Babice. W realizację zadań zaangażowane było również MPWiK w Warszawie.

Tabela 48. Przykładowe przedsięwzięcia z zakresu budowy kanalizacji deszczowej oraz zrównoważonych systemów odwodnienia opóźniających spływ wód deszczowych na terenach zurbanizowanych w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Dzielnica Rembertów m.st. Warszawy	1. Budowa odwodnienia w ul. Dwóch Miecz; 2. Budowa odwodnienia w ul. Stelmachów; 3. Budowa odwodnienia w ul. Licealnej; 4. Budowa odwodnienia w ul. Zygmunta III.
Dzielnica Ursus m.st. Warszawy	1. Przebudowa ulic Suchy Las, Robinii, II Armii Wojska Polskiego, Michałowicza w Warszawie w zakresie odwodnienia; 2. Przebudowa ulicy Królowej Bony w Warszawie w zakresie odwodnienia drogi na odcinku od ul. Bolesława Krzywoustego do ul. Przemysława II; 3. Rozbudowa ulicy Królowej Bony w Dzielnicy Ursus w Warszawie na odcinku od ulicy Mieszka Starego do ulicy Orłów Piastowskich związanej z poprawą odwodnienia.
Dzielnica Włochy m.st. Warszawy	Budowa odwodnienia pasów drogowych dróg gminnych w rejonie Starych Włoch: ulica Karatowa, Płomyka, Husarska, Witki, Dukatowa, Tomnicka o łącznej długości ca. 1000 m.
Gmina Mińsk Mazowiecki	Budowa sieci kanalizacji deszczowej zapewniającej opóźnienie spływu wód deszczowych w pasach dróg gminnych - ul. Arynowskiej, Kusocińskiego, Żwirowej, łącznika od ul. Chróścielewskiego do Kołbielskiej w Mińsku Mazowieckim o łącznej długości 2,7 km.
Miasto Radom	Budowa kanalizacji deszczowej na terenie aglomeracji Radom, o łącznej długości 9,24 km, w tym: • w 2023 roku - budowa kanalizacji deszczowej o długości 4,34 km; • w 2024 roku - budowa kanalizacji deszczowej o długości 4,90 km.
Gmina Płońsk	Budowa kanalizacji deszczowej w ramach rozbudowy ulicy Postępu Rolniczego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Na realizację zadania w latach 2023-2024 przeznaczono łącznie 762 283 215,08 zł i było ono finansowane ze środków samorządu województwa, powiatu, gminy/miasta, środki budżetu państwa w formie dotacji przekazanej przez Wojewodę Mazowieckiego, NFOŚiGW, środki własne przedsiębiorstw, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich - PROW 2014-2020, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych oraz Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg.

Rezultaty wynikające z przeprowadzonych prac to:

- rozdział kanalizacji ogólnospławnej;
- zmniejszenie podtopień i zalewania terenu podczas intensywnych opadów deszczu;
- redukcja napływów ścieków zmieszanych na oczyszczalnię ścieków;
- odwodnienie pasów drogowych;
- podłączenie do kanalizacji deszczowej posesji prywatnych.

GWS.2.3. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych

W latach 2023-2024, na terenie województwa mazowieckiego, realizowano szereg inwestycji objętych zadaniem: budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych.

Do zadania przystąpił powiat przysuski, miasta: Płock, Siedlce i Radom oraz gminy: Białobrzegi, Bodzanów, Cegłów, Czosnów, Głinojeck, Iłża, Przytyk, Radzymin, Sochocin, Wiskitki, Wołomin, Wyśmierzyce, Zakroczym, Zwolen, Łochów, Żelechów, Józefów, Maków Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, Węgrów, Mordy, Nowy Duniów, Baranowo, Błędów, Dębe Wielkie, Domanice, Sobienie-Jeziory, Gniewoszków, Gozdowo, Gołymín-Ośrodek, Grabów nad Pilicą, Izabelin, Iłów, Leszno, Nadarzyn, Nieporęt, Obryte, Policzna, Pomiechówek, Puszcza Mariańska, Rusinów, Rząśnik, Sadowne, Sieciechów, Stara Kornica, Stary Lubotyń, Słubice, Wieczfnia Kościelna, Wieniawa, Wodynie.

Na realizację zadania w latach 2023-2024 przeznaczono łącznie 323 764 167,80 zł i było ono finansowane ze środków samorządu województwa, powiatu, gminy/miasta, środków budżetu państwa w formie dotacji przekazanej przez Wojewodę Mazowieckiego, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środków własnych przedsiębiorstw, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich - PROW 2014-2020 oraz Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

GWS.2.4. Działania na rzecz poprawy gospodarki wodno-ściekowej
--

Zadanie obejmujące działania na rzecz poprawy gospodarki wodno-ściekowej realizowane było m.in. przez Mazowiecki Zarząd Nieruchomości. Jednostka rozpoczęła w 2023 r. realizację zadania pn. „Budowa oczyszczalni ścieków w Gostyninie - Zalesiu”. Nowoczesna biologiczna oczyszczalnia ścieków ma powstać w miejsce istniejącego obecnie obiektu starej oczyszczalni. Realizacja inwestycji zapewni znaczącą poprawę jakości i redukcję parametrów oczyszczonych ścieków, a także mniejszą awaryjność obiektu i redukcję kosztów związanych z bieżącą jego obsługą. Szacunkowy koszt zadania wynosi 5 966 390 zł. Dotychczas na realizację inwestycji przeznaczono w 2023 r. 39 975 zł oraz 4 769 668 zł w roku 2024. Nakłady finansowe zostały pokryte ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Dodatkowo w ramach zadania zostały przeprowadzone następujące działania:

- modernizacja oczyszczalni ścieków w zakresie gospodarki ściekowej i osadowej na terenie Miasta Stołecznego Warszawy oraz gminy Serock. Zadanie jest w trakcie realizacji, a jego szacunkowy koszt wynosi 1 422 434 676,67 zł. Dotychczasowe koszty poniesione na realizację inwestycji zostały pokryte ze środków pochodzących z NFOŚiGW w wysokości 64 330 238,61 zł w 2023 r. i 545 047,66 zł w 2024 r. oraz ze środków własnych przedsiębiorstwa MPWiK w Warszawie w wysokości 7 441 059,56 zł w 2023 r. oraz 9 220 649,96 zł w 2024 r.
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągowej na terenach zabudowy mieszkaniowej w gminie Maciejowice. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 2 881 518,61 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 2 098 816 zł;
- budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej w miejscowości Pokrzywnica, etap II wraz z siecią wodociągową w miejscowości Pogorzelec w gminie Pokrzywnica. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 3 094 253,19 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 1 467 196 zł. Dotychczasowe

nakłady finansowe poniesione na realizację przedsięwzięcia wyniosły 1 048 456 zł i zostały pokryte ze środków pochodzących z PROW 2014-2020.

- budowa infrastruktury wodno-ściekowej na terenie Gminy Czarnia. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt inwestycji wyniósł 7 428 120,74 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 r., w wysokości 500 000 zł;
- rozbudowa sieci wodociągowej oraz budowa indywidualnej oczyszczalni ścieków w Gminie Poświętne (powiat wołomiński). Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 6 111 329,45 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok w wysokości 1 899 949 zł. Dotychczasowe nakłady finansowe poniesione na realizację przedsięwzięcia wyniosły 2 912 250 zł i zostały pokryte ze środków pochodzących z PROW 2014-2020.
- przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w m. Kępina - etap III wraz z rozbudową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Miasta i Gminy Gąbin. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt inwestycji wynosi 3 368 214 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok, w wysokości 2 907 108 zł. Dotychczasowe nakłady finansowe poniesione na realizację przedsięwzięcia wyniosły 251 950 zł i zostały pokryte ze środków pochodzących z PROW 2014-2020;
- modernizacja kanalizacji sanitarnej i wodociągowej na terenie Gminy Leoncin. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 7 347 903,06 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok, w wysokości 500 000 zł;
- rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego w gminie Klembów: budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Woli Rasztowskiej oraz budowa sieci wodociągowej w Starym Kraszewie. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt inwestycji wynosi 1 309 895,58 i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na 2025 rok, w wysokości 800 522 zł;
- przebudowa stacji uzdatniania wody w Watraszewie i Drwalewie oraz budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Drwalew. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 5 154 192 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 3 346 273 zł;
- przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Cieszkowo Kolonia. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 3 341 550 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 3 210 792 zł;
- przebudowa Stacji Uzdatniania Wody na terenie gminy Żelechów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 992 708,4 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 890 835 zł;
- przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Siennicy. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 5 355 000 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025,

w wysokości 2 718 269 zł. Dotychczasowe nakłady finansowe poniesione na realizację przedsięwzięcia wyniosły 145 481 zł i zostały pokryte ze środków pochodzących z PROW 2014-2020;

- rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej w Gminie Klwów. Przedsięwzięcie jest w trakcie realizacji. Szacunkowy koszt zadania wynosi 5 159 209,9 zł i zostanie częściowo pokryty ze środków pochodzących z PROW, w ramach dotacji przewidzianej na rok 2025, w wysokości 3 409 195 zł.

GWS.2.5. Zagospodarowanie osadów ściekowych powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 28 ustawy o odpadach, stosowanie komunalnych osadów ściekowych oznacza ich rozprowadzanie na powierzchni ziemi lub wprowadzanie do gleby. Szczegółowe warunki takiego zagospodarowania zostały określone w Dziale VII ustawy, w Rozdziale 4 dotyczącym komunalnych osadów ściekowych.

Osady te mogą być poddawane procesowi odzysku poprzez ich stosowanie:

- w rolnictwie, rozumianym jako uprawa płodów rolnych wprowadzanych do obrotu, w tym pasz;
- do uprawy roślin przeznaczonych na produkcję kompostu;
- do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia ani na pasze;
- na potrzeby rekultywacji terenów, w tym gruntów wykorzystywanych rolniczo;
- w celu dostosowania gruntów do określonych potrzeb, wynikających z planów gospodarki odpadami, zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy.

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją, wykazano realizację zadania w mieście Siedlce oraz w gminach: Białobrzegi, Bodzanów, Cegłów, Latowicz, Maciejowice, Odrzywół, Wiskitki, Wołomin, Wyszaków, Zakroczym, Zwoleń, Żelechów, Nowy Dwór Mazowiecki, Dębe Wielkie, Gniewoszków, Gozdowo, Grabów nad Pilicą, Gózd, Izabelin, Nieporęt, Obryte, Policzna, Płoniawy-Bramura, Rusinów, Rząśnik, Sieciechów, Stara Kornica, Staroźreby, Stromiec oraz Zatory.

Jednostki realizowały zadanie w sposób ciągły. Osady ściekowe były przekazywane firmom zewnętrznym lub zagospodarowywane (głównie na cele rolnicze).

GWS.2.6. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie

W obszarze zadania, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego miały dostęp do Programu Priorytetowego pn. „Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”. Program realizowano przy wsparciu WFOŚiGW.

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków oraz udzielanie dotacji na ten cel wykazały następujące gminy: Baboszewo, Błędów, Brudzeń Duży, Cegłów, Celestynów, Dębe Wielkie, Głinojeck, Gniewoszków, Goworowo, Grabów nad Pilicą,

Izabelin, Kadzidło, Latowicz, Maciejowice, Miedzna, Myszyniec, Policzna, Przesmyki, Przysucha, Radziejowice, Stara Biała, Stara Kornica, Stare Babice, Staroźreby, Żelechów, Żyrardów oraz Dzielnica Żoliborz m.st. Warszawy.

GWS.2.7. Opracowanie sprawozdań z realizacji KPOŚK przez gminy będące w aglomeracji w rozumieniu Prawa Wodnego

Polska, przystępując do Unii Europejskiej, zobowiązała się do wdrożenia przepisów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991 r., s. 40-52, z późn. zm.; Dz. Urz. WE - wydanie specjalne w j. polskim, rozdz. 15, t. 002, s. 26). W ramach negocjacji akcesyjnych Polska wywalczyła okresy przejściowe na dostosowanie się do wymogów tej dyrektywy - z ostatecznym terminem do końca 2015 r.

W celu właściwej identyfikacji rzeczywistych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz usystematyzowania działań niezbędnych do realizacji zobowiązań traktatowych, opracowano Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK).

Zgodnie z prowadzoną ankietyzacją, w latach 2023-2024 zadanie realizowały gminy: Ostrołęka, Radom, miasto Siedlce, Latowicz, Mrozy, Myszyniec, Nowe Miasto, Ożarów Mazowiecki, Radzymin, Sochocin, Wiskitki, Wyszaków, Zakroczym, Zwolen, Żelechów, Józefów, Gostynin, Maków Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, gm. miejska Przasnysz, gm. miejska Płońsk, Płońsk, gm. miejska Sokołów Podlaski, Węgrów, Zielonka, Wyszogród, Baboszewo, Celestynów, Dębe Wielkie, Izabelin, Lelis, Lesznów, Płonia-Bramura, Radziejowice, Raszyn, Rząśnik, Sieciechów, Stara Kornica, Stomiec oraz Żyrardów.

3.6. Zasoby geologiczne (ZG)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 3 zadań środowiskowych w ramach celu: ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

Tabela 49. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin** (w ramach celu ZG.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZG.1.1.	Eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PIG-PIB, OUG	Zadanie ciągłe
ZG.1.2.	Kontrola koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	Zadanie ciągłe
ZG.1.3.	Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż i kontrola realizacji warunków koncesji	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	Zadanie ciągłe

Podmioty realizujące działania z obszaru ZG w latach 2023-2024:

powiaty: łosicki, miński, ostrołęcki, otwocki, płoński, radomski, sierpecki

miasta i gminy: Gniewoszków, Kałuszyn, Pomiechówek, Radom, Staroźreby, m.st. Warszawa.

instytucje: PIG-PIB, OUG w Warszawie

3.6.1 ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

3.6.1.1 ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin

ZG.1.1. Eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2024 r. poz. 1290, z późn. zm.) reguluje kwestie nielegalnego wydobywania kopalin. Działalność wykonywana bez wymaganej koncesji (tzw. nielegalna eksploatacja kopaliny) albo bez zatwierdzonego czy podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych podlega opłacie podwyższonej.

Organem właściwym w sprawie nielegalnej eksploatacji kopalin na terenie województwa mazowieckiego jest dyrektor OUG w Warszawie. Powzięcie przez dyrektora okręgowego urzędu górniczego informacji o prowadzeniu nielegalnej eksploatacji kopaliny skutkować powinno przeprowadzeniem postępowania wyjaśniającego. W przypadku potwierdzenia wydobywania kopaliny bez koncesji dyrektor OUG wymierzyć powinien, w drodze decyzji, opłatę podwyższoną. Starosta oraz Marszałek Województwa przekazują uzyskane informacje (w tym własne) zgodnie z kompetencją. Udostępniają również informacje dot. obowiązujących przepisów osobom zainteresowanym wydobywaniem kopalin.

W zakresie nielegalnej eksploatacji złóż kopalin na terenie województwa mazowieckiego, do OUG w Warszawie wpłynęło 56 zgłoszeń w 2023 r. i 45 zgłoszeń w 2024 r. Dyrektor OUG w Warszawie wydał 8 (w 2023 r.) i 11 (w 2024 r.) decyzji ustalających opłaty podwyższone z tytułu prowadzenia nielegalnej eksploatacji. Łączna kwota nałożonych opłat wyniosła 3 923 241 zł (w 2023 r.) oraz 4 440 721 zł (w 2024 r.).

Zakład Geologii Środowiskowej PIG-PIB posiada dane na temat wyrobisk związanych z eksploatacją kopalin poza udokumentowanymi złożami. W ramach projektu Monitoring Odkrywkowej Eksploatacji Kopalin prace terenowe wykonywane były w latach 2019-2022. W latach 2023-2024 prowadzono jedynie weryfikacyjne prace kameralne. W granicach województwa mazowieckiego zinwentaryzowano 2728 punktów niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin.

Organy pierwszej instancji w sprawach należących do właściwości administracji geologicznej, w ramach bieżącej działalności, przekazują informacje o prowadzeniu nielegalnego wydobycia kopalin do właściwego organu tj. Okręgowego Urzędu Górniczego. W latach 2023-2024 starostowie powiatów z obszarów województwa mazowieckiego przekazywali ewentualne zgłoszenia nielegalnego wydobycia kopalin do Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie.

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją, kontrolę niekoncesjonowanej eksploatacji surowców mineralnych prowadziła gmina Pomiechówek. Na terenie Radomia zarejestrowano 1 przypadek nielegalnego wydobycia kopaliny na użytek własny.

ZG.1.2. Kontrola koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż

Zgodnie z art. 165 ust. 1 Ustawy Prawo Geologiczne i Górnicze kontrolę działalności objętej koncesją sprawuje organ koncesyjny. Organem koncesyjnym, w zależności od rodzaju kopaliny i charakteru działalności jest minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa

lub starosta. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż i kontrola realizacji warunków koncesji prowadzona w ramach zadania własnego Samorządu Województwa Mazowieckiego zostało opisane w zadaniu ZG.1.3.

Starosta Miński jako organ koncesyjny przeprowadził kontrole zakładów górniczych:

- GÓRY II w m. Góry gm. Jakubów;
- GÓRY IX w m. Góry gm. Jakubów;
- LIPINY-MROZY I w m. Lipiny gm. Mrozy;
- SIENNICA II w m. Siennica gm. Siennica;
- OLSZEWICE IV w m. Olszewice gm. Kałuszyn;
- NOWY STAROGRÓD w m. Starogród gm. Siennica;
- DROP III w m. Drop gm. Dobrze;
- MAŁA WIEŚ w m. Mała Wieś, gm. Mrozy;
- GÓRY XIX w m. Góry gm. Jakubów;
- GÓRY XXII w m. Góry gm. Jakubów.

Kontrole zapobiegły niewypełnianiu warunków pięciu koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż.

W 2023 r. przeprowadzono jedną kontrolę złoża, dla którego organem koncesyjnym jest Starosta Płocki. Postępowanie umorzono, ponieważ Przedsiębiorca usunął naruszenia.

W 2024 r. przeprowadzono kontrolę koncesji wydanej dla złoża Kozice-Smorzewo, dla którego organem koncesyjnym jest Starosta Sierpecki.

Prowadzenie kontroli w ramach zadania zadeklarowały również powiaty: ostrołęcki, otwocki, radomski, łosicki oraz gminy: Gniewoszków, Kałuszyn, Staroźreby.

ZG.1.3. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż i kontrola realizacji warunków koncesji

Zadanie jest zadaniem własnym Samorządu Województwa Mazowieckiego, dlatego uwzględnia wydane koncesje i kontrole realizacji warunków koncesji będących w kompetencji Marszałka Województwa Mazowieckiego.

W latach 2023-2024 Samorząd Województwa Mazowieckiego przeprowadził 58 kontroli w zakresie prawidłowości wykonywania przez przedsiębiorców uprawnień z tytułu koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, dla których Marszałek Województwa Mazowieckiego jest organem koncesyjnym. Przeprowadzono 29 kontroli w 2023 i 29 kontroli w 2024 r. Wydano 18 koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż w 2023 r. oraz 19 koncesji w 2024 r.

3.7. Gleby (GL)

W poniższych tabelach przedstawiono stan realizacji 11 zadań środowiskowych w ramach celu: GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

Tabela 50. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb** (w ramach celu GL.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GL.1.1.	Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego, informacja nt. dobrych praktyk rolniczych oraz edukacja ekologiczna	Zadanie monitorowane: ARIMR, MODR, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe
GL.1.2.	Propagowanie rolnictwa ekologicznego i pszczelarstwa	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	Zadanie ciągłe
GL.1.3.	Ochrona gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	Zadanie ciągłe
GL.1.4.	Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych	Zadanie monitorowane: beneficjenci dofinansowań w ramach pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	Zadanie ciągłe
GL.1.5.	Monitoring gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, IUNG, GIOŚ	Zadanie ciągłe
GL.1.6.	Zapobieganie zasklepianiu gleb	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	Zadanie ciągłe

Tabela 51. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych** (w ramach celu GL.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GL.2.1.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, mieszkaniowym lub przemysłowym	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, powiaty, gminy, RDOŚ	Zadanie ciągłe

Tabela 52. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GL.3. Ochrona przed osuwiskami** (w ramach celu GL.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GL.3.1.	Kontynuacja opracowania map terenów osuwiskowych	Zadanie monitorowane: PIG-PIB	Zadanie ciągłe
GL.3.2.	Monitoring terenów osuwiskowych	Zadanie monitorowane: powiaty, PIG-PIB	Zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GL.3.3.	Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	Zadanie niezrealizowane
GL.3.4.	Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	Zadanie ciągłe

Podmioty realizujące działania z obszaru GL w latach 2023-2024:

powiaty: białobrzeski, ciechanowski, garwoliński, gostyniński, grodziski, grójecki, kozienicki, legionowski, lipski, łosicki, makowski, miński, mławski, nowodworski, ostrołęcki, ostrowski, otwocki, piaseczyński, płoński, płoński, miasto Ostrołęka, miasto Płock, pruszkowski, przasnyski, przysuski, pułtusk, miasto Radom, radomski, miasto Siedlce, siedlecki, sierpecki, sochaczewski, sokołowski, szydłowiecki, warszawski zachodni, węgrowski, wołomiński, wyszkowski, zwoleński, żuromiński, żyrardowski, m.st. Warszawa.

miasta i gminy: Andrzejewo, Baboszewo, Baranowo, Baranów, Belsk Duży, Białobrzegi, Bielany, Bielsk, Biezuń, Bodzanów, Boguty-Pianki, Borkowice, Borowie, Brańszczyk, Brochów, Brok, Brudzeń Duży, Brwinów, Bulkowo, Celestynów, Ceranów, Chlewiska, Chorzele, Chotcza, Ciechanów gmina miejska, Ciechanów gmina wiejska, Ciepeliów, Czarnia, Czernice Borowe, Czerwin, Czerwińsk nad Wisłą, Czerwinka, Czosnów, Dąbrówka, Dębe Wielkie, Długosiodło, Dobrze, Domanice, Drobin, Dzierżążnia, Dzierzgowo, Garbatka-Letnisko, Garwolin gmina miejska, Garwolin gmina wiejska, Gąbin, Gieliń, Głinojeck, Głowaczów, Gniewoszewo, Gołymin-Ośrodek, Gostynin gmina wiejska, Goszczyn, Goworowo, Gozdowo, Góra Kalwaria, Gózd, Górzno, Grabów nad Pilicą, Grębków, Grodzisk Mazowiecki, Grudusk, Gzy, Halinów, Huszlew, Iłów, Iłża, Izabelin, Jabłonna Lacka, Jadów, Jakubów, Jasieniec, Jastrzęb, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Jednorzec, Joniec, Kadzidło, Kałuszyn, Kampinos, Karczew, Karniewo, Kazanów, Klembów, Klwów, Kołbiel, Konstancin-Jeziorna, Korczew, Korytnica, Kosów Lacki, Kotuń, Kowala, Kozienice, Krasne, Krasnosielc, Krzynowłoga Mała, Kuczbork-Osada, Latowicz, Lelis, Leoncin, Leszno, Lesznowola, Lipowiec Kościelny, Lipsko, Liw, Lubowidz, Lutocin, Łaskarzew gmina miejska, Łaskarzew gmina wiejska, Łąck, Łochów, Łomianki, Łosice, Łyse, Maciejowice, Magnuszew, Mała Wieś, Małkinia Górna, Miastków Kościelny, Michałowice, Miedzna, Mińsk Mazowiecki gmina wiejska, Mirów, Mława, Młodzieszyn, Młynarze, Mochowo, Mogielnica, Mokobody, Mordy, Mrozy, Mszczonów, Myszyniec, Nadarzyn, Naruszewo, Nasielsk, Nieporęt, Nowa Sucha, Nowe Miasto, Nowe Miasto nad Pilicą, Nowy Duninów, Nowy Dwór Mazowiecki, Nur, Obryte, Odrzywół, Ojrzeń, Olszanka, Olszewo-Borki, Opinogóra Górna, Orońsko, Osiek, Ostrów Mazowiecka gmina wiejska, Pacyna, Paprotnia, Parysów, Piaseczno, Pionki gmina wiejska, Platerów, Płoniawy-Bramura, Płońsk gmina miejska, Płońsk gmina wiejska, Pokrzywnica, Policzna, Pomiechówek, Potworów, Pniewy, Prażmów, Promna, Przasnysz gmina miejska, Przasnysz gmina wiejska, Przesmyki, Przyłęk, Przysucha, Przytyk, Pułtusk, Puszcza Mariańska, Raciąż gmina wiejska, Radzanowo, Radzanów, Radzymin, Raszyn, Regimin, Repki, Rościszewo, Różan, Rusinów, Rybno, Rząśnik, Rzecznów, Rzekuń, Rzewnie, Sabnie, Sadowne, Sanniki, Sarnaki, Serock, Sieciechów, Siemiątkowo, Siennica, Sienno, Sierpc gmina wiejska, Skaryszew, Skórzec, Słubice, Słupno, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Sochaczew gmina wiejska, Sochocin, Sokołów Podlaski gmina wiejska, Solec nad Wisłą, Somianka, Sońsk, Stanisławów, Stara Biała, Stara Błotnica, Stara Kornica, Stare Babice, Starożreby, Stary Lubotyń, Sterdyń, Stoczek, Strachówka, Stromiec, Strzegowo, Stupsk, Suchożebry, Sypniewo, Szczawin Kościelny, Szczutowo, Szelków, Szreńsk, Szulborze Wielkie, Szydłowiec, Szydłowo, Świercze, Tarczyn, Tczów, Teresin, Tłuszcz, Trojanów, Troszyn, Warka, Wąsewo, Węgrów, Wiązowna,

Wieczfnia Kościelna, Wieliszew, Wieniawa, Wierzbica, Wierzbno, Wilga, Winnica, Wiskitki, Wiśniew, Wiśniewo, Wodynie, Wolanów, Wołomin, Wyszów, Wyszogród, Wyśmierzyce, Zabrodzie, Zakroczym, Zakrzew, Załuski, Zaręby Kościelne, Zatory, Zawidz, Zbuczyn, Zwolen, Żabia Wola, Żelechów, Żuromin.

instytucje: ARiMR, GIOŚ, MODR, NFOŚiGW, OSCHR w Warszawie, PIG-PIB, WFOŚiGW

3.7.1 GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

3.7.1.1 GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb

GL.1.1. Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych

W ramach zadania w 2023 r. MODR przeprowadził szkolenia zdalne i stacjonarne:

- w ramach PRSK: 21 szkoleń stacjonarnych/online dla 552 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- w ramach RE: 20 szkoleń stacjonarnych/online dla 523 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich.

W 2024 r. zrealizowano:

- w ramach PRSK: 18 szkoleń stacjonarnych/online dla 316 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich;
- w ramach RE: 17 szkoleń stacjonarnych/online dla 376 rolników, mieszkańców obszarów wiejskich oraz 1 konferencja zdalna dla 61 uczestników.

Działania przeprowadzono w ramach dotacji celowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W ramach w/w zadania działania polegające głównie na upowszechnianiu materiałów dotyczących dobrych praktyk rolniczych prowadziły m.in. gminy: Gniewoszków, Izabelin, Raszyn, powiat przysuski. Właściwi miejscowo pracownicy poszczególnych PZDR prowadzili na terenie gmin dyżury i działania informacyjno-szkoleniowe, organizowane przez MODR.

GL.1.2. Propagowanie rolnictwa ekologicznego i pszczelarstwa

Zadania publiczne realizowane były w latach 2023-2024 w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego” przez Województwo Mazowieckie. Zadanie pn. Propagowaniu rolnictwa ekologicznego oraz upowszechnieniu roli pszczół w środowisku naturalnym, było realizowane w ramach otwartych konkursów ofert. Celem realizacji zadania był: wzrost wiedzy mieszkańców Mazowsza na temat rolnictwa ekologicznego oraz roli pszczół w środowisku naturalnym, wzrost rozpoznawalności produktów ekologicznych oraz pszczelich, aktywizacja i rozwój społeczności Mazowsza, chcących podjąć działania w zakresie rolnictwa ekologicznego lub pszczelarstwa. W 2023 r. zrealizowano 21 zadań, natomiast w 2024 r. – 17 zadań. Łączny koszt projektu wyniósł 492 349 zł i finansowany był ze środków samorządu województwa.

Samorząd Województwa Mazowieckiego prowadził działania w ramach Mazowieckich Dobrych Praktyk i Tradycji Kulinarnych oraz Mazowieckich Dobrych Praktyk Pszczelarskich. Rezultatem przedsięwzięć było nabycie wiedzy i umiejętności przetwarzania zagrodowego płodów rolnych,

domowa produkcja artykułów spożywczych oraz nabycie wiedzy o pszczołach i dzikich zapylaczach. Udział wzięło 1 450 osób w 2023 r. oraz 2 800 osób w 2024 r. łączny koszt projektu wyniósł 364 000 zł i finansowany był ze środków samorządu województwa.

Samorząd Województwa Mazowieckiego przeprowadził konkurs Smak Ekologicznej Żywności, w ramach którego propagowano wiedzę ekologiczną wśród młodzieży szkolnej. W konkursie wzięło udział 44 uczniów w 2023 r. oraz 65 uczniów w 2024 r. łączny koszt projektu wyniósł 34 100 zł i finansowany był ze środków samorządu województwa.

GL.1.3. Ochrona gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych
--

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. W systemie planowania przestrzennego pełni funkcję koordynacyjną między planowaniem krajowym, a planowaniem miejscowym. Plan określa podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje oraz formułuje kierunki polityki przestrzennej.

W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej Plan ustala ochronę przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny Łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich (w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim). Wśród głównych kierunków działań jest przeciwdziałanie nadmiernemu przeznaczaniu gruntów rolnych na inne cele poprzez uwzględnienie w SUIKZP uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz przeciwdziałanie przeznaczaniu przez gminy gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w MPZP z uwzględnieniem położenia i sąsiedztwa w procesie decyzyjnym.

W 2023 r., w ramach procedury planistycznej uzgodniono 74 SUIKZP i 484 MPZP. Marszałek Województwa Mazowieckiego wydał: 90 decyzji administracyjnych dotyczących zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne gruntów leśnych (niestanowiących własności Skarbu Państwa), 49 opinii dotyczących zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych kl. I-III.

W 2024 r., w ramach procedury planistycznej uzgodniono 6 SUIKZP, 477 MPZP oraz 1 planu ogólnego. Marszałek Województwa Mazowieckiego wydał: 79 decyzji administracyjnych dotyczących zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne gruntów leśnych (niestanowiących własności Skarbu Państwa), 60 opinii dotyczących zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych kl. I-III.

Zgodnie z przeprowadzoną ankietą JST, które zadeklarowały przestrzeganie ochrony gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych oraz uzgadnianie projektów decyzji o warunkach zabudowy to gminy: Czosnów, Głinojeck, Wołomin, Zakroczym, Celestynów, Sobienie-Jeziory, Gozdowo, Izabelin, Obryte, Platerów, Płońsk, Raszyn, Staroźreby, Wieliszew, oraz powiaty: otwocki, przysuski, sierpecki oraz miasto Radom. Całkowity koszt, który został wykazany jedynie przez gminę Głinojeck wyniósł 282 494,10 zł z budżetu środków gminnych.

GL.1.4. Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno - środowiskowo - klimatycznych

Pakiety rolno-środowiskowo-klimatyczne stanowią jedną z części Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, którego główny cel to poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Rolą pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznego jest promowanie praktyk rolniczych przyczyniających się do ochrony gleb, wód, klimatu, cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochrony różnorodności krajobrazu. W skład pakietów wchodzi 7 zagadnień:

- rolnictwo zrównoważone;
- ochrona gleb i wód;
- zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych;
- cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000;
- cenne siedliska poza obszarami Natura 2000;
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie;
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Każdy pakiet składa się z różnych wariantów rolniczych, których stosowanie sprzyja zachowaniu stanu środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego. Rolnicy, w zależności od lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i rodzaju prowadzonej produkcji, mogą wybrać odpowiedni dla siebie pakiet i wariant, podjąć zobowiązanie co do stosowania odpowiednich praktyk w okresie 5 lat. Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne stanowią rekompensatę utraconych dochodów i dodatkowo poniesionych kosztów.

Zgodnie z danymi pozyskanymi od Mazowieckiego Oddziału Regionalnego ARiMR do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, PROW 2014-2020, w 2023 r. przystąpiło 3 696 beneficjentów, natomiast w 2024 r. 2 391 beneficjentów. Łącznie w latach 2023-2024 z pakietów skorzystali mieszkańcy 266 gmin z 39 powiatów województwa mazowieckiego.

Kontynuacją działań rolno-środowiskowo-klimatycznych PROW 2014-2020 są zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne - ZRSK 2023-2027. Są to interwencje prowadzone w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Do nowych interwencji należą:

- ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000;
- bioróżnorodność na gruntach ornych.

Do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, w ramach ZRSK 2023-2027, w 2023 r. przystąpiło 826 beneficjentów, natomiast w 2024 r. 1 415 beneficjentów. Łącznie w latach 2023-2024 z pakietów skorzystali mieszkańcy 225 gmin z 39 powiatów województwa mazowieckiego.

GL.1.5. Monitoring gleb użytkowanych rolniczo

Monitoring gleb użytkowanych rolniczo realizowany jest w ramach „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”. Program jest częścią Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego przez GIOŚ. Celem programu jest śledzenie zmian różnych cech gleb użytkowanych rolniczo,

zachodzących pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Na terenie województwa mazowieckiego w ramach sieci monitoringu chemizmu gleb ornych Polski zlokalizowanych jest 20 punktów pomiarowo-kontrolnych. Monitoring jakości gleby i ziemi wykonywany w ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzony jest zgodnie ze „Strategicznym programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2020-2025” oraz wykonawczymi programami państwowego monitoringu środowiska na poszczególne lata. Program „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski” realizowany jest w 5-letnich odstępach. Ostatni cykl badań miał miejsce w 2022 r. Dokonano analizy wyników badań na tle danych uzyskanych w poprzednich latach, opracowano syntezę badań w postaci raportu, dostępnego na stronie internetowej GIOŚ pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gios/monitoring-jakosci-gleby-i-ziemi>. Zakończona szósta tura monitoringu przypadła na lata 2021-2022, a kolejny siódmy cykl pomiarowy rozpocznie się w 2025 r. Zadanie jest finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Oszacowanie kosztów realizacji zadania nie jest możliwe, gdyż obejmuje obszar całej Polski.

Dodatkowo prowadzenie badań gleb rolniczych na swoich terenach zadeklarowała gmina Łosice, która wykonuje coroczne badania gleb rolniczych we współpracy z OSCHR w Lublinie. W analizowanych latach pobrano 400 próbek gleby, po 200 w każdym roku. Łączny koszt zadania to 5 248 zł ze środków gminy.

GL.1.6. Zapobieganie zasklepieniu gleb

Zapobieganie zasklepieniu gleby to proces, który ma na celu utrzymanie lub poprawę struktury gleby, aby była ona dobrze przepuszczalna i zapewniała optymalne warunki dla rozwoju roślin. W tym celu stosuje się następujące zabiegi oraz zalecenia:

- spulchnienie profilu glebowego;
- wzbogacanie w materię organiczną;
- odpowiednia technika uprawy i siewu;
- wysiew międzyplonów.

W październiku 2023 r., Samorząd Województwa Mazowieckiego uruchomił Mobilne Centrum Badania i Analizy Gleby. Centrum powstało w ramach projektu, pn. „*Wdrażanie koncepcji Smart Villages w województwie mazowieckim*” (Smart Villages dla Mazowsza), zrealizowanego w latach 2020-2023 przez Województwo Mazowieckie wspólnie z Instytucjami badawczo-naukowymi oraz MODR w Warszawie. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane w 100% ze środków budżetu województwa. W ramach projektu został opracowany i dostarczony system informatyczny ROLMApp, umożliwiający: zgłoszenie badania gleby, obsługę procesu certyfikacji gospodarstw rolnych, przeglądanie wybranych danych teledetekcyjnych, pogodowych oraz prowadzenia agrodziennika dla gospodarstwa rolnego. Centrum świadczy nieodpłatne usługi dla rolników tj. usługę badania gleby oraz usługę certyfikacji. Rolnicy mają dostęp do systemu przez przeglądarkę stron internetowych, wybierając adres <https://rolmapp.pl> lub za pośrednictwem dedykowanej aplikacji mobilnej. Mobilne centrum funkcjonuje w podregionie ostrołęckim na terenie trzech pilotażowych powiatów: ostrołęckiego, ostrowskiego i przasnyskiego. Planowany okres realizacji projektu to 3 lata. Na ten cel samorząd przeznaczył 11 mln zł. Projekt został zgłoszony do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego województwa mazowieckiego dla podregionu radomskiego,

obejmującego powiaty: radomski, przysuski, białobrzeski i zwoleński. Projekt nie został jeszcze wdrożony.

Zasklepianiu gleby, poprzez poprawę jej struktury, pomaga zapobiegać wapnowanie. W ramach współpracy z NFOŚiGW, WFOŚiGW realizował program pn. Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie. W 2023 r. na regenerację środowiskową gleb poprzez ich wapnowanie, na terenie województwa mazowieckiego, zawarto 2 457 umów dotacji na łączną kwotę 15 101 266,51 zł (w tym: 1 057 089,67 zł stanowiły środki WFOŚiGW w Warszawie, natomiast 14 044 176,84 zł stanowiły środki NFOŚiGW). W 2024 r. na podstawie wniosków o dofinansowanie, które wypłynęły w roku poprzednim oraz decyzji w sprawie udzielenia dotacji podjętej w 2024 r. w przypadku dwóch wnioskodawców - zawarto łącznie 971 umów dotacji na łączną kwotę 5 893 342,27 zł (w tym: 412 534,28 zł stanowiły środki WFOŚiGW w Warszawie, natomiast 5 480 807,99 zł stanowiły środki udostępnione przez NFOŚiGW)¹⁹.

Na terenach zurbanizowanych, wdrażane są różnorodne praktyki mające na celu ograniczenie zasklepiania gleby, poprawę jej struktury oraz zwiększenie retencji wody. Można tu wymienić:

- odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym rewitalizacja terenów zdegradowanych oraz ochrona istniejących terenów zielonych;
- stosowanie zielonej infrastruktury i retencji wód;
- ograniczenie stosowania powierzchni utwardzonych na rzecz przepuszczalnych nawierzchni;
- działania edukacyjne.

3.7.1.2 GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych

GL.2.1. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, mieszkaniowym lub przemysłowym

Ilość gruntów wymagających rekultywacji wzrosła w 2024 r., ale nadal stanowiły one 0,1% powierzchni całego województwa. Powierzchnia zdewastowanych terenów stanowi ok. 90% powierzchni wszystkich gruntów wymagających rekultywacji. Pozostałe 10% to grunty zdegradowane wymagające rekultywacji.

Tabela 53. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz zrekultywowane i zagospodarowane na terenie województwa mazowieckiego w latach 2022-2024²⁰

Rok	Pow. woj. maz.* [ha]	Grunty wymagające rekultywacji ogółem [ha]	Grunty wymagające rekultywacji zdewastowane [ha]	Grunty wymagające rekultywacji zdegradowane [ha]	Grunty zrekultywowane [ha]	Grunty zagospodarowane [ha]
2022	3 555 880	3 473	3 187	288	228	41

¹⁹ Sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie za 2023 i 2024 r.
²⁰ Opracowanie własne na podstawie danych GUS (data dostępu: 06.06.2025 r.)

Rok	Pow. woj. maz.* [ha]	Grunty wymagające rekultywacji ogółem [ha]	Grunty wymagające rekultywacji zdewastowane [ha]	Grunty wymagające rekultywacji zdegradowane [ha]	Grunty zrekultywowane [ha]	Grunty zagospodarowane [ha]
2023	3 555 871	3 490	3 185	305	181	16
2024	3 555 871	3 604	3 249	355	197	25

*Powierzchnia województwa mazowieckiego

W ramach zadania starosta jest organem właściwym w sprawie prowadzenia postępowań administracyjnych w zakresie ustalania kierunków rekultywacji, osób zobowiązanych, uznania rekultywacji za zakończoną oraz kontroli rekultywacji - na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82).

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją w 2023 r. starosta powiatu ostrowskiego wydał 2 decyzje uznające rekultywację gruntów za zakończoną. Starosta powiatu wołomińskiego, w 2023 r., wydał decyzję o uznaniu za zakończoną rekultywację gruntów o łącznej powierzchni 3,22 ha, z czego 0,62 ha zrekultywowano w kierunku leśnym. W 2024 r. wydał decyzję o uznaniu za zakończoną rekultywację gruntów w kierunku rolnym o łącznej powierzchni 4,85 ha.

Na terenie powiatu wołomińskiego, w 2023 r., uznano za zakończoną rekultywację gruntów, po zakończonej działalności górniczej, o łącznej powierzchni 3,22 ha, z czego 0,62 ha zrekultywowano w kierunku leśnym. W 2024 r. uznano za zakończoną rekultywację gruntów w kierunku rolnym o łącznej powierzchni 4,85 ha.

Na terenie gminy Sokołów Podlaski trwa rekultywacja gruntu po składowisku odpadów. Koszt prac w latach 2023-2024 to 32 400 zł ze środków gminy.

Na obszarze Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy, w 2024 r., wykonano wstępne badania gruntu na terenie rozbiórki starych garaży przy ul. Kleeberga. Próbkę gruntu zostały pobrane w pięciu miejscach i poddane analizom laboratoryjnym. Badania wykazały nieznaczne przekroczenie norm wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych na głębokości do 0,25 m. Gleba na głębokości przekraczającej 0,25 m jest niezanieczyszczona. Koszt prac w 2024 r. to 7 011 zł ze środków gminy.

3.7.1.3 GL.3. Ochrona przed osuwiskami

GL.3.1. Kontynuacja opracowania map terenów osuwiskowych

Opracowania map terenów osuwiskowych wykonywane są w ramach projektu SOPO (System Osłony Przeciwośuwiskowej) finansowanego ze środków WFOŚiGW. Projekt ma za zadanie wspomaganie władz samorządowych w wypełnianiu obowiązków dotyczących problematyki osuwisk wynikających z odpowiednich aktów prawnych.

Wg danych pozyskanych z PIG-PIB, w ramach zadania, w 2023 r., wykonano Mapę osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi dla miasta Płock. Wykonano prace kartograficzne

obejmujące prace terenowe oraz kameralne. Na podstawie prac terenowych określono granice osuwisk, opisano ich budowę i strukturę oraz sporządzono dokumentację (karty rejestracyjne) wraz z tekstem objaśniającym. Dane przetworzono do postaci cyfrowej. Koszt zadania, jako części dużego projektu, nie jest możliwy do oszacowania.

Przeprowadzono również weryfikację Mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla powiatu mińskiego. Wykonano weryfikację prac kartograficznych obejmujące prace terenowe oraz kameralne. Dane przetworzono do postaci cyfrowej. Koszt zadania to 16 500 zł ze środków własnych PIG-PIB.

GL.3.2. Monitoring terenów osuwiskowych

Monitoring terenów osuwiskowych prowadzony jest w ramach Systemu Ochrony Przeciwośuwiskowej. Projekt jest realizowany od 2006 r. przez PIG-PIB. Do 18 lutego 2021 r. obowiązywało Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz. U. Nr 121, poz. 840) określające m.in. sposób ustalania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz zasady monitoringu terenów osuwiskowych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647) do obowiązków starosty należy obserwacja terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach.

Na terenie powiatu warszawskiego zachodniego wykonano obserwację 4 osuwisk oraz 4 terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi na terenie gminy Kampinos. Nie stwierdzono aktywności ani zagrożeń ze strony osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem mas ziemnych. Monitoring stanowił część zadania dotyczącego wykonania opracowania o terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenach, na których te ruchy występują. Całkowity koszt zadania w latach 2023-2024 wyniósł 18 000 zł ze środków budżetu powiatu.

Na podstawie danych Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, w ramach zadania prowadzone są coroczne (od 2009 r.) obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi. Łączny koszt w latach 2023-2024 to 585 289,80 zł ze środków powiatu.

GL.3.3. Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją, na terenie województwa mazowieckiego, nie prowadzono działań w zakresie zadania.

GL.3.4. Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych

W raportowanych latach 2023-2024, JST uwzględniły zapisy dotyczące osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w uchwalanych dokumentach planistycznych. Działania polegały na analizie i opiniowaniu wniosków oraz wprowadzaniu terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz osuwisk wraz ze strefą buforową w uchwalanych dokumentach. Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją były to powiaty: otwocki, płocki oraz gminy: Sierpc, Zakroczym. Działania były prowadzone w ramach środków własnych jednostek samorządowych.

3.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

W poniższych tabelach przedstawiono stan realizacji 13 zadań środowiskowych w ramach celu: GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego.

Tabela 54. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami** (w ramach celu GO.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GO.1.1.	Prowadzenie bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO)	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe
GO.1.2.	Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe
GO.1.3.	Realizacja zadań określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, nadleśnictwa	zadanie ciągłe
GO.1.4.	Opracowanie i monitorowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe
GO.1.5.	Likwidacja dzikich wysypisk odpadów i miejsc nielegalnego składowania odpadów	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, nadleśnictwa	zadanie ciągłe

Tabela 55. Zadania w ramach kierunku interwencji: **GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym** (w ramach celu GO.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GO.2.1.	Działania edukacyjne oraz akcje informacyjno-promocyjne dot. hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w szczególności, zapobiegania powstawania odpadów, przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, nadleśnictwa	zadanie ciągłe
GO.2.2.	Działania ukierunkowane na promocję, współpracę, wymianę doświadczeń i edukację w zakresie gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z wdrażaniem gospodarki o obiegu zamkniętym	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe
GO.2.3.	Modernizacja oraz budowa instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
GO.2.4.	Budowa oraz modernizacja instalacji do recyklingu odpadów	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	zadanie ciągłe
GO.2.5.	Budowa oraz modernizacja punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, punktów napraw i punktów przyjmujących rzeczy używane	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	zadanie ciągłe
GO.2.6.	Budowa lub modernizacja instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: zarządzający instalacjami	zadanie ciągłe
GO.2.7.	Rekultywacja składowisk odpadów	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, zarządzający instalacjami	zadanie ciągłe
GO.2.8.	Działania na rzecz ograniczenia marnotrawienia żywności, w tym tworzenie i funkcjonowanie banków żywności	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, banki żywności	zadanie ciągłe

Podmioty realizujące działania z obszaru GO w latach 2023-2024:

powiaty: przysuski, wołomiński, otwocki, żuromiński, plocki, płoński, radomski, siedlecki, sierpecki

miasta i gminy: Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce; m.st. Warszawa, dzielnice: Bemowo, Śródmieście, Targówek, Ursus, Ursynów, Wawer, Wesoła, Wola, Żoliborz;

Baranowo, Białobrzegi, Błędów, Boboszewo, Bodzanów, Borowie, Brok, Brudzeń Duży, Brwinów, Cegłów, Celestynów, Chorzele, Ciechanów (gmina miejska), Czerwonka, Czosnów, Dąbrówka, Dębe Wielkie, Domanice, Dzierzgowo, Garbatka-Letnisko, Glinojeck, Gniewoszów, Gołymín-Ośrodek, Gostynin (gmina miejska), Gozdowo, Górzno, Gózd, Grabów nad Pilicą, Grębków, Grudusk, Iłów, Iłża, Izabelin, Jaktorów, Jedlnia-Letnisko, Joniec, Józefów, Kadzidło, Kałuszyn, Karniewo, Kobylka, Konstancin-Jeziorna, Kotuń, Kowala, Krzynowłoga Mała, Latowicz, Lelis, Leoncin, Leszno, Lesznówola, Łochów, Łosice, Maciejowice, Maków Mazowiecki (gmina miejska), Małkinia Górna, Michałowice, Miedzna, Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Mogielnica, Mordy, Myszyniec, Nasielsk, Nieporęt, Nowe Miasto, Nowy Duninów, Nowy Dwór Mazowiecki, Obryte, Odrzywół, Opinogóra Górna, Ostrów Mazowiecka (gmina miejska), Ożarów Mazowiecki, Pacyna, Parysów, Platerów, Płoniawy-Bramura, Płońsk (gmina miejska), Pniewy, Podkowa Leśna, Pokrzywnica, Policzna, Pomiechówek, Pruszków, Przasnysz (gmina wiejska), Przesmyki, Przytyk, Radzanów, Radziejowice, Radzymin, Raszyn, Różan, Sanniki, Serock, Sieciechów, Siemiątkowo, Sierpc (gmina wiejska), Słubice, Słupno, Sobienie-Jeziory, Sochocin, Sokołów Podlaski (gmina miejska), Stara Biała, Stara Kornica, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Sterdyń, Stromiec, Stupsk, Troszyn, Wąsewo, Węgrów, Wieliszew, Wieniawa, Wiskitki, Wołomin, Wyszogród, Zakroczym, Zakrzew, Zatory, Ząbki, Zielonka, Żelechów, Żyrardów

przedsiębiorstwa: "BYŚ" Wojciech Byśkiniewicz, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Płońsku, Przedsiębiorstwo Gospodarowania Odpadami w Płocku, Zakład Usług Komunalnych w Radomiu, Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie

instytucje: Wojewódzki Szpital Zespolony im. prof. Marcina Kacprzaka, Zespół Szkół Ogólnokształcących w Mazowieckim Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku, Zespół Szkół Specjalnych w Uzdrowisku Konstancin Zdrój S.A. w Konstancinie-Jeziornie, Zespół Szkół w Mazowieckim Centrum Rehabilitacji w Konstancinie-Jeziornie, nadleśnictwa

3.8.1 GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego

3.8.1.1 GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami

GO.1.1. Prowadzenie bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO)

Rejestr BDO to rejestr podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, będący integralną częścią Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami. System ten umożliwia gromadzenie informacji o odpadach oraz elektroniczną realizację obowiązków rejestrowych, ewidencyjnych i sprawozdawczych. Obowiązek prowadzenia rejestru BDO wynika z ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.).

W latach 2023-2024 podmioty wprowadzające produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujące odpadami, określone ww. ustawie realizowały zadanie poprzez prowadzenie ewidencji odpadów oraz składanie sprawozdania o wytwarzanych odpadach za pośrednictwem BDO.

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie w ramach zadania przyjmował, weryfikował oraz zatwierdzał sprawozdania w systemie BDO, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wzywał podmioty do dokonania korekt. Zadanie było realizowane w sposób ciągły ze środków własnych województwa. Poniżej przedstawiono zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r., opracowane na podstawie danych z raportu wygenerowanego z systemu BDO, z podziałem na główne grupy rodzajowe, takie jak odpady opakowaniowe, odpady medyczne i weterynaryjne, odpady zawierające azbest oraz odpady zawierające PCB, a także ich kody odpadów.

Tabela 56. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady opakowaniowe (na podstawie danych z BDO)

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	343 662,67	327 196,98
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	96 460,78	104 828,24
15 01 03	Opakowania z drewna	32 586,13	41 760,15
15 01 04	Opakowania z metali	15 783,42	16 254,59
15 01 05	Opakowania wielomateriałowe	22 656,50	17 100,86
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	85 177,67	45 763,12
15 01 07	Opakowania ze szkła	27 301,15	29 493,16

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
15 01 09	Opakowania z tekstyliów	8,67	22,59
15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	4 196,37	4 923,02
15 01 11*	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	64,73	67,40

Źródło: dane własne UMWM, sierpień 2025

Tabela 57. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady medyczne i weterynaryjne (na podstawie danych z BDO)

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
18 01 01	Narzędzia chirurgiczne i zabiegowe oraz ich resztki (z wyłączeniem 18 01 03)	9,01	511,11
18 01 02*	Części ciała i organy oraz pojemniki na krew i konserwanty służące do jej przechowywania (z wyłączeniem 18 01 03)	317,85	313,03
18 01 03*	Inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądzenia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt (np. zainfekowane pieluchomajtki, podpaski, podkłady), z wyłączeniem 18 01 80 i 18 01 82	16 087,25	28 824,18
18 01 04	Inne odpady niż wymienione w 18 01 03 (np. opatrunki z materiału lub gipsu, pościel, ubrania jednorazowe, pieluchy)	2 012,89	1 768,74

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
18 01 06*	Chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, zawierające substancje niebezpieczne	197,10	203,50
18 01 07	Chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, inne niż wymienione w 18 01 06	6,32	7,01
18 01 08*	Leki cytotoksyczne i cytostatyczne	90,21	126,12
18 01 09	Leki inne niż wymienione w 18 01 08	427,55	778,36
18 01 10*	Odpady amalgamatu dentystycznego	0,05	0,11
18 01 81	Zużyte peloidy po zabiegach wykonywanych w ramach działalności leczniczej, inne niż wymienione w 18 01 80	-	0,08
18 01 82*	Pozostałości z żywienia pacjentów oddziałów zakaźnych	39,15	35,35
18 02 01	Narzędzia chirurgiczne i zabiegowe oraz ich resztki (z wyłączeniem 18 02 02)	17,81	8,64
18 02 02*	Inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądzenia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt	199,73	1 348,42
18 02 03	Inne odpady niż wymienione w 18 02 02	63,45	1 072,02
18 02 05*	Chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, zawierające substancje niebezpieczne	31,33	3,27
18 02 06	Chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, inne niż wymienione w 18 02 05	0,76	1,12

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
18 02 07*	Leki cytotoksyczne i cytostatyczne	0,19	0,27
18 02 08	Leki inne niż wymienione w 18 02 07	24,10	49,55

Źródło: dane własne UMWM, sierpień 2025

Tabela 58. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady zawierające azbest (na podstawie danych z BDO)

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
16 01 11*	Okładziny hamulcowe zawierające azbest	1,07	0,47
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest	183,54	3,66
17 06 05*	Materiały budowlane zawierające azbest	15 811,48	10 832,66

Źródło: dane własne UMWM, sierpień 2025

Tabela 59. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady zawierające PCB (na podstawie danych z BDO)

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2023 r.	Masa wytworzonych odpadów [Mg] w 2024 r.
16 02 09*	Transformatory i kondensatory zawierające PCB	4,76	3,36
16 02 10*	Zużyte urządzenia zawierające PCB albo nimi zanieczyszczone inne niż wymienione w 16 02 09	0,56	0,30
17 09 02*	Odpady z budowy, remontów i demontażu zawierające PCB (np. substancje i przedmioty zawierające PCB: szczeliwa, wykładziny podłogowe zawierające żywice, szczelne zespoły okienne, kondensatory)	3,12	6,44

Źródło: dane własne UMWM, sierpień 2025

Łączna masa odpadów niebezpiecznych wytworzonych ogółem w okresie 2023-2024 na terenie województwa mazowieckiego wyniosła odpowiednio 273 603,05 Mg w 2023 r. oraz 242 792,65 Mg w 2024 r.

GO.1.2. Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest

Zgodnie z art. 162 ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647) marszałek województwa jest zobowiązany do prowadzenia rejestru rodzaju, ilości i miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym wyrobów zawierających azbest. Rejestr ten prowadzony jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r. poz. 25) i stanowi część Bazy Azbestowej²¹.

Baza Azbestowa jest narzędziem informatycznym, służącym do gromadzenia i przetwarzania danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dane do bazy wprowadzają urzędy gmin (informacje dotyczące osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz urzędy marszałkowskie (informacje dotyczące przedsiębiorców, osób prawnych, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i jednostek samorządu terytorialnego). Obowiązek bezpośredniego wprowadzania danych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska z 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 1450).

Na podstawie danych z rejestru marszałek województwa corocznie przedkłada Ministrowi Rozwoju i Technologii informacje dotyczące realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, w tym o działaniach edukacyjno-informacyjnych oraz o rodzaju i ilości zinwentaryzowanych, usuniętych i pozostałych do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie województwa.

W ramach realizacji zadania, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie przyjmował i weryfikował sprawozdania, wzywał podmioty do dokonania korekt oraz zatwierdzał i wprowadzał dane do systemu.

Termin usunięcia wszystkich wyrobów zawierających azbest w Polsce został wyznaczony na 31 grudnia 2032 r., a zadanie to ma charakter ciągły.

GO.1.3. Realizacja zadań określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego został ujęty jako załącznik nr 3 do Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030, przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 9/25 z dnia 25 lutego 2025 r. Dokument ten określa kierunki oraz szczegółowe działania mające na celu sukcesywne eliminowanie wyrobów zawierających azbest z terenu województwa.

²¹ www.bazaazbestowa.gov.pl (data dostępu: 04.06.2025 r.)

Według stanu na dzień 4 czerwca 2025 r.²² na terenie województwa mazowieckiego zinwentaryzowano 1 748 313 734 kg wyrobów zawierających azbest, w tym u osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami 1 681 710 590 kg, a u osób prawnych 66 603 144 kg. Do unieszkodliwienia pozostało 1 403 752 146 kg (1 360 927 739 kg wyrobów wykorzystywanych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami i 42 824 407 kg wykorzystywanych przez osoby prawne).

Zgodnie ze stanem na 4 czerwca 2025 r., wszystkie 314 gmin województwa mazowieckiego korzystało z Bazy Azbestowej, co oznacza 100% zaangażowanych jednostek samorządu terytorialnego. W 2024 r. nie zgłoszono do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie informacji wskazujących na całkowite usunięcie z terenu gminy/miasta wyrobów zawierających azbest wykorzystywanych przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami.

Podsumowując liczbę raportów otrzymanych od gmin, za rok 2023 łącznie 304 gminy województwa mazowieckiego (96,81%) przesłały wymagane sprawozdania: 251 w terminie do dnia 31 marca 2024 r., a pozostałe 53 w okresie kwiecień-wrzesień 2024 r.

Większość gmin wykazała się bieżącą aktywnością przy wprowadzaniu i/lub edytowaniu danych w „Rejestrze wyrobów zawierających azbest”. W przypadku 30 gmin w wygenerowanym raporcie nie odnotowano edycji danych w ostatnim roku sprawozdawczym (tzw. „raport zerowy” - 9,83% raportów), a aktywność kolejnych 9 gmin można określić jako znikomą (do 10 aktualizacji łącznie w trzech raportowanych obszarach: wyroby edytowane, unieszkodliwione, dodane).

Za rok 2024 raporty przesłało łącznie 308 gmin województwa mazowieckiego (98,09%) - 300 w terminie do dnia 31 marca 2025 r., a pozostałych 8 w okresie kwiecień-maj 2025 r.

Również w tym roku większość gmin wykazała się bieżącą aktywnością przy wprowadzaniu i/lub edytowaniu danych w „Rejestrze wyrobów zawierających azbest”. W przypadku 19 gmin w wygenerowanym raporcie nie odnotowano edycji danych w ostatnim roku sprawozdawczym (tzw. „raport zerowy” - 6,05% raportów), a aktywność kolejnych 9 gmin można określić jako znikomą (do 10 aktualizacji łącznie w trzech raportowanych obszarach: wyroby edytowane, unieszkodliwione, dodane).

Ponadto przedsiębiorcy z terenu województwa mazowieckiego złożyli łącznie 2 444 informacje o wyrobach zawierających azbest od osób prawnych za rok 2023, z czego 794 wpłynęły w terminie, tj. do 31 stycznia 2024 r.

Natomiast za rok 2024 przedsiębiorcy złożyli łącznie 2 547 informacji, w tym 1 140 w terminie do dnia 31 stycznia 2025 r.²³.

Tabela 60. Ilość wytworzonych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na podstawie BDO za ostatnie 3 lata

Odpady zawierające azbest	2022	2023	2024
wytworzone [Mg]	10 355,10	12 989,42	10 836,79

²² www.bazaazbestowa.gov.pl (data dostępu: 04.06.2025 r.)

²³ Informacja na dzień 17.10.2025 r.

Odpady zawierające azbest	2022	2023	2024
unieszkodliwione [Mg]	3 452,39	5 978,47	112,60*

*Dane pochodzą ze sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami jedynego składowiska posiadającego zezwolenie na unieszkodliwianie odpadów azbestowych zarządzanego przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sierpcu, tj. składowisko Rachocin

Na terenie województwa mazowieckiego działa jedna kwatera przyjmująca odpady zawierające azbest o kodzie 17 06 05 (Materiały budowlane zawierające azbest). Kwatera zlokalizowana jest na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Rachocin, gm. Sierpc, powiat sierpecki²⁴.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy przekazało informację o udzielaniu dotacji, ze środków budżetu miasta, na realizację inwestycji z zakresu demontażu, pakowania, transportu wyrobów/odpadów zawierających azbest i przekazania na składowisko odpadów niebezpiecznych. Beneficjenci dotacji to:

- podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy;
- jednostki sektora finansów publicznych, będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Rezultatem tych działań było 280,009 Mg usuniętych wyrobów zawierających azbest w 2023 r. oraz 210,065 Mg w 2024 r.

Powiat przysuski usunął w okresie sprawozdawczym 166,25 Mg wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wieniawa. Nadleśnictwo Siedlce przeprowadziło wymianę pokrycia dachowego w budynku nadleśnictwa w miejscowości Golice. Wojewódzki Szpital Zespolony w Płocku w 2024 r. zrealizował usunięcie ponad 56 Mg materiałów azbestowo-cementowych w ramach modernizacji oddziałów i rozbiórki garaży.

Realizację zadania sprawozdały miasta: Ostrołęka, Płock, Radom i Siedlce oraz 120 gmin. Partnerami byli m.in.: WFOŚiGW, ALBACOM Sp. z o. o., Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zambrowie, Związek Gmin Regionu Płockiego.

Programy te przyczyniły się do realizacji zadań obejmujących demontaż, zbieranie, transport oraz unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z przeprowadzoną ankietą zadanie było realizowane głównie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego oraz dofinansowania WFOŚiGW i NFOŚiGW.

Zgodnie ze Sprawozdaniem z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie za 2023 rok, WFOŚiGW w Warszawie, we współpracy z NFOŚiGW, realizował programy w ramach „Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”:

- Program Priorytetowy (2022-OZ-NF1) - zawarto 276 umów dotacji o łącznej wartości 8 138 684,42 zł, z czego 4 069 342,29 zł pochodziło ze środków WFOŚiGW i 4 069 342,13 zł z NFOŚiGW;

²⁴ Dane własne UMWM, czerwiec 2025 r.

- Program Priorytetowy (2023-OZ-NF1) - podpisano 100 umów na kwotę 5 667 102,42 zł (po 2 833 551,27 zł z WFOŚiGW i 2 833 551,15 zł z NFOŚiGW); jeden beneficjent zrezygnował z realizacji zadania;
- Program Priorytetowy (2023-OZ-NF3) - złożono 22 wnioski o dofinansowanie, jednak do końca 2023 r. nie udzielono wsparcia i nie podpisano żadnych umów.

Programy te przyczyniły się do realizacji zadań obejmujących demontaż, zbieranie, transport oraz unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.

GO.1.4. Opracowanie i monitorowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.), zarząd województwa ma obowiązek regularnej aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Proces ten umożliwia samorządom ocenę aktualnego stanu gospodarki odpadami na swoim terenie oraz planowanie działań niezbędnych do realizacji celów określonych w przepisach prawa krajowego i unijnego. WPGO powinien być również zgodny z krajowym planem gospodarki odpadami.

W raportowanych latach na terenie województwa mazowieckiego obowiązywał Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 3/19 z dnia 22 stycznia 2019 r., zmieniony uchwałą nr 217/22 z dnia 20 grudnia 2022 r. W załączniku do ww. uchwały, będącym jednocześnie załącznikiem nr 5 do Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024, wskazano zaktualizowane trzy miejsca w województwie mazowieckim spełniające warunki magazynowania odpadów dla zatrzymanych transportów odpadów.

W marcu 2023 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego rozpoczął prace nad opracowywaniem projektu „Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030” (PGO WM 2030), który został przyjęty uchwałą nr 9/25 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2025 r. W PGO WM 2030 określono kluczowe elementy systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w tym cele, kierunki działań oraz potrzeby inwestycyjne województwa.

Obowiązek sporządzenia przez zarząd województwa sprawozdania z realizacji WPGO wynika z ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.). Zgodnie z art. 39, sprawozdanie to obejmuje okres 3 lat i zawiera informacje dotyczące realizacji postanowień planu, ocenę stanu gospodarki odpadami, ocenę stanu realizacji zadań oraz osiągnięcie celów.

W ramach tego zadania sporządzone zostało Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego za lata 2020-2022 przyjętego przez Zarząd Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 2208/461/23 z dnia 27 grudnia 2023 r. Dokument podsumowuje zmiany w gospodarce odpadami na terenie województwa, obejmuje ocenę ilości i rodzajów odpadów, funkcjonowania instalacji do ich zagospodarowania oraz stopnia realizacji działań i celów określonych w planie. W sprawozdaniu przedstawiono także koszty i źródła finansowania przedsięwzięć, w tym inwestycji zaplanowanych w PGO WM 2024. Analiza została oparta na danych z UMWM, WIOŚ, GUS, BDO oraz informacjach od gmin i przedsiębiorców prowadzących instalacje odpadowe.

GO.1.5. Likwidacja dzikich wysypisk odpadów i miejsc nielegalnego składowania odpadów

Dzikie wysypiska odpadów to miejsca nielegalnego porzucania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Pozostawione w środowisku odpady nie tylko wpływają negatywnie na krajobraz, ale stanowią też zagrożenie dla środowiska naturalnego, zdrowia ludzi i zwierząt. Z tego powodu usuwanie dzikich wysypisk jest obowiązkiem wynikającym z przepisów prawa - zgodnie z art. 26 ustawy o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.), odpady pozostawione w miejscach do tego nieprzeznaczonych muszą zostać niezwłocznie usunięte.

WIOŚ w Warszawie na dzień 31 grudnia 2023 r.²⁵ zidentyfikował łącznie 169 miejsc nielegalnego gospodarowania odpadami (porzucenia, zbierania lub składowania) na terenie 96 gmin województwa mazowieckiego. Większość to odpady niebezpieczne przemysłowe.

WIOŚ w Warszawie na dzień 31 grudnia 2024 r.²⁶ zidentyfikował łącznie 190 miejsc nielegalnego gospodarowania odpadami (porzucenia, zbierania lub składowania) na terenie 105 gmin województwa mazowieckiego. W 130 miejscach stwierdzono magazynowanie odpadów niebezpiecznych (lub prawdopodobnie niebezpiecznych). Masa zgromadzonych nielegalnie odpadów oraz ich identyfikacja jakościowa wskazuje, że pochodzą one z działalności przemysłowej.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem uprzątnięcie terenów leśnych realizowało 15 nadleśnictw. Dodatkowo Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie poinformowała o likwidacji nielegalnego miejsca składowania opon w Nadleśnictwie Dwukoły, w miejscowości Uniszki Gumowskie. Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją działania w celu uprzątnięcia terenów z miejsc nielegalnego składowania odpadów prowadziło również 10 dzielnic m.st. Warszawy, miasta: Ostrołęka, Płock i Radom oraz 30 gmin.

Zadanie było realizowane głównie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego oraz środków własnych przedsiębiorstw. Dodatkowo, zgodnie ze sprawozdaniem NFOŚiGW, w 2023 r. na usuwanie porzuconych odpadów wypłacono 13 869 tys. zł, natomiast w 2024 r. kwota ta wynosiła 34 721 tys. zł²⁷.

3.8.1.2 GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym

GO.2.1. Działania edukacyjne oraz akcje informacyjno-promocyjne dot. hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w szczególności, zapobiegania powstawania odpadów, przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.), wprowadza następującą hierarchię sposobów postępowania z odpadami:

- zapobieganie powstawaniu odpadów;
- przygotowywanie do ponownego użycia;

²⁵ Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Informacja o realizacji zadań inspekcji ochrony środowiska w 2023 r.

²⁶ Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Informacja o realizacji zadań inspekcji ochrony środowiska w 2024 r.

²⁷ Sprawozdanie z działalności NFOŚiGW w roku 2023 oraz Sprawozdanie z działalności NFOŚiGW w roku 2024

- recykling;
- inne procesy odzysku;
- unieszkodliwianie.

W latach 2023-2024 działania edukacyjne oraz akcje informacyjno-promocyjne jednostki samorządu terytorialnego i nadleśnictwa prowadziły m.in. poprzez:

- rozpowszechnianie materiałów informacyjnych, takich jak ulotki, broszury, artykuły oraz publikacje na stronach internetowych i w mediach społecznościowych;
- organizację konkursów, warsztatów, prelekcji oraz zajęć edukacyjnych skierowanych do przedszkolaków i uczniów;
- udział w ogólnopolskich inicjatywach ekologicznych oraz organizację lokalnych wydarzeń, w tym pikników ekologicznych i akcji sprzątania;
- wdrażanie mobilnych aplikacji, takich jak EcoHarmonogram czy Kiedy Śmieci, wspierających selektywną zbiórkę odpadów oraz informujących o zasadach segregacji i terminach odbioru;
- prowadzenie zbiórek zużytych baterii, elektroodpadów i innych surowców wtórnych w placówkach oświatowych;
- realizację kampanii informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców dotyczących prawidłowego postępowania z odpadami.

Tabela 61. Przykładowe działania edukacyjne i informacyjne dot. hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w szczególności, zapobiegania powstawania odpadów, przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu prowadzone w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
Dzielnica Śródmieście m.st. Warszawy	1. Coroczna akcja edukacyjna „Śródmiejskie przedszkolaki to ekologiczne dzieciaki” polegająca na zbieraniu przez dzieci zużytych baterii, które następnie wymieniane są na materiały dydaktyczne o tematyce ekologicznej, takie jak książki; 2. Coroczna akcja „W dzielnicy śródmieście za odpady rośliny bierzcie” polegająca na zbiórce elektroodpadów oraz ich wymianie na sadzonki roślin.
Powiat żuromiński	1. „Mniej odpadów - czyste środowisko” - konkurs ekologiczny; 2. Akcja „Sprzątanie świata - Polska”.
Gmina Józefów	Kampania „Nie na marne”, której celem jest ograniczenie produkowania odpadów poprzez przedłużenie żywotności przedmiotów i oszczędne używanie opakowań. W ramach tej kampanii uruchomiono m.in. grupę na Facebooku, w której mieszkańcy mogą wymieniać się niepotrzebnymi przedmiotami.
Miasto Radom	1. „OBRAZY Z NAKRĘTEK” - warsztaty promujące ideę „zero waste” poprzez tworzenie obrazów z nakrętek podczas pikników ekologicznych; 2. „Wiosenny porządek to dobry początek” - konkurs dla uczniów radomskich szkół, mający na celu propagowanie selektywnej zbiórki odpadów i kształtowanie postaw proekologicznych; 3. Program „Polska Stolica Recyklingu” - główną ideą jest zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie selektywnej zbiórki elektroodpadów oraz gospodarki obiegu zamkniętego; 4. Zimowa ART. - Akademia - pogadanki dla dzieci i młodzieży na temat selektywnej zbiórki odpadów;

Nazwa podmiotu	Nazwa przedsięwzięcia
	5. EkoBazar - coroczna akcja wymiany i przekazywania sprawnych, niepotrzebnych przedmiotów domowych w celu zapobiegania powstawaniu odpadów; 6. „Książka, ciuszek czy komóra - wymień u Deskura” - cykliczne wydarzenie umożliwiające wymianę lub sprzedaż używanych rzeczy oraz udział w warsztatach z tworzenia ozdób z materiałów z recyklingu.
Nadleśnictwo Wyszaków	Akcja społeczna „Drzewko za surowce wtórne” - przekazywanie sadzonek drzewek za surowce wtórne oraz drobne elektrośmieci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych

Partnerami współpracujący przy realizacji przedsięwzięć były m.in.: placówki oświatowe, WFOŚiGW, Biuro Gospodarki Odpadami Urzędu m.st. Warszawy, Zakład Gospodarki Komunalnej w Mrozach, Miejski Zakład Oczyszczania w Pruszkowie Sp. z o.o., PPUH „RADKOM” Sp. z o.o., REKOPOL Organizacja Odzysku Opakowań S.A., ElektroEko Organizacja Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego S.A., Reba Organizacja Odzysku S.A., Fundacja ORLEN, Fundacja Grupy PKP, Stowarzyszenie LGD Razem dla Radomki, ENERGOP Sp. z o.o., T-Mobile, AVON, Castorama.

Realizację zadania sprawozdały powiaty: żuromiński, otwocki, przysuski, płoński, radomski, siedlecki, sierpecki, wołomiński, 71 gmin, a także miasta: Płock, Radom i Siedlce oraz 9 dzielnic m.st. Warszawy. Dodatkowo działania w zakresie gospodarowania odpadami sprawozdało 10 nadleśnictw.

Zadanie było realizowane głównie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw oraz dofinansowania WFOŚiGW i NFOŚiGW.

GO.2.2. Działania ukierunkowane na promocję, współpracę, wymianę doświadczeń i edukację w zakresie gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z wdrażaniem gospodarki o obiegu zamkniętym

Współczesna gospodarka odpadami coraz silniej opiera się na wdrażaniu zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, w której odpady traktowane są jako cenne surowce wykorzystywane ponownie w kolejnych procesach produkcyjnych. Pozwala to nie tylko ograniczyć zużycie pierwotnych zasobów naturalnych, ale także znacząco zmniejszyć ilość odpadów trafiających na składowiska.

Kluczowym elementem skutecznego systemu gospodarowania odpadami jest edukacja ekologiczna. Świadomość społeczeństwa w zakresie właściwego postępowania z odpadami, segregacji, recyklingu czy zapobieganiu ich powstawaniu bezpośrednio przekłada się na efektywność całego systemu. Dobrze poinformowani i zaangażowani mieszkańcy są w stanie stosować te zasady w codziennym życiu, przyczyniając się do ochrony środowiska i realizacji celów gospodarki o obiegu zamkniętym. Edukacja jest więc niezbędna, by zmieniać nawyki, promować odpowiedzialność i umożliwiać skuteczne wdrażanie nowoczesnych rozwiązań w gospodarce odpadami.

UMWM w raportowanym okresie organizował szkolenia dla nauczycieli o tematyce GOZ, prowadził konkursy z nagrodami oraz zorganizował uroczystą galę wręczenia nagród, podczas

której przedstawiano występy o tematyce ochrony środowiska. Urząd udzielił również w latach 2023-2024 w sumie 19 dotacji dla organizacji, które prowadziły inicjatywy mające na celu edukowanie i informowanie społeczeństwa w zakresie gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki o obiegu zamkniętym.

Dodatkowo, UMWM w ramach zakupów artykułów biurowych na potrzeby Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych (WSJO) w latach 2023-2024 zrezygnował z zakupu artykułów biurowych wykonanych z plastiku, takich jak jednorazowe długopisy, korektory w piórze, plastikowe podkładki na biurko, przekładki do segregatorów, transparentne teczki na dokumenty oraz plastikowe temperówki. Ograniczono również zakup wody niegazowanej w butelkach plastikowych na rzecz korzystania z wody z sieci wodociągowej i butelek szklanych zwrotnych, a przy zakupie wody premiowano opakowania plastikowe posiadające etykiety potwierdzające przydatność opakowania do recyklingu lub wniesienie opłaty za wtórne przetworzenie opakowania na rzecz krajowej organizacji odzysku opakowań. Wybierano także artykuły spożywcze w opakowaniach z certyfikatami FSC (Mieszany, Recykling, 100%), potwierdzającymi, że wykorzystana tektura została wytworzona z surowców pochodzących ze zrównoważonej gospodarki leśnej. Prowadzono również zakup papieru do drukarek i kserokopiarek na potrzeby WSJO oraz Instytucji Kultury (IK), wybierając papier z certyfikatami ekologicznymi (FSC 100%, FSC Mix, FSC Recycled, PEFC Certified, PEFC Recycled, Ecolabel, Nordic Swan) oraz papier ze 100% makulatury z etykietą Blue Angel, potwierdzającą produkcję wyłącznie z włókien wtórnych i recyklingu.

GO.2.3. Modernizacja oraz budowa instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji

Z dostępnych informacji wynika, że w 2024 r. Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Wołominie rozpoczął prace budowlane związane z przebudową i hermetyzacją kompostowni w Starych Lipinach. Inwestycja ta obejmuje budowę hali przyjęcia i magazynowania odpadów zielonych, wyposażonej w systemy automatycznej separacji opakowań oraz instalację napowietrzania i podciśnienia, które mają zapobiegać emisji zapachów na zewnątrz. Proces kompostowania będzie prowadzony w hermetycznych tunelach z napowietrzaniem oraz oczyszczaniem powietrza w biofiltrze, co pozwoli na dostosowanie obiektu do standardów BAT i ograniczenie uciążliwości zapachowych^{28, 29}. W raportowanym okresie również firma „BYŚ” Wojciech Byśkiniewicz realizowała inwestycję polegającą na budowie nowej hali przeznaczonej do zagospodarowania odpadów, w tym części pod kompostownię, z zastosowaniem nowoczesnych technologii i rozwiązań służących hermetyzacji procesów przetwarzania odpadów. Celem inwestycji jest podniesienie standardów środowiskowych oraz efektywne gospodarowanie odebranymi odpadami³⁰.

GO.2.4. Budowa oraz modernizacja instalacji do recyklingu odpadów

W ramach przeprowadzonej ankiety żaden z objętych badaniem podmiotów nie udzielił odpowiedzi dotyczącej realizacji tego zadania.

²⁸ <https://www.mzowolomin.pl/post/komunikat-zarz%C4%85du-mzo> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

²⁹ <https://wolomin.org/modernizacja-mzo/> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

³⁰ <https://www.bys.pl/aktualnosci/budowa-dobiega-konca-2> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

Recykling jako trzeci etap hierarchii sposobów postępowania z odpadami - po zapobieganiu powstawaniu odpadów i przygotowaniu ich do ponownego użycia - jest jedną z najbardziej preferowanych metod postępowania z odpadami. Według danych GUS³¹, w 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego masa odpadów kierowanych do recyklingu istotnie zmalała w porównaniu do roku 2020 - z 527 105,5 Mg do 244 651,1 Mg. W 2024 r. odnotowano wzrost do 350 708,7 Mg.

Zgodnie ze Sprawozdaniem z działalności NFOŚiGW w roku 2023, w ramach realizacji działania 2.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, którego celem jest zmniejszenie ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu poprzez racjonalizację systemu gospodarki odpadami (w tym m.in. zapewnienie właściwej infrastruktury do zagospodarowania odpadów), zakończono umowy, których efektem było uzyskanie dodatkowych możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów na poziomie 6 000 Mg/rok. Natomiast zgodnie ze Sprawozdaniem z działalności NFOŚiGW w roku 2024 efektem zakończonych umów było uzyskanie dodatkowych możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów na poziomie 56 350 Mg/rok. Dane te dotyczą ogólnopolskich działań finansowanych przez NFOŚiGW. Brak jest szczegółowych danych o wartości wypłat dedykowanych wyłącznie województwu mazowieckiemu.

GO.2.5. Budowa oraz modernizacja punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, punktów napraw i punktów przyjmujących rzeczy używane

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2025 r. poz. 733), każda gmina ma obowiązek utworzenia co najmniej jednego stacjonarnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Zgodnie z danymi GUS³² w województwie mazowieckim liczba PSZOK systematycznie wzrasta. W roku 2020 funkcjonowało ich 276, natomiast w 2023 r. liczba ta wzrosła do 299, a w 2024 r. osiągnęła wartość 300.

W przeprowadzonej ankiecie UMWM wskazał, że w ramach zadania w raportowanych latach podjęto budowę trzech PSZOK. Zadanie realizowane było ze środków samorządu województwa oraz środków gminnych.

Zgodnie ze Sprawozdaniem z działalności NFOŚiGW w roku 2023, w ramach realizacji działania 2.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, zakończono umowy, których efektem było wsparcie 16 PSZOK. Natomiast zgodnie ze Sprawozdaniem z działalności NFOŚiGW w roku 2024 efektem zakończonych umów było wsparcie 30 PSZOK. Dane te dotyczą ogólnopolskich działań finansowanych przez NFOŚiGW. Brak jest szczegółowych danych o wartości wypłat dedykowanych wyłącznie województwu mazowieckiemu.

GO.2.6. Budowa lub modernizacja instalacji do termicznego przekształcania odpadów

Zgodnie z dostępnymi informacjami, w rozbudowanej i zmodernizowanej Warszawskiej Wytwórni Energii zarządzanej przez Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie sp. z o.o. trwają obecnie końcowe testy oraz kalibracja wszystkich instalacji. Według informacji

³¹ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

³² <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

przekazywanych przez MPO Warszawa, instalacja będzie mogła zagospodarować i przetworzyć na energię oraz ciepło ponad 260 tys. ton odpadów rocznie^{33, 34}. Zgodnie z informacją uzyskaną od MPO Warszawa, całkowity koszt inwestycji wyniósł 2,54 mld zł, z czego w okresie objętym raportem, tj. w latach 2023 i 2024, zostało wydatkowane odpowiednio 717,95 mln zł oraz 650,96 mln zł.

Ponadto, w grudniu 2023 r. Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej RADPEC S.A. podpisało z NFOŚiGW umowę na dofinansowanie budowy bloku kogeneracyjnego w Ciepłowni Południe w Radomiu. Całkowita kwota dofinansowania wynosi 270,65 mln zł, w tym 70,65 mln zł w formie dotacji oraz 200 mln zł pożyczki. Całkowity koszt przedsięwzięcia to 399,75 mln zł. Planowana moc przerobowa instalacji to 60 000 Mg odpadów rocznie, przy mocy cieplnej 17,5 MWt i mocy elektrycznej 4,4 MWe. W procesie wykorzystane będzie paliwo alternatywne (RDF/pre-RDF) z odpadów komunalnych, z jednoczesną produkcją energii cieplnej i elektrycznej. Termin realizacji przedsięwzięcia to 31 grudnia 2027 r.³⁵. Środki z przyznanego dofinansowania nie zostały jeszcze uruchomione - ich wypłata uzależniona jest od uzyskania ostatecznego pozwolenia na budowę³⁶.

GO.2.7. Rekultywacja składowisk odpadów

Rekultywację składowisk odpadów komunalnych zaraportowały powiat Przysuski i gmina Iłża. Prowadzone działania pozwoliły ograniczyć negatywne oddziaływanie składowisk odpadów na środowisko. Zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją działania były prowadzone ze środków własnych podmiotów realizujących zadanie. Prowadzono również działania w zakresie monitoringu zrehabilitowanych składowisk, na terenie gmin: Cegłów, Mordy i Staroźreby.

Zgodnie ze Sprawozdaniem NFOŚiGW za rok 2023 na rekultywację zamkniętych składowisk zostało wypłacone 2 666 tys. zł, natomiast zgodnie ze Sprawozdaniem NFOŚiGW za rok 2024 na to zadanie wypłacone zostało 3 237 tys. zł. Dane te dotyczą ogólnopolskich działań finansowanych przez NFOŚiGW. Brak jest szczegółowych danych o wartości wypłat dedykowanych wyłącznie województwu mazowieckiemu.

GO.2.8. Działania na rzecz ograniczenia marnotrawienia żywności, w tym tworzenie i funkcjonowanie banków żywności

Marnotrawstwo żywności stanowi obecnie istotny problem społeczny, gospodarczy i środowiskowy, występujący na każdym etapie łańcucha rolno-spożywczego - od produkcji, przez przetwórstwo i dystrybucję, aż po konsumpcję w gospodarstwach domowych oraz w gastronomii. W Polsce system przeciwdziałania marnowaniu żywności opiera się głównie na działaniach organizacji społecznych. Edukują one konsumentów i kształtują odpowiedzialne postawy, a także prowadzą szeroko zakrojone akcje ratowania żywności przed zmarnowaniem.

³³ <https://www.mpo.com.pl/www/czym-jest-ww> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

³⁴ <https://www.mpo.com.pl/aktualnosci/639-gorace-rozruchy-warszawskiej-wytworni-energii> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

³⁵ <https://www.gov.pl/web/nfosigw/radomskie-przedsiębiorstwo-energetyki-ciepłej-radpec-sa-radom-z-dofinansowaniem-z-nfosigw> (data dostępu: 14.08.2025 r.)

³⁶ <https://twojradom.pl/radom-bliziej-budowy-spalarni-odpadow/1440973> (data dostępu: 14.08.2025 r.)

W m.st. Warszawie funkcjonuje Bank Żywności SOS, który rocznie pozyskuje ponad 2 000 000 kg³⁷ żywności dzięki współpracy z producentami i dystrybutorami żywności, sieciami handlowymi oraz rolnikami. Dodatkowo, część żywności pozyskiwana jest podczas akcji takich jak Świąteczna Zbiórka Żywności. Ponadto na terenie m.st. Warszawy działają również jadłodzielnie, gdzie można zostawić niepotrzebne, nadające się do spożycia jedzenie.

Współpraca z Bankami Żywności została sprawozdana przez powiat plocki i miasto Radom. Dodatkowo gminy: Maciejowice, Nowy Dwór Mazowiecki, Izabelin, Leszno, Raszyn poinformowały, że na ich terenie funkcjonują jadłodzielnie. Ponadto dzielnica Ursynów m.st. Warszawy, prowadziła działania edukacyjne w formie konkursu na plakat - „Kupuj odpowiedzialnie. Co oznacza Zero Waste?”.

3.9. Zasoby przyrodnicze (ZP)

W poniższych tabelach przedstawiono stan realizacji zadań wyznaczonych w ramach celów ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej, ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ZP.III. Zwiększenie lesistości.

Tabela 62. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną** (w ramach celu ZP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.1.1.	Inwentaryzacja cennych zasobów przyrodniczych i dążenie do objęcia ich ochroną prawną i dążenie do zwiększenia środków finansowych na cel	Zadanie monitorowane: gminy, RDOŚ, organizacje pozarządowe, PGL LP	zadanie w trakcie realizacji
ZP.1.2.	Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów	Zadanie monitorowane: RDOŚ	zadanie zrealizowane
ZP.1.3.	Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody	Zadanie monitorowane: RDOŚ	zadanie zrealizowane
ZP.1.4.	Aktualizacja/Opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZPK)	zadanie ciągłe
ZP.1.5.	Sporządzenie audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MBPR)	zadanie zrealizowane
ZP.1.6.	Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznie czynnej, terenów zieleni i innych krajobrazów terenów niezabudowanych,	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe

³⁷ <https://bzsos.pl/zbieramy-zywnosc/> (data dostępu: 04.07.2025 r.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	ze szczególnym uwzględnieniem powiązań ekologicznych poprzez aktywne zapisy w strategiach rozwoju, programach wykonawczych, dokumentach i decyzjach administracyjnych z zakresu planowania przestrzennego		
ZP.1.7.	Monitoring obszarów chronionych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZPK) Zadanie monitorowane: KPN, RDOŚ, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZP.1.8.	Zmiana struktury własności gruntów Kampinoskiego Parku Narodowego (wykupy gruntów prywatnych)	Zadanie monitorowane: KPN	zadanie w trakcie realizacji
ZP.1.9.	Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach oraz nakazach i zakazach obowiązujących na ich terenie	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZPK) Zadanie monitorowane: KPN, RDOŚ, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZP.1.10	Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych	Zadanie monitorowane: RDOŚ, gminy, organizacje pozarządowe	zadanie zrealizowane

Tabela 63. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków** (w ramach celu ZP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.2.1.	Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną	Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, PGL LP, organizacje pozarządowe	zadanie w trakcie realizacji
ZP.2.2.	Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia ciągłości korytarzy migracyjnych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZPK)	zadanie ciągłe
ZP.2.3.	Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych	Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, PGL LP, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.2.4.	Odtwarzanie terenów mokradłowych oraz zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach	Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, PGL LP, organizacje pozarządowe	zadanie w trakcie realizacji

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	zmeliorowanych w stanie niepogorszonym		
ZP.2.5.	Zachowanie siedlisk i gatunków obszarów kserotermicznych w stanie niepogorszonym	Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, PGL LP, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.2.6.	Zachowanie i tworzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie ciągłe
ZP.2.7.	Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo	Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, PGL LP, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.2.8.	Zapewnienie ciągłości istniejących korytarzy migracyjnych i kształtowanie nowych zwłaszcza na terenach silnie przekształconych antropogenicznie	Zadanie monitorowane: RDOŚ, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe, GDDKiA, ZDP, PGW Wody Polskie	zadanie ciągłe
ZP.2.9.	Dążenie do pozostawiania martwego drewna, szczególnie na terenach lasów, parków i zadrzewień, z uwzględnieniem bezpieczeństwa mienia i życia ludzi	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PGL LP	zadanie w trakcie realizacji
ZP.2.10.	Tworzenie ekostref na terenie zwartej zabudowy miejskiej, które stanowić będą enklawy dla fauny i flory np. łąki kwietne, ograniczanie koszenia, pozostawianie niewygrabionych liści, nasadzenia roślin miododajnych i owocodajnych, instalowanie budek lęgowych	Zadanie monitorowane: RDOŚ, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe, GDDKiA, ZDP	zadanie ciągłe

Tabela 64. Zadania w ramach kierunku interwencji **ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych** (w ramach celu ZP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.3.1.	Tworzenie i odpowiednia pielęgnacja terenów zieleni ze szczególnym uwzględnieniem drzew o wymiarach pomnikowych i zieleni w obiektach zabytkowych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PGL LP, organizacje pozarządowe, GDDKiA, ZDP, rady gmin (w zakresie uchwalania nowych pomników przyrody)	zadanie w trakcie realizacji
ZP.3.2.	Wprowadzanie elementów zielonej infrastruktury szczególnie na	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty,	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	terenach silnie zurbanizowanych a szczególnie tworzenie tzw. zielonych ścian ze szczególnym uwzględnieniem nasadzeń pnączy na ścianach budynków oraz elementach infrastruktury np. ekrany akustyczne, ogrodzenia, słupy etc.	organizacje pozarządowe, GDDKiA, ZDP	
ZP.3.3.	Tworzenie pasów zieleni (drzew lub krzewów) ochronnej wzdłuż jezdni dróg lub ulic, których zadaniem będzie wytlumianie hałasu, oczyszczanie powietrza, fitoremediacja, ograniczanie podmuchów wiatru i nawiewania śniegu w okresach zimowych	Zadanie monitorowane: GDDKiA, gminy, powiaty	zadanie w trakcie realizacji
ZP.3.4.	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni szczególnie na terenach, gdzie obserwowana jest silna presja zabudowy	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
ZP.3.5.	Ograniczenie wycinki drzew na terenie województwa do absolutnego minimum ze szczególnym uwzględnieniem zieleni przydrożnej bądź przyulicznej	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, GDDKiA, właścicieli/ zarządców pasów kolejowych, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, ZDP	zadanie ciągłe
ZP.3.6.	Wyznaczanie, zachowanie i kształtowanie terenów biologicznie czynnych - tzw. zielonych pierścieni wokół ośrodków miejskich i metropolitalnych oraz powiązań promienistych z terenami wewnątrz i na zewnątrz zielonych pierścieni	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
ZP.3.7.	Opracowanie wytycznych prawidłowej pielęgnacji drzew dla poszczególnych gmin	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie w trakcie realizacji
ZP.3.8.	Integracja rozproszonej struktury zieleni w ciągły system terenów powiązanych i podejmowanie działań zapobiegających defragmentacji istniejących systemów	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe
ZP.3.9.	Stworzenie przestrzeni partycypacyjnej dla mieszkańców miast i gmin, na generowanie innowacji i zgłaszanie pomysłów w obszarze kształtowania kierunków,	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	ochrony i tworzenia terenów zieleni na danym terenie		
ZP.3.10.	Wsparcie rozwoju ogródków działkowych na terenie województwa	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego Zadanie monitorowane: ROD, gminy	zadanie zrealizowane

Tabela 65. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych** (w ramach celu ZP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.4.1.	Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody, ekologii krajobrazu oraz pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa	Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, uczelnie wyższe i instytucje badawcze, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.4.2.	Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZPK) Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	zadanie w trakcie realizacji
ZP.4.3.	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego (MZPK) Zadanie monitorowane: RDOŚ, KPN, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.4.4.	Edukacja mieszkańców województwa na temat roli błękitno-zielonej infrastruktury w kwestii łagodzenia skutków zmian klimatycznych. Zachęcanie mieszkańców do partycypacji w zwiększaniu roli błękitno-zielonej infrastruktury w adaptacji do zmian klimatu miast i gmin na terenie województwa	Zadanie monitorowane: RDOŚ, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.4.5.	Edukacja mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem rolników na temat ochrony i znaczenia owadów zapylających	Zadanie monitorowane: MODR, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.4.6.	Wspieranie działań mających na celu zwiększenie roli błękitno-zielonej infrastruktury, ochronę dziedzictwa przyrodniczego oraz ochronę zwierząt	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie ciągłe

Tabela 66. Zadania w ramach kierunku interwencji: **ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych**
(w ramach celu ZP.II.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.5.1.	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu oraz uproszczonych planach urządzenia lasów wprowadzanie do monokultur sosnowych gatunków domieszkowych oraz przebudowa drzewostanów niezgodnych z siedliskiem	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, PGL LP	zadanie w trakcie realizacji
ZP.5.2.	Inwentaryzacja lasów prywatnych oraz opracowanie dla nich uproszczonych planów urządzenia lasu	Zadanie monitorowane: powiaty	zadanie w trakcie realizacji
ZP.5.3.	Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	Zadanie monitorowane: PGL LP, powiaty, gminy	zadanie w trakcie realizacji
ZP.5.4.	Obserwacja zagrożeń antropogenicznych i biotycznych lasu i zapobieganie ich skutkom (stanu zdrowotnego lasu, gradacje owadów, nielegalne wysypiska odpadów, nielegalna wycinka)	Zadanie monitorowane: PGL LP, GIOŚ, IBL, gminy, powiaty	zadanie w trakcie realizacji
ZP.5.5.	Zwiększanie udziału starych drzew w drzewostanach wszystkich klas wieku w miarę możliwości	Zadanie monitorowane: PGL LP	zadanie ciągłe
ZP.5.6.	W uzasadnionych przypadkach w planach urządzenia lasu należy dążyć do zastępowania rębni zupełnych rębniami złożonymi	Zadanie monitorowane: PGL LP	zadanie ciągłe

Tabela 67. Zadania w ramach kierunku interwencji **ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach** (w ramach celu ZP.II.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.6.1.	Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych	Zadanie monitorowane: PGL LP, KPN	zadanie ciągłe
ZP.6.2.	Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów	Zadanie monitorowane: PGL LP, powiaty, gminy, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe

Tabela 68. Zadania w ramach kierunku interwencji **ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień** (w ramach celu ZP.III.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
ZP.7.1.	Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej	Zadanie monitorowane: PGL LP, właściciele gruntów, gminy, powiaty	zadanie w trakcie realizacji
ZP.7.2.	Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których występuje sukcesja naturalna	Zadanie monitorowane: powiaty, właściciele gruntów	zadanie zrealizowane
ZP.7.3.	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo o niskich walorach przyrodniczych	Zadanie monitorowane: gminy, powiaty, MODR, PGL LP, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
ZP.7.4.	Wykupy gruntów pod ich zalesianie oraz dążenie do uzyskiwania większych środków na ten cel	Zadanie monitorowane: PGL LP	zadanie w trakcie realizacji

Podmioty realizujące działania z obszaru ZP w latach 2023-2024:

powiaty: białobrzeski, ciechanowski, kozienicki, łosicki, makowski, miński, ostrołęcki, ostrowski, otwocki, płoński, przasnyski, przysuski, radomski, siedlecki, sierpecki, warszawski, wołomiński, żuromiński, żyrardowski;

miasta i gminy: Białobrzegi, Błędów, Boboszewo, Bodzanów, Borowie, Brok, Brudzeń Duży, Brwinów, Cegłów, Celestynów, Ciechanów, Dąbrówka, Dzierzgowo, Głinojeck, Gniewoszków, Gołymin Ośrodek, Gozdowo, Grabów nad Pilicą, Górzno, Izabelin, Iłów, Jaktorów, Józefów, Kałuszyn, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Kowala, Latowicz, Lelis, Leszno, Maciejowice, Maków Mazowiecki, Małkinia Górna, Michałowice, Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Mordy, Nadarzyn, Nasielsk, Nieporęt, Nowy Duninów, Nowy Dwór Mazowiecki, Opinogóra Górna, Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka, Ożarów Mazowiecki, Platerów, Płock, Płońsk (gmina miejska i gmina wiejska), Podkowa Leśna, Pomiechówek, Przasnysz, Pruszków, Radom, Radziejowice, Radzymin, Raszyn, Sanniki, Siedlce, Sochocin, Sokołów Podlaski (gmina miejska), Stara Kornica, Stare Babice, Staroźreby, Stary Lubotyń, Stromiec, Waliszew, m.st. Warszawa, Wieniawa, Wołomin, Wyszów, Zakroczym, Zatory, Żąbki, Zielonka, Żelechów, Żyrardów;

przedsiębiorstwa: miejskie przedsiębiorstwa oczyszczania, spółdzielnie mieszkaniowe, spółki gminne i miejskie, zakłady gospodarki komunalnej, zarządcy lasów, zarządy dróg miejskich, zarządy dróg powiatowych, podmioty prywatne, wykonawcy robót;

instytucje: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, GDDKiA, GIOŚ, Instytut Badawczy Leśnictwa, Kampinoski Park Narodowy, Liga Ochrony Przyrody, MODR, nadleśnictwa, Ochotnicza Straż Pożarna, Państwowa Straż Pożarna, placówki oświatowe, policja, RDLP, WFOŚiGW, fundacje, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, jednostki organizacyjne i spółki z udziałem Samorządu Województwa Mazowieckiego.

3.9.1 ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej

3.9.1.1 ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną

ZP 1.1. Inwentaryzacja cennych zasobów przyrodniczych i dążenie do objęcia ich ochroną prawną i dążenie do zwiększenia środków finansowych na cel

W ramach zadania działania prowadziły m.in.: RDOŚ, Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, RDLP w Olsztynie, nadleśnictwa oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy w 2023 r. wykonało 3 inwentaryzacje przyrodnicze na potrzeby oceny wartości przyrodniczych terenów wnioskowanych do objęcia ochroną - Warszawa. W 2024 r. wykonano 1 inwentaryzację w tym celu.

W celu realizacji zadania w 2024 roku RDLP w Olsztynie wyznaczyła 1397,24 ha Obszarów Cennych Przyrodniczo (OCP) oraz starolasów (Parciaki).

Jednostki samorządu terytorialnego wykazały następujące zadania:

- gmina miejsko-wiejska Białobrzegi - ustanowienie 9 pomników przyrody na terenie Nadleśnictwa Dobieszyn w 2023 r.;
- gmina miejsko-wiejska Cegłów - ustanowienie 3 pomników przyrody w 2024 r.;
- gmina miejska Żąbki - inwentaryzacja, przygotowanie i opiniowanie projektów uchwał ustanawiających 11 pomników przyrody (w 2023 r. Rada Miasta przyjęła 7 uchwał ustanawiających pomniki przyrody, w 2024 r. były to 4 uchwały);
- gmina wiejska Izabelin - w obowiązujących MPZP zostały uwzględnione cenne zasoby przyrodnicze (drzewa pomniki itp.);
- gmina wiejska Platerów - inwentaryzacja pomników przyrody;
- gmina wiejska Wieliszew - ustalenie przeznaczenia pod tereny zieleni naturalnej, tereny rolnicze, łąki, pastwiska bez prawa zabudowy dla zespołów łąkowo-torfowych (Uchwała nr LXIII/607/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r.) w celu ochrony gruntów przed zabudową.

Nadleśnictwa prowadziły działania przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 69. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez nadleśnictwa w latach 2023-2024

Podmiot	Rodzaj działania
Nadleśnictwo Chojnów	Przygotowanie dokumentacji do ustanowienia nowych rezerwatów przyrody i powiększenia istniejących. Powiększenie rezerwatów: „Obory” k. m. Konstancin-Jeziorna (16,17 ha), „Młochowski Grąd” k. m. Młochów (22,69 ha). Nowe rezerваты: „Stawy w Krasniczej Woli” k. m. Krasnicza Wola (107,94 ha), „Bagna Prażmowskie” k. m. Nowy Prażmów (22,69 ha), „Dolina Rzeki Małej” k. m. Baniocha (130,83 ha).
Nadleśnictwo Drewnica	Utworzenie rezerwatu przyrody Fidest.
Nadleśnictwo Gostynin	Coroczne tworzenie kart stanowisk rzadkich gatunków roślin i zwierząt na terenie Nadleśnictwa Gostynin.
Nadleśnictwo Jabłonna	Propozycje obszarów na terenie Nadleśnictwa Jabłonna, które mają zostać uznane za rezerваты przyrody oraz powiększenie dwóch istniejących rezerwatów w ramach ogólnopolskiej akcji Lasów Państwowych „100 rezerwatów na 100 lecie Lasów Państwowych”. Wykonanie ekspertyzy „inventaryzacja gatunków z rodzaju pachnica oraz zgniotka cynobrowego na terenie Natura 2000 Ostoja Nowodworska”.
Nadleśnictwo Kozienice	Zgłoszenie obszarów cennych przyrodniczo do objęcia ochroną rezerwatową - utworzenie rezerwatu przyrody „Grądy” oraz powiększenie istniejącego rezerwatu „Guś”.
Nadleśnictwo Łochów	W ramach inicjatywy „100 rezerwatów na 100-lecie Lasów Państwowych” została zgłoszona propozycja rezerwatu przyrody na terenie leśnictwa Kamionna.
Nadleśnictwo Mińsk	Powiększenie powierzchni rezerwatów z okazji 100-lecia Lasów Państwowych.
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	Monitorowanie stanowisk na terenach leśnych ze stwierdzonymi gatunkami fauny i flory objętych ochroną, strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych w Nadleśnictwie Ostrów Mazowiecka: 17.10.2023 r. Decyzja RDOŚ w Warszawie WPN-I.6442.8.2023.MK.3, monitoring istniejących pomników przyrody: Rozporządzenie nr 12 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrowskiego i Rozporządzenie nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrowskiego, ochrona istniejących gniazd i drzew z dziuplami na powierzchniach leśnych objętych zabiegami gospodarczymi. Respektowanie założeń Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000 znajdujących się na terenach zarządzanych przez Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka tj.: – Puszcza Biała PLB 140007 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - 17 342,06 ha; – Dolina Dolnego Bugu PLB 140001 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - 565,68 ha;

Podmiot	Rodzaj działania
	– Ostoja Nadbużańska PLH140011 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk - 565,68 ha. W 2024 r. uruchomiono procedowanie powstania rezerwatu pn. „Stawy Osuchowskie” o powierzchni 46,01 ha.
Nadleśnictwo Płońsk	Utworzenie Rezerwatu Przyrody Paryż i Rezerwatu Przyrody Pieńki Rzewińskie.
Nadleśnictwo Pułtusk	Monitoring form ochrony przyrody.
Nadleśnictwo Przysucha	Utworzenie rezerwatu „Czerwony Most” w leśnictwach Aleksandrów i Skłoby.
Nadleśnictwo Radom	Projektowany rezerwat przyrody „Szabasówka” na terenie Nadleśnictwa o powierzchni 50,28 ha.
Nadleśnictwo Skarżysko	Złożenie wniosku do RDOŚ na utworzenie Rezerwatu Torfowisko Lipowe Pole w leśnictwie Sadek.
Nadleśnictwo Wyszaków	1. Uznawanie stref całorocznej i okresowej ostoji, miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego <i>Ciconia nigra</i> , w leśnictwie Ochudno na podstawie decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie - WPN-I.6442.18.2023.MK.2 oraz bielika <i>Haliaeetus albicilla</i> w leśnictwie Tuchlin na podstawie decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie - WPN-I.6442.14.2023.MK.3; 2. Coroczna inwentaryzacja przyrodnicza gatunków chronionych oraz pomników przyrody; 3. Inwentaryzacja terenów leśnych w celu wyznaczenia Obszarów Cennych Przyrodniczo.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZP.1.2. Kontynuacja prac nad zatwierdzaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarach Natura 2000 wynikające z tych planów

W 2023 roku RDOŚ we współpracy z GDOŚ wykonał ekspertyzę mającą na celu uzupełnienie stanu wiedzy o gatunkach owadów, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka (PLH140032). Zadanie zostało sfinansowane ze środków unijnych, a całkowity koszt jego realizacji wyniósł 62 220 zł.

ZP.1.3. Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody

Zadanie było realizowane przez RDOŚ. W latach 2023-2024 zostało ustanowionych 16 zarządzeń dotyczących planów ochrony następujących rezerwatów przyrody: Baranie Góry, Dąbrowa Radziejowska, Dąbrowy Seroczyńskie, Dolina Wkry, Gołobórz, Jadwisin, Kantor Stary, Las Bielański, Las Natoliński, Łęgi Czarnej Strugi, Okólny Ług, Olszynka Grochowska, Olszyny Rumockie, Rezerwat im. Króla Jana Sobieskiego, Rudka Sanatoryjna, Wąwóz Szaniawskiego. Zadanie było realizowane siłami własnymi RDOŚ.

ZP. 1.4. Aktualizacja/Opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych

Zgodnie z informacją dostarczoną przez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych działaniem wpisującym się w zadanie jest złożenie wniosku o dofinansowanie planów ochrony Nadbużańskiego i Mazowieckiego Parku Krajobrazowego do Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych. Przedsięwzięcie jest realizowane w sposób ciągły.

ZP.1.5. Sporządzenie audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego

Jednostką odpowiedzialną za sporządzenie audytu było Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego. Audyt krajobrazowy dla województwa mazowieckiego został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 48/24 z dnia 26 marca 2024 r. W audycie krajobrazowym, obejmującym cały obszar województwa mazowieckiego, zostały wskazane następujące informacje:

- krajobrazy występujące na obszarze województwa;
- lokalizacja krajobrazów priorytetowych;
- lokalizacja i granice obszarów prawnie chronionych, tj. parków kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obiektów znajdujących się na listach Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszarów Sieci Rezerwatów Biosfery UNESCO (MaB) lub obszarów i obiektów proponowanych do umieszczenia na tych listach;
- zagrożenia dla możliwości zachowania krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów lub obiektów objętych formami ochrony;
- rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów lub obiektów objętych formami ochrony;
- lokalne formy architektoniczne zabudowy w obrębie krajobrazów priorytetowych.

ZP.1.6. Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznie czynnej, terenów zieleni i innych krajobrazów terenów niezabudowanych, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań ekologicznych poprzez aktywne zapisy w strategiach rozwoju, programach wykonawczych, dokumentach i decyzjach administracyjnych z zakresu planowania przestrzennego

Realizację zadania prowadziły jednostki samorządu terytorialnego: gmina Głinojeck, gmina Kałuszyn, gmina Maciejowice, gmina Ożarów Mazowiecki, gmina Wołomin, gmina Zakroczym, gmina Żelechów, gmina miejska Ciechanów, gmina Nowy Dwór Mazowiecki, gmina Nowy Duninów, gmina Celestynów, gmina Dąbrówka, gmina Gozdowo, gmina Izabelin, gmina Michałowice, gmina miejska Płońsk, gmina Radziejowice, gmina Raszyn, gmina Stare Babice, gmina Staroźreby, gmina Waliszew, Dzielnica Ursynów m.st. Warszawy, Dzielnica Wesoła m.st. Warszawy, miasto Radom.

W wydawanych decyzjach wprowadzono stosowne zapisy. Gminy wprowadzały do projektów planów miejscowych zapisy zapewniające ochronę dla różnorodności biologicznie czynnej, terenów zieleni i innych krajobrazów terenów niezabudowanych, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań ekologicznych poprzez np. określanie powierzchni biologicznie czynnej z uwzględnieniem charakteru zabudowy danego obszaru, wskazywanie ciągów

przyrodniczych z terenami zielonymi, zachowanie terenów leśnych, zachowanie terenów otwartych czy nasadzenia drzew i krzewów w sąsiedztwie terenów kolejowych.

ZP.1.7. Monitoring obszarów chronionych

MZPK prowadzi monitoring obszarów chronionych zgodnie ze statutem i ustawą o ochronie przyrody. Zgodnie ze sprawozdaniem z działalności MZPK, w ramach zadania zakupiono 1 odbiornik GPS (w 2023 r.), 5 fotopułapek, 1 łódź katamaran oraz 1 zestaw do monitoringu ptaków (w 2024 r.).

Zgodnie z danymi pozyskanymi od Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy w 2023 roku wykonano ekspertyzę chiropterologiczną Lasu Kabackiego. Podczas inwentaryzacji chirofauny wykazano obecność 10 gatunków nietoperzy. W 2024 roku wykonano ekspertyzę chiropterologiczną lasów Dzielnicy Wawer, w tym rezerwatu przyrody im. Króla Jana Sobieskiego. Podczas inwentaryzacji lasów Wawra wykazano obecność 10 gatunków nietoperzy.

W ramach zadania Kampinoski Park Narodowy przeprowadza monitoring przyrodniczy całego kompleksu. Dodatkowo w sposób ciągły prowadzi monitoring w celu realizacji programu badawczo-pomiarowego Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego. Kampinoski Park Narodowy realizuje zadania z projektu LIFE Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”, w ramach którego prowadzi monitoring stanu mokradeł wybranych fragmentów Puszczy Kampinoskiej.

Jednostki samorządu terytorialnego prowadzą monitoringi w następującym zakresie:

- gmina wiejska Brudzeń Duży - monitoring cennych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych w otoczeniu Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego (inwentaryzacja ok. 1000 ha);
- miasto Żyrardów - monitoring terenu ochrony pośredniej i bezpośredniej ujęcia wód podziemnych Sokule;
- miasto Radom - cykliczna obserwacja i kontrola obszarów chronionych;
- powiat żuromiński - monitoring ornitologiczny stanu populacji dwóch gatunków przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Wkry i Mławki PLB140008 błotniaka łąkowego *Cirrus pygarrus* i derkacza *Crex crex* na powierzchni ok. 500 ha obrębu Strzeszewo, gm. Bieżeń.

W 2023 roku RDOŚ prowadził monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków w obszarach Natura 2000 w ramach projektu „Monitoring obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody na terenie województwa mazowieckiego w 2023 r.”. Efektem rzeczowym prowadzonych działań były 2 ekspertyzy, a całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 53 400 zł. W 2024 roku wykonano:

- 13 ekspertyz w ramach projektu „Monitoring obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody na terenie województwa mazowieckiego w 2024 r.”. Koszt realizacji zadania wyniósł 1 321 760 zł;
- 5 ekspertyz w ramach projektu „Monitoring obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody, wynikający z ustanowionych planów zadań ochronnych i planów ochrony

na terenie województwa mazowieckiego w 2024 r.” Koszt realizacji zadania wyniósł 333 634 zł.

Koszt działań realizowanych przez RDOŚ w latach 2023-2024 został w całości pokryty ze środków NFOŚiGW.

ZP.1.8. Zmiana struktury własności gruntów Kampinoskiego Parku Narodowego (wykupy gruntów prywatnych)

W ramach projektu LIFE Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska” przeprowadzono wykupy gruntów w Kampinoskim Parku Narodowym. Wykupiono 11,72 ha gruntów w 2023 r. oraz 8,62 ha gruntów w 2024 r.

W ramach stałej działalności Kampinoskiego Parku Narodowego wykupiono również 43,3949 ha gruntów w 2023 r. oraz 5,2135 ha w 2024 r. (z wyłączeniem gruntów wykupionych w ramach projektu LIFE Ochrona i odtwarzanie mokradeł na terenie obszaru Natura 2000 „Puszcza Kampinoska”).

ZP.1.9. Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach oraz nakazach i zakazach obowiązujących na ich terenie

MZPK w 2023 roku wykonał 40 sztuk plansz na tablice graniczne parków krajobrazowych oraz postawił 10 tablic turystycznych z mapą Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i przepisami. W ramach zadania prowadzono również monitoring, naprawę i wymianę zniszczonego oznakowania obszarów chronionego krajobrazu w województwie mazowieckim. W tym celu w 2023 roku postawiono 5 sztuk nowych tablic, a naprawiono 55 tablic. Natomiast w 2024 roku konserwacji poddano 42 tablice.

W ramach zadania wykonywano tablice informujące o formach ochrony przyrody, uzupełniano istniejące znakowanie lub przeprowadzano jego wymianę. Realizację zadania prowadziły gminy Białobrzegi, Wołomin, Wyszaków, Gozdowo, Jaktorów, Platerów, Radziejowice, Raszyn, Żyrardów oraz miasto Radom.

Kampinoski Park Narodowy wymienił tablice graniczne, tablice informacyjne Obszarów Ochrony Ścisłej, tablice z regulaminem udostępniania, tablice ppoż., przeprowadził remont i konserwację tablic istniejących i postawił tablice w nowych miejscach według potrzeb.

Według informacji pozyskanych z Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy wykonano stelaże tablic obszarowych form ochrony przyrody i uzupełniono oznakowanie.

W latach 2023-2024 RDOŚ prowadził działania mające na celu uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody na terenie województwa mazowieckiego. W 2023 roku oznakowano 11 obszarów chronionych poprzez umieszczenie 59 tablic informujących o nazwach rezerwatów przyrody. W 2024 roku oznakowano 22 obszary chronione poprzez umieszczenie 85 tablic informujących o nazwach rezerwatów przyrody.

ZP.1.10. Opracowanie baz danych informacji o zasobach przyrodniczych

RDOŚ realizował zadanie polegające na wprowadzaniu danych do prowadzonego przez GDOŚ ogólnodostępnego systemu informatycznego o nazwie Bank Danych o Zasobach

Przyrodniczych (BDZP). System ten zawiera informacje pochodzące zarówno z przeprowadzanych inwentaryzacji, jak i dane już dostępne w GDOŚ oraz w poszczególnych regionalnych dyrekcjach, a także informacje pozyskane od podmiotów zewnętrznych. Dzięki tym działaniom realizacja projektu przyczyniła się do zahamowania procesu utraty różnorodności biologicznej poprzez poszerzenie wiedzy na temat rozmieszczenia i stanu gatunków oraz siedlisk przyrodniczych. Dodatkowo projekt umożliwił uporządkowanie i udostępnienie szczegółowych informacji o zasobach przyrodniczych, co w rezultacie pozwoliło na skuteczniejszą ochronę przyrody. Zadanie realizowano w latach 2017-2023, a w trakcie realizacji projektu do systemu BDZP wprowadzono 1 144 545 rekordów w skali całego kraju. Zadanie realizowano siłami własnymi RDOŚ.

3.9.1.2 ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków

ZP.2.1. Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną

W ramach zadania, działania prowadziły m.in.: KPN, RDOŚ, Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, RDLP w Olsztynie, nadleśnictwa oraz jednostki samorządu terytorialnego.

KPN prowadził ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych obszarów wydmowych Kampinoskiego Parku Narodowego poprzez działania ochronne na terenie całego Parku, polegające na prowadzeniu nasadzeń hodowlanych, przerzedzaniu drzewostanów oraz ograniczaniu występowania zielnych i drzewiastych gatunków inwazyjnych (cieremchy amerykańskiej, robinii akacjowej, dębu czerwonego, klona jesionolistnego na powierzchni 784 ha oraz rdestowca japońskiego). W celu pozyskiwania bieżących informacji o stanie zdrowotnym drzewostanów jesienią w 2023 i 2024 roku poszukiwano owadów w ściółce (417 prób). Zwalczano gradację kornika ostrozębnego i prowadzono remonty, odbudowę oraz budowę nowych ogrodzeń upraw leśnych do ochrony nasadzeń przed zwierzyną. Wykonywano cięcia pielęgnacyjne o charakterze trzebieży i zabiegi sanitarne na powierzchni leśnej obszarów ochrony czynnej, aby pomóc drzewostanom w prawidłowym rozwoju, wzmocnić ich stabilność i trwałość oraz uzyskać pożądaną strukturę i stan gatunkowy, by w konsekwencji zwiększyć ich odporność na czynniki biotyczne i abiotyczne.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy podjęło się rozbudowy i adaptacji Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt w ramach programu priorytetowego „Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Część 1) Ochrona obszarów i gatunków cennych przyrodniczo”.

RDLP w Olsztynie wykonywała następujące działania na obszarze rezerwatu przyrody Baranie Góry:

- odtworzenie i utrzymywanie zbiorowiska świetlistej dąbrowy;
- utrzymanie i powiększenie stanowisk ciepłolubnych gatunków roślin;
- eliminacja gatunków obcych;
- odtworzenie naturalnych cech zbiorowisk leśnych;
- utrzymywanie ekosystemów łąkowych.

Natomiast na obszarze rezerwatu przyrody Olszyny Rumockie RDLP prowadziła ekstensywne użytkowanie kośne łąki - mechaniczne lub ręczne koszenie, usuwanie drzew i krzewów wraz z wywiezieniem biomasy poza rezerwat (Dwukoły). Dodatkowo RDLP w Olsztynie wykonywała

działania ochronne na rzecz cietrzewia (*Lyrurus tetrix*) - kształtowanie strefy ekotonowej na pow. 12,90 ha i budowa 2 wolier adaptacyjnych z zabezpieczeniem terenu (250 x 250 m), działania ochronne na rzecz sasanki otwartej (*Pulsatilla patens*) - płatowe odślanianie gleby celem stworzenia miejsc do kiełkowania lekkich nasion sasanki na 7 stanowiskach, działania ochronne na rzecz sosnowego boru chrobotkowego 91T0 - uprzątnięcie martwego drewna (w tym gałęzi) po zabiegach pielęgnacyjnych i trzebieżowych, usuwanie nadmiernych ilości martwego drewna powstałego w wyniku procesów naturalnych na pow. 33,51 ha (Myszyniec). RDLP realizowała również działania wynikające z Planu Zadań Ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Zachodniokurpiowskie Bory Sasankowe.

RDOŚ prowadził działania związane z czynną ochroną populacji cietrzewia (*Lyrurus tetrix*) na obszarze Równiny Kurpiowskiej, znajdującym się w granicach województwa mazowieckiego. W 2023 roku realizowano wsiedlenie trzech dorosłych osobników cietrzewia oraz zapewniono ich rozród w warunkach półnaturalnych. Równolegle prowadzono monitoring populacji, a także podejmowano działania mające na celu ograniczenie presji drapieżników, w tym odstrzał ssaków drapieżnych oraz odłów jastrzębi. W 2024 roku kontynuowano działania ochronne poprzez odstrzał ptaków drapieżnych, ze szczególnym uwzględnieniem jastrzębi. Całkowity koszt działań, wynoszący 42 000 zł, został sfinansowany ze środków własnych RDOŚ.

RDOŚ realizował także projekt pod nazwą „Ochrona gniazd bociana białego (*Ciconia ciconia*) w województwie mazowieckim”. W 2023 roku w ramach działań ochronnych postawiono sześć drewnianych słupów wyposażonych w platformy gniazdowe. Ponadto wykonano i zamontowano jedną platformę na słupie linii elektroenergetycznej oraz przygotowano i dostarczono pięć dodatkowych platform przeznaczonych do montażu na słupach linii elektroenergetycznych. Dodatkowo przeprowadzono konserwację trzech gniazd, która polegała na zmniejszeniu ich masy w celu poprawy bezpieczeństwa lęgów. W 2024 roku kontynuowano realizację projektu poprzez postawienie kolejnych sześciu drewnianych słupów z platformami gniazdowymi, wykonanie i montaż trzech platform na słupach linii elektroenergetycznych oraz przygotowanie i dostarczenie sześciu następnych platform przeznaczonych do montażu na słupach linii elektroenergetycznych. Całkowity koszt działań, wynoszący 123 430,50 zł, został sfinansowany z budżetu RDOŚ oraz środków WFOŚiGW.

Dzielnice m.st. Warszawy - Targówek i Ursynów, gmina Ostrów Mazowiecka oraz miasto Radom prowadziły rozmaite działania w celu utrzymania siedlisk ptaków i zwiększenia świadomości mieszkańców w zakresie przyrody, m.in.: wykonywanie i czyszczenie budek lęgowych dla miejskich ptaków (wróbli i jerzyków w Dzielnicy Targówek), nadzór ornitologiczny, kaczkomaty, hotele dla owadów w Dzielnicy Targówek, edukacja młodzieży, likwidacja gatunków inwazyjnych w Radomiu.

Tabela 70. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez nadleśnictwa w latach 2023-2024

Podmiot	Rodzaj działania
Nadleśnictwo Drewnica	Działania ochronne realizowane w ramach projektu „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP”. Działania polegały na usuwaniu niecierpka drobnokwiatowego na obszarze rezerwatu przyrody Łęgi Czarnej Strugi.

Podmiot	Rodzaj działania
	Działanie ochronne wynikające z planu ochrony rezerwatu Kawęczyn - wykaszanie odrośli drzew i krzewów.
Nadleśnictwo Gostynin	Wycinka drzew zaatakowanych grzybem <i>Sphaeropsis sapinea</i> w ramach ochrony czynnej drzewostanu w rezerwacie „Lucień”. W lasach Nadleśnictwa posadzono 1000 sztuk cisa pospolitego w ramach programu „Restytucji cisa pospolitego”.
Nadleśnictwo Grójec	Wieszanie i konserwacja budek lęgowych (70 nowych budek i konserwacja ok. 500 budek w 2023 r., konserwacja ok. 600 budek w 2024 r.). Wieszanie i konserwacja schronisk dla nietoperzy (w 2024 r. konserwacja 50 schronów). Wykonywanie zadań z zakresu ochrony przyrody w rezerwatach leśnych na terenie Nadleśnictwa Grójec.
Nadleśnictwo Kozienice	Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne.
Nadleśnictwo Łochów	Leśnictwo Ruchna, oddz. 198f, 208a, 208d, 208f - wykonanie zabiegów czyszczeń wczesnych i późnych w rezerwacie przyrody Kantor Stary, zgodnie z obowiązującym planem ochrony rezerwatu.
Nadleśnictwo Marcule	Zadania ochronne w rezerwacie przyrody „Dąbrowa Polańska” - usunięcie co najmniej 80% leszczyny z wywiezieniem poza rezerwat (porozumienie nr RDOŚ/70/2024) w celu zmniejszenia zwarcia podszytu - utrzymanie siedliska przyrodniczego świetlistą dąbrową.
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	Monitorowanie stanowisk na terenach leśnych ze stwierdzonymi gatunkami fauny i flory objętych ochroną, strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych w Nadleśnictwie Ostrów Mazowiecka: 17.10.2023 r. Decyzja RDOŚ w Warszawie WPN-I.6442.8.2023.MK.3, monitoring istniejących pomników przyrody: Rozporządzenie nr 12 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrowskiego i Rozporządzenie nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrowskiego, ochrona istniejących gniazd i drzew z dziuplami na powierzchniach leśnych objętych zabiegami gospodarczymi. Respektowanie założeń Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000 znajdujących się na terenach zarządzanych przez Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka tj.: Puszcza Biała PLB 140007 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - 17 342,06 ha; Dolina Dolnego Bugu PLB 140001 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - 565,68 ha; Ostoja Nadbużańska PLH140011 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk - 565,68 ha. W 2024 r. uruchomiono procedowanie powstania rezerwatu pn. „Stawy Osuchowskie” o powierzchni 46,01 ha.
Nadleśnictwo Płock	Program restytucji cisa - założenie nowej uprawy cisa o powierzchni 0,30 ha, zabezpieczenie jej przed zwierzyną i pielęgnacja założonej i istniejącej powierzchni posadzonego cisa. Ratowanie żaby trawnej. Umyślne chwytanie i przemieszczanie z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca. Na granicy drogi i lasu zostały

Podmiot	Rodzaj działania
	zamontowane czasowe płotki naprowadzające w celu ograniczenia śmiertelności żab i ropuch, które o tej porze zaczynają się przemieszczać do najbliższego zbiornika wodnego.
Nadleśnictwo Przysucha	Zakup schronów dla nietoperzy (50 szt. 2023 r., 100 szt. 2024 r.).
Nadleśnictwo Pułtusk	Monitoring gatunków objętych ochroną znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Pułtusk, a w konsekwencji powołanie strefy ochrony bociana czarnego - leśnictwo Jurgi oraz powołanie strefy ochrony bielika - leśnictwo Zatory.
Nadleśnictwo Radziwiłłów	Restytucja cisa pospolitego w Nadleśnictwie Radziwiłłów na powierzchni 0,40 ha.
Nadleśnictwo Siedlce	Ochrona ptaków - oczyszczanie budek lęgowych dla ptaków, wywieszanie karmy dla ptaków. Znakowanie drzew z gniazdami wieloletnimi i dziuplami. W 2023 r. w lasach Nadleśnictwa wywieszono 8 nowych i oczyszczono 827 starych budek dla ptaków i wywieszono 176 kg karmy dla ptaków. W 2024 r. oczyszczono 780 budek dla ptaków oraz wywieszono 198 kg karmy dla ptaków. Ochrona siedlisk - ochrona siedlisk grądowych i ciepłolubnych dąbrów w ramach realizacji zadań ochronnych w rezerwacie przyrody „Dąbrowy Seroczyńskie” poprzez usuwanie gatunków obcych, podszytów, prześwietlanie drzewostanu. W 2023 r. działania przeprowadzono na powierzchni 51,31 ha. W 2024 r. na powierzchni 21,18 ha.
Nadleśnictwo Skarżysko	Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne.
Nadleśnictwo Sokołów	Czynna ochrona ptaków - konserwacja i czyszczenie wywieszonych budek lęgowych; wykładanie karmy dla ptaków.
Nadleśnictwo Wyszaków	Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP, w ramach projektu realizacja: – zadania numer 6. Monitorowanie występowania gatunków chronionych, w tym przegląd drzewostanów pod kątem stwierdzenia lęgów dzięcioła czarnego; – zadania numer 8. Zabiegi czynnej ochrony gatunków. Kształtowanie stref ekotonowych - nasadzanie drzew owocowych i miododajnych. Wykonywanie prac na użytkach ekologicznych. Ręczne wykaszanie krzewów oraz traw w leśnictwie Tuchlin celem ochrony roślin z rodziny strączkowych oraz ochrona gąsiorka i bociana czarnego. Wykonywanie działań minimalizujących, mających na celu utrzymanie zbiorowisk lęgowych, siedliska priorytetowego 91E0 na terenie Nadleśnictwa Wyszaków. Usuwanie podszytów, podrostów i roślinności krzewiastej Przedmiot ochrony (gatunek lub siedlisko) 91I0 Ciepłolubna dąbrowa - leśnictwo Natalin. Lasy dla mokradeł - ochrona siedlisk hydrogenicznych na obszarach cennych przyrodniczo” (GMOK).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZP.2.2. Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną,
ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia ciągłości korytarzy migracyjnych

MZPK deklaruje ochronę ptaków, nietoperzy i pilchów poprzez zwiększenie miejsc schronienia w postaci budek oraz miejsc karmienia w Mazowieckim Zespole Parków Krajobrazowych. Budki zakupiono dla 5 parków: Brudzeńskiego, Chojnowskiego, Kozienickiego, Mazowieckiego i Nadbużańskiego. Zakupiono:

- budki dla nietoperzy - 550 szt.;
- budki dla pilchów 210 szt.;
- budki dla ptaków - 1042 szt.;
- karmniki dla ptaków - 411 szt.

W 2023 roku wykonano Uproszczony Plan Urządzania Lasu (dz. 4/1 i 5/10 obręb Kaliska, gmina Łochów).

W ramach projektu „Ochrona bioróżnorodności w mazowieckich parkach krajobrazowych”, MZPK prowadził wykaszanie działek. Natomiast w związku z „Akcją Żaba”, organizowaną od 20 lat na terenie Gminy Piaseczno i Chojnowskiego Parku Krajobrazowego, MZPK prowadzi ochronę płazów podczas migracji.

Ponadto MZPK w sposób ciągły wykonuje prace pielęgnacyjne wokół starorzecza rzeki Liwiec.

ZP.2.3. Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych

W 2023 roku nadleśnictwo Radom kontynuowało pracę w etapie III programu zwalczania barszczu Sosnowskiego.

W nadleśnictwie Wyszaków realizowano projekt pod nazwą LIFE „Wzmacnianie różnorodności biologicznej poprzez zapobieganie wprowadzaniu, wczesne ostrzeganie i kontrolę inwazyjnych gatunków roślin”. W związku z realizacją projektu identyfikowano miejsca występowania gatunków inwazyjnych - zlokalizowano je na powierzchni 38,18 ha.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zaraportowało w 2024 r. usuwanie inwazyjnych gatunków obcych z wybranych zbiorników wodnych, w rezultacie całkowicie usunięto IGO z obszaru Stawy w Ogrodzie Saskim i ograniczono wzrost populacji na zbiornikach Staw nad Królikarnią i Staw w Parku Ujazdowskim. Dodatkowo prowadzono usuwanie rdestowca z Lasu Bemowo i innych gatunków inwazyjnych z lasów administrowanych i zarządzanych przez Lasy Miejskie Warszawa.

RDOŚ prowadził działania związane z eliminacją inwazyjnego gatunku obcego bytującego na terenie nieruchomości położonych przy ul. Szpitalnej i ul. Piotra Skargi w Pruszkowie.

W 2023 roku przeprowadzono eliminację 16 osobników nutrii (*Myocastor coypus*).

W 2024 roku kontynuowano te działania, usuwając 14 osobników tego gatunku.

W dzielnicach m.st. Warszawy - Bemowo i Ursynów, prowadzono koszenie rdestowca japońskiego.

Ponadto, w ramach ankietyzacji działania w zakresie eliminacji gatunków inwazyjnych, w tym barszczów, rdestowca japońskiego, robinii i czeremchy, zgłosiły nadleśnictwa Dobieszyn, Gostynin, Łochów, Radziwiłłów, Skierniewice, miasta Płock, Radom i Siedlce, gminy Białobrzegi,

Cegłów, Izabelin, Ostrów Mazowiecka, Płońsk, Radziejowice, Raszyn, Rząśnik, Sochocin, Stare Babice, Zielonka, Żyrardów oraz RDLP w Olsztynie.

ZP.2.4. Odtwarzanie terenów mokradłowych oraz zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie niepogorszonym

Zachowanie siedlisk i gatunków jest realizowane w sposób ciągły, poprzez zadania określone w ustanowionych Planach Urządzenia Lasu, Uproszczonych Planach Urządzenia Lasu oraz Programach Ochrony Rezerwatów Przyrody polegających na zachowaniu siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie niepogorszonym.

W procesie ankietyzacji realizację zadania zgłosili: gmina Wieliszew, RDLP w Olsztynie, Kampinoski Park Narodowy oraz Nadleśnictwa - Kozienice, Łochów, Ostrów Mazowiecka, Wyszaków i Zwoleń.

Gmina Wieliszew Uchwałą nr LXIII/607/2023 Rady Gminy Wieliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r. ustaliła przeznaczenie pod tereny zieleni naturalnej, tereny rolnicze, łąki pastwiska bez prawa zabudowy dla zespołów łąkowo-torfowych, zespoły naturalnej zieleni wysokiej - zadrzewienia śródpolne dla obszaru zmeliorowanych łąk.

RDLP w Olsztynie w 2024 roku prowadziła odkrzaczanie zarastającego torfowiska wysokiego w rezerwacie przyrody Torfowisko Karaska na pow. 7 ha (Myszyniec).

Kampinoski Park Narodowy realizował ochronę przed osuszaniem mokradeł za pomocą piętrzenia wód na jazach na kanale Łasica.

Przykładowe działania podjęte przez Nadleśnictwa to:

- Nadleśnictwo Kozienice - wykonanie studium hydrologicznego dla Nadleśnictwa Kozienice;
- Nadleśnictwo Łochów - wyznaczanie stref buforowych wokół bagien, torfowisk, naturalnych cieków i zbiorników wodnych. Pozostawianie dużej ilości martwych drzew i innej biomasy w strefach wokół wyznaczonych wokół cieków wodnych i eutroficznych zbiorników wodnych. Na siedliskach łągowych przygotowanie gleby odbywa się w sposób nie naruszający mikroreliefu powierzchni, to znaczy niewykonywanie rabat, rabatowałków, głębokich bruzd czy kopców i dołków;
- Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka - kształtowanie stref przejściowych (buforów) wokół cieków i akwenów;
- Nadleśnictwo Wyszaków - realizacja projektu „Lasy dla mokradeł - ochrona siedlisk hydrogenicznych na obszarach cennych przyrodniczo” (GMOK), D03 Wykonanie ekspertyzy hydrologicznej dotyczącej stosunków wodnych na siedliskach podmokłych;
- Nadleśnictwo Zwoleń - realizacja Projektu „Lasy dla mokradeł - ochrona siedlisk hydrogenicznych na obszarach cennych przyrodniczo”.

ZP 2.5. Zachowanie siedlisk i gatunków obszarów kserotermicznych w stanie niepogorszonym

Realizację zadania w procesie ankietyzacji zadeklarowała gmina Łochów. Gmina wskazuje na konieczność usuwania gatunków niezgodnych ekologicznie z siedliskiem oraz ograniczanie

ilości podszytu i unikanie pozostawiania dużej liczby martwych drzew podczas zabiegów trzebieży na siedliskach kserotermicznych. Zabiegi najlepiej przeprowadzać zimą, przy pokrywie śnieżnej. Kluczowe jest ograniczanie zarastania i zacieniania dna lasu, aby utrzymać odpowiednie warunki świetlne dla runa.

RDOŚ w celu zachowania siedlisk i gatunków obszarów kserotermicznych w stanie nie pogorszonego realizował działania ochrony czynnej na terenie rezerwatów przyrody Skarpa Mołżewska oraz Sadkowie. Efektem rzeczowym podjętych prac w latach 2023 i 2024 było usunięcie odrośli drzew i krzewów w celu zapewnienia właściwych warunków dla ochrony roślin kserotermicznych.

ZP.2.6. Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych

Realizację zadania w procesie ankietyzacji zadeklarowały gminy: Nasielsk, Staroźreby, Stromiec, Waliszew i miasto Radom.

W ramach tych działań wnioski o wycinkę drzew są szczegółowo analizowane i wydawanie zgody na usuwanie drzew śródpolnych jest w sposób znacząco ograniczony, szczególnie na terenach gmin znajdujących się na terenie parków krajobrazowych i w granicach obszarów chronionego krajobrazu.

W Radomiu wykonano działanie „Czas na las”, w ramach którego założono „mikro las” z gatunkami biocenotycznymi, gdzie wprowadzono nasadzenia drzew na Godowie.

ZP.2.7. Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo

RDOŚ, realizując przydzielone mu ustawowe obowiązki, zapewnia ciągłość istniejących korytarzy migracyjnych i kształtowanie nowych poprzez realizację zadań z zakresu planowania przestrzennego. W szczególności wskazać tu należy zachowanie terenów o wysokiej wartości w kontekście łączności ekologicznej tj. dolin i koryt naturalnych cieków wodnych, pasów i kęp zadrzewień śródpolnych i nadwodnych, a także ochronę przed zabudową lasów i innych gruntów pokrytych roślinnością leśną. Zadania te realizowane są siłami własnymi RDOŚ przede wszystkim w procedurach uzgodnieniowych projektów decyzji o warunkach zabudowy, planów miejscowych oraz planów ogólnych.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m. st. Warszawy przeprowadziło remont ścieżki w Lesie Bródnowskim na odcinku „na polanę grodziska i w alei brzozowej” w ramach projektu nr 709 z budżetu obywatelskiego Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy oraz „od drewnianego pomostu” w ramach projektu nr 730 z budżetu obywatelskiego Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy. Zadanie było realizowane w 2024 roku, a całkowity koszt wyniósł 739 848,76 zł.

KPN realizuje zadanie w ramach stałej działalności statutowej. Wszystkie działania realizowane przez KPN związane z rozwojem turystyki i udostępnianiem parku dla celów turystyki i rekreacji, w tym budowa i modernizacja małej infrastruktury turystycznej, konserwacja szlaków i ścieżek itd. są realizowane w myśl zasad zrównoważonego rozwoju. W ramach zadania w latach 2023-2024 zostało wykonane:

- wytyczenie ścieżki spacerowej w okolicach Truskawia;

- modernizacja ścieżki dydaktycznej „Do Karczmyska”;
- zagospodarowanie polany wypoczynkowej;
- budowa parkingu.

Całkowity koszt realizacji zadania został poniesiony w 2023 roku i wyniósł 1 513 264,40 zł.

Ma to na celu kanalizację i kierunkowanie ruchu turystycznego, ograniczenie antropopresji na ekosystemy cenne przyrodniczo, poprawę bezpieczeństwa turystów i odwiedzających, podnoszenie świadomości ekologicznej, wzrost wiedzy na temat walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych KPN. Działania KPN dotyczą całego obszaru ochrony (tj. 38 544 ha) oraz 1 300 000 odwiedzających KNP.

Nadleśnictwa Pułtusk, Siedlce i Wyszaków realizowały szereg działań mających na celu powiększenie bazy turystycznej, modernizację istniejącej infrastruktury i promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki na obszarach leśnych.

ZP.2.8. Zapewnienie ciągłości istniejących korytarzy migracyjnych i kształtowanie nowych zwłaszcza na terenach silnie przekształconych antropogenicznie

Wg informacji podanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w ramach II aPGW dla woj. mazowieckiego zaplanowano dla JCWP ponad 130 działań mających na celu poprawę warunków hydromorfologicznych rzek i potoków oraz zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków (za ich realizację odpowiadają głównie jednostki PGW Wody Polskie).

W raportowanym okresie nie prowadzono innych działań w zakresie zadania.

ZP.2.9. Dążenie do pozostawiania martwego drewna, szczególnie na terenach lasów, parków i zadrzewień, z uwzględnieniem bezpieczeństwa mienia i życia ludzi

Nadleśnictwa Celestynów, Chojnów, Dobieszyn, Drewnica, Jabłonna, Łąck, Łochów, Mińsk, Ostrów Mazowiecka, Płońsk, Przysucha, Pułtusk, Radom, Radziwiłłów, Skarżysko, Skierniewice, Wyszaków, Zwoleń deklarują pozostawianie martwego drewna. Działania w omawianym zakresie uwzględnione są w PUL i realizowane są na bieżąco przez nadleśnictwa.

Również w przypadku RDLP pozostawianie martwego drewna, szczególnie na terenach lasów, parków i zadrzewień, z uwzględnieniem bezpieczeństwa mienia i życia ludzi jest stałym elementem zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

BOŚ raportuje w 2023 roku wycięcie i pozostawienie w lesie 1566 sztuk drzew usuniętych w ramach zapewniania bezpieczeństwa publicznego - suchych, zamierających, o osłabionej stabilności oraz złomów i wywrotów. Ogranicza się zabiegi gospodarcze do niezbędnego minimum i realnych potrzeb drzewostanów oraz pozostawia w lesie części drzew ściętych w ramach prowadzonych zabiegów gospodarczych. W 2024 roku, w ramach prowadzonych działań BOŚ, wycięto i pozostawiono w lesie 1042 drzew.

Realizację zadania wykazują także gminy Pruszków, Płońsk, Ząbki, Izabelin, Żyrardów, miasto Radom oraz Dzielnica Bemowo m. st. Warszawy, pozostawiając niektóre obumarłe drzewa na terenach mało uczęszczanych, gdzie nie zagrażają przechodzącym ludziom.

ZP.2.10. Tworzenie ekostref na terenie zwartej zabudowy miejskiej, które stanowić będą enklawy dla fauny i flory np. łąki kwietne, ograniczanie koszenia, pozostawianie niewygrabionych liści, nasadzenia roślin miododajnych i owocodajnych, instalowanie budek lęgowych

W ramach realizacji zadania w 2023 roku BOŚ raportuje montaż 80 budek dla ptaków i 20 skrzynek dla nietoperzy oraz założenie łąk. W 2024 roku zamontowano 14 budek dla ptaków.

Realizację zadania deklarują dzielnice m.st. Warszawy: Bemowo, Praga-Południe, Rembertów, Targówek, Ursynów, Wawer, Włochy, Śródmieście, Żoliborz. Zadanie na obszarze Warszawy realizowano poprzez m.in. czyszczenie i konserwację skrzynek lęgowych dla ptaków, montaż wież dla jerzyków, wykonywanie domków dla trzmieli, utrzymywanie uli, zakładanie łąk kwietnych, pozostawianie nieskoszonych obszarów.

W gminach Ostrów Mazowiecka i Pomiechówek oraz Starostwo Powiatowe w Łosicach wykonywano nasadzenia roślinności.

Gmina Pruszków realizowała projekt „Poprawa jakości środowiska poprzez kompleksowy rozwój terenów zielonych w Pruszkowie - etap II”, polegający na zagospodarowaniu zieleni przyulicznej ul. Staszica oraz zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Utraty na odcinku od ul. Przejazdowej do wysokości ul. Czarnieckiego. W ramach projektu wykonano następujące prace: budowa nawierzchni żwirowej, montaż elementów wyposażenia (ławki, kosze, leżaki, stojaki rowerowe, tablice edukacyjne, budki lęgowe, hotele dla owadów), nawierzchnie drewniane, altany drewniane, altany wierzbowe, nasadzenia drzew, krzewów, bylin, roślin runa, roślin wodnych, łąki kwietne, trawniki. Dodatkowo przeprowadzano konserwację i montaż nowych budek lęgowych dla ptaków i skrzynek dla nietoperzy oraz zakładano łąki kwietne i dosiewano istniejące łąki. Projekt realizowany był w latach 2012-2023, a koszt poniesiony w 2023 roku wyniósł 73 729 219,75 zł.

W gminie Płońsk stosuje się politykę zróżnicowanego koszenia traw, wydzielenie enklaw - ograniczenie koszenia w zależności od warunków pogodowych, siły wzrostu i rozwoju traw oraz wysiewanie łąk kwietnych.

W gminie Raszyn założono łąkę kwietną nad Rzeczką Raszynką - Park im. Magdaleny Abakanowicz. Ogranicza się koszenie do okolic ciągów pieszych i ścieżek rowerowych.

Gmina Żyrardów w ramach projektu „Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój terenów zieleni w mieście Żyrardowie” utworzyła ekostrefy zlokalizowane przy miejskich zbiornikach wodnych, poprawiając siedliska fauny i flory na danych terenach.

Miasto Radom utworzyło łąkę kwietną w Ekoparku Prędocinek. Na terenie Gminy Miasta Radom wykonywano nasadzenia roślin miododajnych w ilości 630 sztuk. Działania, takie jak ograniczenie koszenia i wygrabiania liści oraz pozostawianie martwego drewna prowadziło miasto Radom oraz Siedlce.

3.9.1.3 ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych

ZP.3.1. Tworzenie i odpowiednia pielęgnacja terenów zieleni ze szczególnym uwzględnieniem drzew o wymiarach pomnikowych i zieleni w obiektach zabytkowych

Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich prowadził cięcia pielęgnacyjne drzew i wycinę krzewów przy drogach wojewódzkich województwa mazowieckiego.

W poniższej tabeli przedstawiono wybrane zadania z zakresu budowy, modernizacji i pielęgnacji terenów zieleni zrealizowane w latach 2023-2024.

Tabela 71. Wybrane zadania z zakresu budowy, modernizacji i pielęgnacji terenów zieleni zakończone w latach 2023-2024

Beneficjent	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
m.st. Warszawa	Wykonanie ekspertyz dendrologicznych drzew cennych, wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych drzew cennych, montaż wiązań w koronach drzew cennych, montaż podpór.	376 689,34	504 876,00
Dzielnica Targówek m.st. Warszawy	Ekspertyzy dendrologiczne na terenach parków, skwerów i zieleńców w Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy.	88 953,60	150 797,20
Gmina Nowy Dwór Mazowiecki	Rozwój i modernizacja terenów zieleni w Nowym Dworze Mazowieckim.	b.d.	b.d.
Gmina Ostrów Mazowiecka	Usuwanie krzewów, koszenie poboczy na terenie Gminy.	275 816,40	273 671,92
Gmina Płońsk	„Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Poświętnem w Płońsku" - park południowy (wł. Gmina Miasto Płońsk) o powierzchni 25 650 m ² (dz. nr ewid. 197/63 o pow. 2,1246 ha; 197/64 - 0,2790 ha; 197/69 - 0,1614 ha) obejmowała: – przeprowadzenie specjalistycznych prac pielęgnacyjnych w istniejącym zabytkowym starodrzewie wraz z wykonaniem ekspertyzy dendrologicznej; – wprowadzenie nowych nasadzeń drzew, krzewów, bylin i roślin okrywowych; – renowację trawników; – wykonanie alejek parkowych z nawierzchni żwirowych bez obrzeży; – wyposażenie terenu w małą architekturę (ławki, kosze).	-	17 744,50

Beneficjent	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Kowala	Wyeksponowanie istniejących, oryginalnych elementów założenia dworsko-parkowego w Kowali	128 500,00	39 800,00
Miasto Radom	Rozbudowa części parku na os. Gołębiów II.	-	957 776,40
Miasto Siedlce	Utrzymanie zieleni miejskiej obejmujące sadzenie drzew i krzewów, płoszenie gawronów.	2 562 520,00	3 610 918,00
RDLP w Olsztynie	Utworzenie 3 nowych pomników przyrody na terenie Gminy Płoniawy-Bramura, założenie i pielęgnacja łąki kwietnej w miejscowości Budziska (Parciaki).	-	6500,00
Powiat żuromiński	Rewitalizacja parku podworskiego w miejscowości Zielona, gmina Kuczbork-Osada - wykonanie trawników w 2024 r.	-	336822,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Ponadto Dzielnica Wawer m.st. Warszawy, w ramach realizacji zadania, deklaruje utworzenie i wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych skweru przy ul. Patriotów. Całkowity koszt realizacji przedsięwzięcia w latach 2023-2024 wyniósł 396 000 zł.

ZP.3.2. Wprowadzanie elementów zielonej infrastruktury szczególnie na terenach silnie zurbanizowanych a szczególnie tworzenie tzw. zielonych ścian ze szczególnym uwzględnieniem nasadzeń pnączy na ścianach budynków oraz elementach infrastruktury np. ekrany akustyczne, ogrodzenia, słupy etc.

Zgodnie z informacją Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy w 2023 roku wydano 86 decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zaś w 2024 roku 80 decyzji, które nakazują inwestorom wprowadzanie elementów zagospodarowania zieleni takich, jak np. nasadzenia roślin gatunków rodzimych w biogrupach, wielowarstwowe nasadzenia - drzewa, krzewy, pnącza, byliny, w tym na zielonych dachach i ścianach, zabezpieczenia transparentnych powierzchni przed kolizjami z ptakami. Zadanie realizowane było siłami własnymi Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy.

Na terenie Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy w 2024 r. wykonano nasadzenia pnączy i roślin na pergolach w Parku Bródnowskim w celu poprawy atrakcyjności terenu i zwiększenia jego walorów estetycznych oraz komfortu użytkowników terenu. Koszt zadania wyniósł 497 674,29 zł. Na terenie Dzielnicy Wawer m.st. Warszawy w 2024 r. wykonano zielone ściany poprzez posadzenie pnączy na ogrodzeniu metalowym z matami wiklinowymi (rośliny: rdestówka, winobluszcz, bluszcz, wiciokrzew) - zagospodarowanie terenu zlokalizowanego na terenie wielofunkcyjnego obiektu sportowego „Syrenka” w osiedlu Marysin Wawerski. Koszt zadania wyniósł 13 500,00 zł.

W 2023 roku w gminie Nowy Dwór Mazowiecki utworzono i zmodernizowano tereny zieleni w Nowym Dworze. Utworzono tzw. park kieszonkowy - Skwer Lotników Modlińskich. Nasadzono 138 sztuk krzewów, 1045 sztuk bylin, 800 sztuk cebul.

Również w 2023 roku gmina Płońsk utworzyła „Zielone fasady i fronty z pnączy w centrum Płońska”: pnącza na dwóch elewacjach budynków ul. Grunwaldzkiej oraz zielone ekrany z bluszczu w donicach na pl. 15 Sierpnia, na ul. Grunwaldzkiej, na ul. Pułtuskiej, na ul. Przejazd oraz gotowy wysoki żywopłot z bluszczu na ul. Przejazd. Wprowadzono więcej zieleni w centrum Płońska w postaci gotowych ekranów z bluszczu i pnączy, natomiast pionowe elementy z pnączy w mocno zabudowanej przestrzeni miejskiej powiększyło powierzchnię biologicznie czynną o 350 m². Koszt inwestycji wyniósł 285 017,55 zł.

W Radomiu opiniuje się lokalizację i projekty budowy zielonych przystanków m.in. w ramach Budżetu Obywatelskiego.

Na terenie miejscowości Siedlce w 2023 r. posadzono 233 drzewa. Natomiast w 2024 r. utworzono ogród astronomiczny o powierzchni 0,0055 ha. Na istniejących terenach zieleni dosadzono 284 drzewa i 833 sztuk krzewów. Koszt poniesiony na realizację zadania wyniósł 125 860 zł w 2023 r. oraz 361 266,52 zł w 2024 r.

W 2023 r. w powiecie wołomińskim utworzono cztery ogrody deszczowe wraz z każdorazowym przeprowadzeniem warsztatu na temat zielono-błękitnej infrastruktury, w których wzięło udział 155 osób. Koszt poniesiony na realizację zadania w 2023 r. wyniósł 68 803,20 zł.

ZP.3.3. Tworzenie pasów zieleni (drzew lub krzewów) ochronnej wzdłuż jezdni dróg lub ulic, których zadaniem będzie wytłumianie hałasu, oczyszczanie powietrza, fitoremediacja, ograniczanie podmuchów wiatru i nawiewania śniegu w okresach zimowych

W celu ograniczenia emisji hałasu i zanieczyszczeń Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w raportowanym okresie prowadził nasadzenia roślinne na rondzie im. Androllego w Józefowie (DW 721) oraz zagospodarowanie zieleni wzdłuż ul. Pszczelińskiej w Brwinowie i Otrębusach. Zajmowano się także dostawą sadzonek drzew do wykonania nasadzeń kompensacyjnych w pasie dróg wojewódzkich będących w zarządzie MZDW.

BOŚ w Warszawie prowadziło nasadzenia pasów zieleni - al. Sikorskiego (od al. Wilanowska do 315 m na północ od skrzyżowania z ul. Pory), ul. Bonifacego (od al. Sikorskiego do ul. Powsińska), ul. Sobieskiego (od al. Witosza do al. Wilanowska).

W gminach również prowadzone były nasadzenia drzew i krzewów w pasach drogowych dróg gminnych.

GDDKiA Oddział w Warszawie prowadziła nasadzenia kompensacyjne drzew zgodnie z uzyskanymi decyzjami administracyjnymi dla Rejonu Mińsk Mazowiecki na drogach krajowych DK 92, DK2, DK 50, DK 62, A2.

ZP.3.4. Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni szczególnie na terenach, gdzie obserwowana jest silna presja zabudowy

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. W systemie planowania przestrzennego pełni

funkcję koordynacyjną między planowaniem krajowym, a planowaniem miejscowym. Plan określa podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje oraz formułuje kierunki polityki przestrzennej.

Wśród działań mających na celu ochronę walorów środowiska, przyrody i krajobrazu oraz wzrost bioróżnorodności znajduje się zachowanie walorów przyrodniczych, kulturowych, architektonicznych i krajobrazowych miast - ogrodów, poprzez utrzymanie ich leśno-parkowego charakteru. Plan zwraca uwagę na potrzebę ochrony przestrzeni, która zapewniała mieszkańcom nie tylko pracę, mieszkanie i miejskie wygody, lecz także wypoczynek i bezpośredni kontakt z przyrodą.

Większość gmin realizowała założenia zadania poprzez odpowiednie ustalenia w dokumentach planistycznych w latach 2023-2024. Przykładowo gmina Ożarów Mazowiecki wprowadziła do nowo tworzonej planów zapisy dotyczące zachowania terenów lasu. Z kolei miasto Ostrołęka podało, że w trakcie tworzenia dokumentów planistycznych zachowuje istniejące tereny zielone.

ZP.3.5. Ograniczenie wycinki drzew na terenie województwa do absolutnego minimum ze szczególnym uwzględnieniem zieleni przydrożnej bądź przyulicznej

Według informacji przekazanych przez dzielnice m.st. Warszawy - Bemowo i Targówek, w pozwoleniach na usunięcie drzew i krzewów zobowiązuje się do wykonania kompensacji przyrodniczych za usunięte rośliny.

Wykonanie zadania zgłosiły gminy: Celestynów, Ciechanów, Izabelin, Ostrów Mazowiecka (gmina miejska), Pruszków, miasto Radom, Radziejowice, Stary Lubotyń, Stromiec.

Gminy realizują zadania na bieżąco poprzez m.in.:

- ograniczenie usuwania drzew przydrożnych - usuwane są tylko drzewa zagrażające bezpieczeństwu i obumarłe;
- szczegółową inspekcję poprzedzającą wycinkę, oceniając przy tym stan zdrowotny drzewa i jego usytuowanie;
- ulotki informujące o korzyściach, płynących z drzew, przekazywane mieszkańcom w czasie oględzin drzew;
- nasadzenia zastępcze.

ZP.3.6. Wyznaczanie, zachowanie i kształtowanie terenów biologicznie czynnych - tzw. zielonych pierścieni wokół ośrodków miejskich i metropolitalnych oraz powiązań promienistych z terenami wewnątrz i na zewnątrz zielonych pierścieni

Zadanie realizują gminy: Ożarów Mazowiecki, Michałowice, Stare Babice i miasto Radom.

Gmina Ożarów Mazowiecki systematycznie wprowadza do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tereny zielone wzdłuż cieku wodnego, tym samym wydłużając ciąg błękitno-zielonej infrastruktury (fragment obrębu ewidencyjnego 0011, miasto Ożarów Mazowiecki).

W gminie Stare Babice w obowiązujących planach miejscowych wyznaczone są tereny zieleni, korytarze ekologiczne, tereny leśne oraz tereny rolne z zakazem zabudowy.

Gmina Michałowice podjęła się ochrony rozległych terenów otwartych przed zabudową i ustalenie na nich wysokich wskaźników powierzchni biologicznie czynnej w MPZP - uchwałą nr LXIV/681/2024 z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice obszaru „Aleja Kasztanowa”, obejmującego tereny położone w obrębach geodezyjnych wieś Pęcice, wieś Komorów i osiedle Komorów - część D. Dzięki temu zachowano tereny otwarte, które stanowią element zielonego pierścienia.

W mieście Radom w 2023 roku przyjęto „Program rozwoju terenów zieleni w Radomiu”³⁸, w którym zaplanowano szereg działań mających na celu utworzenie zielonego pierścienia dla najbardziej zurbanizowanej części Radomia. Główne cele programu związane z wyznaczaniem, zachowaniem i kształtowaniem terenów biologicznie czynnych, obejmują:

- zwiększenie powierzchni terenów zieleni - poprzez tworzenie nowych parków, skwerów, zieleńców i ogrodów deszczowych;
- poprawa dostępności zieleni - szczególnie w obszarach deficytowych, gdzie brakuje terenów rekreacyjnych;
- zwiększenie bioróżnorodności - poprzez dobór odpowiednich gatunków roślin i tworzenie siedlisk dla fauny.

ZP.3.7. Opracowanie wytycznych prawidłowej pielęgnacji drzew dla poszczególnych gmin

Zadanie zostało zrealizowane przez Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawa, gminę Białobrzegi, gminę Żyrardów i miasto Radom.

W 2024 roku BOŚ opracował Standard pielęgnacji i cięcia drzew na terenie m.st. Warszawy (załącznik do Zarządzenia nr 353/2024 Prezydenta m.st. Warszawy z 15.02.2025 r.).

Gminy Białobrzegi i Żyrardów opracowały jednolite wytyczne i zasady dotyczące m.in. postępowania z drzewostanem, realizacji nasadzeń rekompensujących, wnoszenia opłat i zalecanych gatunków nasadzeń.

Miasto Radom opracowało "Standardy ochrony zieleni w procesach inwestycyjnych oraz rozwoju zieleni na terenie miasta Radomia" przyjęte zarządzeniem PMR nr 286/2024.

Ponadto Zarząd Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 1036/33/24 z dnia 21 października 2024 roku przyjął dokument pn.: „Standardy Ochrony Roślinności ze szczególnym uwzględnieniem ochrony drzew dla inwestycji realizowanych przez Województwo Mazowieckie na terenie województwa mazowieckiego”. Celem opracowania jest zapewnienie wysokiej jakości planowania, projektowania i realizacji inwestycji w sposób niepowodujący szkód dla roślinności. Standardy mają przeciwdziałać degradacji środowiska, wspierać różnorodność biologiczną i adaptację do zmian klimatu. Całkowity koszt opracowania w latach 2023-2024 wyniósł 50 000 zł i został sfinansowany ze środków samorządu województwa mazowieckiego. Treść dokumentu ma charakter uniwersalny i jest możliwa do zastosowania przez różne podmioty.

³⁸ Uchwała Nr C959/2023 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 sierpnia 2023 r. w sprawie przyjęcia „Programu rozwoju terenów zieleni w Radomiu”

ZP.3.8. Integracja rozproszonej struktury zieleni w ciągły system terenów powiązanych i podejmowanie działań zapobiegających defragmentacji istniejących systemów

W raportowanych latach zadanie było realizowane przez gminę Żyrardów i miasto Radom.

Gmina Żyrardów w celu utrzymania korytarzy migracyjnych dla zwierząt i owadów oraz zapobiegania skutkom zmian klimatycznych poprzez tworzenie korzystnych warunków dla życia i wypoczynku dla mieszkańców utworzyła schemat ciągów zieleni przyulicznej i zieleńców oraz parków w powiązaniu z lasami komunalnymi na obrzeżach miasta.

Miasto Radom realizuje Program rozwoju terenów zieleni w Radomiu, przedstawiający działania zapobiegające defragmentacji istniejących systemów oraz plan utworzenia nowych terenów zieleni, które pozwolą na zintegrowanie rozproszonej zieleni w ciągły system.

Rezultatami tych działań było:

- zaopiniowanie w 2023 r. projektu przebudowy pl. ks. Domagały w Radomiu - zadanie zrealizowane siłami własnymi Urzędu Miejskiego w Radomiu;
- wykonanie w 2024 r. Parku kieszonkowego Ekopark Prędocinek - koszt realizacji zadania wyniósł 50 000 zł. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane ze środków budżetu miasta oraz środków budżetu państwa w formie dotacji przekazanej przez Wojewodę Mazowieckiego.

ZP.3.9. Stworzenie przestrzeni partycypacyjnej dla mieszkańców miast i gmin, na generowanie innowacji i zgłaszanie pomysłów w obszarze kształtowania kierunków, ochrony i tworzenia terenów zieleni na danym terenie

Zadanie w raportowanym okresie zostało zrealizowane przez Dzielnicę Włochy m.st. Warszawa, gminę Izabelin i miasto Radom.

W Warszawie celem rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury miasta utworzono nowe tereny zielone:

- skwer przy ul. Na Skraju - zadanie realizowane było w latach 2023-2024. Całkowity koszt realizacji, wynoszący 439 680 zł, został sfinansowany ze środków budżetu miasta;
- teren zieleni miejskiej w rejonie ul. Borsuczej w Warszawie - zadanie realizowane było w 2024 roku. Całkowity koszt realizacji, wynoszący 3 287 199 zł, został sfinansowany ze środków budżetu miasta.

Gmina Izabelin utworzyła „Łąkowy Tor Przeszkód” - teren Mokrych łąk na Truskawiu oraz Skwer na Siemiradzkiego w Izabelinie. Zadanie było realizowane w latach 2023-2024, a całkowity koszt wynoszący 181 403,40 zł został sfinansowany ze środków budżetu gminy.

Miasto Radom utworzyło „Zieloną skrzynkę”, tj. adres e-mail do szybkiego kontaktu mieszkańców z Wydziałem Ochrony Środowiska i Rolnictwa w Radomiu. Stworzono również nieformalną grupę „Z LIŚCIA”, która ma służyć omawianiu możliwych do podjęcia działań dotyczących terenów zieleni w Radomiu. Miasto Radom wspiera też tworzenie ogrodów społecznych. W 2023 roku utworzono ogród społeczny na osiedlu Ustronie.

ZP.3.10. Wsparcie rozwoju ogródków działkowych na terenie województwa

Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował program Mazowsze dla działkowców, przynoszący wiele korzyści dla społeczeństwa i środowiska. Rodzinne ogrody działkowe stanowią istotny element infrastruktury miast, zarówno w wymiarze środowiskowym (część klinów napowietrzających, zieleń izolacyjna wzdłuż infrastruktury liniowej, retencja wód), jak też społecznym (integracja mieszkańców, szczególnie w przypadku społeczeństw starzejących się) oraz przestrzennym. W ramach dwóch edycji programu przeprowadzonych w latach 2023-2024, Województwo Mazowieckie przeznaczyło łącznie ponad 3,2 mln zł na realizację 193 zadań (97 projektów dofinansowano w 2023 r., 96 projektów - w 2024 r.) służących realizacji celów określonych w „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2030+”. W latach 2023-2024 wykonano zadania związane z:

- infrastrukturą ogrodową - 181 projektów;
- infrastrukturą na terenie danego ROD służącą użyteczności publicznej dla ogółu społeczności lokalnej, w tym placów sportowo-rekreacyjnych, wiat rekreacyjnych, zadaszeń i placów zabaw - 12 projektów.

Gminy również udzieliły wsparcia dla rodzinnych ogrodów działkowych na m.in. przeprowadzenie modernizacji np. Domów Działkowców, sieci wodociągowych czy sieci energetycznych na terenie wybranych ROD. Udzielały również dotacji na m.in. wykonanie remontów instalacji, utwardzanie alejek ogrodowych, wykonanie miejsc postojowych i montaż latarni solarnych.

Zadanie zostało zrealizowane m.in. przez Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawa, gminę Maków Mazowiecki, gminę Mińsk Mazowiecki, gminę Opinogóra Górna, gminę Płońsk, gminę Płock i miasto Siedlce.

3.9.1.4 ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa

ZP.4.1. Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody, ekologii krajobrazu, oraz pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa

W latach 2023-2024 zadanie realizował Kampinoski Park Narodowy, który prowadził badania naukowe na terenie KPN, współpracując w tym zakresie z dyplomantami uczelni wyższych i różnymi instytucjami naukowymi i badawczymi w Polsce. Rezultatem wynikającym z ww. działań był wzrost wiedzy umożliwiającej podejmowanie celniejszych decyzji zarządczych. Całkowity koszt zadania, wynoszący 26 301,52 zł, został sfinansowany ze środków własnych KPN.

ZP.4.2. Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych

W poniższej tabeli zestawiono działania realizowane przez MZPK w ramach wsparcia zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych.

Tabela 72. Koszty zadania ZP.4.2 poniesione przez MZPK w latach 2023-2024

Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Zakup mebli ogrodowych	9 000,00	-
Wykonanie tablic edukacyjnych w NPK na 5 ścieżkach edukacyjnych	17 162,10	116 981,70
Zakup lornetek i namiotów promocyjnych	1 971,08	18 333,15
Prace wykonane na terenie Ośrodka edukacyjnego „Baza Torfy” w Karczewie (malowanie elewacji, wiaty, stołów, ławek, wymiana ogrodzenia frontowego, remont oświetlenia, remont piwnicy dla nietoperzy)	120 940,00	144 504,00
Prace wykonane w Sali kominkowej na terenie siedziby MZPK w Otwocku (remont kominka, instalacji elektrycznej)	27 861,41	-
Prace remontowe prowadzone na terenie Ośrodka Edukacyjnego KPK w Augustowie: w tym m.in.: remont poddasza, zadaszenia, kanalizacji sanitarnej, wykonanie nowej bramy wjazdowej z furtką oraz na ścieżce edukacyjnej „Krępiec” - remont tablic edukacyjnych	28 930,99	101 855,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Koszty poniesione przez MZPK na realizację zadania ZP.4.2 w latach 2023-2024 były sfinansowane ze środków samorządu województwa mazowieckiego oraz ze środków własnych MZPK.

W ramach zadania w raportowanym okresie BOŚ wybudował Centrum Edukacji Ekologicznej na Młocinach. Realizację zadania rozpoczęto w 2022 roku, a zakończenie zaplanowano na 2025 rok. Całkowity koszt realizacji w latach 2023-2024, wynoszący 9 059 307,12 zł, został sfinansowany ze środków NFOŚiGW.

KPN w analizowanych latach przeprowadził:

- rewitalizację zabytkowych obiektów leśnej architektury drewnianej na terenie Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego Kampinoskiego Parku Narodowego w Granicy oraz ich adaptację do celów muzealnych i edukacyjnych. Przedsięwzięcie było realizowane

w latach 2016-2023, a całkowity koszt poniesiony w 2023 r., wnoszący 1 148 794,46 zł, został sfinansowany ze środków unijnych oraz dotacji z budżetu MKiŚ;

- prace remontowe i instalacyjne w celu zwiększenia atrakcyjności kulturalnej zabytkowego kompleksu budynków Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego Kampinoskiego Parku Narodowego w Granicy. Przedsięwzięcie było realizowane w latach 2020-2023, a całkowity koszt poniesiony w 2023 r., wnoszący 850 262,99 zł, został sfinansowany ze środków unijnych oraz dotacji z budżetu MKiŚ.

W powiecie płońskim w latach 2023-2024 zrealizowano następujące zadania:

- wyposażenie pracowni odnawialnych źródeł energii w Centrum Kształcenia Zawodowego nr 1 w Płońsku (ul. Henryka Sienkiewicza 8) - wyposażenie pracowni odnawialnych źródeł energii w nowoczesne stanowiska dydaktyczne z zakresu ogniw paliwowych, pomp ciepła oraz turbiny wiatrowej i mini elektrowni słonecznej oraz organizacja warsztatów, zajęć dydaktycznych w formie szkoleń czy zajęć w terenie. Całkowity koszt realizacji w latach 2023-2024, wynoszący 81 974 zł, został sfinansowany ze środków WFOŚiGW oraz z budżetu powiatu;
- wyposażenie pracowni przyrodniczej w Zespole Szkół nr 2 im. Leona Rutkowskiego w Płońsku (ul. ks. Jerzego Popiełuszki 14) - wyposażenie pracowni przyrodniczej w różnorodne zestawy dydaktyczne do badań i nowoczesny sprzęt oraz organizacja warsztatów i zajęć dydaktycznych. Całkowity koszt realizacji w latach 2023-2024, wynoszący 50 015 zł, został sfinansowany ze środków WFOŚiGW oraz z budżetu powiatu.

Dodatkowo w 2024 r. w powiecie płońskim rozpoczęto realizację zadania polegającego na doposażeniu edukacyjnej pracowni ekologicznej w Zespole Szkół Nr 1 im. Stanisława Staszica w Płońsku. Zakres rzeczowy obejmuje wyposażenie pracowni przyrodniczej w różnorodne zestawy dydaktyczne do badań i nowoczesny sprzęt oraz organizację warsztatów i zajęć dydaktycznych. Całkowity koszt poniesiony w 2024 r., wynoszący 71 372,50 zł, został sfinansowany ze środków WFOŚiGW oraz z budżetu powiatu.

Zarząd Dróg Powiatowych w Węgrowie w 2024 r. zagospodarował tereny zielone przy I LO w Węgrowie poprzez nasadzenia roślinności oraz utworzenie ogrodu deszczowego. Całkowity koszt wynoszący 162 000 zł, został sfinansowany ze środków samorządu województwa mazowieckiego oraz z budżetu powiatu.

Większość gmin realizowała zadanie poprzez tworzenie ścieżek edukacyjnych dedykowanych ochronie przyrody.

RDOŚ realizował wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej i ochronie walorów przyrodniczych poprzez:

- zakup 100 sztuk palików przeznaczonych do montażu tabliczek informujących o zakazach oraz koloniach lęgowych w rezerwacie Wyspy Zawadowskie;
- wykonanie i montaż 30 słupków drewnianych z kodami QR i 15 tablic edukacyjnych ze stelażami postawionych na terenach mazowieckich rezerwatów przyrody;
- wykonanie, dostawę i montaż wygradzeń o długości ok. 100 m w rezerwacie Las Bielański;

- wykonanie i montaż 50 sztuk tablic z piktogramami, 6 tablic informacyjnych, 40 słupków, na których umieszczono 20 tablic do oznakowania granic rezerwatów przyrody.

Efektem tych działań było zwiększenie świadomości osób odwiedzających rezerwat w zakresie obowiązujących na jego terenie zakazów. Całkowity koszt wynoszący 210 135,40 zł, został sfinansowany ze środków WFOŚiGW oraz z budżetu RDOŚ.

ZP.4.3. Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody

W ramach realizacji zadań własnych Zarząd Województwa Mazowieckiego przeprowadzał szereg przedsięwzięć, w tym m.in.: konkursy plastyczne dla szkół, konferencje, warsztaty plenerowe, audycje radiowe, spektakle teatralne dla dzieci, spoty edukacyjne, pikniki itp. Działania prowadzone były w podregionach: m.st. Warszawa, ciechanowski, ostrołęcki, siedlecki, radomski, płoński, warszawski zachodni, Radom. Dodatkowo, wydano publikację „Ekolandia - komiksowe łamigłówki dla najmłodszych”, w ilości 2 000 szt., która przekazywana była do szkół. Jest to publikacja, w której w sposób przystępny i zrozumiały została przedstawiona problematyka ochrony środowiska naturalnego oraz wskazano właściwe wzorce postępowania w duchu dbałości o środowisko naturalne, poprzez atrakcyjne formy aktywności manualnej i umysłowej takie jak: rebusy, kolorowanki, łamigłówki w postaci prostych logogryfów i krzyżówek, historyjki obrazkowe czy zagadki, które mają na celu pobudzać dziecko do myślenia i rozwijania jego wyobraźni.

Orientacyjną liczbę osób, które były adresatami zadań realizowanych w 2023 roku we współpracy z Zarządem Województwa Mazowieckiego można określić na co najmniej 80 tys., a także na co najmniej 70 tys. w 2024 roku. Dzięki zrealizowanym zadaniom zwiększyła się wiedza ekologiczna osób uczestniczących w przedsięwzięciach ekologicznych, uwrażliwiono uczestników biorących udział w przedsięwzięciach na potrzebę bliskiego kontaktu z przyrodą i poczucia odpowiedzialności za jej los oraz zapoznano dzieci i młodzież z parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu.

Większość działań edukacyjnych związanych z ochroną przyrody wpisywało się w szerszy kontekst obejmujący również m.in.: gospodarkę odpadami, ochronę wody i powietrza. W latach 2023-2024 jednostki samorządu terytorialnego realizowały zadanie poprzez:

- organizację warsztatów i lekcji poświęconych ochronie przyrody;
- sadzenie roślin oraz drzew na terenie gmin;
- programy promujące postawy proekologiczne;
- prowadzenie pasiek;
- organizację konkursów oraz pikników ekologicznych;
- tworzenie ścieżek edukacyjnych;
- dystrybucję materiałów informacyjnych i edukacyjnych, spoty radiowe i internetowe w zakresie ochrony przyrody.

Partnerami współpracującymi z JST przy realizacji przedsięwzięć byli: szkoły, przedszkola, spółki gminne, miejskie i powiatowe, Lasy Państwowe, nadleśnictwa, fundacje i stowarzyszenia, m.in.: Stowarzyszenie „Iuvenes”, Stowarzyszenie „Zielona akcja”, Stowarzyszenie „Orzeł

i reszka", MODR Warszawa, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Goworowie, Koło Łowieckie „ŁOŚ”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, WFOŚiGW.

Rezultatem wynikającym z przeprowadzonych działań było:

- zwiększenie świadomości ekologicznej oraz motywowanie do działań proekologicznych na rzecz środowiska;
- popularyzacja zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska;
- zainteresowanie różnorodnością lokalnej fauny i flory;
- budowanie poczucia odpowiedzialności społecznej za stan środowiska naturalnego oraz kształtowanie postaw proekologicznych, w tym konieczności ochrony środowiska w miejscu zamieszkania;
- upowszechnianie walorów nadwiślańskiej przyrody.

Tabela 73. Wybrane zadania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody, prowadzone w latach 2023-2024

Beneficjent	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Gmina Mińsk Mazowiecki	Organizacja Ekopikniku w SP nr 4 w Mińsku Mazowieckim.	3 000,00	-
Gmina Ostrów Mazowiecka	Akcja „Sprzątanie świata”.	7 766,64	-
Gmina Pruszków	Warsztaty w szkołach, ulotki, promocja programu grantowego Zielona ławeczka, obchody Dnia drzewa.	17 436,00	22 275,12
Gmina Borowie	Tworzenie ścieżki edukacyjnej w Gminie Borowie w miejscowości Słup Pierwszy.	65 851	-
Powiat wołomiński	Akcja edukacyjna „Pomóż dzikim wrócić do lasu”.	5 803,19	29 844,75
Powiat wołomiński	Ekologiczny program edukacyjny „4 Żywioty”	-	14 281,00
Dzielnica Bemowo m.st. Warszawy	„III Bemowski Piknik Naukowy” - w ramach pikniku zorganizowano stanowiska naukowe: strefa pt. Klimat to my! Strefa Ekologiczna, stoisko Lasów Miejskich, stoisko Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego, stoisko Zarządu Zieleni m.st. Warszawy, warsztaty pszczelarskie, stoisko Ogródki balkonowe.	6 690,00	-
m.st. Warszawa	Prowadzenie na terenie warszawskich kompleksów leśnych oraz w Centrum Edukacji	203 987,25	849 870,81

Beneficjent	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	Przyrodniczo-Leśnej bezpłatnych zajęć edukacyjnych z zakresu ochrony przyrody, dzikich zwierząt, ekologii oraz funkcjonowania ekosystemów leśnych. Zajęcia przeznaczone dla grup zorganizowanych oraz osób indywidualnych z obszaru Warszawy.		
m.st. Warszawa	Oferta edukacyjna z zakresu zieleni miejskiej, ekologii, ochrony środowiska, różnorodności biologicznej; współpraca o charakterze edukacyjnym z organizacjami pozarządowymi i ośrodkami naukowymi w ww. zakresie; warsztaty edukacyjne na temat zieleni miejskiej, ekologii, ochrony środowiska, różnorodności biologicznej; spacer edukacyjne w obrębie warszawskich terenów zieleni i in.	245 623,00	334 380,94
KPN	Kampania informacyjno-promocyjna pt. „Kampinoski Park Narodowy - człowiek i natura”.	-	334 790,00
KPN	Stać działalność edukacyjna KPN mająca na celu podwyższenie stanu świadomości ekologicznej oraz budzenie szacunku i odpowiedzialności za otaczającą nas przyrodę. Zajęcia i wycieczki edukacyjne prowadzone na terenie Parku. Udział Parku w wydarzeniach edukacyjno-promocyjnych poza obszarem Parku. Działalność w Internecie.	25 157,99	52 352,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Dodatkowo powiat otwocki przeprowadził warsztaty przyrodnicze - Toperki Nocą (realizowane w Bazie Torfy).

MZPK jest wojewódzką samorządową jednostką organizacyjną województwa mazowieckiego, która realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, na obszarze swojego działania. W 2023 r. z różnych aktywnych form edukacji skorzystało 2 155 osób, zaś w 2024 r. 1 834 osób, w tym w terenowych i stacjonarnych zajęciach edukacyjnych, prelekcjach i warsztatach. MZPK fundował nagrody w konkursach ekologicznych i pomoce edukacyjne do przeprowadzania warsztatów. MZPK prowadzi także Ośrodek Rehabilitacji Ptaków. W 2023 r. udzielono pomocy 154 ptakom, natomiast w 2024 r. – 211 ptakom.

Poza realizacją edukacji przyrodniczej w ramach działań statutowych, MZPK realizował także projekty wybrane w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza.

W 2023 roku były to:

- budowa ścieżki edukacyjno-przyrodniczej wraz z elementami drewnianej architektury towarzyszącej, w tym: ośmiokątnej wiaty dydaktycznej z murowanym grillem, tarasu widokowego nad rzeką Liwiec oraz kładki z miejscem odpoczynku w formie platformy z ławkami, zlokalizowanej przy siedzibie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Na całej długości ścieżki umieszczono sześć tablic dydaktycznych. Z Budżetu Obywatelskiego Mazowsza na ten cel przeznaczono 899 991 zł, a całkowity koszt zadania wyniósł 925 430,52 zł;
- warsztaty ekologiczne dla dorosłych zorganizowane w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza w Nadbużańskim Parku Krajobrazowym, w których uczestniczyło 2 119 osób. Całkowity koszt zadania, w całości sfinansowany ze środków BOM wyniósł 199 997,08 zł.

Natomiast w 2024 roku w ramach Budżetu Obywatelskiego Mazowsza zrealizowano projekt „Warsztaty ekologiczne dla dorosłych”, w którym udział wzięło 1 834 osób. Kwota zaczerpnięta z Budżetu Obywatelskiego Mazowsza na ten cel to 199 565,31 zł.

Organizowane były również konkursy i warsztaty przyrodnicze, publikacje edukacyjne: Konkurs edukacyjny Chojnowskiego Parku Krajobrazowego, Chojnowski powiatowy konkurs wiedzy przyrodniczo-leśnej, przyrodniczy konkurs dla najmłodszych „Skarby lasu”, XII i XIII rajd terenowy „Szlakami Chojnowskiego Parku Krajobrazowego”, warsztaty kąpiel leśna, dendrologiczne, o pajęczakach, o gryzoniach, o równonogach, o gatunkach obcych i inwazyjnych, przygotowywano broszury o wążkach i kaczkach Chojnowskiego Parku Krajobrazowego.

Każdy z Parków prowadzi działania promocyjno-edukacyjne, w tym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem szerokiej gamy pomocy dydaktycznych będących na wyposażeniu MZPK. Pracownicy z zaangażowaniem promują Parki Krajobrazowe Mazowsza, ukazując jak wiele korzyści czerpiemy z otaczającej nas przyrody.

RDOŚ w latach 2023-2024 prowadził następujące działania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody:

- 3 wystawy zorganizowane z okazji 50-lecia rezerwatu przyrody Las Bielański - Warszawa;
- przeprowadzenie 3 prelekcji na temat Lasu Bielańskiego w ramach konferencji zorganizowanej z okazji 50-lecia rezerwatu przyrody Las Bielański - Urząd Miasta Warszawa Dzielnica Bielany;
- organizacja plenerowych imprez edukacyjnych, podczas których uczestnicy zdobywali nagrody i zwiększali swoją wiedzę na temat mazowieckich rezerwatów przyrody (około 8 spotkań) - Warszawa;
- spotkania edukacyjne w szkołach, podczas których uczniowie mieli możliwość nabyć wiedzę o chronionych gatunkach ptaków (m.in. mewa śmieszka) - warszawskie szkoły.

Efektom działań prowadzonych przez RDOŚ było zwiększenie wiedzy uczestników spotkań na temat ochrony w mazowieckich rezerwach przyrody. Całkowity koszt wynoszący 54 215,17 zł został sfinansowany z budżetu RDOŚ oraz środków WFOŚiGW.

ZP.4.4. Edukacja mieszkańców województwa na temat roli błękitno-zielonej infrastruktury w kwestii łagodzenia skutków zmian klimatycznych. Zachęcanie mieszkańców do partycypacji w zwiększaniu roli błękitno-zielonej infrastruktury w adaptacji do zmian klimatu miast i gmin na terenie województwa

W raportowanym okresie BOŚ prowadziło kampanie i projekty edukacyjne w kanałach internetowych, w tym w mediach społecznościowych, dotyczące zieleni miejskiej, ekologii, ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

W dzielnicach m.st. Warszawy - Wawer i Włochy organizowano pikniki ekologiczne i warsztaty edukacyjne o tematyce ekologicznej. Mieszkańcom proponowano udział w miejskich akcjach, jak Świąto Ziemi czy Sprzątanie Świata.

Gminy i starostwa realizowały zadanie m.in. poprzez:

- edukowanie w zakresie budowy ogrodów deszczowych i zbierania wód opadowych w miejscu ich powstawania;
- badanie jakości powietrza i zanieczyszczeń przy użyciu dronu na terenie Gminy Nadarzyn;
- ekologiczne pikniki rodzinne;
- szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego;
- konkursy i akcje ekologiczne.

ZP.4.5. Edukacja mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem rolników na temat ochrony i znaczenia owadów zapylających

W ramach zadania BOŚ utworzyło Ekwioskę - przestrzeń edukacyjną na terenie Warszawskiego ZOO, promującą znaczenie łąk kwietnych, owadów zapylających oraz innych zagadnień ekologicznych związanych ze zrównoważonym rozwojem. Powstał również edukacyjny plac zabaw z ogródkiem zielonym i tablicami edukacyjnymi.

W Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy prowadzono warsztaty edukacyjne w minipasiece, zabawy edukacyjne, pokaz miodobrania, podczas którego uczestnicy dostali słoiczki bemowskiego miodu.

Gminy Baboszewo, Izabelin, Maciejowice, Nasielsk, Nieporęt, Staroźreby i Wieniawa wykonywały działania polegające na m.in. szkoleniach chemizacyjnych dla rolników, rozpowszechnianiu ulotek wśród mieszkańców, lokalnych akcjach ekologicznych, publikacjach informacji o owadach zapylających na stronach internetowych gmin i na tablicach ogłoszeń.

W 2023 roku Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego przeprowadził 3 konferencje stacjonarne dla 170 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich (w tym 1 konferencja dla 60 osób finansowana ze środków KSOW) oraz 7 szkoleń (w tym 1 online) dla 357 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. W 2024 roku przeprowadzono 3 konferencje stacjonarne dla 178 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich (w tym 1 konferencja dla 60 osób

finansowana ze środków SIR) oraz 4 szkolenia stacjonarne dla 195 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

Starostwo Powiatowe w Wołominie prowadziło w 2024 r. Internetową Akcję Ekologiczną z okazji Światowego Dnia Pszczół w celu przekazania wiedzy na temat roli pszczoł w ekosystemie oraz zagrożeń wynikających ze zmniejszenia ich populacji.

Zadania publiczne realizowane były przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w latach 2023-2024 w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego” zadanie pn. „Propagowanie rolnictwa ekologicznego oraz upowszechnienie roli pszczoł w środowisku naturalnym”. Zadanie było realizowane w ramach otwartych konkursów ofert. Celem realizacji zadania był:

- wzrost wiedzy mieszkańców Mazowsza na temat rolnictwa ekologicznego lub/oraz roli pszczoł w środowisku naturalnym;
- wzrost rozpoznawalności produktów ekologicznych lub/oraz pszczelich;
- aktywizacja i rozwój społeczności Mazowsza, chcących podjąć działania w zakresie rolnictwa ekologicznego lub/oraz pszczelarstwa.

W 2023 roku dofinansowanie uzyskało 21 organizacji pozarządowych na łączną kwotę 247 685,00 zł, natomiast w 2024 roku 17 organizacji na łączną kwotę 244 664,00 zł.

ZP.4.6. Wspieranie działań mających na celu zwiększenie roli błękitno-zielonej infrastruktury, ochronę dziedzictwa przyrodniczego oraz ochronę zwierząt

W ramach Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Adaptacji do Zmian Klimatu - Mazowsze dla klimatu, Samorząd Województwa Mazowieckiego udzielał dotacji dla gmin i powiatów na terenie województwa mazowieckiego na inwestycje dotyczące rozwoju terenów zielonych, w tym nasadzeń zieleni, rewitalizacji parków i skwerów, przeprowadzania zabiegów pielęgnacyjnych w parkach i ogrodach (33 projekty w 2023 roku oraz 54 projekty w 2024 roku), jak również dotyczące budowy i modernizacji zbiorników retencyjnych, wykonania ogrodów deszczowych, rowów infiltracyjnych oraz związane z zagospodarowaniem wody opadowej (5 projektów w 2023 roku oraz 14 projektów w 2024 roku). W 2023 roku posadzonych zostało ponad 1000 drzew oraz ponad 40 tysięcy krzewów, bylin i traw ozdobnych. Wykonano ogrody deszczowe w gm. Szydłowiec i Piaseczno oraz w powiecie wołomińskim. Zmodernizowano zbiornik przeciwpożarowy w gm. Chorzele oraz wykonano rowy infiltracyjne w gm. Radzymin. W 2024 roku posadzonych zostało ponad 3100 drzew oraz ponad 60 tysięcy krzewów, bylin i traw ozdobnych. Wybudowano 3 i zmodernizowano 8 zbiorników retencyjnych. W gminie Radzanowo wykonano powierzchnię przepuszczalną, a gminy Wiązowna i Czerwonka oraz Dzielnica Bemowo m.st. Warszawy zrealizowały zadania związane z zagospodarowaniem wody deszczowej. Koszt inwestycji w 2023 roku wyniósł 6 373 424,00 zł, z czego Samorząd Województwa Mazowieckiego udzielił dofinansowania na poziomie 4 328 424 zł, natomiast w 2024 roku to wartość 10 001 663,00 zł, gdzie dofinansowanie z Województwa Mazowieckiego wyniosło 6 786 663 zł.

Województwo Mazowieckie w ramach otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie realizowało w obszarze

„Ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego” zadania
pn. "Prowadzenie działań związanych z edukacją w zakresie zielono-błękitnej infrastruktury."
w formie wsparcia. Celami realizacji zadań było:

- tworzenie warunków do aktywnego zdobywania wiedzy poprzez organizację różnorodnych zajęć edukacyjnych, w tym warsztatów/szkoleń/konkursów dla dzieci i młodzieży związanych z realizacją zielono-błękitnej infrastruktury (np.: ogrodów deszczowych, zbiorników na deszczówkę przy ogólnodostępnych budynkach użyteczności publicznej);
- zwiększanie wiedzy i świadomości mieszkańców województwa mazowieckiego na temat zielono-błękitnej infrastruktury, w tym m.in. o sposobie realizacji i projektowania zielono-błękitnej infrastruktury oraz o wpływie rozwiązań opartych na zielono-błękitnej infrastrukturze na kwestie związane z adaptacją do zmian klimatu;
- upowszechnianie informacji na temat zielono-błękitnej infrastruktury, m.in. poprzez organizację wydarzeń, wydawanie publikacji oraz prowadzenie audycji na temat zielono-błękitnej infrastruktury.

W 2023 roku dofinansowanie uzyskało 9 organizacji pozarządowych, natomiast w 2024 roku 8 organizacji. Całkowity koszt realizacji inwestycji wyniósł 172 364,34 zł w 2023 roku oraz 170 140,00 zł w 2024 roku.

„Mazowiecki Program Wsparcia Zapobiegania Bezdomności Zwierząt - Mazowsze dla zwierząt” to inicjatywa realizowana przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, skierowana do gmin i miast położonych na terenie województwa mazowieckiego. Celem programu jest udzielenie wsparcia finansowego jednostkom samorządu terytorialnego w działaniach mających na celu ograniczenie zjawiska bezdomności zwierząt. W szczególności program koncentruje się na przeciwdziałaniu niekontrolowanemu rozmnażaniu się psów i kotów właścicielskich oraz kotów wolnożyjących, co ma zapobiegać ich porzucaniu i bezdomności. Program zakłada również prowadzenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców, promujących humanitarne traktowanie zwierząt oraz odpowiedzialną opiekę nad nimi. Dodatkowo przewidziane jest wsparcie finansowe dla gmin z przeznaczeniem na schroniska dla zwierząt, co ma poprawić warunki bytowe zwierząt przebywających w tych placówkach. Środki przeznaczone na realizację programu w latach 2023-2024 wyniosły 6 332 883 zł (w 2023 r. dofinansowanie otrzymało 176 beneficjentów na łączną kwotę 2 494 449 zł, a w 2024 r. wsparcie finansowe przyznano 247 samorządom na łączną kwotę 3 838 434 zł).

W ramach udziału Województwa Mazowieckiego w projekcie LIFE „Kampinoskie Bagna II” (Działania E6 - Inicjowanie ochrony mokradł w regionie), w październiku 2023 r. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, we współpracy ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie oraz fundacją REC Polska, zorganizował seminarium pn.: „Mała retencja - duże możliwości dla samorządów”. Celem seminarium, skierowanego do wójtów, burmistrzów i starostów z terenu województwa mazowieckiego, było zaprezentowanie wyzwań stojących przed samorządami w zakresie gospodarki wodnej oraz wskazanie możliwości, aby im sprostać w oparciu o różnorodne źródła finansowania, w tym Mazowiecki Instrument Wsparcia Adaptacji do Zmian Klimatu - Mazowsze dla klimatu. Ponadto istotną kwestią podczas seminarium była wymiana doświadczeń uzyskanych w ramach udziału w projektach Kampinoskie Bagna i Kampinoskie Bagna II, aby gminy i powiaty uwzględniając

swoje lokalne uwarunkowania, mogły realizować poszczególne działania dotyczące małej retencji na swoim obszarze.

W latach 2022-2023 realizowano projekt pn. Drugie życie mazowieckiej deszczówki: w Mazowieckim Instytucie Kultury (MIK). Projekt w Mazowieckim Instytucie Kultury polegał na wykonaniu systemu zbierania wody deszczowej w siedzibie MIK. Koszt realizacji projektu - 55 104,00 zł (koszt poniesiony w 2023 r. - 43 050,00 zł).

W latach 2022-2023 realizowano projekt pn. Drugie życie mazowieckiej deszczówki: w Mazowieckim Wojewódzkim Ośrodku Medycyny Pracy w Płocku, oddz. w Radomiu (MWOMP). Projekt w Mazowieckim Wojewódzkim Ośrodek Medycyny Pracy w Płocku, oddz. w Radomiu polegał na budowie podziemnego szczelnego zbiornika na wodę deszczową wraz z systemem zagospodarowania jej na działce. Koszt realizacji projektu - 349 600,28 zł (koszt poniesiony w 2023 r. - 307 165,28 zł).

Samorząd Województwa Mazowieckiego był jednym z partnerów drugiej i trzeciej edycji konkursu pt. „Wielki test wiedzy o klimacie”, organizowanego odpowiednio przez Agora S.A. oraz Wyborczą Sp. z o.o. Konkurs skierowany był do uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy odpowiadali na pytania z dziedziny ekologii i klimatu. Testy odbyły się w 2023 r. i 2024 r. równolegle w sześciu miastach w Polsce. Wydarzenia cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem wśród młodzieży, w każdym z konkursów wzięło udział ok. 500 osób.

Samorząd Województwa Mazowieckiego był jednym z partnerów II edycji Plebiscytu Ekologicznego „Wspólna zielona przyszłość”, organizowanego przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW). Celem wydarzenia było interdyscyplinarne spojrzenie na aktywności związane z ochroną środowiska i klimatu, ekologią, wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii, czy też racjonalnym zarządzaniem surowcami naturalnymi. Podczas Plebiscytu wyłoniono innowacyjne projekty w czterech kategoriach: Badania naukowe, Edukacja, Samorząd oraz Technologie.

W lutym 2022 r. (zadanie to realizowane jest w sposób ciągły) Województwo Mazowieckie przystąpiło do grona koordynatorów europejskiego Porozumienia Burmistrzów na Rzecz Klimatu i Energii. W ramach inicjatywy prowadzone są działania informacyjne dotyczące m.in. sposobu przystąpienia do Porozumienia Burmistrzów oraz ewentualnych korzyści i obowiązków dla samorządów wynikających z przystąpienia do inicjatywy. Dodatkowo w latach 2023-2024, we współpracy z Mazowiecką Agencją Energetyczną sp. z o.o., będącą w gronie organizacji wspierających Porozumienie, zorganizowano cykl webinarów w formie online, skierowanych do przedstawicieli samorządów lokalnych (gmin i powiatów). Wydarzenia dotyczyły:

- 1) „Transformacji energetycznej, efektywności energetycznej budynków i społeczności energetyczne” - w ramach wydarzenia poruszono m.in. kwestie: audytów energetycznych, świadectw energetycznych, audytów efektywności energetycznej, finansowania efektywności energetycznej budynków dla gmin, a także energetyki obywatelskiej;
- 2) „Przygotowania i planowania odporności na zmianę klimatu w samorządach lokalnych” - w ramach wydarzenia poruszono m.in. kwestie: planowania klimatyczno-energetycznego w gminie, kluczowych elementów w kontekście przygotowania Miejskich Planów Adaptacji, działań podejmowanych przez Ministerstwo Klimatu

- i Środowiska w zakresie adaptacji do zmian klimatu, dofinansowania Miejskich Planów Adaptacji oraz błękitno-zielonej infrastruktury ze środków krajowych i europejskich;
- 3) „Mitygacji i adaptacji do zmian klimatu, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich” - w ramach wydarzenia poruszono m.in. kwestie: działań Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w kontekście zapobiegania skutkom suszy, działań mitygacyjnych i adaptacyjnych do zmian klimatu w kontekście Wspólnej Polityki Rolnej, w tym retencji wodnej w krajobrazie rolniczym, działań adaptacyjnych w zakresie zmian klimatycznych w ramach projektu DECA realizowanego przez MAE oraz możliwości ich finansowania ze środków krajowych i unijnych;
 - 4) „Transformacji energetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich” - w ramach wydarzenia poruszono m.in. kwestie: miejsca i roli gminy w spółdzielni energetycznej, funkcjonowania elektrowni wodnych, biogazowni i agrofotowoltaiki, a także programów priorytetowych: „Agroenergia” i „Energia dla wsi”;
 - 5) „Miast, pieniędzy, klimatu - mniej oczywistych źródeł finansowania adaptacji klimatycznej” - w ramach wydarzenia poruszono m.in. kwestie: inicjatyw UE dla miast neutralnych klimatycznie i propozycji ich finansowania, finansowania działań mitygacyjnych i adaptacyjnych w Polsko-Szwajcarskim Programie Rozwoju Miast, a także Programów URBACT i Europejskiej Inicjatywy Miejskiej - propozycji dla miast.

Webinaria miały na celu podniesienie poziomu świadomości kadr samorządów lokalnych, co przyczynia się do umocnienia idei samorządności w społeczeństwie oraz wskazania źródeł finansowania działań, co wpływa na skuteczną realizację celów środowiskowych w samorządach lokalnych województwa mazowieckiego.

3.9.2 ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

3.9.2.1 ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych

ZP.5.1. Uwzględnianie w planach urządzenia lasu oraz uproszczonych planach urządzania lasów wprowadzanie do monokultur sosnowych gatunków domieszkowych oraz przebudowa drzewostanów niezgodnych z siedliskiem

Przebudowa drzewostanu, który nie zapewnia osiągnięcia celów gospodarki leśnej zawartych w planie urządzenia lasu, to obowiązek prawny zapisany w art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy o lasach. Nadleśnictwa woj. mazowieckiego wypełniają ten obowiązek.

W ramach zadania RDLP w Olsztynie prowadziła w latach 2023-2024 następujące działania:

- wprowadzanie podszytów bukowych w monokulturach sosnowych na powierzchni 12,75 ha, w tym: w Leśnictwie Wykrot - 1,37 ha, w Leśnictwie Rudne - 11,38 ha;
- przygotowanie gleby pod zakładanie podszytów w roku 2025 w Leśnictwie Rudne na powierzchni 1,08 ha (Myszyniec);
- wprowadzanie drugich pięter i przebudowa drzewostanów sosnowych na niezgodnych siedliskach (Przasnysz);
- wprowadzanie drugiego piętra w drzewostanach oraz przebudowa w odnowieniach (Parciaki).

Wg danych Biura Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, przystąpiono do opracowania różnych dokumentacji urzędzeniowych dla wszystkich dzielnic, w których są lasy,

z wyłączeniem Bielan. W nowych planach przewiduje się stosowanie rębni IV D umożliwiającej przebudowę drzewostanów i wprowadzanie gatunków domieszkowych.

Działania w ramach zadania w raportowanym okresie wykonywały nadleśnictwa: Celestynów, Chojnów, Dobieszyn, Gostynin, Grójec, Łąck, Łochów, Ostrów Mazowiecka, Płońsk, Przysucha, Pułtusk, Radom, Radziwiłłów, Siedlce, Wyszaków, Zwolen. Nadleśnictwa prowadziły przebudowę w drzewostanach o składzie gatunkowym warstwy drzew niezgodnym z typem drzewostanu.

ZP.5.2. Inwentaryzacja lasów prywatnych oraz opracowanie dla nich uproszczonych planów urządzenia lasu

Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu to ustawowy obowiązek starosty powiatu. Zadania dla właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa określone w UPUL mają na celu prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej. Sporządzenie takich planów ułatwia nadzór nad wykonywaniem zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów, wykrywaniem i zwalczaniem nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych oraz ochronę gleby i wód leśnych.

Działania związane z opracowaniem UPUL, które zostały zrealizowane w latach 2023-2024, zaraportowane w procesie ankietyzacji, zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 74. Wykaz obszarów, dla których zostały opracowane UPUL na terenie woj. mazowieckiego w latach 2023-2024

Nazwa podmiotu	Opis przedsięwzięcia
Powiat miński	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasów (zwane dalej ISL) dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych, położonych na terenie gminy Dobrze i gminy Dębe Wielkie, powiat miński, województwo mazowieckie wraz z przeprowadzeniem pełnej procedury oceny oddziaływania na środowisko.
Powiat ostrołęcki	Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla osób fizycznych i wspólnot gruntowych.
Powiat ostrowski	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących wartości Skarbu Państwa w granicach administracyjnych Gminy Małkinia Górna, Gminy Ostrów Mazowiecka.
Powiat płocki	Sporządzenie projektów uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych, na lata 2025-2034, położonych na terenach poszczególnych obrębów ewidencyjnych, w 9 gminach powiatu płockiego, tj.: Bielsk, Bodzanów, Brudzeń Duży, Drobin, Mała Wieś, Radzanowo, Słupno, Staroźreby i Wyszogród.
Powiat przasnyski	Opracowanie UPUL na pow. 1 829,42 ha w 2023 r. oraz 699,68 ha w 2024 r.
Powiat radomski	Opracowanie UPUL dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa dla miasta i gminy Skaryszew, powiat radomski, powierzchnia objęta opracowaniem 1 442,5861 ha.

Nazwa podmiotu	Opis przedsięwzięcia
Powiat siedlecki	Opracowanie UPUL (Gmina Zbuczyn, Gmina Domanice - 2024 r.).
Powiat sierpecki	Sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych na terenie miasta Sierpc oraz części gmin: Mochowo i Rościszewo.
Powiat warszawski zachodni	W 2023 r. sporządzono UPUL dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa zlokalizowanych na terenie gminy Leszno oraz inwentaryzację stanu lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa zlokalizowanych na terenie Gminy Leszno, Izabelin i Łomianki o łącznej powierzchni 48,73 ha. W 2024 r. sporządzono uproszczone plany urządzenia lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa zlokalizowanych na terenie gmin: Leszno, Kampinos oraz inwentaryzację stanu lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa zlokalizowanych na terenie gmin: Ożarów Mazowiecki, Kampinos, Leszno, Błonie o łącznej powierzchni 304,45 ha.
Powiat wołomiński	Sporządzenie aneksu do UPUL dla miasta Wołomin, obejmującego lasy o powierzchni 0,6367 ha.
m.st. Warszawa	Przystąpiono do opracowania ISL dla Dzielnic Bemowo, Wilanów i Włochy oraz UPUL dla Dzielnic Białołęka, Bemowo, Wawer, Rembertów, Targówek, Ursynów, Wesoła i Wola m.st. Warszawy (razem 11 różnych opracowań).
Miasto Radom	Wykonanie prac urządzeniowych obejmujących opracowanie uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych, wspólnot gruntowych oraz Gminy Miasta Radomia w granicach administracyjnych miasta Radomia w 19 obrębach ewidencyjnych na łącznej powierzchni około 505,989 ha. Przeprowadzenie postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (w tym uzyskanie wymaganych opinii i uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Radomiu).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

ZP.5.3. Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej

Obowiązek sporządzenia „Sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia” wynika z ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 188). „Sposoby postępowania [...]” są zbiorem informacji, dokumentów i procedur umożliwiającym sprawne zorganizowanie akcji ratowniczo-gaśniczej przez nadleśnictwo. „Sposoby postępowania [...]” na gruntach lasów państwowych będących w użytkowaniu innych podmiotów winny stanowić załącznik do „Sposobów postępowania [...]” właściwego terenowo nadleśnictwa. Opracowane „Sposoby postępowania [...]” nadleśnictwa podlegają aktualizacji, a do dnia 31 marca każdego roku winny być uzgodnione w całości z właściwą terenowo komendą powiatową/miejską Państwowej Straży Pożarnej.

BOŚ w 2023 roku przeprowadziło remont utrzymaniowy drogi leśnej pożarowej W26 położonej w Rezerwacie Las Olszynka Grochowska.

Powiat wołomiński w 2024 roku udzielił dotacji na zakup 63 urządzeń monitorujących (fotopułapek).

W ochronę przeciwpożarową inwestował w tym okresie Kampinoski Park Narodowy modernizując i automatyzując system wykrywania pożarów (Kampinoski PN to nr 1 w Polsce park narodowy pod względem liczby pożarów)³⁹.

W raportowanym okresie w nadleśnictwach woj. mazowieckiego, w tym: Garwolin, Gostynin, Grójec, Koźnice, Łąck, Łochów, Płock, Przysucha, Pułtusk, Radom, Radziwiłłów, Skierniewice, Wyszaków, gminie Maciejowice oraz na terenie RDLP w Olsztynie zrealizowano:

- budowy, remonty, przebudowy i utrzymanie dojazdów przeciwpożarowych;
- budowy masztów obserwacyjnych i dostrzegalni;
- modernizację systemów obserwacji przeciwpożarowej;
- zakup wyposażenia ratowniczego, w tym sprzętu i systemu do monitorowania lasów;
- budowę i utrzymanie przeciwpożarowych zbiorników czerpania wody.

Rezultaty wynikające z powyższych działań to m.in.:

- utrzymanie dojazdów pożarowych w sprawności;
- zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpożarowego lasów;
- poprawienie warunków do prowadzenia akcji gaśniczej w razie wystąpienia pożaru, plac udostępnia kompleks pojazdom gaśniczym.

ZP.5.4. Obserwacja zagrożeń antropogenicznych i biotycznych lasu i zapobieganie ich skutkom (stanu zdrowotnego lasu, gradacje owadów, nielegalne wysypiska odpadów, nielegalna wycinka)

Według informacji GIOŚ na obszarze województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest łącznie 225 stałych powierzchni obserwacyjnych monitoringu lasów, z czego 214 to powierzchnie I rzędu, a 11 - powierzchnie II rzędu, w tym 2 powierzchnie monitoringu intensywnego. W latach 2023-2024 na wszystkich wymienionych 225 powierzchniach wykonano coroczne obserwacje cech morfologicznych koron drzew próbnych (przede wszystkim defoliacji i odbarwienia aparatu asymilacyjnego) oraz obserwacje symptomów i przyczyn uszkodzeń drzew. Ponadto na 11 powierzchniach II rzędu w 2023 r. wykonano realizowany cyklicznie, co 5 lat, monitoring roślinności runa leśnego i odnowień naturalnych, a w 2024 r. - realizowane cyklicznie, również co 5 lat, badania przyrostów drzew. Na dwóch powierzchniach monitoringu intensywnego - w Łącku i Chojnowie, w okresie 2023-2024 prowadzono całoroczne badania parametrów meteorologicznych (ciągłe badania automatyczne), badania zanieczyszczenia powietrza (w cyklu miesięcznym) oraz badania chemizmu opadów atmosferycznych na otwartej przestrzeni i pod okapem drzewostanów oraz chemizmu roztworów glebowych (w cyklu miesięcznym).

BOŚ prowadzi ciągłą obserwację na obszarach leśnych w obrębie m.st. Warszawy, tzn. około 8 000 ha (15% pow. miasta). We współpracy z policją, RDLP, WIOŚ i RDOŚ w 2023 roku wydano 12 decyzji z art. 9 ust. o lasach, 5 wezwań do złożenia wyjaśnień w sprawie nielegalnej wycinki, 1 zawiadomienie policji o podejrzeniu popełnienia wykroczenia w zakresie szkodnictwa

³⁹ <https://kampn.gov.pl/aktualnosci/podpisanie-umowy-z-nfosigw> (data dostępu 13.11.2025)

leśnego. W 2024 roku były to 124 decyzje z art. 9 ust. o lasach, 1 wezwanie do złożenia wyjaśnień w sprawie nielegalnej wycinki, 1 zawiadomienie policji o podejrzeniu popełnienia wykroczenia w zakresie szkodnictwa leśnego.

W ramach wykonania zadania działania prowadzą nadleśnictwa: Celestynów, Chojnów, Dobieszyn, Drewnica, Garwolin, Gostynin, Grójec, Jabłonna, Łąck, Łochów, Mińsk, Ostrów Mazowiecka, Płońsk, Przysucha, Pułtusk, Radom, Radziwiłłów, Siedlce, Skierniewice, Sokołów, Wyszaków, Zwoleń oraz RDLP w Olsztynie.

Działania obejmują m.in.: monitoring codziennie wykonywany przez służbę leśną, ustawianie tablic informacyjnych, znaków zakazu wjazdu, monitoring terenów leśnych pod kątem występowania szkodników owadzych, wywieszanie pułapek feromonowych do odłowu szkodników, jesienne poszukiwania szkodników w ściółce oraz poszukiwania pędraków, zwalczanie nielegalnej wycinki, sprzątanie nielegalnych wysypisk odpadów na terenie nadleśnictw oraz monitoring i kontrola miejsc o największym natężeniu ruchu turystycznego.

Gmina Kałuszyn raportuje, że prowadzi bieżący monitoring i przeciwdziałanie dzikim składowiskom odpadów oraz nielegalnej wycince drzew.

Nadzór w lasach niestanowiących własność Skarbu Państwa deklarują powiaty otwocki, żuromiński i wołomiński. Podejmują też działania bieżące wynikające ze zgłoszeń, wpływających do organu.

ZP.5.5. Zwiększanie udziału starych drzew w drzewostanach wszystkich klas wieku w miarę możliwości

W raportowanym okresie zadanie realizowały nadleśnictwa: Celestynów, Chojnów, Drewnica, Garwolin, Łochów, Ostrów Mazowiecka, Płock, Płońsk, Pułtusk, Przysucha, Radziwiłłów, Skarżysko, Skierniewice, Wyszaków oraz RDLP w Olsztynie.

Zadanie polegało na pozostawianiu kęp starodrzewiu do naturalnego rozpadu na powierzchniach użytkowanych rębnie. Nadleśnictwo Drewnica deklaruje wyłączenie z użytkowania pasma drzewostanu otulin przy wodach, mokradłach i innych ekotonów, starolasów. W drzewostanach pełniących funkcje społeczne wyłączono oraz zmodyfikowano cięcia podczas planowania gospodarki leśnej, które spowalniają wymianę pokoleń i tym samym zwiększają udział starych drzew w drzewostanach. W cięciach odnowieniowych pozostawiano kępy starodrzewu do naturalnego rozkładu min. 5% powierzchni, drzewa i grupy drzew biocenotycznych oraz nasienniki i przestoje.

Działanie prowadzone jest w sposób ciągły.

ZP.5.6. W uzasadnionych przypadkach w planach urządzenia lasu należy dążyć do zastępowania rębni zupełnych rębniami złożonymi

Zadanie realizowane było przez nadleśnictwa: Celestynów, Chojnów, Dobieszyn, Drewnica, Łąck, Łochów, Płock, Płońsk, Przysucha, Radom, Skarżysko, Sokołów, Wyszaków, Zwoleń oraz RDLP w Olsztynie.

W ramach zadania dążono do zmiany rębni zupełnych w kierunku cięć złożonych co następowało w oparciu o możliwości terenowe oraz potrzeby hodowlane drzewostanu i prowadzone było jako stały element zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

3.9.2.2 ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach

ZP.6.1. Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych

Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych dysponują potężną bazą turystyczno-krajoznawczą. Lasy w Polsce są ogólnodostępne, a korzystanie z nich - nieodpłatne. To powoduje coraz większe zainteresowanie spędzaniem wolnego czasu na terenach leśnych. W utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych woj. mazowieckiego zaangażowane są głównie nadleśnictwa, KPN, RDLP w Olsztynie oraz jednostki samorządu terytorialnego. W ramach zadania prowadzono działania tj.:

- utrzymanie obiektów turystyczno-edukacyjnych we właściwym stanie technicznym oraz budowa nowych i modernizacja istniejących;
- bieżące naprawy szlaków turystycznych i infrastruktury turystycznej (miejsc postoju pojazdów, wiat, miejsc na ogniska), ścieżek dydaktyczno-edukacyjnych oraz innych obiektów edukacyjno-rekreacyjnych;
- usuwanie bieżących zagrożeń występujących na szlakach oraz sprzątanie i wywóz śmieci;
- budowa ścieżek dydaktycznych;
- renowacja tablic edukacyjno-przyrodniczych;
- utrzymanie i rozwój Centrum Edukacji Przyrodniczej (nadleśnictwo Marcule).

Działania prowadzone na terenie całego KPN (38 544 ha) w raportowanych latach to:

- usuwanie drzew niebezpiecznych na szlakach turystycznych, ścieżkach spacerowych, ścieżkach dydaktycznych oraz miejscach udostępnionych;
- odnowienie oznakowania szlaków turystycznych, wymiana węzłów turystycznych oraz drogowskazów, naprawa nawierzchni szlaków turystycznych;
- koszenie polan wypoczynkowych;
- usuwanie popiołu z palenisk;
- usuwanie dzikich palenisk;
- utrzymanie Polany Lipków oraz Granica;
- oznaczanie granic parkingów oraz polan wypoczynkowych (kołkowanie), konserwacja, posadowienie nowych oraz wymiana tablic informacyjnych, wiat wypoczynkowych, ławek, kładek, oznakowania na szlakach; zakup, naprawy i serwis toalet chemicznych typu Clop-Clop oraz leśnych.

W rezultacie nastąpiły: kanalizacja i kierunkowanie ruchu turystycznego, ograniczenie antropopresji na ekosystemy cenne przyrodniczo, poprawa bezpieczeństwa turystów i odwiedzających, podnoszenie świadomości ekologicznej, wzrost wiedzy na temat walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych KPN.

ZP.6.2. Działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów

W ramach zadania w raportowanym okresie prowadzono szereg działań edukacyjnych na temat znaczenia i roli lasów. Są to głównie działania realizowane w sposób ciągły przez jednostki samorządu terytorialnego, RDLP w Olsztynie i nadleśnictwa.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy zaraportowało prowadzenie na terenie warszawskich kompleksów leśnych oraz w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej bezpłatnych zajęć z zakresu ochrony przyrody, dzikich zwierząt, ekologii oraz funkcjonowania ekosystemów leśnych. Zajęcia były przeznaczone dla szkolnych i przedszkolnych grup zorganizowanych z obszaru Warszawy. W 2023 r. w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej przeprowadzono 866 zajęć dla grup zorganizowanych, w których wzięło udział 22 703 osób oraz 104 zajęcia dla osób indywidualnych, w których wzięło udział 1 115 osób. Zrealizowano 3 filmy edukacyjne wraz z transkrypcją tekstową i tłumaczeniem na Polski Język Migowy. Przygotowano również projekty oraz drukowano materiały edukacyjne i informacyjne. W 2024 r. przeprowadzono 1 407 zajęć dla grup zorganizowanych, w których wzięło udział 32 788 osób i 151 zajęć dla osób indywidualnych, w których wzięło udział 1 949 osób. Zrealizowano 7 filmów edukacyjnych wraz z transkrypcją tekstową i tłumaczeniem na Polski Język Migowy. Również przygotowano projekty oraz drukowano materiały edukacyjne i informacyjne.

JST oraz RDLP w Olsztynie prowadziły konkursy, prelekcje, warsztaty, przedstawienia oraz zajęcia terenowe na ścieżkach edukacyjnych o tematyce przyrodniczo-leśnej skierowane do różnych grup wiekowych. Prowadzono akcje sprzątania lasów i sadzenia drzew oraz spacerów edukacyjne.

Nadleśnictwa prowadziły działania przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 75. Wybrane działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów, prowadzone w latach 2023-2024 przez nadleśnictwa

Nadleśnictwo	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Nadleśnictwo Celestynów	Zajęcia edukacyjne w Centrum Edukacji Leśnej.	945 200,00	865 500,00
Nadleśnictwo Chojnów	Zajęcia edukacyjne.	-	160 000,00
Nadleśnictwo Dobieszyn	Spotkania edukacyjne, udział w festynach, współpraca ze szkołami, PTTK, skautami itp., połączone z prelekcją i sprzątaniem lasu.	siły własne	siły własne
Nadleśnictwo Drewnica	Nadleśnictwo Drewnica podczas zajęć z edukacji przyrodniczo-leśnej porusza zagadnienia związane z dobroczynnym wpływem lasu na zdrowie człowieka oraz środowisko. W zajęciach uczestniczą: placówki oświatowe, osoby dorosłe,	83 916,00	51 450,00

Nadleśnictwo	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	uniwersytety trzeciego wieku i inne. Z zajęć prowadzonych w Nadleśnictwie Drewnica skorzystało w 2023 r. - 6 555 osób, a w 2024 r. - 15 005 osób.		
Nadleśnictwo Garwolin	Prowadzenie zajęć edukacyjnych w szkołach, przedszkolach, organizacja stoiska edukacyjnego podczas imprez okolicznościowych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, organizacja konkursu dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych.	11 973,59	85 772,26
Nadleśnictwo Gostynin	Akcje, imprezy okolicznościowe, konkursy, stoiska edukacyjne, spotkania z leśnikiem w szkołach i w terenie.	41 700,00	46 900,00
Nadleśnictwo Grójec	Prowadzenie zajęć edukacyjnych terenowych i kameralnych oraz udział w imprezach okolicznościowych typu „Dzień ziemi”, na których poruszano tematykę znaczenia i roli lasu.	18 642,49	20 526,00
Nadleśnictwo Jabłonna	Działalność edukacyjna w szerokim zakresie.	16,60	7,10
Nadleśnictwo Kozienice	Prowadzenie zajęć edukacyjnych przez leśników w szkołach, na ścieżkach edukacyjnych oraz podczas pikników i wydarzeń okolicznościowych - organizowanych samodzielnie lub współorganizowanych z innymi podmiotami (OSP, PSP, Policja, UM, UG, UTW, jednostki oświatowe, organizacje pozarządowe).	137 214,67	100 313,15
Nadleśnictwo Łąck	W 2023 roku Nadleśnictwo Łąck zorganizowało: akcje sprzątania świata, akcje sadzenia drzew, konkurs edukacyjny wspólnie z Zarządem Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Płocku, imprezy biegowe oraz II October Fest i Hubertus. W 2024 roku Nadleśnictwo Łąck zorganizowało: akcje sprzątania świata, akcje sadzenia drzew, konkurs edukacyjny wspólnie z Zarządem Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Płocku, imprezy biegowe oraz III October Fest i Hubertus, którego celem było	siły własne	siły własne

Nadleśnictwo	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	zaprezentowanie Lasów Państwowych jako instytucji działającej w sposób odpowiedzialny, profesjonalny i otwarty, gospodarującej wspólnym dobrem, gwarantując trwałość, powiększanie i ochronę zasobów przyrodniczych oraz realizację funkcji lasów, zgodnych z oczekiwaniami społeczeństwa i potrzebami gospodarki.		
Nadleśnictwo Łochów	Prowadzenie zajęć edukacyjnych w szkołach (pow. Węgrowski i Wołomiński) oraz na ścieżce edukacyjnej Nadleśnictwa Łochów i podczas imprez okolicznościowych.	140 965,00	45 323,00
Nadleśnictwo Łuków	Działalność edukacyjna prowadzona przez leśników w szkołach i przedszkolach, spotkania w bibliotekach, klubach seniora itp.	siły własne	siły własne
Nadleśnictwo Mińsk	Edukacja leśna w zasięgu działania nadleśnictwa.	18 900,00	5 000,00
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach, przedszkolach, podczas festynów i innych imprez zbiorowych wśród społeczeństwa.	28 753,86	56 289,80
Nadleśnictwo Płock	- Edukacja leśna w 2023 r odbyła się w 44 Placówkach dydaktycznych, na terenie Nadleśnictwa (wiaty, ścieżki edukacyjne, izba edukacyjna) - 11 lekcji, zorganizowano 3 konkursy, 2 wystawy, 3 spotkania w PSSE, Ekologiczny piknik rodzinny na terenie SP w Słupi, Event „Myśliwskie gotowanie na polanie”; - Edukacja leśna podczas Ogólnopolskich Akcji Lasów Państwowych - „Sadzimy”, „Sprzątanie świata”; - Edukacja leśna podczas Ogólnopolskich Akcji organizowanych przez Lasy Państwowe, tj. „Sadzimy”, „Sprzątanie świata”. Dodatkowo akcja organizowana przez Nadleśnictwo Płock „Ratujemy płazy”; - Edukacja leśna w 2024 roku odbyła się w 18 placówkach dydaktycznych z liczbą 58 spotkań oraz na terenie	7 000,00	25 838,00

Nadleśnictwo	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
	Nadleśnictwa w tym izby leśne i ścieżki edukacyjne to 23 spotkania. Dodatkowo zorganizowano 3 konkursy, 2 wystawy, 4 imprezy okolicznościowe, 1 Rajd, Event „Leśne gotowanie na polanie”. Za jęcia edukacyjne odbyły się na terenie Miasta Płocka i okolic oraz na terenie Nadleśnictwa Płock (ścieżki edukacyjne, wiaty, izba edukacyjna).		
Nadleśnictwo Przysucha	Edukacja ekologiczna społeczeństwa, w tym: zajęcia na ścieżce edukacyjnej, w szkołach, konkursy ekologiczne itp.	15 578,40	23 788,36
Nadleśnictwo Pułtusk	Zajęcia edukacyjne prowadzone zarówno na terenie lasów Nadleśnictwa Pułtusk jak i na terenie szkół.	siły własne	siły własne
Nadleśnictwo Radom	Koszty bieżącego utrzymania działań edukacji przyrodniczo-leśnej.	67 138,39	104 098,30
Nadleśnictwo Siedlce	Spotkania edukacyjne w obiektach własnych i placówkach oświatowych, organizacja konkursów oraz udział w wydarzeniach promocyjno-edukacyjnych, gdzie zawsze poruszana jest rola lasów.	31 718,91	28 661,00
Nadleśnictwo Skarżysko	Prowadzenie zajęć edukacyjnych przez leśników w szkołach, na ścieżkach edukacyjnych oraz podczas pikników i wydarzeń okolicznościowych - organizowanych samodzielnie lub współorganizowanych z innymi podmiotami.	siły własne	siły własne
Nadleśnictwo Sokołów	Cykliczne zajęcia, lekcje prowadzone przez pracowników Nadleśnictwa na terenie Nadleśnictwa Sokołów (w 2023 r. było to 28 zajęć, w których udział wzięło ok. 1 000 osób, zaś w 2024 r. 20 zajęć, w których wzięło udział 850 osób).	100 200,00	87 800,00
Nadleśnictwo Wyszaków	Zajęcia z zakresu edukacji leśnej, lekcje przyrodnicze w szkołach, na terenie Nadleśnictwa Wyszaków, udział w wydarzeniach edukacyjnych.	175 340,00	146 900,00

Nadleśnictwo	Rodzaj działania	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Nadleśnictwo Zwoleń	Konkursy, prelekcje, akcje i imprezy okolicznościowe, wystawy.	73 408,36	53 848,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Ponadto Nadleśnictwo Radziwiłłów realizowało zadanie poprzez uświadamianie społeczności na zajęciach edukacyjnych w szkołach oraz podczas akcji promocyjnych Nadleśnictwa. Całkowity koszt realizacji przedsięwzięcia w latach 2023-2024 wyniósł 60 400,00 zł.

3.9.3 ZP.III. Zwiększanie lesistości

3.9.3.1 ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowania zalesień

ZP.7.1. Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej

Podstawowym aktem prawnym regulującym problematykę zalesień jest ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2025 r. poz. 567), która zawiera zapisy dotyczące m.in.: określenia rodzajów gruntów, które mogą być przeznaczone do zalesienia, wskazania Krajowego Programu Zwiększania Lesistości jako dokumentu określającego wielkość zalesień, ich rozmieszczenie oraz sposób realizacji, zobowiązania do uprzedniego ustalenia gruntu do zalesienia w dokumentach planowania przestrzennego gminy. Przy zalesianiu gruntów podstawowe znaczenie ma zgodność ich lokalizacji z ustaleniami MPZP. JST oraz nadleśnictwa prowadzą działania w sposób ciągły.

Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka zwiększyło powierzchnię drzewostanów w 2023 r. w oparciu o środki własne przedsiębiorstwa.

Nadleśnictwo Pułtusk, w oparciu o środki własne, przeprowadziło zalesienie gruntów zakupionych w miejscowościach Soje, Sewerynowo, Stary Strachocin, Guty Małe. W 2023 roku zalesiono 0,96 ha gruntów. Natomiast w 2024 roku było to 5,11 ha.

Nadleśnictwo Siedlce w 2024 roku zalesiło zakupiony grunt rolny w gminie Wodynie (4,31 ha).

W 2024 roku Nadleśnictwo Łochów wykonało plan zalesienia nr 1/2024.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie wykazuje wykonanie dwóch działań w ramach realizacji zadania:

- zalesianie gruntów porolnych na powierzchni 8,64 ha (w tym 0,44 ha w Leśnictwie Białusny Lasek; 1,85 ha w Leśnictwie Czarnia; 2,11 w Leśnictwie Surowe; 4,24 ha w Leśnictwie Wykrot) oraz przygotowanie gleby pod zalesienia w roku 2025 w leśnictwach Surowe, Podgórze i Lipniki na łącznej powierzchni 3,80 ha;
- zalesienia gruntów porolnych w miejscowości Parciaki (zalesiono 10,56 ha w 2023 r. oraz 0,36 ha w 2024 r.).

Starostwo Powiatowe w Żurominie w ramach wykonania zadania wykazuje odnowienie drzewostanu, niestanowiącego własności Skarbu Państwa, zniszczonego w wyniku wichury w miejscowości Lubowidz, w gminie Lubowidz, na działce nr 1386/2. Powierzchnia odnowionego drzewostanu wynosiła 0,90 ha (posadzono 5 500 drzew).

Według gminy Waliszew zadanie zrealizowano wprowadzając tereny dolesień w MPZP (Uchwała nr LXIII/606/2023 Rady Gminy Waliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r., Uchwała nr LXIII/607 Rady Gminy Waliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r., Uchwała nr LXV/625/2023 Rady Gminy Waliszew z dnia 22 listopada 2023 r.).

ZP.7.2. Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz gruntów, na których postępuje sukcesja naturalna

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151, z późn. zm.) ewidencję gruntów i budynków oraz gleboznawczą klasyfikację gruntów prowadzi starostwa. Właściciele oraz władający gruntami i budynkami zgłaszają wszelkie zmiany danych objętych ewidencją gruntów, w tym zmiany dotyczące klasyfikacji gleboznawczej.

W związku z zalesieniem gruntów na podstawie przepisów o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich, powiat ostrołęcki zlecił wykonanie projektów ustalenia gleboznawczej klasyfikacji gruntów wraz z dokumentacją, stanowiącą podstawę zmian w ewidencji gruntów i budynków, obejmujących 10 działek położonych na terenie gmin Goworowo, Rzekuń, Lelis, Olszewo - Borki. Rezultatem tego działania było wydanie 3 decyzji w 2023 r. oraz 5 decyzji w 2024 r. w zakresie klasyfikacji gruntów oraz aktualizacja bazy ewidencji gruntów i budynków.

W ramach omawianego zadania w powiecie przasnyskim wykonano operaty klasyfikacyjne dotyczące przekwalifikowania gruntów rolnych na leśne w ramach PROW. W 2023 roku zwiększono lesistość o 21,83 ha. Natomiast w 2024 r. lesistość została zwiększona o 25,15 ha.

ZP.7.3. Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo o niskich walorach przyrodniczych

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 ogłosił nabór wniosków o przyznanie wsparcia na zalesienie gruntów porolnych. Działanie skierowane było do rolników (osób fizycznych lub prawnych, jak i grup takich osób), którzy są właścicielami lub współwłaścicielami gruntów przeznaczonych do zalesienia.

Współpracy z ARiMR podjęły się Nadleśnictwo Sokołów oraz Nadleśnictwo Siedlce. Pierwsze ze wspomnianych nadleśnictw wykonało zalesienia gruntów porolnych w miejscowościach Rogów, gmina Repki w 2023 roku (0,48 ha) oraz w miejscowości Adolfów, gmina Ceranów w 2024 roku (0,77 ha). Natomiast w Nadleśnictwie Siedlce, we współpracy z ARiMR w kierunku zalesiania gruntów porolnych w ramach PROW, zalesiono 1,14 ha w 2023 roku i 1,11 ha w 2024 roku. Nadleśnictwo w ramach wykonania zadania informowało również rolników o możliwości zalesienia gruntów rolnych.

Nadleśnictwo Wyszaków wykorzystywało ogłoszenia i materiały reklamowe o możliwości zakupu gruntów leśnych przez Nadleśnictwo, czego rezultatem było zwiększenie zainteresowania sprzedaży gruntów dla Lasów Państwowych.

Według gminy Wieliszew zadanie zrealizowano wprowadzając tereny dolesień w MPZP (Uchwała nr LXIII/606/2023 Rady Gminy Waliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r., Uchwała nr LXIII/607 Rady Gminy Waliszew z dnia 30 sierpnia 2023 r., Uchwała nr LXV/625/2023 Rady Gminy Waliszew z dnia 22 listopada 2023 r.).

ZP.7.4. Wykupy gruntów pod ich zalesianie oraz dążenie do uzyskiwania większych środków na ten cel

Zadanie to realizowane jest w sposób ciągły. Wykup gruntów pod zalesienie realizowały nadleśnictwa Celestynów, Dobieszyn, Drewnica, Gostynin, Grójec, Kozienice, Łąck, Ostrów Mazowiecka, Płock, Płońsk, Radom, Siedlce, Wyszaków, Zwoleń oraz RDLP w Olsztynie.

Tabela 76. Ilość gruntów wykupionych pod zalesienie w latach 2023-2024 przez nadleśnictwa i RDLP w Olsztynie

Jednostka	Ilość gruntów wykupionych w 2023 r. [ha]	Ilość gruntów wykupionych w 2024 r. [ha]
Nadleśnictwo Celestynów	3,11	1,51
Nadleśnictwo Dobieszyn	-	0,9
Nadleśnictwo Gostynin	-	0,98
Nadleśnictwo Grójec	10,94	-
Nadleśnictwo Kozienice	-	1,35
Nadleśnictwo Łąck	4,78	2,71
Nadleśnictwo Ostrów Mazowiecka	0,52	-
Nadleśnictwo Płock	5,47	0,96
Nadleśnictwo Płońsk	b.d.	b.d.
Nadleśnictwo Radom	-	1
Nadleśnictwo Siedlce	-	4,31
Nadleśnictwo Wyszaków	1,16	-
Nadleśnictwo Zwoleń	-	6,33
RDLP w Olsztynie	6,33	6,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Ponadto Nadleśnictwo Drewnica, w ramach wykonania zadania, deklaruje wykupienie 2,25 ha gruntów w latach 2023-2024.

3.10. Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP)

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji 10 zadań środowiskowych w ramach celu: PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Tabela 77. Zadania w ramach kierunku interwencji: PAP.1. **Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii** (w ramach celu PAP.I.)

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
PAP.1.1.	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych	Zadanie monitorowane: powiaty, gminy, KW PSP, WIOŚ, przedsiębiorstwa	zadanie ciągłe
PAP.1.2.	Zapobieganie lub usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych	Zadanie monitorowane: RDOŚ	zadanie ciągłe
PAP.1.3.	Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	Zadanie monitorowane: WIOŚ	zadanie ciągłe
PAP.1.4.	Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, KW PSP, KPP	Zadanie monitorowane: WIOŚ, PWIS, KW PSP, MUW, gminy	zadanie zrealizowane
PAP.1.5.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP w samochody i specjalistyczny sprzęt	Zadanie monitorowane: gminy	zadanie zrealizowane
PAP.1.6.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin na realizację ich zadań własnych z zakresu funkcjonowania jednostek ochotniczych straży pożarnych	Zadanie własne: Samorząd Województwa Mazowieckiego	zadanie zrealizowane
PAP.1.7.	Zintensyfikowanie monitoringu i kontroli zakładów ZDR, ZZR	Zadanie monitorowane: WIOŚ, KW PSP	zadanie zrealizowane

Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Stan realizacji
	i pozostałych pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji		
PAP.1.8.	Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Zadanie monitorowane: policja, zarządzający drogami, ITD	zadanie niezrealizowane
PAP.1.9.	Opracowanie wojewódzkiego schematu działania w przypadku wystąpienia awarii obejmujących szybkie przekazanie informacji lokalnej ludności oraz władzom samorządowym, postawienie w gotowości służb w tym OSP, PSP, policji, przygotowanie planów ewakuacyjnych i ich aktualizację oraz koordynację działań ratunkowych (w razie konieczności)	Zadanie monitorowane: UMWM, powiaty, gminy, policja, KW PSP, OSP	zadanie zrealizowane
PAP.1.10.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie monitorowane: powiaty, gminy, policja, KW PSP, organizacje pozarządowe	zadanie zrealizowane

3.10.1 PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków

3.10.1.1 PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii

PAP.1.1. Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych

Zadania w zakresie przeciwdziałaniu poważnym awariom wykonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425) oraz ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.).

W trakcie kontroli przeprowadzanych przez WIOŚ, dotyczących zakładów ZZR i ZDR, sprawdzana jest realizacja zagadnień formalno-prawnych określonych w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska oraz zagadnień szczegółowych w celu sprawdzenia stanu

faktycznego funkcjonowania w zakładzie wybranych elementów systemu zarządzania bezpieczeństwem.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.) organem właściwym do sporządzenia planu miejscowego jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Działalność organów Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) w zakresie planowania przestrzennego polega na opiniowaniu projektów planów ogólnych gminy oraz MPZP w zakresie zachowania bezpiecznej odległości ZDR i ZZR od innych obiektów, w tym użyteczności publicznej.

Organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zostały wskazane w art. 75 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.).

W raportowanych latach, zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją zadanie realizowały jednostki samorządu terytorialnego woj. mazowieckiego. W 2023 roku na realizację zadania przeznaczono 419 325,00 zł, a w 2024 roku 409 892,50 zł.

W gminie Opinogóra Górna zakupiono sprzęt w celu doposażenia OSP, w gminie Ożarów Mazowiecki uchwalono w 2023 roku 3 MPZP, a w 2024 roku 2 MPZP. Gminy: Brok, Wołomin, Zakroczym, Ciechanów, Jaktorów, Radziejowice, Raszyn oraz Staroźreby uwzględniły odpowiednie zapisy w MPZP, obejmujące zalecenie uwzględniające zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w projektach planów miejscowych oraz planach zagospodarowania przestrzennego.

KW PSP prowadziła działania w zakresie czynności kontrolno-rozpoznawczych w zakładach o zwiększonym oraz dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej:

- w 2023 r.:
 - liczba skontrolowanych zakładów ZDR: 14, ZZR: 30;
 - liczba zakładów ze stwierdzonymi nieprawidłowościami: ZDR: 7, ZZR: 6;
- w 2024 r.:
 - liczba skontrolowanych zakładów ZDR: 17, ZZR: 33;
 - liczba zakładów ze stwierdzonymi nieprawidłowościami: ZDR: 3, ZZR: 10.

Miasto Radom wprowadziło zapisy zakazujące lokalizacji zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych w 6 MPZP:

- MPZP „Stara Wola Gołębiowska - etap IV” w Radomiu;
- MPZP dla części obszarów Miasta Radomia - etap VI „Wośnicka”;
- MPZP „Dolina Kosówki II”;
- MPZP dla części obszarów Miasta Radomia - etap IIa - Wincentów-Witosa;
- MPZP „Malczewskiego - etap I”;
- MPZP dla obszaru Starego Miasta w Radomiu zwanego „Stary Ogród”.

Spółka Amest Otwock działająca na rynku gospodarki odpadami realizuje zadanie w sposób ciągły poprzez opracowanie odpowiedniego planu awaryjnego na wypadek wykrycia zmian w jakości wód gruntowych z powodu emisji substancji ze składowiska odpadów oraz pozostałych sytuacji i zdarzeń awaryjnych.

Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w Warszawie realizuje zadanie poprzez regularne przeglądy eksploatacyjne oraz czyszczenie urządzeń (separatorów, osadników), co pozwala Spółce spełniać wytyczne zawarte w decyzjach pozwoleń wodnoprawnych.

W celu przeciwdziałania wystąpieniu poważnych awarii, poprzez propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu oraz usuwania skutków zagrożeń dla środowiska przedsięwzięcia podjęły starostwa: przysuskie i płońskie.

PAP.1.2. Zapobieganie lub usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych

Zadania Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom zostały określone w ustawie z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425). IOŚ współdziała w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii. Organy IOŚ dokonują kontroli co najmniej raz na 3 lata w ZZR, a co najmniej raz w roku w ZDR. Kontrole mogą być realizowane wspólnie z organami Państwowej Straży Pożarnej.

Realizowanie przez WIOŚ w Warszawie zadań z zakresu poważnych awarii polega na:

- przeprowadzaniu kontroli podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;
- prowadzeniu rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów zaliczonych do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii;
- rejestrowaniu zaistniałych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii;
- przeprowadzaniu kontroli w sprawie zaistniałych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii, badaniu przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska;
- współdziałaniu w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej zwalczania oraz sprawowaniu nadzoru nad usuwaniem skutków tej awarii.

PAP.1.3. Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię

Zadania Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom określa rozdział 5 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425, z późn. zm.).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie realizuje zadania w tym zakresie poprzez:

- kontrolę podmiotów, których działalność może stanowić zagrożenie wystąpienia poważnej awarii;
- prowadzenie rejestru zakładów o zwiększonym (ZZZR) oraz dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR);
- rejestrowanie poważnych awarii i zdarzeń o ich znamionach;
- kontrolę okoliczności poważnych awarii, w tym badanie ich przyczyn i skutków dla środowiska;

- współpracę z właściwymi organami w zakresie zwalczania skutków awarii oraz nadzór nad ich usuwaniem.

W raportowanych latach na terenie województwa mazowieckiego znajdowało się:

- w 2023 r.: 21 ZDR i 56 ZZR;
- w 2024 r.: 21 ZDR i 59 ZZR.

WIOŚ w 2023 r. zarejestrował 12, a w 2024 r. 10 przypadków wystąpienia poważnych awarii na terenie województwa mazowieckiego.

PAP.1.4. Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, KW PSP, KPP

W ramach poprawy technicznego wyposażenia służb jednostki samorządu terytorialnego wprowadziły szereg działań obejmujących następujące działania:

- w gminie Żelechów wykonano modernizację strażnicy w Gózdku, zakupiono środki ochrony osobistej strażaka dla OSP w Piastowie;
- poprawę warunków technicznych służb OSP na terenie gminy Łochów;
- budowę strażnicy OSP w Mińsku Mazowieckim oraz w Dębem Wielkim;
- zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy w Nowym Dworze Mazowieckim;
- zwiększono mobilność jednostek poprzez zakup 2 pojazdów ratowniczo-gaśniczych w gminie Borowie;
- pozyskano wsparcie finansowe dla OSP na modernizację infrastruktury oraz zakup samochodu operacyjnego wraz z wyposażeniem dla jednostek na terenie gminy Celestynów;
- przeprowadzono modernizację strażnicy OSP w Cygance;
- pozyskano dotacje na zakup pojazdów służbowych w gminach Kotuń, Izabelin oraz Rząśnik;
- zakupiono wyposażenie dla jednostek OSP z terenu gminy Płoniawy-Bramura;
- zakup samochodów służbowych dla KMP Policji i KM PSP w Płocku oraz wentylatora akumulatorowego dla KM PSP w Płocku.

Starostwa Powiatowe w: Ostrołęce, Otwocku, Przasnyszu, Przysusze, Płońsku oraz Żyrardowie realizowały zadanie poprzez finansowanie modernizacji infrastruktury technicznej i transportowej służb.

Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 2 785 510,10 zł w 2023 r. i 8 363 317,93 zł w 2024 r.

PAP.1.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP w samochody i specjalistyczny sprzęt

W celu poprawy bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin/miast pozwalające na doposażenie jednostek OSP, na terenie województwa mazowieckiego, jednostki samorządu terytorialnego (gminy) wprowadziły szereg działań obejmujących:

- zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych i pojazdów specjalnych;

- zakup specjalistycznego wyposażenia ratowniczego i gaśniczego dla jednostek ochotniczych straży pożarnych - zakup wyposażenia, sprzętu specjalistycznego oraz umundurowania (ubrań, hełmów, kamer termowizyjnych itp.);
- modernizację i rozbudowę strażnic oraz innych obiektów użyteczności publicznej wykorzystywanych do działań kryzysowych.

Samorząd Województwa Mazowieckiego celem poprawy stanu bezpieczeństwa publicznego prowadził w latach 2023-2024 wsparcie finansowe gmin na realizację ich zadań własnych z zakresu funkcjonowania jednostek ochotniczych straży pożarnych. Zadanie polegało na udzieleniu pomocy finansowej gminom na zakup samochodów i sprzętu ratowniczo-gaśniczego. W 2023 r. doposażonych zostało 547 jednostek OSP na łączną kwotę 15 157 640,00 zł, natomiast w 2024 r. - 625 jednostek OSP na łączną kwotę 21 162 580,00 zł. W 2023 r. Województwo Mazowieckie udzieliło także pomoc finansową dla Gminy Stary Lubotyń na zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Stary Lubotyń w formie dotacji celowej w kwocie 300 000 zł.

Województwo Mazowieckie zadanie realizowało również w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego co przedstawiono w tabeli poniżej. W ramach programu Samorząd Województwa Mazowieckiego udzielił wsparcia samorządom lokalnym na poziomie 7 150 793,07 zł w 2023 r. oraz 14 917 622,60 zł w 2024 r.

Tabela 78. Przykładowe działania dofinansowane w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego w latach 2023-2024.

Działanie	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Zakup średniego samochodu gaśniczego dla OSP Mokas.	570 000,00	380 000,00
Budowa garażu dla samochodów OSP w m. Samwodzie.	-	900 000,00
Rozbudowa budynku Strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Piekarach.	900 000,00	1 609 370,00
Budowa strażnicy OSP w Milanówku.	-	11 350 000,00
Budowa strażnicy OSP wraz ze świetlicą wiejską i infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Brzóza.	1 000 000,00	5 500 000,00
Przebudowa strażnicy OSP w Cermnie.	-	250 000,00
Remont Strażnicy w Myszadłach.	480 000,00	320 000,00
Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa remizy strażackiej w Drążdzewie.	924 279,07	675 720,93

Działanie	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Budowa strażnicy OSP w Dębem Wielkim.	100 000,00	5 900 000,00
Budowa strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Mińsku Mazowieckim.	650 000,00	2 850 000,00
Budowa budynku garażowego dla OSP w Czarni Gmina Kadzidło.	207 238,00	247 762,00
Modernizacja świetlic wiejskich i remiz OSP na terenie Gminy Jakubów.	-	1 000 000,00
Modernizacja budynku OSP wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku w miejscowości Zaręby.	221 400,00	147 600,00
Remont remizy OSP w miejscowości Węgrzynowo.	204 000,00	136 000,00
Remont i modernizacja budynku strażnicy OSP w Rzewniu.	387 510,00	258 340,00
Budowa budynku strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kuklówce Zarzecznej.	500 000,00	3 433 017,00
Budowa lub rozbudowa garażu przy OSP w m. Świerże Górne.	-	700 000,00
Przebudowa budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Hołowczycach.	178 200,00	118 800,00
Wymiana pokrycia dachowego budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Żakowie.	95 571,00	71 095,67
Modernizacja budynku użyczanego dla OSP Lewiczyn, gmina Belsk Duży.	139 000,00	318 000,00
Budowa budynku strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Tarczynie.	81 795,00	8 035 055,00
Rozbudowa budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Porębach Nowych o część garażową.	96 000,00	69 000,00
Budowa i wyposażenie budynku garażowego z zapleczem biurowym, socjalnym i magazynowym dla OSP na terenie działki ewidencyjnej 46/2 w miejscowości Czerwin gm. Czerwin.	-	3 157 173,12

Działanie	Koszt przedsięwzięcia 2023 [zł]	Koszt przedsięwzięcia 2024 [zł]
Budowa remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Jeruzalu.	-	2 700 000,00
Rozbudowa i przebudowa remizy OSP w miejscowości Międzyłże.	-	1 250 000,00
Rozbudowa budynku OSP w miejscowości Działki.	-	4 000 000,00
Budowa garażu dla OSP Grygów wraz z zagospodarowaniem terenu.	415 800,00	284 200,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

PAP.1.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin na realizację ich zadań własnych z zakresu funkcjonowania jednostek ochotniczych straży pożarnych

W raportowanych latach Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował zadanie poprzez pomoc finansową z zakresu ochrony przeciwpożarowej, poprzez:

- doposażenie jednostek OSP oraz ich dofinansowanie w formie dotacji celowych;
- zakup sprzętu i wyposażenia ratowniczego, m.in.: samochodów ratowniczo-gaśniczych, pomp, zestawów hydraulicznych, defibrylatorów AED;
- modernizacje i rozbudowy infrastruktury strażnic OSP⁴⁰.

Liczba doposażonych jednostek OSP:

- w 2023 r. - 547 szt. na łączną kwotę 15 157 640,00 zł;
- w 2024 r. - 625 szt. na łączną kwotę 21 162 580,00 zł.

Dodatkowo Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował również zadanie polegające na poprawie stanu bezpieczeństwa publicznego poprzez wsparcie finansowe gmin na realizację ich zadań własnych z zakresu funkcjonowania jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Zadanie polegało na udzieleniu przez Województwo Mazowieckie gminom pomocy finansowej, w formie dotacji celowych, na zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej. W 2023 r. doposażonych zostało 31 jednostek OSP na łączną kwotę 2 008 165,00 zł, natomiast w 2024 r. - 24 jednostki OSP na łączną kwotę 1 675 845,00 zł.

Zadanie realizowane było również w ramach zadania PAP.1.5.

PAP.1.7. Zintensyfikowanie monitoringu i kontroli zakładów ZDR, ZZR i pozostałych pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji

Inspekcja Ochrony Środowiska współpracuje z Mazowieckim Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie w zakresie planowania kontroli w zakładach

⁴⁰ Zadanie „OSP-2024” oraz Zadanie „OSP-2023” - nabór wniosków - Witryna Mazovia.pl

stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz informowania o zidentyfikowanych zakładach wpisanych do rejestru jako pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii oraz informacjami o wynikach kontroli w zakładach ZDR, ZZR, PSPA oraz innych zakładach, w których stwierdzono występowanie znacznych ilości substancji niebezpiecznych i stwarzanych przez nie zagrożeniach.

Działania te obejmowały zintensyfikowany monitoring i kontrolę pod kątem spełniania przez zakłady wymogów bezpieczeństwa i prewencji, w tym właściwego zarządzania substancjami niebezpiecznymi, stosowania środków zapobiegania awariom i ograniczania ich skutków, realizacji obowiązków wynikających z przepisów o przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym, utrzymywania aktualnej dokumentacji bezpieczeństwa oraz wdrażania działań korygujących po stwierdzonych nieprawidłowościach. Celem tych działań było podniesienie poziomu bezpieczeństwa, ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii oraz zapewnienie zgodności funkcjonowania zakładów z obowiązującymi przepisami i standardami prewencyjnymi.

PAP.1.8. Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe

W przypadku drogowego przewozu towarów niebezpiecznych obowiązuje ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 643), oraz ADR - Europejska Umowa dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR).

Kontrole drogowe pojazdów przewożących materiały niebezpieczne przeprowadzają w sposób ciągły:

- inspektorzy Inspekcji Transportu Drogowego - na drogach, parkingach oraz w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej przez uczestnika przewozu towarów niebezpiecznych w zakresie przewozu drogowego;
- funkcjonariusze Policji - na drogach i parkingach;
- funkcjonariusze Straży Granicznej - na drogach i parkingach;
- funkcjonariusze celnicy - na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- żołnierze Żandarmerii Wojskowej - w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych wykonywanego przez siły zbrojne.

WITD prowadzi regularne kontrole transportu substancji niebezpiecznych.

Żaden z ankietowanych podmiotów nie udzielił odpowiedzi odnośnie sposobu realizacji tego zadania - zadanie nie było realizowane.

PAP.1.9. Opracowanie wojewódzkiego schematu działania w przypadku wystąpienia awarii obejmujących szybkie przekazanie informacji lokalnej ludności oraz władzom samorządowym, postawienie w gotowości służb w tym OSP, PSP, policji, przygotowanie planów ewakuacyjnych i ich aktualizację oraz koordynację działań ratunkowych (w razie konieczności)

W raportowanym okresie, w ramach zadania przeprowadzono następujące przedsięwzięcia:

- montaż systemu alarmowego;
- zakup wozów ratowniczo-gaśniczego;

- opracowanie Planu Zarządzania Kryzysowego oraz Narodowego Kwestionariusza Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych.

Zadanie zaraportowały gminy: Cegłów, Kałuszyn, Maciejowice, Ostrów Mazowiecka (gmina miejska), Przasnysz (gmina wiejska), Ciechanów (gmina miejska). Koszt realizacji zadania wyniósł 1 198 069,58 zł w 2023 r. oraz 1 627 184,00 w 2024 r.

PAP.1.10. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii

W raportowanym okresie, w ramach zadania, przeprowadzono następujące przedsięwzięcia:

- kampanie edukacyjne poprzez organizację pikników, publikacje w mediach lokalnych i społecznościowych;
- Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej pt. „Młodzież Zapobiega Pożarom”;
- ćwiczenia i szkolenia;
- próby ewakuacyjne budynków.

Zadanie zaraportowały gminy: Bodzanów, Cegłów, Kałuszyn, Ostrów Mazowiecka (gmina miejska), Celestynów, Grębków, Izabelin, Nieporęt, Staroźreby, Miasto Płock, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej oraz Dzielnica Ursynów m.st. Warszawy. Łączna suma kosztów przeznaczonych na realizację zadania wyniosła 10 000,00 zł w 2023 roku oraz 10 000 zł w 2024 roku.

3.11. Pozostałe działania

UMWM w latach 2023-2024 realizował także działania niewpisujące się w zadania wyznaczone w POŚ WM, które przyczyniły się w sposób pośredni do poprawy stanu środowiska. Zadania te zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 79. Działania dodatkowe realizowane przez UMWM w latach 2023-2024

Nazwa działania	Rezultaty wynikające z realizacji działania
Zakup sprzętu komputerowego i biurowego na potrzeby WSJO i IK w latach 2023-2024	Wymóg stosowania w komputerach zasilaczy spełniających wymogi programu 80Plus - inicjatywy organizacji Ecos Consulting, która stała się standardem oceniającym sprawność energetyczną zasilaczy komputerowych. Wymóg zgodności z dyrektywą Ograniczenia substancji niebezpiecznych Unii Europejskiej w zakresie ograniczenia zastosowania ołowiu, rtęci w podzespołach komputerowych. Wymóg posiadania przez producenta sprzętu komputerowego i techniczno-biurowego certyfikatu potwierdzającego wdrożenie Systemu Zarządzania Środowiskowego (PN-EN ISO 14001) w zakresie produkcji urządzeń.
Zakup samochodów na potrzeby WSJO i IK w latach 2023-2024	Poprzez kryteria oceny ofert premiowany jest zakup samochodów mających niskie zużycie paliwa oraz emitujących mniej CO ₂ .

Nazwa działania	Rezultaty wynikające z realizacji działania
Zakup paliwa na potrzeby WSJO i IK w latach 2023-2024	Wymóg posiadania przez dostawcę paliwa (benzyny bezołowiowej i oleju napędowego) certyfikatu potwierdzającego wdrożenie Systemu Zarządzania Środowiskowego (PN - EN ISO 14001) w zakresie magazynowania i sprzedaży paliw. Posiadanie przedmiotowego certyfikatu jest jednym z kryteriów oceny ofert.
Zakup tonerów na potrzeby WSJO i IK w latach 2023-2024	Wymóg posiadania przez producenta materiałów eksploatacyjnych certyfikatu potwierdzającego wdrożenie Systemu Zarządzania Środowiskowego w zakresie produkcji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

4. WSKAŹNIKI ŚRODOWISKOWE DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Wskaźniki środowiskowe mają na celu ocenę stopnia zmian w środowisku. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki środowiskowe Programu dla stanu wyjściowego na 2020 r. oraz lat objętych niniejszym raportem 2023-2024. Wskaźniki dotyczą wszystkich obszarów POŚ WM, tj.: Ochrona klimatu i jakości Powietrza (OP), Zagrożenia hałasem (KA), Pola elektromagnetyczne (PEM), Gospodarowanie wodami (ZW), Gospodarka wodno-ściekowa (GWS), Zasoby geologiczne (ZG), Gleby (GL), Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO), Zasoby przyrodnicze (ZP), Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP).

Tabela 80. Wskaźniki środowiskowe dla województwa mazowieckiego.

Numer	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika w 2020 r.	Źródło danych do określenia wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu do 2030 r.	Zakładana wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
wOP/1	Długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej	km	1 976,7	GUS	wzrost	2 530	2 320,2	2 357,7
wOP/2	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	486 136	GUS	wzrost	575 207	478 126	476 991
wOP/3	Długość dróg dla rowerów	km	2 565,8	GUS	wzrost	6 076	3 021,2	3 210,9
wOP/4	Długość buspasów	km	69,7	GUS	wzrost	110	75,6	75,9
wOP/5	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem	Mg	30 623 212	GUS	spadek	23 482 189	28 355 607	27 335 759
wOP/6	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem	Mg	2 190	GUS	spadek	665	1 477	1 257
wOP/7	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	%	76,9	GUS	wzrost	95	83	84,3
wOP/8	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	6,5	GUS	wzrost	15	9,8	10,6
wOP/9	Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu	szt.	3 ⁴¹	GIOŚ	spadek	0 ⁴²	0	1

⁴¹ Wartość bazowa dotyczy oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim za rok 2021.⁴² Wartość oczekiwana, do której należy dążyć.

Numer	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika w 2020 r.	Źródło danych do określenia wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu do 2030 r.	Zakładana wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
wOP/10	Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM _{2,5}	szt.	3 ⁴¹	GIOŚ	spadek	0 ⁴²	0	0
wOP/11	Liczba stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM ₁₀	szt.	2 ⁴¹	GIOŚ	spadek	0 ⁴²	0	0
wOP/12	Liczba stref, które uzyskały klasę D2 ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu	szt.	4 ⁴¹	GIOŚ	spadek	0 ⁴²	4	4
wKA/1	Udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla długookresowego hałasu drogowego	%	Dzień 33 Noc 33	GIOŚ	spadek	0 ⁴²	Dzień 33 Noc 30	Dzień 66 Noc 0
wKA/2	Udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla krótkookresowego hałasu drogowego	%	Dzień 42 Noc 38	GIOŚ	spadek	0 ⁴²	Dzień 57 Noc 29	Dzień 21 Noc 29
wPEM/1	Liczba punktów pomiarowych, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego	szt.	0	GIOŚ	bez zmian	0	0	0

Numer	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika w 2020 r.	Źródło danych do określenia wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu do 2030 r.	Zakładana wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
wZW/1	Stan jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) ocenianych jako dobry [%]	%	2% ⁴³	GIOŚ	wzrost	100 ⁴⁴	2%	2%
wZW/2	Stan jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) ocenianych jako dobry [%]	%	96%	GIOŚ	wzrost	100 ⁴⁴	96%	96%
wZW /3	Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych ogółem	hm ³	2 330,60	GUS	wzrost	2 518,56	2 374,0	2 395,4
wZW /4	Efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe	km/rok	6,9	GUS	wzrost	9,83	7,4	6,4
wZW/5	Pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³ /rok	56 566,7	GUS	wzrost	81 985,1	58 822,8	58 984,3
wGWS/1	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	hm ³	2 437,7	GUS	spadek	2 334,1	2 411,0	2 446,9
wGWS/2	Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	%	87,3	GUS	spadek	87,2	86,5	86,2
wGWS/3	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	%	90,7	GUS	wzrost	97,8	91,2	91,4
wGWS/4	Długość sieci kanalizacyjnej	km	17 445,1	GUS	wzrost	23 871,9	18 743,1	19 256,9
wGWS/5	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	%	70,2	GUS	wzrost	98,0	71,5	71,8

⁴³ Wartość bazową określono na podstawie oceny stanu 2014-2019 wg GIOŚ oraz analizy eksperckiej, wykonanej na potrzeby projektu II aPGW.

⁴⁴ Termin osiągnięcia dobrego stanu przez poszczególne JCWP i JCWPd powinien być zgodny z Planem Gospodarowania Wodami (PGW) na obszarze dorzecza Wisły. Dokument ten, podobnie jak plany dla pozostałych dorzeczy, aktualizowany jest co 6 lat, w kolejnych cyklach planistycznych.

Numer	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika w 2020 r.	Źródło danych do określenia wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu do 2030 r.	Zakładana wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
wGWS/6	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	35 960	GUS	wzrost	64 726	46 172	52 379
wGWS/7	Osady ściekowe składowane razem	t	785	GUS	spadek	0 ⁴⁵	833	141
wZG/1	Liczba punktów niekoncesjonowanego wydobycia kopalin	szt.	1035	PIG-PIB	spadek	0 ⁴⁵	2728	2728
wGL/1	Liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	os/rok	9191	ARiMR	wzrost	10 000	4 520	3 806
wGL/2	Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych zrehabilitowana i zagospodarowana w ciągu roku (ogółem)	ha	237	GUS	spadek	150	197	222
wGL/3	Udział gruntów użytkowanych rolniczo ogółem, w tym:	%	56	OSCHR	spadek	45	51	39
	bardzo kwaśnych		24				23	12
	kwaśnych		32				28	27
wGL/4	Zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych (ogółem)	kg	71,6	GUS	wzrost	140	81,9	b.d. ⁴⁶
wGO/1	Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg/mieszkaniec	186	GUS	spadek	142,0	190,6	196,1

⁴⁵ Wartość oczekiwana, do której należy dążyć.

⁴⁶ Od 2020 roku, w związku z rezygnacją z badania, dane dotyczące zużycia nawozów będą prezentowane co trzy lata (źródło danych: GUS).

Numer	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika w 2020 r.	Źródło danych do określenia wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu do 2030 r.	Zakładana wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
wGO/2	Powierzchnia istniejących dzikich wysypisk odpadów	m ²	74 441	GUS	spadek	0 ⁴⁷	104 915	141 006
wGO/3	Masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu	Mg/rok	527 105,5	GUS	wzrost	938 455,0	244 651,1	350 708,7
wGO/4	Liczba PSZOK	szt.	276	GUS	wzrost	314	299	300
wZP/1	Ilość form ochrony (zarówno obszarowych jak i obiektowych) przyrody na terenie województwa mazowieckiego	szt.	4994	CRFOP	wzrost	5303 ⁴⁸	5117	5138
wZP/2	Liczba opracowanych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	szt.	30	CRFOP	wzrost	79	55	55
wZP/3	Liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody	szt.	70	CRFOP	wzrost	188	74	74
wZP/4	Liczba wykonanych audytów krajobrazowych województwa	szt.		Raport o stanie województwa / Informacja UMWM	wzrost	1	0	1

⁴⁷ Wartość oczekiwana, do której należy dążyć.

⁴⁸ Od listopada 2016 do kwietnia 2022 na terenie województwa powstały 193 obszary/obiekty objęte ochroną prawną, co daje ok. 38,6 rocznie. Przemnożywszy ten wskaźnik przez okres obowiązywania POŚ do roku 2030 liczba ta wyniesie 309.

Numer	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa wskaźnika w 2020 r.	Źródło danych do określenia wskaźnika	Oczekiwany trend zmian w wyniku realizacji Programu do 2030 r.	Zakładana wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.	Wartość w 2023 r.	Wartość w 2024 r.
wZP/5	Powierzchnia gruntów Parku pozostających w zarządzie KPN	%	87,33	Dane KPN	wzrost	100	87,85	87,88
wZP/6	Udział terenów zieleni w powierzchni województwa ogółem	%	0,39	GUS	wzrost	0,73 ⁴⁹	0,39	0,39
wZP/7	Udział sosny w drzewostanach	%	70,6	GUS	spadek	67,8 ⁵⁰	80,3	76,0
wZP/8	Udział lasów prywatnych objętych dokumentacją urzędniową	%	81,5	GUS	wzrost	100	91,25	91,43
wZP/9	Pożary w lasach ogółem	szt.	1 650	GUS	wzrost	0 ⁵¹	1 416	1 683
wZP/10	Lesistość	%	23,4	GUS	wzrost	24 ⁵²	23,4	23,4
wPAP/1	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii	szt.	15	GIOŚ	spadek	0	12	10

⁴⁹ Powierzchnia terenów zieleni w granicach województwa wzrosła w latach 2016-2020 o 0,17%, co daje rocznie ok. 0,04%. przemnożywszy to przez okres obowiązywania POŚ do roku 2030 procent ten wyniesie 0,34. Mając na względzie mnogość działań w zakresie adaptacji do zmian klimatu oraz przewidziane nakłady finansowane osiągnięcie wskaźnika do roku 2030 jest osiągalne.

⁵⁰ Udział sosny w drzewostanie w latach 2016-2020 zmniejszył się o 1,4%, co daje 0,35% rocznie, czyli prognozowany spadek udziału sosny w drzewostanach do roku wyniesie 2,8%.

⁵¹ Wartość oczekiwana, do której należy dążyć.

⁵² Lesistość w okresie 2016-2020 wzrosła 0,3%.

5. NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ POŚ WM

Analiza kosztów poniesionych na realizację zadań wskazanych w POŚ WM wykazała, że w 2023 r. największe fundusze zostały przeznaczone na obszar związany z ochroną klimatu i jakości powietrza – 61,5% wszystkich nakładów. Kolejne miejsca zajmowały: zagrożenia hałasem (16,7%), gospodarka wodno-ściekowa (12,7%), gospodarka odpadami i zapobieganie ich powstawaniu (6,2%) oraz zasoby przyrodnicze (1,8%). Na pozostałe obszary (zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi, gospodarowanie wodami, gleby oraz pola elektromagnetyczne) łączny nakład wyniósł ok. 1,1% wszystkich poniesionych kosztów. Nie wykazano kosztów realizacji zadań w obszarze zasobów geologicznych. Całkowite nakłady finansowe na realizację POŚ WM w 2023 r. wyniosły 12 206 028 258 zł.

W 2024 r. ponownie największe środki skierowano na ochronę klimatu i jakości powietrza (81,2%), następnie na zagrożenia hałasem (11,6%), gospodarkę wodno-ściekową (4,2%) oraz gospodarkę odpadami (1,9%). Pozostałe obszary (zasoby przyrodnicze, zagrożenia poważnymi awariami, gospodarowanie wodami, gleby i pola elektromagnetyczne) stanowiły łącznie ok. 1,1% poniesionych kosztów. W obszarze zasoby geologiczne nie wykazano kosztów realizacji zadań. Całkowity koszt środków poniesionych w 2024 r. wyniósł 36 544 776 568 zł, co oznacza wzrost o ok. 299% w porównaniu z rokiem 2023.

Ze względu na źródło finansowania, w latach 2023-2024 największy udział w nakładach miały środki z budżetu państwa (36,7%), środki unijne (23,1%), budżety samorządów (12,0%), środki własne przedsiębiorstw (10,9%) oraz inne źródła (15,2%). Do innych źródeł zaliczano m.in. Rządowy Fundusz Polski Ład, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, środki własne mieszkańców/właścicieli nieruchomości, Bank Gospodarstwa Krajowego, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Fundusz Inwestycji Lokalnych, subwencje ogólne, Program „Czyste Powietrze”. Najmniejszy udział w nakładach finansowych miały środki NFOŚiGW i WFOŚiGW oraz środki Lasów Państwowych (łącznie 2,1%).

Szczegółowy wykaz kosztów w latach, dla poszczególnych kierunków interwencji oraz z podziałem na źródło finansowania, przedstawiają poniższe tabele. Poniższe tabele przedstawiają nakłady finansowe dotyczące wszystkich obszarów POŚ WM, tj.: Ochrona klimatu i jakości Powietrza (OP), Zagrożenia hałasem (KA), Pola elektromagnetyczne (PEM), Gospodarowanie wodami (ZW), Gospodarka wodno-ściekowa (GWS), Zasoby geologiczne (ZG), Gleby (GL), Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO), Zasoby przyrodnicze (ZP), Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP).

Tabela 81. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w zł w 2023 r., wg danych pozyskanych z ankietyzacji.

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	67 078 157	40 386 554	59 806 810	31 701 733	29 717 954	152 605 171	41 684 124	-	23 729 402	446 709 905
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	3 922 059	2 999 558	8 956 849	1 474 342	44 421 085	1 476 285	270 157 478	-	21 412 079	354 819 735
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	920 328 825	230 992 217	622 763 065	34 150 664	63 205 127	1 473 107 687	882 182 275	200 000	2 371 816 744	6 598 746 604
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych	-	-	-	-	-	-	37 544 216	-	-	37 544 216
OP.5. Zwiększenie wykorzystania	21 674 565	435 938	15 234 360	-	10 581 984	-	13 261 071	-	-	61 187 918

⁵³ Z wyłączeniem m. st. Warszawy

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii										
OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa	109 200	16 605	1 003 685	-	186 509	-	35 382	-	2 052 227	3 403 608
OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	228 223 536	1 318 016	8 231 809	73 393	-	1 667 319 150	125 356 308	-	3 691 157	2 034 213 369
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	-	-	156 872	-	-	-	-	-	-	156 872
ZW.1. Poprawa jakości jednolitych	-	-	99 136	-	-	-	-	-	-	99 136

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
części wód powierzchniowych										
ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne	-	600 000	1064	-	101 000	278	1 808 254	-	-	2 510 596
ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego	38 983 971	9 019 138	501 608	2 617 352	-	20 836 223	-	-	11 183 390	83 141 682
ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody	1 457 171	1 938 955	1 244 464	10 027 403	1 544 786	2 162 238	212 496	344 761	1 297 793	20 230 067
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	43 966 354	37 814 392	47 871 701	145 540	32 548 907	19 039 218	11 325 642	-	15 799 062	208 510 816
GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie	119 875 783	37 170 169	95 553 020	4 742 677	575 710 280	53 948 245	435 075 425	-	17 648 549	1 339 724 148

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
gospodarki ściekowej										
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	-	384 485	324 208	-	-	-	-	-	-	708 693
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	-	-	16 200	-	-	-	-	-	-	16 200
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	-	-	270 677	-	-	-	16 500	-	-	287 177
GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami	29 700	223 738	4 166 455	7 612 846	6 739 036	-	5 001	1 315 283	91 730	20 183 789
GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym	30 000	2 607 558	991 171	118 357	277 090	-	35 268	616 966	730 170 399	734 846 809

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną.	81 715	87 829	338 057	128 745	3 102 240	4 417 030	115 368	-	153 978	8 424 962
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	139 867	51 022	64 332 254	2 245 081	11 137 761	12 670 310	207 660	2 653 444	398 018	93 835 417
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	2 402 473	10 538 597	20 299 799	10 906 583	331 915	9 333 241	2 702 022	-	819 110	57 333 740
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz	1 109 432	8 669 475	4 395 435	726 561	11 537 241	1 103 527	201 968	-	52 441	27 796 080

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych										
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	-	-	1 609 550	-	-	-	10 731 979	3 766 641	371 271	16 479 441
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	-	-	203 987	-	2 500 000	16 244	4 814 276	192 424	562 262	8 289 193
ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień	-	-	-	-	-	1 038	974 141	895 840	-	1 871 019
PAP.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii	520 314	26 086 223	11 116 157	-	3 407 022	-	7 000	-	3 820 350	44 957 066

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵³	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków										
SUMA	1 449 933 122	411 340 469	969 488 393	106 671 277	797 049 937	3 418 035 885	1 838 453 854	9 985 359	3 205 069 962	12 206 028 258

Tabela 82. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w zł w 2024 r., wg danych pozyskanych z ankietyzacji

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	344 380 238	26 066 297	106 080 851	36 961 633	41 989 801	14 189 155	71 685 758	-	24 153 254	665 506 987
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	1 949 835	2 426 992	8 180 501	2 218 509	22 519 978	1 521 423	1 021 56 623	-	16 194 300	157 168 161

⁵⁴ Z wyłączeniem m. st. Warszawy

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	15 325 715 223	1 124 455 439	2 173 298 655	411 38 465	7 808 750	3 983 000 270	240 4870 842	111 994	3 397 621 581	28 458 021 219
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych	-	-	-	-	-	-	335 311 312	-	-	335 311 312
OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii	12 513 615	821 718	12 354 174	-	4 538 632	-	6 523 929	-	15239138	51 991 206
OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa	166 050	223 985	1 331 726	-	117 416	561 273	29 700	-	2 223 719	4 653 869

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	496 897 586	2 275 963	7 371 384	73 393	-	3 660 401 909	48 759 996	-	12 352 000	4 228 132 231
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	-	-	203 402	-	-	-	-	-	-	203 402
ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych	-	-	181 307	-	-	3800	-	-	-	185 107
ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne	-	-	28 177	-	107 000	105 976	462 482	-	-	703 635
ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego	26 882 382	10 277 079	557 455	345 630	-	284 621	-	-	1 150 615	39 497 782
ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie	160 458	6 257 713	938 984	14 750 584	1 268 247	29 249 457	1 451 641	-	1 849 970	55 927 054

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
możliwości gromadzenia wody										
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	93 774 679	8 161 024	76 487 541	635 662	44 107 973	52 848 512	28 929 160	-	2 569 075	307 513 626
GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej	132 421 685	56 774 949	430 263 918	4 206 160	93 348 990	90 219 828	405 960 344	-	28 140 312	1 241 336 186
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	-	505 964	303 426	-	-	-	-	-	-	809 390
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	-	-	23 211	-	-	-	-	-	-	23 211
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	-	-	332 613	-	-	-	-	-	-	332 613

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami	-	123 750	6 067 070	4 053 454	3 271 343	-	39 883	1 562 042	3 582	15 121 124
GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym	-	2 840 290	6 815 222	286 963	941 526	-	22 903	684 653	662 758 417	674 349 974
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną.	1 515 376	38 750	425 249	56 100	2 337 328	-	88 548	50 331	177 838	4 689 520
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	404 583	64 854	280 368	3 481 656	1 097 829	78 464	97 499	3 368 597	6 265	8 880 115
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	2 600 684	735 771	22 194 577	22 393 614	386 392	572 401	26 862 664	7 050	804 000	83 159 093

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych	20 000	11 747 642	6 944 085	2 806 293	1 304 551	4 250	76 239	-	41 724	22 944 784
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	-	-	1 959 167	-	-	-	17 014 072	7 368 270	163 651	26 505 160
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	-	-	864 555	-	-	16 244	5 340 170	197 274	491 025	6 909 268
ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności	18 410	-	-	-	-	2 921	637 815	773 800	-	1 432 946

Kierunki interwencji	Budżet państwa	Budżet województwa	Budżet samorządów (gminy, miasta, powiaty) ⁵⁴	Budżet m.st. Warszawa	Suma środków NFOŚiGW i WFOŚiGW	Środki unijne	Środki własne przedsiębiorstw	Lasy państwowe	Inne	RAZEM
poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień										
PAP.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	1 274 625	43 952 663	62 044 178	-	2 299 198	15 024 540	-	-	28 852 389	153 447 593
SUMA	16 440 695 429	1 304 372 783	2 925 531 796	133 408 116	227 444 954	7 848 085 044	3 456 321 580	14 124 011	4 194 792 855	36 544 776 568

Tabela 83. Stopień realizacji kosztów planowanych w latach 2023-2024 - zadania własne

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w zł wg POŚ WM do 2030 r.	Poniesione koszty w zł w latach 2023-2024	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2023-2024
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	93 200 000	50 656 413	54,4
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	7 600 000	2 287 410	30,1
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	5 218 900 000	441 157 494	8,5
OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa	3 000 000	495 150	16,5
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	3 056 919 000	386 629 088	12,6
PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	w ramach bieżącej pracy	w ramach bieżącej pracy	-
ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego	80 000 000	19 016 217	23,8
ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody	20 000 000	7 334 678	36,7
GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej	13 700 000	36 339 466	265,3
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	w ramach bieżącej pracy	w ramach bieżącej pracy	-
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	2 880 000	890 449	30,9
GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami	880 000	130 000	14,8
GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym	2 940 000	515 074	17,5
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną.	1 810 000	126 579	7,0

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w zł wg POŚ WM do 2030 r.	Poniesione koszty w zł w latach 2023-2024	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2023-2024
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	2 400 000	155 022	6,5
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	16 000 000	3 200 000	20,0
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych	90 950 000	19 567 595	21,5
PAP.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	240 000 000	40 304 230	16,8

Tabela 84. Stopień realizacji kosztów planowanych w latach 2023-2024 - zadania monitorowane

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w zł wg POŚ WM do 2030 r.	Poniesione koszty w zł w latach 2023-2024	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2023-2024
OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	1 126 248 000	1 061 560 480	94,3
OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej	282 641 000	509 700 484	180,3
OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	7 021 000 000	34 615 610 330	493,0
OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych	468 000 000	372 855 528	79,7
OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii	519 181 000	113 179 124	21,8
OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa	187 000 000	7 562 327	4,0

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w zł wg POŚ WM do 2030 r.	Poniesione koszty w zł w latach 2023-2024	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2023-2024
OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu	b.d.	0	-
KA.1. Poprawa klimatu akustycznego	5 126 000	5 875 716 512	114 625,8
PEM.1. Ochrona prze polami elektromagnetycznymi	b.d.	360 274	-
ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych	11 000 000	284 243	2,6
ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne	b.d.	3 214 231	-
ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego	1 942 150 000	103 623 247	5,3
ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody	553 400 000	68 822 443	12,4
GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	768 300 000	516 024 442	67,2
GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej	1 911 000 000	2 544 720 868	133,2
ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni	1 675 000	siły własne	-
GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	150 000	627 633	418,0
GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	b.d.	39 411	-
GL.3. Ochrona przed osuwiskami	50 000	619 790	1239,6
GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami	67 000 000	35 174 913	52,5
GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym	2 706 000 000	1 408 681 709	52,1
ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie	534 000	12 987 905	2432,2

Cele średniookresowe	Planowane szacunkowe koszty w zł wg POŚ WM do 2030 r.	Poniesione koszty w zł w latach 2023-2024	% realizacji planowanych szacunkowych kosztów wg POŚ WM 2023-2024
powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną			
ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	1 507 760 000	102 560 509	6,8
ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	395 000 000	137 312 833	34,8
ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych	20 956 000	31 173 269	148,8
ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	14 666 000	42 984 600	293,1
ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach	1 000 000	15 198 461	1519,8
ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień	1 240 000	3 303 965	266,4
PAP.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	26 545 500	158 100 429	595,6

Wysoki poziom realizacji zadań wynika z ograniczonej ilości informacji dostępnych na etapie opracowywania POŚ WM 2030, gdy część podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie nie przedstawiła szacunkowych kosztów. Brak tych danych wpływa na sposób prezentowania stopnia realizacji, co ogranicza możliwość pełnego zobrazowania rzeczywistego zakresu zaangażowania oraz skali podejmowanych działań.

6. PODSUMOWANIE

Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP)

W latach 2023-2024 w obszarze OP zrealizowano lub jest w trakcie realizacji 33 z 34 zaplanowanych zadań, co świadczy o bardzo wysokim stopniu realizacji Programu. Jedynym niezrealizowanym zadaniem pozostało OP.7.1, obejmujące modernizację procesów technologicznych oraz stosowanie instalacji ograniczających emisję prekursorów ozonu. Żaden

z ankietowanych podmiotów nie wskazał sposobu jego realizacji, dlatego przyjęto brak realizacji zadania. Brak danych w ankietach może oznaczać, że działania były planowane lub częściowo realizowane, lecz nie zostały uwzględnione w odpowiedziach. Jako możliwe powody braku realizacji zadania można przyjąć ograniczenia techniczne lub wysokie koszty inwestycji. Pozostałe zadania obejmowały m.in. poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie emisji zanieczyszczeń z różnych źródeł (powierzchniowych, komunikacyjnych, przemysłowych), zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zarządzanie jakością powietrza przez jednostki samorządu terytorialnego.

Efekty działań oceniono na podstawie 12 wskaźników środowiskowych, takich jak długość sieci ciepłej, emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, udział OZE w produkcji energii, czy liczba stref z przekroczeniami norm dla pyłu PM10 oraz pyłu PM2.5. Wskaźniki te wskazują na poprawę jakości powietrza i rozwój infrastruktury sprzyjającej ochronie klimatu. Wyjątek stanowiły wskaźniki dotyczące stężenia benzo(a)pirenu oraz liczby odbiorców gazu ziemnego. W 2024 r. na terenie województwa mazowieckiego odnotowano przekroczenie normy dla benzo(a)pirenu, co było wynikiem emisji pochodzących głównie z indywidualnych źródeł ogrzewania wykorzystujących paliwa stałe. W przypadku liczby odbiorców gazu ziemnego, zamiast prognozowanego wzrostu zanotowano spadek tego wskaźnika. Zjawisko to wynika przede wszystkim z rosnących cen gazu oraz stopniowej rezygnacji gospodarstw domowych z tego paliwa na rzecz odnawialnych źródeł energii (OZE).

W analizowanym okresie odnotowano istotne postępy w zakresie wdrażania działań prośrodowiskowych. Rozbudowano sieci ciepłne i gazowe, zwiększono długość dróg rowerowych i bus-pasów, a także poprawiono efektywność energetyczną budynków. Wzrosło wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, a także skuteczność urządzeń do redukcji zanieczyszczeń. Działania te przyczyniły się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń i poprawy lokalnego mikroklimatu.

Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował szereg działań własnych w obszarze OP, w tym:

- Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych;
- Realizacja kampanii edukacyjnych i informacyjnych, takich jak Kongres Czystego Powietrza i Forum Czystego Powietrza;
- Wsparcie finansowe dla gmin w ramach programów „Mazowsze dla czystego powietrza” i „Mazowsze dla czystego ciepła”;
- Modernizacja infrastruktury energetycznej i oświetleniowej w budynkach użyteczności publicznej;
- Wsparcie gmin oraz powiatów w ramach programu Mazowiecki Instrument Wsparcia Adaptacji do Zmian Klimatu - Mazowsze dla Klimatu, m. in. poprzez dofinansowanie wymiany oświetlenia na energooszczędne.

W ramach realizacji zadań Samorząd Województwa Mazowieckiego współpracował z jednostkami takimi jak GIOŚ, gminy, powiaty, Mazowiecka Agencja Energetyczna oraz Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Realizacja działań w obszarze OP była wspierana przez liczne programy krajowe i regionalne, takie jak „Czyste Powietrze”, „Ciepłe Mieszkanie”, „Agroenergia”, „Mój Prąd”, „Mazowsze dla

czystego ciepła”, „Mazowsze dla klimatu” oraz „Mazowsze dla czystego powietrza”. W ramach tych programów zawarto tysiące umów dotacyjnych i pożyczkowych. Efekty ekologiczne obejmowały m.in. zmniejszenie emisji CO₂, ograniczenie emisji pyłów PM10 i benzo(a)pirenu, poprawę efektywności energetycznej budynków oraz wzrost produkcji energii z OZE. Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP) wyniósł 494 596 467 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 36 680 468 273 zł.

Zagrożenia hałasem (KA)

W ramach celu KA.I „Ochrona przed hałasem” zaplanowano 13 zadań, z których 11 zostało zrealizowanych lub jest w trakcie realizacji. Zadania obejmowały m.in. rozbudowę dróg z zastosowaniem „cichych” nawierzchni, modernizację infrastruktury kolejowej, monitoring hałasu lotniczego, edukację ekologiczną oraz opracowanie strategicznych map hałasu. Realizacja tych działań świadczy o wysokim poziomie zaangażowania jednostek samorządu terytorialnego oraz zarządców infrastruktury w poprawę klimatu akustycznego województwa.

Efekty środowiskowe są zróżnicowane. Udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla długookresowego hałasu drogowego w porze dnia w 2024 roku wzrósł o 33% w porównaniu do wartości bazowej z 2020 r. W porze nocnej odnotowano spadek z 33 do 0%. Udział procentowy punktów pomiarowych, w których wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla krótkookresowego hałasu drogowego w porze dnia w 2024 roku zmalał z 42 do 21%, natomiast w porze nocnej zmalał z 38 do 29%.

W analizowanym okresie zrealizowano szereg inwestycji i działań edukacyjnych, które przyczyniły się do poprawy klimatu akustycznego. Wśród nich znalazły się remonty ciągów pieszych i rowerowych, nasadzenia zieleni wzdłuż dróg (np. w Józefowie i Brwinowie), wdrażanie rozwiązań ograniczających hałas przemysłowy (np. modernizacja wentylacji w zakładzie „BYŚ” w Warszawie), a także kampanie edukacyjne w szkołach i przedszkolach. Działania te miały na celu nie tylko ograniczenie emisji hałasu, ale również zwiększenie świadomości społecznej na temat jego szkodliwości.

Samorząd Województwa Mazowieckiego oraz jego jednostki (w szczególności Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich - MZDW) realizowały szereg zadań własnych w obszarze KA, w tym:

- Rozbudowa dróg wojewódzkich z zastosowaniem „cichych” nawierzchni oraz budowa ścieżek rowerowych;
- Opracowanie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem;
- Organizacja konkursów ofert w obszarze edukacji ekologicznej, wspierających działania promujące alternatywne formy transportu i ograniczanie hałasu.

Zadania realizowane w ramach POŚ WM były finansowane zarówno ze środków własnych jednostek samorządu, jak i z funduszy zewnętrznych. Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Zagrożenia hałasem (KA) wyniósł 386 629 088 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 5 875 716 512 zł.

Pola elektromagnetyczne (PEM)

W latach 2023-2024 w obszarze PEM zrealizowano 5 z 6 zaplanowanych zadań, co świadczy o wysokim stopniu realizacji programu. Zadania miały charakter ciągły i obejmowały m.in. monitoring poziomu pól elektromagnetycznych, prowadzenie ewidencji źródeł PEM, wprowadzanie zapisów ochronnych do planów zagospodarowania przestrzennego oraz kablowanie linii elektroenergetycznych wysokich napięć. Jedynym niezrealizowanym zadaniem była edukacja społeczeństwa w zakresie oddziaływania i szkodliwości PEM.

Efekty środowiskowe są jednoznacznie pozytywne - w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego. Średnie wartości PEM w miastach województwa mazowieckiego były znacznie niższe od obowiązującego limitu 28 V/m, np. Warszawa - 1,51 V/m, Płock - 1,23 V/m, miasta 50-100 tys. mieszkańców - 0,72 V/m, miasta poniżej 20 tys. - 0,50 V/m.

Postęp w realizacji celów środowiskowych w obszarze PEM polegał na utrzymaniu emisji na poziomie znacznie niższym niż wartości graniczne. Monitoring prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) oraz jego Centralne Laboratorium Badawcze wykazał stabilność i bezpieczeństwo poziomów PEM. Dodatkowo, gminy i powiaty wprowadziły zapisy ochronne do planów zagospodarowania przestrzennego, a operatorzy systemów przesyłowych kontynuowali kablowanie linii wysokiego napięcia.

Zadanie PEM.1.6, dotyczące ochrony środowiska przed PEM, było realizowane systematycznie przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. W 2023 roku przyjęto 2 zgłoszenia instalacji, a w 2024 roku - 3 zgłoszenia. Działania te były prowadzone we współpracy z gminami, powiatami, operatorami sieci oraz instytucjami monitorującymi środowisko.

W obszarze Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował zadanie siłami własnymi, w ramach pracy bieżącej. W przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 360 274 zł. Środki pochodziły głównie z budżetów samorządów lokalnych.

Gospodarowanie wodami (ZW)

W obszarze gospodarowania wodami zaplanowano 31 zadań w ramach czterech kierunków interwencji: poprawa jakości jednolitych części wód podziemnych, ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne, zmniejszenie zagrożenia powodziowego, ograniczenie skutków suszy oraz zwiększenie możliwości retencji. W latach 2023 -2024 zrealizowano 9 zadań, kolejne 9 pozostaje w trakcie realizacji, co świadczy o wysokim stopniu wdrożenia założeń POŚ WM. Efekty środowiskowe potwierdzają skuteczność działań - m.in. wzrosła pojemność obiektów małej retencji wodnej oraz ilość zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych. Efekty rzeczowe inwestycji w zakresie obwałowań przeciwpowodziowych wzrosły w roku 2023 i wyniosły 7,4 km, natomiast w roku 2024 obserwowany był spadek do wartości 6,4 km.

W analizowanym okresie osiągnięto znaczące postępy w zakresie ochrony zasobów wodnych. Wprowadzono strefy ochronne ujęć wód podziemnych, prowadzono monitoring stanu chemicznego i ilościowego wód, a także działania edukacyjne w zakresie dobrej praktyki rolniczej. Realizowano inwestycje w budowę i renowację zbiorników retencyjnych, urządzeń

melioracyjnych oraz systemów zagospodarowania wód opadowych. Przykładowo, w Warszawie powstały zbiorniki na wodę deszczową przy szkołach i przedszkolach, a w gminie Izabelin przeprowadzono warsztaty edukacyjne. Kampinoski Park Narodowy kontynuował projekt MERLIN, którego celem jest ochrona mokradeł.

W 2023 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego przeznaczył środki finansowe na zadania związane z modernizacją 11 zbiorników służących małej retencji - uchwała Zarządu Województwa Mazowieckiego nr 575/400/23 z dnia 11 kwietnia 2023 r. w sprawie rozdysponowania środków finansowych z budżetu Województwa Mazowieckiego na zadania określone w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

W ramach programów „Mazowsze dla melioracji 2023” oraz „Mazowsze dla melioracji 2024” Samorząd Województwa Mazowieckiego dofinansował zadania związane z eksploatacją, konserwacją i remontem urządzeń wodnych. Obejmowały one m.in. odmulanie rowów, wykaszanie skarp, karczowanie zakrzaczeń oraz naprawę budowli wodnych. Działania te miały na celu zachowanie funkcji urządzeń wodnych i poprawę ich stanu technicznego.

Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Gospodarowanie wodami (ZW) wyniósł 26 350 895 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 175 944 164 zł.

Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)

W obszarze GWS zrealizowano wszystkie 10 wyznaczonych zadań w dwóch kierunkach interwencji: sprawny i funkcjonujący system wodociągowy oraz minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej. Realizacja zadań przebiegała zgodnie z harmonogramem, a ich efekty są widoczne w poprawie dostępności do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz wzroście świadomości ekologicznej mieszkańców. Wskaźniki środowiskowe potwierdzają pozytywny wpływ działań - odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wzrósł z 90,7% w 2020 r. do 91,2% w 2023 r. oraz do 91,4% w roku 2024 r., a w przypadku sieci kanalizacyjnej wzrósł z 70,2% do 71,5% w 2023 r. oraz do 71,8% w roku 2024.

Na terenie województwa mazowieckiego w latach 2023-2024 prowadzono intensywne działania w zakresie budowy i modernizacji sieci wodociągowych. W 2023 roku długość eksploatowanej sieci wodociągowej w województwie mazowieckim wyniosła 49 448,6 km, co oznacza wzrost o 672,2 km względem roku poprzedniego. Działania te przyczyniły się do zwiększenia dostępności bieżącej wody i poprawy warunków sanitarnych na obszarach objętych inwestycjami.

Samorząd Województwa Mazowieckiego wspierał rozbudowę infrastruktury wodociągowej oraz inwestycje w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej na terenach zabudowy mieszkaniowej. Z budżetu samorządu województwa mazowieckiego dofinansowano także przedsięwzięcia związane z rozbudową systemu gospodarowania wodami opadowymi, budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz stacji uzdatniania wody.

Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Gospodarka wodno-ściekowa (GWS) wyniósł 36 339 466 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 3 060 745 310 zł. Zadania były finansowane przede wszystkim

ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast, województwa), funduszy krajowych takich jak NFOŚiGW i WFOŚiGW, a także z funduszy unijnych (POLiŚ, PROW, FEnIKS). Dodatkowo, istotny wkład finansowy pochodził od przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, np. MPWiK Warszawa, które realizowały inwestycje infrastrukturalne z własnych środków.

Zasoby geologiczne (ZG)

W obszarze ZG wyznaczono jeden cel strategiczny: racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi. Realizacja tego celu odbywała się poprzez trzy zadania: eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin (ZG.1.1), kontrola koncesji (ZG.1.2) oraz wydawanie koncesji i kontrola ich realizacji (ZG.1.3). Wszystkie zadania były realizowane na bieżąco w latach 2023-2024. Efekty środowiskowe oceniano na podstawie wskaźnika: liczba punktów niekoncesjonowanego wydobycia kopalin, która wyniosła aż 2728, co wskazuje na poważny problem w tym obszarze i konieczność dalszego wzmocnienia nadzoru.

W ramach działań kontrolnych i administracyjnych prowadzono monitoring legalności eksploatacji kopalin. W latach 2023-2024 zgłoszono łącznie 101 przypadków podejrzenia nielegalnego wydobycia (56 w 2023 r. i 45 w 2024 r.). Dodatkowo, zgodnie z ankietą, gmina Pomiechówek prowadziła kontrole niekoncesjonowanej eksploatacji, a w Radomiu odnotowano jeden przypadek wydobycia na użytek własny. Działania te pokazują rosnącą aktywność jednostek samorządu terytorialnego w zakresie nadzoru nad zasobami geologicznymi.

Samorząd Województwa Mazowieckiego jako organ koncesyjny był odpowiedzialny za realizację zadania ZG.1.3. W latach 2023-2024 przeprowadził 58 kontroli oraz wydał łącznie 37 koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż. Działania te były prowadzone w ramach kompetencji Marszałka Województwa Mazowieckiego. Dodatkowo, w realizację zadań w obszarze ZG zaangażowane były powiaty (m.in. miński, otwocki, płocki, radomski), miasta i gminy (np. Kałuszyn, Pomiechówek, Radom), a także instytucje takie jak Państwowy Instytut Geologiczny - PIB oraz Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie.

Zadania w obszarze ZG były realizowane siłami własnymi jednostek samorządu terytorialnego (JST), bez wskazania dodatkowych kosztów inwestycyjnych. W szczególności zadanie ZG.1.3 - dotyczące wydawania koncesji i kontroli ich realizacji - było prowadzone przez organ koncesyjny, czyli Marszałka Województwa Mazowieckiego. Pomimo braku bezpośrednich nakładów finansowych, działania te miały istotne znaczenie dla ograniczenia nielegalnej eksploatacji i zapewnienia zgodności z przepisami.

Gleby (GL)

W latach 2023-2024 zrealizowano 10 z 11 zaplanowanych zadań w obszarze ochrony gleb, co świadczy o wysokim stopniu realizacji programu. Działania koncentrowały się na zachowaniu funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, ochronie gruntów rolnych i leśnych, promocji rolnictwa ekologicznego oraz rekultywacji gruntów zdegradowanych i zdewastowanych. Efekty środowiskowe potwierdzają skuteczność działań - powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji utrzymuje się na poziomie ok. 0,1% powierzchni

województwa, a liczba gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych wzrosła w 2024 r. względem roku poprzedniego.

W ramach działań promowano pakiety rolno-środowiskowo-klimatyczne, rolnictwo ekologiczne i integrowane, dobre praktyki rolnicze oraz pszczelarstwo. Uwzględniano rolniczy charakter gleb w dokumentach planistycznych, prowadzono monitoring gleb użytkowanych rolniczo oraz działania zapobiegające ich zasklepieniu. W 2023 r. do programów rolno-środowiskowych przystąpiło 4 520 beneficjentów, a w 2024 r. - 3 806, co świadczy o dużym zainteresowaniu rolników i kontynuacji działań na rzecz poprawy jakości gleb.

W latach 2023-2024 Samorząd Województwa Mazowieckiego podejmował działania mające na celu propagowanie rolnictwa ekologicznego i pszczelarstwa. W ramach otwartych konkursów ofert zrealizowano łącznie 38 projektów, których celem była edukacja mieszkańców Mazowsza w zakresie rolnictwa ekologicznego, znaczenia pszczół i dzikich zapylaczy oraz promocja produktów ekologicznych. Dodatkowo prowadzono działania w ramach Mazowieckich Dobrych Praktyk i Tradycji Kulinarnych oraz Pszczelarskich, w których udział wzięło ponad 4 tysiące osób.

Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Gleby (GL) wyniósł 890 449 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 1 286 834 zł. Zadania były finansowane głównie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego (JST) oraz Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (MODR) we współpracy z Samorządem Województwa Mazowieckiego.

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

W obszarze GO wyznaczono 13 zadań środowiskowych w ramach dwóch kierunków interwencji: GO.1 - prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami oraz GO.2 - wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym. Wszystkie zadania miały charakter ciągły i były sukcesywnie realizowane. Obejmowały m.in. prowadzenie bazy danych BDO, rejestru wyrobów zawierających azbest, likwidację dzikich wysypisk, opracowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, działania edukacyjne, modernizację instalacji do przetwarzania i recyklingu odpadów oraz ograniczanie marnowania żywności.

W analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby PSZOK, rozwój instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, rozwój instalacji do termicznego przekształcania odpadów oraz działania związane z rekultywacją składowisk. Wdrażano kampanie edukacyjne promujące hierarchię postępowania z odpadami, w tym zapobieganie ich powstawaniu i przygotowanie do ponownego użycia. Dalsze doskonalenie oraz konsekwentna realizacja działań mogą przyczynić się do zwiększenia efektywności systemu gospodarki odpadami w regionie.

Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach obszaru GO w latach 2023-2024:

- prowadził wojewódzką bazę danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO), zapewniając aktualność i zgodność z przepisami;
- prowadził rejestr wyrobów zawierających azbest w systemie bazaazbestowa.gov.pl, gromadząc dane od osób prawnych oraz raporty roczne z gmin dotyczące osób fizycznych;

- prowadził prace nad projektem „Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030” (PGO WM 2030), który został przyjęty uchwałą nr 9/25 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2025 r.;
- realizował działania polegające na promocji, edukacji i wymianie doświadczeń w zakresie gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem wdrażania gospodarki o obiegu zamkniętym;
- dofinansował budowę trzech PSZOK.

Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO) wyniósł 645 074 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 1 443 856 622 zł. Zadania były finansowane głównie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego, budżetu m.st. Warszawy oraz dofinansowań ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW.

Zasoby przyrodnicze (ZP)

W obszarze ZP wyznaczono trzy cele strategiczne: ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej, prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zwiększenie lesistości. Realizacja tych celów odbywała się poprzez 48 zadań w ramach 7 kierunków interwencji. W raportowanym okresie zakończono realizację 6 zadań, a pozostałe były w trakcie realizacji lub miały charakter ciągły. Efekty środowiskowe potwierdzają skuteczność działań - wzrosła liczba form ochrony przyrody (z 4 994 w 2020 r. do 5 117 w 2023 r., natomiast w 2024 r. liczba ta wynosiła już 5138), a także liczba planów ochrony i zadrzewień śródpolnych.

W ramach działań prowadzono monitoring obszarów chronionych, sporządzono audyt krajobrazowy, wspierano rozwój ogródków działkowych oraz edukowano mieszkańców na temat błękitno-zielonej infrastruktury. Eliminowano gatunki inwazyjne, odtwarzano tereny mokradłowe, zachowywano siedliska kserotermiczne i rozwijano turystykę na obszarach cennych przyrodniczo. Dodatkowo prowadzono działania edukacyjne i informacyjne, wspierano badania naukowe oraz rozwój infrastruktury służącej edukacji ekologicznej.

Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował zadania własne m.in. poprzez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych (MZPK), który prowadził monitoring obszarów chronionych, działania edukacyjne, wspierał rozwój infrastruktury dydaktycznej oraz uczestniczył w projektach związanych z ochroną siedlisk i gatunków. UMWM koordynował również działania związane z audytem krajobrazowym, edukacją ekologiczną oraz promocją błękitno-zielonej infrastruktury. Współpracował z gminami, powiatami, organizacjami pozarządowymi, uczelniami i instytucjami badawczymi.

Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Zasoby przyrodnicze (ZP) wyniósł 23 049 196 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 345 521 542 zł. Główne źródła finansowania działań w obszarze Zasoby przyrodnicze (ZP) w latach 2023-2024 obejmowały środki własne jednostek realizujących zadania (np. Kampinoski Park Narodowy), budżet Samorządu Województwa Mazowieckiego oraz fundusze zewnętrzne, w tym unijne. Dodatkowo, część zadań była finansowana przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi (PAP)

W obszarze PAP wyznaczono jeden cel strategiczny: ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. W ramach tego celu zrealizowano 8 z 9 zadań, obejmujących m.in. kontrolę zakładów stwarzających ryzyko awarii, aktualizację rejestrów, wsparcie służb ratowniczych oraz edukację społeczną. W ankietyzacji żaden podmiot nie wykazał realizacji zadania PAP.1.8. Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe. W latach 2023-2024 odnotowano spadek liczby poważnych awarii - z 12 przypadków w 2023 r. do 10 w 2024 r., co świadczy o skuteczności podejmowanych działań.

W analizowanym okresie zintensyfikowano monitoring i kontrole zakładów ZDR i ZZR, wdrożono zapisy ograniczające lokalizację zakładów wysokiego ryzyka w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także poprawiono nadzór nad transportem substancji niebezpiecznych. Opracowano wojewódzki schemat działania w przypadku awarii, obejmujący szybkie informowanie ludności, gotowość służb ratowniczych oraz aktualizację planów ewakuacyjnych.

W raportowanych latach Samorząd Województwa Mazowieckiego realizował zadanie poprzez pomoc finansową z zakresu ochrony przeciwpożarowej, poprzez:

- doposażenie jednostek OSP oraz ich dofinansowanie w formie dotacji celowych;
- zakup sprzętu i wyposażenia ratowniczego, m.in.: samochodów ratowniczo-gaśniczych, pomp, zestawów hydraulicznych, defibrylatorów AED;
- modernizacje i rozbudowy infrastruktury strażnic OSP⁵⁵.

Całkowity koszt realizacji zadań własnych w obszarze Poważne awarie przemysłowe (PAP) wyniósł 40 304 230 zł, w przypadku zadań monitorowanych ankietowane podmioty wykazały koszty wynoszące łącznie 158 100 429 zł. Zadania dofinansowywane były przede wszystkim z budżetu województwa, ale także budżetu samorządów (gmin i powiatów), środków NFOŚiGW i WFOŚiGW, a także z budżetu państwa i ze środków własnych przedsiębiorstw.

⁵⁵ Zadanie „OSP-2024” oraz Zadanie „OSP-2023” - nabór wniosków - Witryna Mazovia.pl

SPIS TABEL

Tabela 1. Wykaz dotychczasowych programów ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego i raportów z ich realizacji-----	8
Tabela 2. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.1. Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu (w ramach celu OP.I.)-----	32
Tabela 3. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.2. Ograniczenie emisji powierzchniowej (w ramach celu OP.I.)-----	32
Tabela 4. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.3. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych (w ramach celu OP.I.)-----	33
Tabela 5. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych (w ramach celu OP.I.)-----	34
Tabela 6. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii (w ramach celu OP.I.)-----	34
Tabela 7. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.6. Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa (w ramach celu OP.I.)-----	35
Tabela 8. Zadania w ramach kierunku interwencji: OP.7. Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu (w ramach celu OP.II.)-----	35
Tabela 9. Przykładowe przedsięwzięcia termomodernizacyjne zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	36
Tabela 10. Przykładowe przedsięwzięcia wdrażające systemy sprzyjające zwiększaniu efektywności energetycznej zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	40
Tabela 11. Przedsięwzięcia wspierające działania mające na celu wymianę oświetlenia na energooszczędne realizowane przez wybrane podmioty działające na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	42
Tabela 12. Przedsięwzięcia z zakresu podniesienia sprawności wytwarzania energii oraz ograniczeniu strat przesyłowych energii w latach 2023-2024-----	43
Tabela 13. Efekty ekologiczne i rzeczowe osiągnięte w związku z realizacją Programu "Czyste Powietrze" w latach 2023-2024-----	48
Tabela 14. Efekty ekologiczne i rzeczowe osiągnięte w związku z realizacją Programu "Mój prąd" w latach 2023-2024-----	49
Tabela 15. Przykładowe przedsięwzięcia likwidacji konwencjonalnych źródeł ciepła i wymiany na inne o większej sprawności lub zastosowaniu energii elektrycznej w budynkach zrealizowane w latach 2023-2024 na terenie Mazowsza-----	49
Tabela 16. Przykładowe przedsięwzięcia związane z modernizacją oraz rozbudową sieci ciepłowniczych i gazowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	50
Tabela 17. Parametry określające rozwój sieci gazowej w latach 2023-2024-----	53
Tabela 18. Parametry określające rozwój sieci ciepłowniczej w latach 2023-2024-----	53
Tabela 19. Przykładowe przedsięwzięcia związane z budowaniem świadomości społecznej w zakresie ochrony powietrza zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	54
Tabela 20. Przykładowe przedsięwzięcia związane z budowaniem świadomości społecznej w zakresie wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji budynków oraz przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	55
Tabela 21. Przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich oraz towarowych zrealizowane na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	57
Tabela 22. Przedsięwzięcia realizowane przez GDDKiA w zakresie budowy i przebudowy dróg krajowych, ekspresowych i autostrad, utwardzenia dróg i poboczy oraz przygotowania dokumentacji projektowej w latach 2023-2024-----	59
Tabela 23. Przedsięwzięcia związane z poprawą systemu komunikacji publicznej na terenie Mazowsza w latach 2023-2024-----	63

Tabela 24. Przedsięwzięcia związane z budową parkingów typu Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride na terenie Mazowsza w latach 2023-2024 -----	66
Tabela 25. Przedsięwzięcia zrealizowane w ramach zadania dot. modernizacji instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych w latach 2023-2024 -----	69
Tabela 26. Parametry określające stopień realizacji zadania OP.4.2. w latach 2023-2024 -----	70
Tabela 27. Zadania w ramach kierunku interwencji: KA.1. Poprawa klimatu akustycznego (w ramach celu KA.I.) -----	80
Tabela 28. Koszty zadania KA.1.2. poniesione przez MZDW w latach 2023-2024 -----	86
Tabela 29. Koszty zadania KA.1.3. poniesione przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w latach 2023-2024 -----	87
Tabela 30. Przykładowe działania edukacyjne w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań alternatywnych w latach 2023-2024 -----	91
Tabela 31. Zadania w ramach kierunku interwencji PEM.1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (w ramach celu PEM.I.) -----	95
Tabela 32. Uchwały przyjęte na terenie Mazowsza w związku z wyznaczaniem stref technicznych bezpieczeństwa -----	96
Tabela 33. Zgłoszenia oraz aktualizacje informacji o zmianie danych w instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne w województwie mazowieckim w latach 2023-2024 -----	98
Tabela 34. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZW.1. Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych (w ramach celu ZW.I.) -----	99
Tabela 35. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZW.2. Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne (w ramach celu ZW.I.) -----	99
Tabela 36. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZW.3. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego (w ramach celu ZW.II.) -----	100
Tabela 37. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZW.4. Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody (w ramach celu ZW.II.) -----	101
Tabela 38. Kontrole przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w latach 2023-2024 -----	104
Tabela 39. Działania edukacyjne z zakresie dobrej praktyki rolniczej i ograniczania wpływu rolnictwa na wody, w tym racjonalnej gospodarki nawozowej prowadzone przez gminy w latach 2023-2024 -----	104
Tabela 40. Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu przez przedsiębiorstwa w latach 2023-2024 -----	109
Tabela 41. Działania podjęte przez PGW Wody Polskie związane z budową, przebudową i modernizacją infrastruktury przeciwpowodziowej w latach 2023-2024. -----	112
Tabela 42. Działania podjęte przez gminy w latach 2023 - 2024 związane z budową zbiorników małej retencji -----	119
Tabela 43. Zadania w ramach kierunku interwencji: GWS.1. Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy (w ramach celu GWS.I.) -----	135
Tabela 44. Zadania w ramach kierunku interwencji: GWS.2. Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej (w ramach celu GWS.I.) -----	135
Tabela 45. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.1.1. w latach 2023-2024 -----	137
Tabela 46. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.1.3. w latach 2023-2024 -----	139
Tabela 47. Przykładowe działania prowadzone w ramach zadania GWS.2.1 w latach 2023 - 2024. -----	141
Tabela 48. Przykładowe przedsięwzięcia z zakresu budowy kanalizacji deszczowej oraz zrównoważonych systemów odwodnienia opóźniających spływ wód deszczowych na terenach zurbanizowanych w latach 2023-2024 -----	143
Tabela 49. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni (w ramach celu ZG.I.) -----	147
Tabela 50. Zadania w ramach kierunku interwencji: GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb (w ramach celu GL.I.) -----	150

Tabela 51. Zadania w ramach kierunku interwencji: GL.2. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych (w ramach celu GL.I.) -----	150
Tabela 52. Zadania w ramach kierunku interwencji: GL.3. Ochrona przed osuwiskami (w ramach celu GL.I.) -----	150
Tabela 53. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz zrekultywowane i zagospodarowane na terenie województwa mazowieckiego w latach 2022-2024---	156
Tabela 54. Zadania w ramach kierunku interwencji: GO.1. Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami (w ramach celu GO.I.) -----	159
Tabela 55. Zadania w ramach kierunku interwencji: GO.2. Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym (w ramach celu GO.I.)-----	159
Tabela 56. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady opakowaniowe (na podstawie danych z BDO) -----	161
Tabela 57. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady medyczne i weterynaryjne (na podstawie danych z BDO) -----	162
Tabela 58. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady zawierające azbest (na podstawie danych z BDO) -----	164
Tabela 59. Zestawienie mas odpadów wytworzonych w 2023 i 2024 r. według kodów odpadów - odpady zawierające PCB (na podstawie danych z BDO)-----	164
Tabela 60. Ilość wytworzonych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na podstawie BDO za ostatnie 3 lata -----	166
Tabela 61. Przykładowe działania edukacyjne i informacyjne dot. hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w szczególności, zapobiegania powstawania odpadów, przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu prowadzone w latach 2023-2024-----	170
Tabela 62. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem oraz zwiększenie powierzchni obszarów objętych odpowiednią ochroną prawną (w ramach celu ZP.I.)	175
Tabela 63. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków (w ramach celu ZP.I.) -----	176
Tabela 64. Zadania w ramach kierunku interwencji ZP.3. Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych (w ramach celu ZP.I.)-----	177
Tabela 65. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZP.4. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych (w ramach celu ZP.I.) -----	179
Tabela 66. Zadania w ramach kierunku interwencji: ZP.5. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych (w ramach celu ZP.II.) -----	180
Tabela 67. Zadania w ramach kierunku interwencji ZP.6. Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach (w ramach celu ZP.II.) -----	181
Tabela 68. Zadania w ramach kierunku interwencji ZP.7. Zwiększenie lesistości, w szczególności poprzez wykup gruntów pod zalesienia i promowanie zalesień (w ramach celu ZP.III.) -----	181
Tabela 69. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez nadleśnictwa w latach 2023-2024-----	183
Tabela 70. Przedsięwzięcia z zakresu czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych prowadzone przez nadleśnictwa w latach 2023-2024-----	189
Tabela 71. Wybrane zadania z zakresu budowy, modernizacji i pielęgnacji terenów zieleni zakończone w latach 2023-2024 -----	197
Tabela 72. Koszty zadania ZP.4.2 poniesione przez MZPK w latach 2023-2024-----	204
Tabela 73. Wybrane zadania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody, prowadzone w latach 2023-2024-----	207
Tabela 74. Wykaz obszarów, dla których zostały opracowane UPUL na terenie woj. mazowieckiego w latach 2023-2024 -----	215

Tabela 75. Wybrane działania edukacyjne na temat znaczenia i roli lasów, prowadzone w latach 2023-2024 przez nadleśnictwa -----	220
Tabela 76. Ilość gruntów wykupionych pod zalesienie w latach 2023-2024 przez nadleśnictwa i RDLP w Olsztynie-----	226
Tabela 77. Zadania w ramach kierunku interwencji: PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii (w ramach celu PAP.I.)	227
Tabela 78. Przykładowe działania dofinansowane w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego w latach 2023-2024. -----	232
Tabela 79. Działania dodatkowe realizowane przez UMWM w latach 2023-2024 -----	236
Tabela 80. Wskaźniki środowiskowe dla województwa mazowieckiego. -----	238
Tabela 81. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w zł w 2023 r., wg danych pozyskanych z ankietyzacji. -----	245
Tabela 82. Nakłady finansowe na realizację POŚ WM w zł w 2024 r., wg danych pozyskanych z ankietyzacji -----	251
Tabela 83. Stopień realizacji kosztów planowanych w latach 2023-2024 - zadania własne -----	258
Tabela 84. Stopień realizacji kosztów planowanych w latach 2023-2024 - zadania monitorowane-----	259